# MARCI ANTONII VLMI PATAVINI

## PHILOSOPHI, ET MEDICI BONONIENSIS,

# VTERVS MVLIEBRIS

## HOC EST DE INDICIIS COGNOSCENDI

Temperamenta Vteri, vel Partium Genitalium ipſius Mulieris.

## LIBER VNVS.

*Opus hoc Nouum Aphoriſtico ſcriptum eſt Caractêre, atque ſummè Neceſſarium ad Medicinam faciundam in Corporibus Muliebribus, earum ſcilicet Morbos Cognoſcendos, Prædicendos, atquè Curandos.*

In quo etiam Libro continentur Græcorum, Arabum, & Latinorum teſtimonia ad hanc Doctrinam pertinentia.

Ad Illuſtriſs. & Opt. Principem CAMILLVM GONZAGAM Comit. Nouellariæ, Bagnoli, &c.

BONONIAE,

Apud Ioannem Baptiſtam Bellagambam. M. DCI.

Superiorum Permiſſu.

In Effigiem Illuſtris, Clariſs. & Excellentiſs. Vi
D. D. M. Antonij Vlmi Patauini

Philoſophiæ & Medicinæ D. ſua ætate facilè]
Principis.

*Frons, Oculi, Nares, toto cum deniq; Vultu,*
*Principis Auguſtam, Maieſtatemq; Verendam,*
*Undiq; ceu ſpirant multo ſplendore coruſci;*
*Sic alto poteras ſolio ardua ſceptra tenere:*
*Quæ quoniam intereà tibi ſors inimica negauit,*
*VLME tui Generis Decus, Inclyta Gloria MARC*
*Doctrinæ ſaltem Throno moderaris habenas,*
*Imperiumq; tuum Muſis ſuper æthera profers.*

Euſebij Andreæ Prætori Auguſtani.
P. A. D. E. M.

BRITISH MUSEUM
SALE DUPLICATE
1787

# APPLAVSVS
## HEROICVS

Ad Illuſtrem, Clariſſimum, & Excellentiſsimum
D. D. Marcum Antonium Vlmum
Patauinum,

*Philoſophiæ, ac Medicinæ Doctorem, nulli facilè ſua ætate ſecundum, ſuper Vterum, quem ſcripſit, Muliebrem Opus, Re, Inuentione, & tractandi Ratione prorſus Nouum Euſebij Andreæ Prætori Auguſtani. P. A. D. E. M.*

*IMPIA, Vana, nimiſq; Superſtitioſa Vetuſtas*
*Mille locat Cælo, Diuinoſq; addit honores*
*Mortales, leuiumq; refert ſacra Numina rerum*
*Auctores, Tribus hinc Herbis fit Numen Apollo.*
*Hinc Cous ille ſenex aris celebratur Athenis;*
*Poſtera Pergameæ nolæ ſic tempora plaudunt.*
*Quin potius Magno veteres tranſmittitis VLMO,*
*ANTONIO, & Deli Clariſſima numina MARCO*
*Annuitis? Viles haud hic produxerit herbas,*
*Nonq; rudes artes, ambagum, aut mille reflexus.*
*Sed Sophiæ monumenta Nouæ Noua Dogmata pandet,*
*Quæ nec Ariſtoteles, non cætera turba Sophorum*
*Extudit, hac valuere tenus licet arte Magiſtri.*
*Res miras, faciles, ſumma vtilitate paratas;*
*Vi Medica, quæque Hyppolitos Acheronte reducant.*

*Non quoq; Diuina taceat ſecreta Parentis,*
*Muneraq; abſtruſis Mundi latitantia rebus.*
*Dignior hoc ille eſt (refero non vana Vetuſtas)*
*Dignior ille inquam longè qui lampade luſtret*
*Sidera, qui Lauros foueat, Rupeſquè ſacratas;*
*Cui chorus Aonidum aſſurgat, cunctaquè Sorores:*
*Quemq; colat, genijs Naturæ operata iuuentus;*
*Quæq; Machaonicos tenet inclyta concio campos:*
*Secretiſque adytis referat reſponſa per auras.*
*Nec modo Graiugenis, magniſvè colatur Athenis;*
Sed Latium Delubra locet, ter maxima Roma
Auguſtos addat titulos, Libamina, Cœlum.
*Quid Cous ille ſenex; quid magnum promouet Arte?*
*Ambages quid Pergameæ tamque vtile voluunt?*
*Hactenus ancipiti dum cuncta medela fit vſu?*
*Non ita, non deinceps fuerit fortuna medendi.*
*Nam nouus æthereo Phœbus conſurgit Olympo,*
*Qui clara obſcuras colluſtret lampade terras;*
*Qui vegetet ſplendore ſolum, penituſq; latentes*
*Res retegat, miſeros mortales munere donans*
*Non prius aſpecto, mortales nam ſibi curæ.*
*Naturas quorum luſtrat, mandatq; perenni*
*Codice contexto vitæ, Moreſq; recenſet.*
*Temperies addit latè, Notaſq; diſertas;*
*Vel quibus inuitus Sexum cognoris vtrunque:*
*Qua valeant virtute Mares, qua Fœmina fœtet:*
*Fœcundi quinam veniant, Sterileſque fatiſcant.*
*Quàm varius humanus Ager, Natura locorum*
*Quælibet vt variet, varient in Coniuge Rura.*
*Quæ nimio exareat ſicco, ſuperetque calore:*
*Humida plus iuſto, quæ ſitque algentior, aut quæ*
*Temperie quauis aliâ mutetur in omni;*
*Qua fiant aliæ Taura, fœtaque parentes,*

*Non*

*Non alias cunctis tanta eſt variatio terris,*
*Coniugij quàm multiiugum ſe temperat Aruum.*
*Pingue ſolum quibus oſtendit, commiſſa retentet*
*Semina quod melius, facturum prole parentem.*
*Fœminei ſexus alijs, ceu pignora ſurgant,*
*Molleſcantq; magis, ſegetem nunquàmq; virilem*
*Viſuræ, Tauri inualidi; quia crure ſubacta:*
*Quâlibet aut aliâ tententur labe miſellæ.*
*Queis marium ſurgat numerus, robuſtaquè ſemper*
*Corpora, quæq; vices variatas ſemine mutent.*
*Omnia, quæ latè memorat ſacrato Cynthius ore.*
*Cynthius ore tonat nouus, inclytus Aris*
*Auſonidum magnis, longè celebrandus in oris.*
*Plurima prætereà multo ſuperaddit honore,*
*Conſcribitq; Nouæ Sophiæ monumenta retectæ:*
*Mille libros, Artes totidem, totidemq; labores.*
*Ah quantum vereor non grati ſæcula Mundi*
*Inuideant nobis Sacras quas condidit Artes;*
*Artes Thitoni prima haud ab origine viſas;*
*Teſtatum nam ſæpè Iouem memini q; querentem:*
En Mecænati quantum ſua tempora debent.
*Aſt toto illius dum dedita Gloria Mundo,*
*Inuidet hunc Cœli iamdudum Curia Terris.*
*Multa olli ſtatuenda prius mortalibus ægris,*
*Quàm Diuûm ſupero reddatur lucidus Orbi.*
*Ergo Deæ, Nymphæquè Roſas, date Lilia plenis*
*Fœminei cœtus omnes huc tendite Calthis,*
*Sertaquè odoriferos fragrantis Veris honores.*
*Veſter Honos agitur, labor improbus hic quoq; totus*
*Veſter erit, Veſtri hîc fundatur cura Medendi:*
*Hoc veſter ſolio magnus conſidit Apollo.*
*Attulit hûc tandem vobis optantibus ætas*
*Auxilium miſeris Deus, infirmiſque leuamen.*

*Non metus eſt poſthac tanta ſub peſte futuras*
*Certa notata via eſt, certiſſimus ordo repertus*
*Morbos noſcendi veſtros, medicamina dandi:*
*Empyrices non ſors vos luſerit, Arſvè, Doluſvè;*
*Iamq; noui incipient melius procedere menſes:*
*Hoc vobis meliora magis Duce tempora ſurgunt.*
*Parturiens mulier quæuis, tum caſta puella;*
*Senſerit haud deinceps Diſcrimina tanta malorum.*
*Nec ſuper his finem faciet, dum commoda feſſis*
*Maiori Vobis molitur, ferre labore*
*Nam cupit incolumem cunctam cum pignore matrem,*
*Vt Genus humanum viduatas ſuppleat Aulas*
*Ergo diu maneat noſtris, vt is incola Terris,*
*Vnanimes in vota Iouem, precibuſq; vocate:*
*Laudibus Exortuſq; ſuos, Sedeſq; beatas*
*Quas coluit, præſenſq; colit ſuper aſtra ferentes.*
*Exortus Patauûm, Veteremq; Antenoris Vrbem*
*Namq; refert claros* Antiqua ab Origine . . . .
*Vrbem Felſineamq; colit, inclyta Mœnia Mundi*
*Credita; ſeq; eadem tanto maiora Colono.*

## Perilluſtris Heroinæ Matronæ T. M. M. Diſtichon ad Auctorem.

V*T Vitis ſuffulta Vlmo ſe tollit in altum*
*Sic Sophia Ingenio tollitur VLME tuo.*

## Reſponſio ad Heroinam. E. A.

S*Ydereo quantum Tarquinia ſurgit Olympo*
*Vertice, tantundem tolleris VLME ſolo.*
*Non aliter Celſum rapuit Iouis Ales Alumnum:*
*Aeneamuè tulit deſuper Aſtra Venus.*
*Ergo tibi ſtatuam manſuras iugiter aras*
*O Dea ſublimem quem vehis alma polo.*

*AVCTORIS*

# AVCTORIS VOLVNTAS DE ALIIS SVIS OPERIBVS.

## Eiuſdem. E. A.

*FIXA manet noſtræ, Certum eſt, Sententia Menti*
*Vlmus ait, penituſquè animis ſemperquè manebit:*
*Haudquaquam mea Scripta leges, Operumq́; Labores*
*Poſteritas, MECOENATI nam ſacra volebam*
*Infælix quo dum careo, mihi VESTA cremarit*
*Singula, Vulcano iuuet his litaſſe furenti:*
*Alteruter fueris nobis ſic Sorte Patrone.*
*Quorum quis vigeat noſtro plus Tempore, magno*
*Percipient noſtri luctu, Damnoq́; Minores,*
*Res anguſta Domi obſtat, iniquaq́; furta Malorum*
*Hæc ſeciùs fieri, potui florere, peribo.*

## Apoſtrophe ad Sœculum Euſebij Andreæ Prætori Auguſtani. P. A. D. E. M.

*HEV miſeros; iam priſca manent vbi Secula nãq;*
*Impenſis, quæ tot releuarunt ſemper Alumnos*
*Muſarum? Tanti, Tales, tot, numnè Labores*
*Nequicquam pereant, inimicus & hauſerit Ignis?*
*Quæ dedit vt Iuuenis, quæ non paritura Senectus?*
*Proh Superi prohibete nefas, nam veſter Alumnus*
*Haud vllis hominum minis cœptovè mouetur.* (fuſis
*FELSINEAE, PATAVVMQ; Vrbes Incendia*
*Tollite Fluminibus, tantis intendite rebus:*
*Annè etiam vos ob ſolum quæ ſuſpicit Orbis*
*Perdere tanta Virum Studÿ Monumenta feratis*

Eiuſdem.

## Eiuſdem.
## Apoſtrophe ad Auctorem.

*TE quoq; noſtra rogat conuerſa Camœna Viciſſim.*
*Te decus Vlme ſuum; nequicquam deniq; quamuis*
*Moliri ſe fortè ſciat conſtantis conſcia mentis:*
*Pro paucis liceat ſaltem exorare libellis.*
*Vt pereant alij (quia ſic licuitquè, placetquè)*
*Docta NOSOTRICOSIS, quam tali nomine dictas*
*Prodeat hæc tantum: Morbus qui labe Capillos,*
*Heù miſera, miſeros certatim corpore toto*
*Implicat, hos reperit qua tandem parte ſubortos.*
*Res noua, tetra lues, Borealibus orta ſub aſtris.*
*Mortales artus torquet, perimitq; frequentes.*
*Cætera cenquè ſoles, miro Quam ex ordine Pandis*
*Prodeat, ingratoquè licet, tua munera mundo*
*Inuideas ne tanta, magis miſerate Bonorum.*
*Hæc teneat te cura prior; natalibus Author*
*Ipſe ſuis reuocas docto qui Vertice pilos;*
*Inuentâque noua Sophiæ ratione probaris,*
*Corporis eſſe ſui partes, Phyſicoſque latentes*
*Affectus horum Varios monſtraueris orbi.*
*Præ reliquis te noſſe ſcio diſcrimina labis*
*Præſentis, furtim memini me cernere ſcripta.*
*Fine ſub Humanæ Barbæ prædicis & ipſam*
*Quam redamo pro gente precor da cernere Diam*
*Hoc opus hanc lucem toto precioſius auro.*
*Et teneas ſecreta licet medicamina, donec*
*Longa dies Veniens truncent tibi ſtamina Parcæ:*
*Poſteritas quoq; tunc cernes arcana Medelæ:*
*Naturam intereà Morbi legiſſe iuuabit.*
*Vos quoq; quos clades peſſundat dira malorum*
*Conſuluiſſe Virum decuit, moneoquè fidelis*

Ceuerè

*Ceuq́; adytis Tripodum Deli retuliſſe probata*
*Cortinâq́; ſolent, auidè reſponſa referre.*
*Naturæ Magia curarit ſpondeo Morbum;*
*Vngue tenus nam poſſidet artem, credite cunctam;*
*Inuentumq́; ſuum, quoquam nec tradita ſeclo.*
*Illum etiam libeat liquidas proferre ſub auras*
*Longorum cauſſas memorans, notaſq́; patentes*
*Morborum, quem cum reliquis tua Scrinia ſeruant.*
*Impetro quos citra tua ſi diſpendia libros*
*Mille carebo tuis alijs patientius, artis*
*Hi quamuis Medicæ ſecreta ingentia pangant.*

## Eiuſdem ad Eundem Alia Exaſtichon.

*Corporis Humani cunctas ſi tradere Partes*
*Contendes, Vterum quo facis V L M E modo:*
*Si Medicas omnes referas hoc ordine Leges*
*Succinctis tradens ſingula quæque libris:*
*Hippocratem iam Chriſticolam te M A R C E probabo*
*Deteſter deinceps Pergameamq́; picam.*

# EPIGRAMMA

Ad Perilluſtrem Virum Philoſophum,
Medicum Excellentiſsimum,
*Et Patauini Gymnasij Profeſſorem publicum.*

ALEXANDRVM VIGONZAM.

Iulij V. C. & Iureconſulti Celeberrimi Filium
Patauinum Patritium, & Amicum
Integerrimum.

*Grandis Alexander VIGONZAE gloria Gentis*
*Vlmus quæ profert munera parua cape.*
*Munera parua quidē, ſed amico pectore miſſa*
*Marcus at Antonius quæ dat & Vlmus habe.*
*Hoc fuerit noſtri Monumentum & Pignus Amoris*
*A teneris mutuus qui Viget Vnguiculis.*
*His tua Nobilitas fateor maiora meretur,*
*Antiquumq; Genus Magnificumq; Solum.*
*Quid quod te maneant Muſarum Magne Patronum*
*Artis Apollineæ, Pieridumq; parens?*
*Relligionis honos, Patauì decus, Inclyte fama,*
*Virtute omnigenâ qui Velut aſtra nites?*
*Mens tua ſed facilis defectum ſuppleat omnem*
*Par ſit vt haudq; datum ſpero ſit vt par amor.*
*At Vice conuerſa rogitaſſe licebit amice*
*Obſequium præſtes quod peto care Velim.*
*Virgine de Patauâ quæ mira Hyſtoria fertur*
*A te ſcripta, ſcio, nunc mihi miſſa foret.*
*Niſus & Eurialus; ſic Pollux Caſtor amore*
*Officijſquè pares Perpetuòque Vigent.*

Euſebij Andreæ Prætori Auguſt. P. A. D. E. M.

# INDEX
## VIRORVM CLARISSIMORVM,
### Qui hoc in Opere citantur.

A

AEtius Amidenus.
Antonius Guainerius.
Aretæus.
Ariſtoteles.
Athenagoras.
Athenodorus.
Auerrous.
Auicennas.
Auguſtinus.
Auenzoar.

C

COlumella.
Cornelius Celſus.

D

DIogenes Laertius.
Democritus Abderites.
Dion Nicæus.

E

EVſebius.

G

GAlenus.
Gordonius.

H

HErophilus.
Herodotus.
Hieronymus Cardanus.
Hippocrates.
Horarius.

I

IOannes Michael Sauonarola.
Iuuenalis.
Iulius Cæſar Scaliger.

M

MArcus Cato.
Menecrates.

N

NIcolus Florentinus.

O

OVidius.

P

PAulus Aegineta.
Perſius.
Philo Iudæus.
Plato.
Plinius Hiſtoricus.

Plinius Iunior.
Plotinus.
Plutarchus.
Pompeius Valentinus Mutinenſis.

Q

QVintilianus.
Q. Serenus Sammonicus.

R

RVffus Epheſius.

S

SEneca.
Synneſius.

T

TItus Lucretius Carus.
Torquatus Taſſus.

V

VIrgilius.

# INDEX CAPITVM
## Huiuſcæ Operis, & Sectionis Primæ.

PRoœmium in quo declarat Autor intentionem ſuam, Operis Neceſſitatem, ſeq; ipſum defendit, conditionemque huiuſce ſeculi deplorat.

Cap. Primum. Calumnia aduerſus Orationem, quæ videatur obſcæna, & calumniæ depulſio. 29

Cap. Secundum. Calumnia Altera aduerſus ipſius Scripturæ Sententiam, atq; ipſius depulſio. 35

Cap. Tertium. Nomina Partium Corporis Muliebris ad hoc opus pertinentia declarantur ex Ruffo, Epheſio, Galeno, Herodoto. 41

Cap. Quartum Aphoriſmus Operis totius. 52

Cap. Quintum. De Lanugine Labri ſuperioris Fæminarū, qui à me dicitur Nouo confićto Nomine Gynecomyſtax, & Lingua Vernacula Cerchietto, ouero Muſtachietto. 54

Cap. Sextum. Paradigma totius Operis futuri Aphoriſtici. De Vtero Muliebri: ſiue Anacephaleoſis Notarum omnium

nium ex quibus deſumitur cognitio Temperamentorum Vteri Fæminarum Partiumvè Genitalium earundem. 67
Cap. Septimum. De Membrana Virginali, ſeu Virginitatis, quæ Hymen à Græcis nuncupatur. 83
Cap. Octauum. In quo Aphoriſticè narrantur Indicia Temperamenti Vteri calidiſſimi. 114
Cap. Nonum. Notæ Vteri Frigidiſſimi. 125
Cap. Decimum. Notæ Vteri Calidi, & Humidi. 128
Cap. Vndecimum. Notæ Vteri Calidi & Sicci. 136
Cap. Duodecimum. Notæ Vteri Frigidi, & Humidi. 142
Cap. Decimumtertium. Notæ Vteri Frigidi & Sicci. 147

## SECTIONIS ALTERIVS Capita.

PRoœmium. 156
Cap. 1.
Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quæ ſunt ex Pauli Aeginetæ teſtimonio. 160
Cap. Secundum. Indicia Temperiei Vteri Muliebris ex Aëtio. 163
Cap. Tertium. Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quę deſumuntur ex Auicenna. 166
Cap. Quartum. Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quę deſumuntur ex Nicolo Florentino. 169
Cap. Quintum. Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quæ deſumuntur ex Antonio Guainerio. 194
Cap. Sextum. Medicina eſt Ars Coniectatrix, & eius quidam Canones. 204

CATALO-

# Catalogus Operum Marci Antonij Vlmi Patauini, quæ ab eodem citantur in hoc Libro.

PHyſiologia Barbę Humanę, hoc eſt de Fine Phyſico, & Medico Barbæ Humanæ. Huiuſmodi Opus hoc anno inuulgabitur, excuſſæ nanque ſunt Sectiones Duæ ipſius, Tertiæq; imminet Calcographus.

Quæ ſequentur in Muſæo latent meo, nec prodierint huiuſmodi Opera, niſi Mecœnate fauente, alioqui cogitamus, quod Auguſtus olim de ſuo Aiace: Reſipiſcendū tandē; iamdiù nāq; littus tenui verſamus aratro.

1 Hiſtoria, & Symbolum Barbæ Humanæ.

2 Phyſiologia Pilorum Humanorum.

3 Phallus Virilis, hoc eſt De Indicijs cognoſcendi Temperiem Partium Genitalium Humanarum.

4 De Cauſſis Indiciorum Sexus vtriuſq; Humani.

5 De Caractere Indice Ingeniorum.

6 Phyſiologia Menſtruorum Humanorum.

7 De Indicijs Temperamentorum reliquarum Partium Principum, atq; Corporis vniuerſi Humani.

8 De Interitu Librorum Galeni.

9 Collectanea Rerum Anatomicarum, in quo Opere plurium Diſſectorū à me, & ab alijs Cadauerum Humanorum, qui ex morbis periere homines, Hiſtoriæ mihi obſeruatæ recitantur, Hic autem propterea Liber non prodierit, niſi à morte mea.

10 Philoſophia Corporis Humani, quam dicunt homines Anatomen.

11 Philoſophia Accidentium Vltimorum.

12 Genealogia Hippocratis, in hoc autem Opere recenſentur Qui, & Quot fuerint Medici nomine Hippocratis nuncupati. Ex Veterum Teſtimonijs.

13 Phyſiologia Primi Gradus Facultatis Generatricis Humanæ, in quo Libro iugulatur Opinio T. Lucretij Cari de Venere Auerſa.

INDEX

# Index Sententiarum Memorabilium, quæ in hoc Opere continentur.

NVlla eſt Ars, vel Diſciplina, quæ Compendium & Dicendi, & Docendi magis exigat, quàm Medicina. Hanc Atticus Caracter decet, Aſiaticus vero maxime dedecet. 52.Cap.4.Sect.p[a].
In Medicina ſcribenda quicquid non adijcit Superioribus, illud etiam detrahere videtur. 52. Cap.4.Sect.p.
Non eſt cuiuſuis Doctos ab Indoctis Scriptoribus interſtinguere, hoc eſt Officij Doctiorum. 52.Cap.4.Sect.p.
Arduum eſt, niſi & periculoſum hominibus agẽdi modum præſcribere conari. 52.Cap.4.Sect.p.
Mortales peræq; omnes ferè neq; bene conſultantibus delectari, neq; bonis moueri conſilijs. 52.Cap.4.Sect.p.
Non tentãda, quæ effici omninò nõ poſſunt. 53.C.4.Sec.p.
Mulier nulla exiſtit, cui tanquam Didoni Anna ſua non aſſiſtat. 41.Cap.2.Sect.p.
Difficillimum exiſtit, ac maximè arduum reperire Medicum Bonum in exercenda Medicina vtriuſq; Sexus, ſcilicet Virili, & Muliebri. 40.Cap.2.Sect.p.
Caue, ne quem ſemel ſapere aliqua in re tibi perſuaſeris, hunc ſemper ſapere, & in omni re doctum facile credas. 39.Cap.2.Sect.p.
Iudicium eſt Poſterius Contemplatione, & eſt Cognitio reflexa. 38.Cap.2.Sect.p.
Studeat quis leuiter, is didicerit Nihil: ſtudeat verò nauiter, is didicerit nonnihil. 38.Cap.2.Sect.p.
Lectio debet eſſe aſſidua, attenta, diuturna. 88.Cap.2.S.p.
Viles homines, & qui per ſeipſos nequeunt apparere, vituperando Meliorem, eſſe ſe aliquid conantur oſtendere. 35.Cap.2 Sect.p.
Nemo homo ſatis ſibi cauet ab homine. 30. Cap.1.Sect.p.
Certus ſuus cuiq; Stomachus, non ſecus atq; Signata Vox, & Indiuidua Facies. 30.Cap.1.Sect.p.
Vbi Exemplum nocet, quemadmodum ego dicere ſoleo, ibi Clementia cenſeatur Dementia. 29.in Procemio.Sect.p.

Caput

Caput eſt in omni negotio nõ ſolum Quid, ſed & Quomodo agendum ſit nouiſſe. 27.in Procemio Sect.p.
Quicunque ſunt habiti mortalium Multa ſciſſe dicuntur non omnia. 27.in Procem.Sect.p.
Familiare ſiquidem eſt Mortalibus fere ſingulis omnia ſibi ignoſcere, nihil verò alijs remittere, & Inuidiam rerum non ad Cauſſam, ſed ad Voluntatem Perſonaſque dirigere. 24. in Procem.Sect.p.
Multa ſunt cuique diſſimulanda, & cato ſilentio deuoranda. 24.in Procemio.Sect.p.
Oratio Phyſica eſt Matrona, eiuſque Manus, & Oculi ſunt Veritas, Perſpicuitas. 24.in Procemio.Sect.p.
Vnaquæq; Artium (veluti ego dicere ſoleo) ſuos habet Clodios, & Milones; Catilinas, & Cicerones. 21.in Pr.Sec.p.
Eò imus omnes, quò omnia ibunt. 21.Sect.p.in Procem.
Suum cuique Decus Benigna ſatis rependet Poſteritas. 21.Sect.p.in Procemio.
Non eſt in Vitio, Priſcorum Sapientum Docta ſequi Veſtigia. 20.Sect.p.in Procemio.
Difficile eſt ſemper, quod eſt Rectiſſimum adſequi. 20. Sect.p.in Procemio.
Perfecta, & conſummata longè abſunt à Principio. 19 Sect.p.in Procemio.
Inuentores quicunq; ferè claudicant. 19.Sect.p.in Procem.
Gratia quæuis, & Dignitas ſacietate langueſcit. 15 Sect.p.in Procemio.
Inuentio Paucis data eſt, & quibus data, data eſt mutila & inchoata. 19.Sect.p.in Procemio.
Res eſt ardua Nouis Autoritatem dare: Obſoletis nitorem, Obſcuris lucem: Faſtiditis gratiam: Dubijs Fidem. 18. Sect.p.in Procemio.
Hoc eſt Animi Sapientis, atque Prudentis Optima ſatagere, & ſperare: Cogitare Difficillima: Ferrè quæcunque erunt. 19 Sect.p.in Procemio.
Eſt prima Prudentiæ pars, veluti ego ſentio, nouiſſe quid poſſis. 16.Sect.p.in Procemio.

Alit vnaquæq; Aetas Ingenia Eminentiſſima. 16.Sect.p.
Animi eſt ingenui, Errorem vbi cognouerit ſuum, eundem libere, ac liberaliter nudata fronte confiteri palam deinde ipſimet renuntiare. 12.in procem.Sect.p.
Veritati hoſtis quis niſi turpe Mancipium? 12.in pr.Sec.1.
Nulli patientius reprehenduntur, quam ij, qui maximè laudari merentur. 12.ſect.p.in procem.
Error eſt hominis, eidemq; omnes viuunt obnoxij. 12. ſect.p.in procemio.
Danda eſt alienis erroribus venia, vt noſtris impetremus. 12.ſect.p.in procemio.
Multi Famam, Pauci conſcientiam verentur. 11.ſect.p. in procemio.
Morbus eſt grauiſſimus, niſi pernicialis, qui à capite diffunditur. 11.ſect.p.in procemio.
Nulli tam clarum ſtatim eſt Ingenium, vt poſſit emergere, niſi illi Materia, Occaſio, Fautor etiam, Commendatorque contingat. ſect.p.in procemio 11.
Dei Iudicia occulta ſunt multa, Iniuſta autem Nulla. 11. ſect.p.in procemio.
Deus tarditatem ſupplicij grauitate compenſat. 11 ſect.p.in procemio.
Aratris, & Bubilibus nata Seruitia iam philoſophantur. 11 ſect.p.in procemio.
Manus Aurea vincit. 10.ſect.p.in procemio.
Cuicunq; Medicum ſe profeſſo ſtatim creditur; cum ſit periculum in nullo Mendacio maius. 10.ſect.p.in procem.
Superuacuus foret in ſtudijs longior labor, ſi nihil liceret melius inuenire præteritis. 54.Cap.5.ſect.p.
Sunt equidem Perpauci alienarum æqui Vigiliarum, & laborum æſtimatores; contrà verò Plurimi ſunt iniqui, & Detractores, & Oſores. 54.cap.5.ſect.p.
Aliena neq; Diu ploramus, neq, diù memoramur. Obliuio eſt Lubrica, eadem paratiſſima. Et omnium æquè rerũ promptiſſimum eſt obliuiſci. 55.cap.5.ſect.p.
Homo nõ ſolum ſibi, ſed & Poſteris naſcitur, atq; Patribus,

Contẽporaneis quoq; Officio, Beneficio. 55.cap.5.ſect.p.
Nemo homo omnibus hominibus ſatisfacit. 55.cap.5.ſec.p.
Minus eſt in Sermone, quam in ſenſu. 58.cap.5.ſect.p.
Mentis noſtræ paruitas non poteſt Naturæ attingere ipſam Granditatem. 58.cap.5.ſect.p.
Natura omnium Autor omnes omnium Ratiocinationes Mortalium tranſcendit. 58.cap.5.ſect.p.
Naturæ caligo, atq; eius operum ignoratio (quantum iudicare valet) vnum, verum exiſtit Veſtibulum ipſius Lucis inacceſſibilis nobis miſericorditer condonatum. 58.cap.5.ſect.p.
Rarò vtimur Contemplatione Naturæ, contra verò plerunque, niſi & ſemper abutimur. 58.cap.5.ſect.p.
Plures ob alienam malitiam decidunt à Bonitate, cum ipſa Nequitia facilè imitatores inueniat. 58.cap.5.ſect.p.
Vnuſquiſq; Creaturæ magis quam Creatori famulatur. 59 cap.5.ſect.p.
Diſpẽſationis Cęleſtis videtur Effectus, nec tamen ſatis intelligitur. 14.in procœm.ſect.p.
O quantum Eruditorum, aut Modeſtia ipſorum, aut Quies operit, aut ſubtrahit Famæ, aut quemadmodum dicere ſoleo, aliorum obruit Venenata Malignitas, Expertus loquor. 14.in procœm.ſect.p.
Quemadmodum Pũcto temporis maximarum rerum Momenta vertuntur, A pari etiam & Momentis quibuſdam Rerum maximarum Conſtitutiones, Exitus nonnunquã prorogari, ſæpius interturbari, plerunque vero & interturbata diſſipari videmus. 62
Alij ad alia naſcuntur, nemo autem animo ſatagit propenſionem inſitam cognoſcere, eandemq; tractare, ſed vnuſquiſque nullo delectu habito, inconſultè cuiuis potius rei ſeſe applicat, quàm ei, cui natus eſt. 62
Nullũ tam impudẽs Mendaciũ eſt, quod Teſte careat. 84
Frequẽter Optimæ Cauſſæ ſimiles ſunt Malis, & Innocens Reus multis Veriſimilibus opprimitur. 84
Difficile eſt enim legiſſe, difficilius meminiſſe, Turpiſſi-

mum

mum negare. 89
Nemo intelligit, pleneq; Phyſiologiam Animatum, prout nobis datum eſt illas cognoſcere) niſi is Anatomen Corporis Diuerſarum ſpecierum diligentiſſimè conſuluerit, Doctus, perituſq; exiſtat Anotomicus. 91
Anatomes eſt Veſtibulum ad Medicinam Rationalem exercendam. 91
Conſcientia eſt quaſi Theatrum Viro Sapienti. 91
Conſcientia eſt quà Iudex, quà Tortor. 92
Nemo mihi videtur pluris æſtimare Virtutem, nemo illi eſſe magis Deuotus, quàm qui Boni Viri Famam perdidit ne Conſcientiam perderet. 92
Omninò ſi Peccare, & Peccanti fauere perinde eſt: A Pari Falſum dicere, Mentiri, & Falſitati Verbo, Calamo patrocinari velle perinde fuerit. 93
Homines loquuntur, Numina tacent. 93
Vita noſtra niſi ſuos dirigat Conatus ad Patriam Cęleſtem conſequendam eſt Fabula quædam Scœnica. 93
Ridemus, & Ridemur. 93
Suſtinenda omnia, dum Viuamus dicebat Mecænas. A Pari aiunt Homines Mali, Fingenda, commiſcenda ſunt omnia, ne cedamus. 104
Coniectura eſt Veritatis Vmbra, quod per Figuram dictum ſit, Filia Luſcioſæ, Tenebricoſæ Rationis noſtræ. 105
Multa fingunt Homines, vt Malitia infrenetur, & conſultò, & ſapienter; quemadmodum etiam nonnulla Prudenter ſolent occultare; hæc ſunt Officioſa Mendacia auerruncandæ, ſi fieri poſſit, Nequitiæ cauſsâ; illa enim Contagioſa eſt, ac facile, & latè ſerpit. 108
Duo ſunt præcipuè in quibus differunt Homines non ſolùm à Beſtijs, ſed & à ſeipſis, Religio, Philoſophia: Vtriſque vero ſi Mortalis careat, næ Homo iſte fuerit etiam Beſtia quauis immani tetrior, pernicioſior, quantum ego ſentio. 114
Philoſophia & rite conſtituta, & rectè culta ſingulare ſtat Veſtibulum ad ipſam Pietatem cum adeundam, tum

conſequendam. 114
Homo eſt Cœlum Paruum. 114
Corpus Humanum Domus eſt quædam, aut Templum ſacratum Rationali Animæ. 115
Indignè,atq; irrationabiliter de Operibus Dei, & Phyſicis diſputare,perinde eſt,ac ei⁹ Maieſtatē blaſphemare. 116
Multa ſunt,fuerint Mortalibus Occulta: neq; enim omnia quæcunq; ſunt huiuſce Mundi Senſibilis facta fuere, vt intelligerentur, equidem ipſorum aliqua; Plura verò vt Homines tantum admirarentur. 116
Sapienti Viro multa licet ignorare. 116
In Contemplatione Naturæ ambitus, nihil poteſt videri ſuperuacuum,atq; multo minus in Homine. 116
Mortales Ignorantiæ pudore interdum & Mentiri non piget,neque alius eſt Fidei pronior lapſus, quam vbi Falſæ rei vel Temporis ipſa longinquitas,vel Teſtiū Numerus, vel grauiſsimi cuiuſpiam Viri Silentium accedat. 117
Rectè intuenti ſe perſuadet rerum Natura nihil incredibile exiſtimare de ea. 117
Legem,& Voluntatem Naturæ conſiderans Plinius ait,neque omnium rerum afferre poſſe Cauſſas minus mirum eſt,quam conſtare in aliquibus. 117
Docti, atque Prudentis Viri, intereſt, plus ſemper in omni Opere Naturæ putare Artis, ac Sapientiæ ineſſe, quam attingere valeat Humanum Ingenium: Non ſecus, ac Prudentes,& bene conſulti Mortales, qui plus ſemper in omni re putant incommodi ſubeſſe,quàm apparet. 117
Homines (ait D. Aug.) nunquam ſe obliuiſcatur eſſe Homines, neq; Deo dent Inſipientiam, quia non plenè capiant eius Sapientiam. 117
Pharmaca & Nihil,& Dei Manus exiſtunt ex Heroph. 115
Laudatur abundè,qui non condemnatur. 154
Næ mortales nos fluctuantes ratiocinamur, quia noſtra à Patria longè peregrinamur. 156
Dum Veritatem ſequimur, Vanitatem interdum complectimur. 159

Vſque adeo ſpecie Recti miſerè, ſed & Pueriliter decipimur: & difficulter vltra ſemetipsũ ſapit Genus Humanũ. 156
Coniectura Mentis Humanæ aliquando ad Verum peruenit, aliquando fallitur. 157
Mortalium Opera Tempori cohærent, quod eadem eruta vel dirigit, vel diruit, quando ſunt Rerum Singularũm Vices. ſemper Tempus authoritatem parit. 157
Brutè ſapiunt ij, niſi potius deſipiunt, qui Societatem Humanã præſenti, ſed & Vtili ſibi curæ cæteroquin Tymones reſpiciunt. &c. 158
Pecudes Præſentia diligunt, Cætera negligunt. 158
Exercitatio quacunque in re maximè poteſt; illa breuiter eſt quaſi Spiritus omniũ agendorum: hæc alit, cõfirmat Memoriam, vt propterea Mentis noſtræ Agitationem ſingulariter promoueat. 160
Nobiliſſima Ingenia rapiuntur tranſuerſa interdum a conſuetudinis violentia, at qui natare norunt, ij abſq; cortice natant. 163
Nationibus ſingulis ineſt ſua Virtus, & Vitium. 165
Certis Aetatibus addicta ſunt Propria Bona, & Officia, & ſingularibus Hominibus videntur quædam quaſi ſuę innaſci Dotes. 165
Alij ad alia naſcuntur. 165
Conſtat ſœcula proficere, ſed & in aliquibus etiam deficere. Omnium nanq; rerum eſt Viciſſitudo. 165
Aetherogeneus dicendi Caracter, atque docendi tollit perſpicuitatem, inuehit obſcuritatam. 171
Si commiſcentur ſcribendi Caracteres tunc Ingenia pariter, vel audientium, vel legentium confunduntur. 171
Spiritus Doctrinæ eſt ipſa Perſpicuitas. 171
Non adeo fœliciter nobiſcum agitur, vt quiſpiam error ſimul oſtendatur, & ralinquatur. 172
Eſt benignum, & plenum ingenui pudoris fateri, per quos profeceris. 193
Obnoxij profecto Animi, & infælicis Ingenij eſt, deprehendi in furto malle, quam mutuum reddere, cum pręſertim

ſors fiat ex Vſura. 193
Nemo ſiquidẽ Mortalium omnibus Horis ſapit: Ingeniiq; noſtri moderatio exiſtit Cata, Prudens, ac Sapiens Ratiocinatio. 194
Plura, niſi Plurima, vel Omnia cognoſcunt Docti nobis eſſe Occulta, at ſi quæ cognoſcuntur, illa vix, tenuiter admodum percipiuntur. 194
Vix fallunt Animi Præſagia, vbi acriter ſingula pendas. 194
Famam Fraus nulla latet. 196
Medicina eſt Ars Coniecturalis. 204
Medicinę plerunq; Coniectura, non ſolum Experientia non reſpondet. 204
Vix vlla perpetua Præcepta Ars Medicinalis recipit. 204
Nihil fere ob vnam Cauſam fit. 205
Vſus rerum Magiſter Optimus, & in Artib. dominatur. 206
Proxima eſt Feſtinationi Pœnitentia. 206
Difficillimum eſt Scite, Prudenterq; colligere Concluſionẽ Coniecturalem verã, præſertim Indicijs diſſentiẽtib. 208
Coniectura eſt Manus altera, & Oculus Medicinæ. 209
Memoria eſt omnium Artium, Facultatum, & Artium Theſaurus. 210
Omnia Nobilia ſeparant ſeſe à Tempore, quantum poſſunt. 211
Vanum eſt expectare, & expetere Doctrinam ſingularem, Definitam eorum, quæ pertinent ãd Senſum. 215
Oratio non ſatisfacit penitus vel Sẽſui, vel Intellectui. 215
Senſus, & Intellectus ſentit, intelligit aliquid adeo vlterius promotum, vt huic narrando non ſufficiat ſermo. 215
Plus eſt in Senſu, quam in Sermone. 216
Qui intelligit dari Inintelligibile, hic eſt Philoſophus bonus. 216
Vnũ a nullo poteſt intelligi, ſed occurrit potius Intuenti. 218
Finis Hominis eſt Cognitio Dei: Dei autem Cognitio eſt ipſius Dei largitio &c. 219
Artes, quæ verſantur circa Singularia exactè ſcribi nequeunt. 220
Nulla

Nulla eſt Diſciplina, in qua non peccando diſcatur. 220
Vulgi proprium eſt, nihil intelligere. 230
Blanda eſt ſperandi pro ſe cuiq; Dulcedo. 226
Qui vult proficere in Scientijs, Artibus, & Facultatibus, oportet illum, & Legiſſe, & Intellexiſſe, & Meminiſſe, & Reminiſci poſſe, & Iudicare. 223
Iudicare in Medicina, perinde eſt, ac inter Scyllam, & Charybdim nauigare. 222
Homines non ad Honores, vt prius, verùm ad Pericula Virtute perueniunt. 232
In Omnibus conſequi Vera, vel paululum aberrare, Diuinum eſt, aut propè Diuinum. 232
Homo es tu, qui Hominem iudicas. Aequanimitas ferè ſemper laudatur, Seueritas autem ipſa plerunque improbatur. 232
Veritatis neque Cognitio vlla eſt, neque vllum Teſtimonium. 232

# INDEX PRÆCIPVARVM rerum Memorabilium toto Opere contentarum.

## *A*

*Abdomen ex Herodoto.* 45
*Abdomen ex Ariſtot.* 47
*Abdomen.* 44
*Ad Scitè, & prudēter conijciendum quæ cognoſcere oportet.* 210
*Aegyptij excidebant Nympham Virginum.* 46
*Aetas omnis aluit eminentiſſima.* 14
*Antonius Guainerius doctrinę exemplum.* 194
*Animi Ingenui officium.* 12
*Alæ Pudendi.* 46
*Animus ſapiens.* 19
*Aluus.* 43
*Ambitio mortalium.* 52
*Aphoriſmus Operis.* 53
*Aqualiculus ex Ariſt.* 47
*Aqualiculus.* 46
*Auenzoaris Elogium.* 106

*Aratra*

Atatra Philoſophantur. 63
Ariſt. ſententia confutatur ex Senſu, & ex Hiſtoria. 64
Ariſtoteles excuſatur ab Autore, & quomodo. 64
Ariſtotelicorum Vaſer agendi modus. 195
Artis Medicæ Vix vlla dantur perpetua præcepta. 204
Ars Medica eſt immenſa vbi comparetur ad Vitam noſtram. 52
Autoris Metodus in hoc opere Indiciorum Genitalium fœminæ. 68
Autor fuit coactus vti Stylo Satirico propter maleuolos, quos eſt expertus. 36
Autoris Teſtimonium, & Dictum familiare quod pertinet ad Vterum, & eius Morbos. 4
Auctor propugnator Maieſtatis Naturæ. 144
Autoris ingenuitas erga Veteres. 54
Autor quo tempore publicauerit Fragmenta Operis ſui de Fine Phyſico, & Medico Barbæ Humanæ. 56
Autoris propoſitum.
Autorum inſcribendo anguſtias à quibus cognoſci poſſint. 54
Autor ſcripſit dum eſſet Iuuenis Chirurgiam Narium reſarciendarum. 171
Autor promittit ſe ſcripturam de Narium reſtaurandarũ Chirurgia. 175
D. Auguſtinus videtur credidiſſe dari Hymenem Membranum. 92
Autoris Origo. 13
Autoris Parens quoto anno fuerit genit⁹ à Matre. 129
Autor nunquam vidit Hymenem. 89
Autoris ingenuitas circa Hymenis quæſtionem. 93
Auctoris doctrina nõ damnanda. 211
Auctor quod toties & tandũ digrediatur ſibi parcendum petit. 219
Adriani Imperat. morientis de Medicis pronunciatũ. 231
Artibus in iiſdem Vſus & Experientia dominatur, neq; ſine errore diſcuntur. 120
Artes quæ circa ſingularia Verſãtur exactè ſcribi nequeũt. 219
Artes quę circa ſingularia nũquã prorſus addiſcũtur. ibid.

B

Barbam ſæuire iudicio facultatis generatricis maſculæ cognouit Guainerius. 201.

C

Cato & Plinius in Medicinam inuecti. 227
Calūnia Orationis noſtræ. 130
Canalis Vuluæ. 51
Ceruix Vuluæ. 51
Calumnia aduerſus ſentētiam, vel Doctrinam huius Operis. 36
Cognitio ſtatus Naturalis vnde ſumatur. 2
Cognitio Virginalis Canni eſt Coniecturalis. 108
Corporis Muliebris partium Nomina. 42
Chologo ex Ariſt. 47
Collum Vteri Calidi & Humidi. 136
Coniectura eſt Manus altera & Oculus Medicæ Facultatis. 209
Coniectura quid ſit. 105
Communis opinio niſi portionem Veritatis obtinet, ſaltē eiuſdē Vmbrā retinet. 107
Coitus nocet Vtero Frigido, & Sicco. 149
Coitus frequens & multus refrigerat ipſa Genitalia. 63
Coitus effectus. 64
Chencon ex Galeno. 49
Chencon ex Herodoto. 45
Cōſtitutiones peculiares Indiuiduorum. 65
Chenconum differentiæ. 79
Cheneones. 43
Cōformatio Vteri Frigidi, Humidi. 145
Chirurginſitio. 175
Collatio ſignorum in vnum collectorum & cōſideratorum fit momento. 211
Conformatio Vteri Calidi & Humidi. 134
Conformatio Externa Vteri Frigidi ſicci. 153
Cōformationem ad Externam quæ pertineant. 79
Conformatio Externa, Interna. 77
Conformationis Indicia. 77
Conceptio Vteri Calidiſs. 119
Cutis Vteri Cal. & Sicci. 140
Clunes. 43
Clunes Vteri Cal. & Sicci. 140
Clunum differentiæ. 79
Clunes Vteri Calidiſſimi 124
Cōceptio Vteri Frigidi & Humidi. 144
Conceptio Vteri Calidi & Sicci. 138
Conceptio Vteri Frtgidiſ. 126
Conceptio Vteri Calidi & Humidi. 131
Conceptio Vteri Frigidi, Sicci. 149
Comparatio Ratiocinationis, & Agricolationis. 54
Concluſio Coniectura ex pluribus, vel omnibus colligenda. 221

D

DIgnotio Humorum Corpori noſtro inexiſtentiũ qui ex Gal.inſtituenda. 212
De Notis,& Indicijs Matricis ex Guainerio, in genere. 197.198.
Docere Indicia quomodo ſumenda ad Phyſiologiam Coniecturæ Medicæ ſpectat. 209
De ſignis ſterilium in genere. 202
Doctrina Auctoris de Utero non eſt Demõſtratiua. 205
Difficultates in obſeruando Gynæcomiſtace. 59
Digreſſiones Galeni frequentes. 189
Docti cognoſcunt propè omnia nobis eſſe occulta. 194
Differentiæ Menſtruorum. 70
Differentiæ Pilorũ digeſtæ. 69
Diuina quæ ſint in Animali. 5
Deſiderium immane ſciendi quid arguit. 54
Doctos ab Indoctis diſtinguere cuius exiſtat officium. 52
Duo ſunt præcipua principia in re Medica faciũda. 221
Doctrina Coniecturæ artificioſæ qui inſtituatur. 221

E

EPiſion Uteri Frigidiſ. 127
Exercitatio id poſſit. 160
Error eſt Hominis. 12
Erroribus alienis dãnda eſt Venia, vt noſtris Veniam impetremus. 12
Ex Numero, Dignitate, ordine indicia conferre inuicem oportet. 213
Entia Nobiliora quo digniora hoc magis ſe à tempore ſeparare conantur. 211
Ex Una parte ſolius corporis Temperamentum, ſicut nec ex Unico cuiuſq; partis indicio colligitur. 213
Elogium Naturæ. 8
Epyſion. 44
Ephedrana. 44
Epigaſtion. 43
Ex libris Medici nõ fiunt. 220

F

FAcultas Inferior & Ignobilior tardius exercetur Superiori & Nobiliori. 211
Fateri per quos profeceris, ingenuum,& benignum. 193
Fernelij Opinio de Hymene. fol. 113
Fœminæ celant Morbos, ne referant illos, vel oſtendant Partes Laborãtes ipſis Medicis. 36
Famam multi, Conſcientiam pauci verentur. 11

Fatics

*Facies obtinet Virginitatis Indicia.* 108
*Famulus Autoris coibat cum Puella octenni.* 130
*Finis huiuſce operis eſt Duplex.* 3
*Femina.* 43
*Femina.* 45
*Fiſſum.* 44

G

*Galenus negat vterum habere Facultatem Attractricem.* 177
*Galenus ex Aretheo tanquam antiquiore deſumpſit quę ei accepta non reddidit.* 203
*Genitura quæ in viris præſtet.* fol. 203
*Genitura robuſtum animal facit.* 203
*Genitura ad ſanitatem, robur, animi fortitudinem & Generationem confert.* 203
*Generatricis Facultatis Actio, & Opus à quibus impediatur.* 5
*Q. Sereno Sammonico.*
*Guainerij opera Mangonio Fuco Interpolata.* 196
*Galeniſtę.* 12
*Galenus defenditur ab Autore.* 12
*Generationis cardo, & radix.* fol. 62
*Genitalium Partium Mulierium Calidarum Fœcundarum Indicia ex Gynecomiſtace.* 61
*Gynæcomiſtax quibus non inſit.* 63
*Galeni liber qui interijt.* 96
*Galenus non tractauit Indicia Temperiei Uteri* 7
*Genitale Mulieris.* 48
*Gynæcomiſtacis obſeruãdi quæ ſint difficultates.* 59. & 60
*Gynæcomiſtax quibus inſit conſpicuus.* 63
*Gynæcomiſtax.* 56. & 57
*Gratia langueſcit ex ſacietate.* 19

H

*Homo eſt opus Dei perfectiſſimum.* 115
*Hiſtoria Puellæ Nouennis grauidatæ.* 130
*Homo eſt cognatus Deo.* 115
*Homo differt à Beſtijs Religione & Philoſophia.* 114
*Hiſtoria Puellæ imperforatæ quam recitat Autor ſe vidiſſe Bononiæ.* 99
*Humani Ingenij opera.* 61
*Hiſtoria Pueri abſque podice.* 99
*Hyppocundria ex Ariſt.* 47
*Hymen an detur?* 83
*Homo naſcitur non ſolum ſibi, ſed & contemporaneis, & Poſteris.* 55

*Hyppoglutides.* 43
*Herodoti liber.* 45
*Humanæ ſocietatis amplitudo.* 55

I

*IVdicium æſtimatiuum circa particularia, indicia.* 226
*Iudicium in Medicina quam periculoſum.* 222
*In omnibus vera conſequi aut paulum aberrare prope diuinum.* 232
*Iacobus Zenarus Chyrurgus & Vnus reſtaurator Narium.* 174
*Inditia Vteri Muliebris ex Auicenna.* 166
*Indicia Temperiei ex Nicolo.* 169
*Inſichirurgia.* 175
*Indicia Tēperiei Vteri ex Aëtio.* 163
*Iliorū oſſa Vteri Frigidiſſimi. fol.* 127
*Indicia quęcunq; & quantacunq; faciunt ad cognitionem Tēperiei vel Temperiei & Curationi non contemnenda.* 208
*Indicia Vteri Calidi.* 199
*Indicia Vteri Frigidi.* 200
*Indicia Vteri Sicci.* 200
*Indicia Vteri Humidi.* 200. & 201
*Indicia à Menſtruis.* 70
*Indicia à Venere.* 73
*Indicia à Conceptione.* 75
*Indicia à Puerperio.* 76
*Indicia Vteri Calidiſſimi.* 118
*Infantes geniti ab Vtero Cal. & Humido quibus ſint obnoxij?* 135
*Iudicium quid ſit.* 38
*Iudicium eſt poſterius Contemplatione.* 38
*Indicia à Pilis.* 69
*Inæqualitas Conformationis, Temperiei, Totius corporis & Vnius partis.* 205
*Ingenia imbecilla ſunt, quæ legunt multa, ſed intelligunt Pauca.* 37
*Ingenia Robuſta qualia ſint.* 37
*Ingenia nullius frugis quæ ſint fol.* 38
*Indicia Mulieris viraginis. fol.* 122
*Inuenta Auctoris plurima. fol.* 194
*Inuentores oēs claudicant.* 19
*Inuentio eſt data paucis.* 19
*Io. Fernelij Elogium.* 21
*Ingenia Artium, & Scientiarum.* 14
*Ingenui Animi officium.* 12
*Interfemina.* 43
*Inguina.* 43
*Ingenij Humani opera.* 61
*Ingenuitas Autoris erga Veteres.* 54
*Itron quid.* 46

*Inguen ex Ariſt.* 48
*Ilia ex Ariſt.* 47
*Ilion differentiæ.* 79
*Inguina.* 44
*Ilia.* 43
*Indicia ſigillatim & inuicem comparata ad Temperiem eruendam cognoſcenda.* 210

## L

*LAparon ex Galeno.* 49
*Lumbi Vteri Frigidi, & Humidi.* 146
*Lumbi Vteri Calidi, & Sicci.* 140.
*Liber Auctoris de Interitu Voluminum Galeni.* 209
*Lumbi ex Ariſt.* 37
*Lac Vteri Frigidi, et Sicci.* 153
*Lac Vteri Frigidiſſimi.* 127
*Lapara Vteri Frigidiſſimi.* 127
*Lumborum differentiæ.* 79
*Leguntur multa, quæ non intelliguntur.* 37
*Legere multum oportet, ſed nõ multa.* 37
*Lapara quid.* 43
*Librorum Pſilli qui ſint.* 99
*Lactis Indicia.* 81
*Lectio qualis eſſe debeat.* 38
*Lumbi Vteri Frigidiſſimi.* 127
*Gynæcomiſtax ineſt Mulieribus etiam ætate prouectis, & ratio.* 66
*Lac Vteri Calidiſſimi.* 124
*Lumbi Vteri Calidiſſimi.* 124
*Liuor paſcitur in uiuis.* 19
*Lac Vteri Calidi, & Humidi.* 135.
*Lac Vteri Calidi & Sicci.* 140
*Lapara.* 43

## M

*MVlti Medici nomine re pauci.* 230
*Mulier vna inter omnia animalia Vtero Laborat.* 4
*Medicina indiget Diſcẽtibus, & Magiſtris.* 9
*Medicinam ſuorum Temporum deplorat Gal.* 9
*Medicina noſtrorum Temporum.* 10
*Medici decipiuntur à Fœminis, nam ſuos quoſdam occultãt Morbos propterea oportet Medicos eſſe Prudentes in Fœminarum tractandis Morbis.* 36
*Mulier abſq; Mammillis ſæpius enixa ẽt gemellos vbi ex Alberto.* 222
*Miſeræ circa ægros ſententiarum concertationes à Medicis.* 230
*Menſtrua Vteri Frigidi & Sicci.* 147
*Materiam huius operis nemo adhuc ſeparato ſtylo tractauit.* 7

*Morbi Magnitudo à quo cognoſcatur.* 2

*Medicus qui curat Mulieres, teneatur quæ cognouiſſe.* 40

*Mulieres delabuntur quãdoq; in morbos incurabiles propter pudorem.* 36

*Medicina ars eſt Indiuidua Coniecturalis, lubrica incerta fallax immenſa.* 224

Menſtrua *Vteri Calidi & Humidi.* 129. & 131

Myrtõ *Vteri Frigidiſſimi.* 127

Mãmæ *Vteri Frigidiſſimi.* 127

Menſtrua *Vteri & Frigidi & Humidi.* 142

Menſtruorum *cognoſcẽdorum notę.* 190

Mammæ *Vteri Frigidi, Humidi.* 146

Mammę *Vteri Frigidi, & Sicci.* 153

Methodi *quam propoſuit Autor vtilitas.* 157

Medicus *quis valeat in conijciendo.* 154. & 155

Mammæ *Vteri Calidi, & Sicci.* 140

Menſtrua *Vteri Calidi, & Sicci.* 137

Menſtrua *Vteri Frigidiſſimi.* 125

Medicina *eſt Ars Coniecturalis.* 204

Medicinę *Canones quidam.* 204

*Menſtrua vnde ſtuant.* 103

Mulier *Virago.* 122. *Virago mulier.* 122

Mendacia *officioſa.* 108

Medici *boni officium.* 105

Mãmæ *Vteri Calidiſſimi.* 124

Mammæ *Vteri Calidi, & Humidi.* 135

Medicus *Mulierum quomodo ſeſe debeat exercere, vt cognoſcat illarũm morbos.* 41

Mammæ *quę habeant conſideranda.* 80

Materiæ *neceſſitas non datur.* 115

Muliebris *Corporis Partium Nomina.* 42

Medicina *cur malè audiat hoc ſæculo.* 10

Mortalium *vitia.* 52

Medici *officia.* 2

Magnitudo *morbi quomodo cognoſcatur.* 2

Mirtochilæ *quid.* 42

Medicũ *oportet eſſe Taciturnum & Elinguem.* 41

Medicus *bonus in exercenda vtraq;* Medicina Muliebri, *& Virili difficulter inuenitur.* 40

Medicina *cur mereatur Nomẽ Diuinum.* 5

Morbis *in curandis quæ, quot oporteat conſiderare.* 40

Mulierum *Fæcundarum, & Infæcundarum Indicia ex*


Gynæco-

*Gynæcomiſtace.* 61
*Methodus Autoris in tradendis Inditijs Temperamẽtorũm Vteri.* 68
*Moniales cur ſint obnoxiæ ſuppreſſioni Menſtruorum.* 64
*Morbi Muliebres nuncupantur ab Autore ſpecifici, vel ſexuales.* 40
*Menſtrua Vteri Calidiſſimi.* 118.
*Mendaciũ quoduis Teſtes inuenit.* 84
*Menſtrua minus genitalia quibus excant.* 64
*Membranam Virgtnitatis qui crediderint.* 85
*Menſtruorum Differentiæ.* 70
*Morbi omnes ab Vtero.* 4
*Medicinæ Rationalis Cardo qs exiſtat.* 2
*Morborum Muliebrium Caracter verus non habetur, niſi ex cognitione Vteri.* 4
*Medicus eſt Charon.* 53
*Myrtochilæ differentiæ.* 78
*Mulieris Genitale.* 48
*Muſtachietto.* 57. *Cerchietto.* 57.
*Mortalium alicuius Dignitatem ægreferræ, malum, & quod?* 61
*Mortales nolunt moneri.* 52
*Meſomeria.* 43
*Medicina docere oportet breuibus.* 52
*Myrtochila.* 44
*Myrton* 44
*Medicus Rationalis bonus.* 102.
*Morbi Virginum difficiles.* 39

N

*Naſus Fæmineus mulieris virginis.* 122
*Neceſſitas huius Operis.* 3
*Noua ſunt abſq; autoritate.* 18
*Nympha Virginum excidebatur ab Aegyptijs.* 46
*Naturalis ſtatus cognitio quomodo habeatur.* 2
*Nationibus ſingulis ineſt ſua Virtus, & Vitium.* 165
*Nympha Vteri Cal. et Sic.* 152
*Nympha Vteri Frigidi, & Sicci.* 140
*Nomina Partiũ Corporis muliebris.* 41
*Nemo ſapit oĩbus horis.* 194
*Nympha arrigitur.* 46
*Nymphæ differentiæ.* 78
*Nympha quid.* 42
*Nymphę Chyrurgia.* 46
*Naturæ Elogium.* 8
*Nympha ex Herodoto.* 46
*Nouitas equidem ſuſpecta, & ſæpè niſi ſemper eſt lacunoſa.* 61
*Nympha Vteri Calidiſſimi.* 124.
*Naturæ inſtitutum.* 12
*Nympha.* 44
*Nates ex Ariſt.* 47

*Ne-*

*Neceſſitas materiæ negatur.* 115.

O

*Opera ex quibus pendantur.* 23
*Opus hoc quibus fuerit ſcriptum.* 27
*Os Vteri Calidi, & Sicci.* 139
*Operis huius Neceſſitas.* 3
*Orationis noſtræ calumnia.* 30
*Opus iſtud legentium vtilitates.* 159
*Obnoxij animi, & infelicis ingenij deprehendi in furto malle, quam mutuum reddere.* 193
*Officium boni Medici.* 105
*Os Vteri Frigidi, & Humidi.* 145.
*Omnis Facultas interior qualibet Exterior celerius exercetur.* 211
*Os Vteri Frigidiſſimi.* 127
*Os Vteri Calidiſſimi.* 124
*Opinio eorum, qui crederent hanc materiam non eſſe tractandam expugnatur.* 7
*Officia Medici.* 2
*Omnes famam cognitos Medicos Encomio proſequutus eſt.* 196
*Opera Ingenij Humani.* 61
*Os Vteri Cal & Humidi* 133
*Os Vteri Frigidi, & Sicci.* 151

P

*Pompeij Valentini ſententia.* 38
*Pompeius Valentinus quis exiſtat.* 38
*Pulſus Vteri Frigidi, & Sicci.* 153.
*Pharmaca ſunt Nihil.* 155
*Pulſus Vteri Cal. & Humidi.* 136.
*Pubes Vteri Frigidi, & Sicci.* 147.
*Pudendi Alæ.* 46
*Pubes Vteri Calidiſſimi.* 118
*Pterigomata Vteri Frigidi, & Humidi.* 146
*Pudendum Vteri Calidi, & Sicci.* 139
*Partus Vteri Frigidiſſimi.* 126
*Philoſophia Auctoris de vltimis ſenſibilibus ab Ariſtotile ignorata.* 144
*Pharmaca ſunt Deorum Manus.* 155
*Pudendũ Vteri Frigidi, & Sicci.* 152
*Pedes mulieris Viraginis.* 122
*Partus Vteri Calidiſſimi.* 123
*Papillę Vteri Cal. & Sicci.* 141
*Pubes Vteri Cal. & Sicci.* 136
*Partus Vteri Calidi, & Sicci.* 138.
*Puerperia Vteri Calidi, & Sicci.* 139
*Pectinis differentiæ.* 79
*Pecuniæ laus.* 10

*Papillæ*

Papillæ Vteri Calidi, & Humidi. 135
Partus Vteri Calidi, & Humidi. 133
Puerperia Vteri Calidi, & Humidi. 133
Pterigomata Vteri Calidi, & Sicci 140
Pecten Vteri Calidi, & Sicci. 140
Pectus Vteri Calidi, & Humidi. 136
Pudendi differentiæ. 77
Pulſus Vteri Cal. & Sicci. 141
Perſpicaces ratiocinio, laborem amantes, Exercitati aptiſſimi ad rem Medicam. 224
Pterigomata Vteri Frigidi, & Sicci. 152
Pulſus Vteri Frigidi, & Humidi. 147
Pubes Vteri Frigidi, & Humidi. 142
Pudendũ Vteri Frigidi, & Humidi. 145
Partus Vteri Frigidi, & Sicci. 150.
Phyſiologia pilorum humanorum ab Auctore lucidanda. 194
Pecten Vteri Calidiſſimi. 124
Pulſus Vteri Frigidiſſimi. 128
Puerperia Vteri Calidiſſimi. 123.
Pterigomata Vteri Frigidiſſimi 127.
Partus Viperarum. 85
Pecten quid. 42
Philoſophus quis exiſtat optimus. 91
Puerperia Vteri Frigidiſſimi. 126.
Partes ſpecifica quæ ſint ſpecici noſtræ. 1
Prudentiæ pars prima. 16
Principia Specifica Generis Humani. 1
Pulſus Vteri Calidiſſimi. 124
Phiſici loquentes de Creatura loquuntur etiam de Creatore. 115
Pudendum Vteri Frigidiſſimi. 127.
Papillæ Vteri Frigidiſſimi. 128
Pubes. 44
Pilorum differentiæ digeſtæ. 69
Pectus Vteri Frigidiſſimi. 127
Pterigomata Vteri Frigidiſſimi. 127
Puerperia Vteri Frigidi, & Sicci. 151
Pubes Vteri Frigidiſſimi. 125
Pterigomata Vteri Calidiſſimi. 124.
Phyſiologia Fac. Gener. Humanæ. 62
Pudendum Vteri Cal. & Humidi 134
Pars Faciei Mulicbris non cognita ab antiquis. 56
Parameria. 43


††††† Pli-

*Plicades.* 45
*Pectcn.* 44
*Pſilli librorum qui ſint.* 99
*Plicades ex Gal.* 50
*Politicum Præceptum.* 39
*Pubes vteri Calidi, & Humidi.* 128

Q

*Quale & quod Ingenium aptum ad iudicādum in re Medica.* 223
*Qui proficiant in artibus, & ſcientijs.* 223
*Quod opus maximè Rationalem Medicum eſſe faciat.* 211.
*Quomodo, quod plus ſit in ſenſu quam verbis explicari queat, ſit intelligēdum, explicatur.* 216
*Quid arduum & periculoſum in Medicina.* ibid.
*Qui minimū, & rarò deſipit, is verè ſapit.* 194
*Quādo & Quomodo Natura Intelligibilis cognoſcatur.* 116.
*Quę lucubrationes dicēda quę Meridiationes.* 209
*Quæ Ratio tenenda conſideranti Tēperamenta ex Galeno.* 213
*Quomodo Intelligibilis Natura Naturam ſuperiore intelligat.* 216
*Quid faciendū indicijs diſſentientibus.* 222
*Quæſtio de Hymene.* 83

R

*Receptarum cōficiendi modus ſuggeſti ſcientium & barbarorū Medicorum.* ibid.
*Ratiocinationis, & Agricolationis comparatio.* 54
*Reprehendantur qui patiēter.* 12.
*Rectiſſimum aſſeq; eſt difficile.* 20
*Receptarum cōficiendi modus.* 189.

S

*Scitè & prudenter veram concluſionem coniecturalem colligere difficillimū.* 208.
*Sanguis non eſt ſufficiens Inditium Virginitatis.* 110
*Sub ſenſum cadentium non eſt Doctrina ſingularis definita.* 215
*Singularia Sigillatim tradi nequeunt.* 220
*Semen Vteri Frigidiſſimi.* 125
*Semen Vteri Calidi, & Sicci.* 137.
*Sumen ex Herodoto.* 46
*Scriptores Medici niſi adijciant Arti ij detrahunt.* 52
*Sanguis exiens in defloratione.* 117.

Secula

*Secula proficiunt, & deficiunt* 165.
*Symptomata Vteri Frigidi, & Sicci.* 150
*Semen Vteri Calidi, & Humidi.* 131
*Semen Vteri Frigidi, & Humidi.* 143
*Schiſma quid.* 42
*Semen Vteri Calidiſſimi.* 118
*Scriptori cuique ſua eſt laus danda.* 17
*Studiorū prouincia eſt ardua.* 18.
*Scripta placēt ab Autoris morte.* 19
*Studium quoduis & Ars obtinet probos & improbos homines.* 21
*Semen Vteri Frigidi, & Sicci.* 148.
*Satietas leuat Gratiam.* 19
*Scribentiū difficultates à quibus intelligantur.* 54
*Scribendi modum præſcribere hominibus eſt arduum, & periculoſum.* 52
*Sapientis Animi officia.* 19
*Sumen.* 44
*Seminis Indicia.* 77
*Subclunes.* 43
*Senſus Magiſter.* 55
*Stimulus Veneris.* 46
*Sumen ex Ariſt.* 47
*Sciendi deſiderium immane quid arguat.* 54
*Societatis humanæ amplitudo.* 55.
*Scriptores, qui nō meminerint huius Membranæ Hymenis.* 97

T

*Tentanda non ſunt, quæ effici omnino non poſſunt.* 53
*Tempus quando exit Gynæcomiſtax.* 59

V

*Vteri Frigidioris Notæ ex P. Aegineta.* 161
*Vteri Calidioris notę ex P. Aegineta.* 161
*Vteri Humidioris notæ ex P. Aegineta.* 162
*Vtilitates quæ contingunt legentibus huiuſmodi opus.* 159.
*Vterus abſcinditur totus ex opinione quorundam.* 174
*Vnum ex Plotino qui percipiatur.* 218
*Vterus nō eſt Pars Indiuidualis.* 3
*Vterus eſt Pars Genitalis, Specifica.* 3
*Vterus calidus ex Auicenna.* 167.
*Vterus Frigidus ex Auicenna.* 168.
*Vterus Humidus ex Auicenna.*

 na.

*na.* 168

*Vteri Calidioris notæ ex Aëtio.* 163

*Vteri Frigidioris notæ ex Aëtio.* 164

*Vnuſcuiuſque partis poteſt dari Inæqualitas Temperationis & Conformationis.* 206.

*Venus Vteri Frig. & Humidi.* 143.

*Vox Vteri Calidiſſimi.* 124

*Vterus Siccus ex Auicenna.* 168.

*Vterus poteſt eſſe Vnius Temperamenti pudendum vero alterius, quod et de alijs partibus intelligendum poſſe fieri.* 206

*Vteri Temperies nequit ex totius corporis contemplatione coniici.* 206

*Vterus Frigidus Siccus.* 141

*Virginum Morbi vix curantur, & cauſa.* 39

*Vox Vteri Frigidiſſimi.* 128

*Vterus Calidus & Humidus.* 128.

*Vrina Vteri Frigidiſſimi.* 128

*Venus Vteri Cal. & Sicci.* 137

*Vteri Calidi Notæ ex Gynecomiſtacæ.* 61

*Vir Effeminatus quis & qui noſci poſſit.* 202

*Venus Vteri Cal. Humidi.* 131

*Vterus Calidus, Siccus.* 139

*Vteri frigidi, et Sicci Notæ.* 147.

*Virginum quę Pars excidebatur.* 46

*Venus Vteri Frigidi, et Sicci.* 148.

*Vrina Vteri Calidi, et Humidi.* 136

*Vox Vteri Calidi, et Humidi* 136.

*Ventriculus Vteri Cal. et Sicci* 141.

*Vterus Frig. et Humidus.* 144

*Venter imus Vteri Frigidi, et Humidi.* 146

*Vox Vteri Frigidi, Humidi.* 147.

*Vrina Vteri Frig. et Humidi.* 147.

*Vteri Frigidi, et Sicci Symptomata.* 150

*Vterus eſt cauſa Morborum omnium.* 4

*Vitium late patet.* 39

*Vterus Calidus, et Humidus.* 133.

*Vteri humidi Indicia.* 190. 191. 192.

*Veneris ſtimulus.* 46

*Venus Vteri Frigidiſſimi.* 125

*Vteri Temperiei cognitio eſt Neceſſaria propter Actionem Facultatis Generatricis.* 4

*Virilis Medicina differt longo interuallo a Medicina Muliebri.*

liebri. 40
Vrina Vteri Calidiſſimi. 124
Veritatem qui dicant aſſerant. 12.
Viri Docti aliqui viuunt occulti. 15
Vteri conformationis differentiæ. 77
Vlyſſis Aldrouandi Elogium. 90.
Vmbilicus ex Herodoto. 46
Virgo poteſt deflorari abſq; ſanguinis effuſione. 110
Veritatis Hoſtes qui ſint? 12
Venus Vteri Calidiſſimi. 118
Veritas eſt odioſa. 8
Vterus Frigidiſſimus. 126
Venter ex Ariſtotile. 47
Vmbilicus. 44
Virgo ſeptennis deflorata à famulo Autoris. 112
Vterus Calidiſſimus. 124
Vuluæ Ceruix. 51
Vetula. 44
Vuluæ Canalis. 51
Viperarum partus. 85
Vteri Frigidi, et Humidi Nota. 142

*FINIS.*

| | ERRATA. | CORRIGE. |
|---|---|---|
| 1 | Facultatem cuius | Facultatem cuiuis |
| 5 | eum cecinerit | cùm cecinerit |
| | aurem | autem |
| 8 | lin.10.hadeat | habeat |
| 8 | lin.13.potritæ | protritæ |
| 9 | lin.2.Stentoria | ſtentorea |
| 12 | lin.pen.cnncta | cuncta |
| 16 | lin.10.alet | alit |
| 17 | Cognito. | cogito |
| 18 | l.p.vt ſi | ut ſit |
| 18 | Mulcem | Mulces |
| 18 | Paſſum | Paſſura |
| 19 | l.2.Naſcitur | Paſcitur |
| 19 | l.11.Donſilia | Conſilia |
| 19 | l.12.auditis | aud's |
| 19 | l.19.Intentio | Inuentio |
| 20 | An ſit in Priſcorum | An ſit in Vitio,Priſcorum |
| 20 | Quæ cæteri | Quæ Alij |
| 21 | l 31.Interpoles | Interpolis |
| 22 | ſtomachnm | ſtomachum |
| 23 | deſplicet | diſplicet |
| 24 | Nugaris Puer ſolea | Nugaris Solea Puer |
| 25 | prouicaciter | peruicaciter |
| 26 | l.antep.Doctor | Doctos |
| 26 | l.vlt.noſtrum | noſtram |
| 28 | apud noſtros vero Moſes ille Dei Symmiſtis | Ex Moſe illo Dei Symmiſte ipſus Noe,atque Filij |
| 29 | deſceſſit | diſceſſit |
| 29 | retipiſcant | reſipiſcant |
| 29 | l.vlt.reddere | credere |
| 30 | creſcentem | creſcentem |
| 36 | l.2.Balotranum | Balatronum |
| 36 | à damnatis natalibus | ab eiuſmodi animalibus |
| 37 | l.p.ſymptomatæ | ſymptomata |
| 37 | l.3 confirmatione | conformatione |
| 37 | l.4.àt | aùt |
| 37 | Medicus | Medicos |
| 43 | l.5.docto | doceo |
| 42 | l.6.ſcrtpturæ | ſcripturæ |
| 42 | l.7.interſerunt | interſeruntur |
| 45 | Heredoto | Herodoto |
| 45 | huius | cuius |

56 l.4.villimus

## ERRATA. CORRIGE.

| | Errata | Corrige |
|---|---|---|
| 56 | l.4.vllimus | uelimus |
| 56 | Confecto | confictо |

61 Abundat linea ſexta vniuerſa, & lineæ quintæ verba illa videtur ob, & lineæ ſeptimæ vox illa Maieſtatem.

| | | |
|---|---|---|
| 61 | lin.penult. Qui | Quæ |
| 62 | lin.2.ùt | & |
| 62 | lin.3.ſint | ſiint |
| 65 | cognoſcitis | cognoſcetis |
| 78 | audito | auditu |
| 84 | tecte | teſte |
| 84 | frequentes | frequenter |
| 85 | Vico | Viro |
| 85 | l.vlt. videantur | uideatur |
| 87 | Arabie | Arabis |
| 89 | l.5. Cirofsa | Craſſa |
| 89 | Verſalius | Veſſalius |
| | lecuerit | licuerit |
| | ſategerem | ſategerim |
| 90 | hæc | hic |
| 91 | pleniq; | plenèq; |
| 93 | Obſtitrix | Obſtetrix |
| | decipi | decepi |
| 97 | Argumento | Argumenti |
| 99 | Vrinam | Vrina |
| 102 | Analphabetum | Analphabetum |
| 103 | extrent | exirent |
| 106 | Caractetiſtica | Caracteriſtica |
| 109 | ne | næ |
| 112 | ab ingenuis hominibus | ab ingenuis Matronis |
| 125 | ſubſit corporis | ſubeat corporis |
| 126 | Difficulter, q; Raro | difficulter, & Raro |
| 137 | Senſim Pus obuij | Senſibus obuij. |
| 140 | Pecten | Pectinem |
| 143 | grata | gratæ |
| 145 | Mentium | Menſium |

154 l.8. Textus deficit, & legere oportet, hanc tu prudens timeto.

In Applauſu: maiori ſemper, ſemper abundat.

Ad exaſtichon, Alia, abundat.

Voti

VOti eſt potiùs, quàm rei, prodire Librum ex Typographorum taberna ſyncerum, nullis erroribus maculatũ: quapropter ſoleo ego nũcupare Typographicum Prælũ, Prælium: Experti nouere hos eſſe labores Siſiphæos. Aberam ego ab hac Vrbe Bononia peregrinans, dum hoc Opus excudebatur, & opportunò redij ſub principium Sectionis alterius. Si quis hæret in erroribus condonandis, is erret, vel nimium ſibi tribuens propter fortaſſe Inexperientiam Spei Nouercam, ? Non Matrem. Non adnotauimus Errata Leuiora, Doctorum iuditio illa relinquentes, quemadmodum & Interpunctionum, Abundantium, Deficientium, Permutatarum, quę omnia, veluti reliqua ęquanimitati, Doctrinæ legentium corrigenda relinquimus. Valete.

ILLV-

# ILLVSTRISSIMO
ATQ OPTIMO PRINCIPI
# CAMILLO GONZAGAE
COMITI NOVELLARIAE,
BAGNOLI, &c.
Alę Cataphractorum Regis Hiſpaniarum,
Duci Egregio, Domino D. meo
Coléndiſſimo.

MARCVS ANTONIVS VLMVS
PATAVINVS. S. P. D.

FOELICITER *iam prodeat ſub tuī Ampliſſimi Nominis præſidio Comes & Heros Illuſtriſſime, Opus hoc meū, VTERVS MVLIEBRIS, & NOVVM, & in Medica Facultate maximè NECESSARIVM. Huius verò pertinet Argumentum ad Cognoſcendam Temperiem Genitalium Partium, vel Vteri, Fœminarum: Quod eſt Alterum Principium Specificum (ego ſicuti dicere ſoleo) Naturâ ipſi Mari Compar Generis noſtri conſeruandi. Materiam hanc Græci Priores, inter quos Galenum quoq; adnumero, nihil prorſus (quod ego nouerim) Poſteriores autem vix attigêre: Arabes verò aliquouſq; progreſſi ſunt: Latini cæterum, qui fuere ſubſe-*

*quuti, nihil porrò philoſophantes, tantum in veſtigijs Arabum perſtitère. Hinc factum eſt, ùt ego, qui PHILOSOPHIAE, & MEDICINAE AMPLIFICANDAE Animum sempèr addixi meum hoc Argumentum mihi ſcribendum aſſumpſerim, quod conſitebuntur Mortales pereq; omnes (modo ſi quicquam ſentiant) eſſe in MEDICINA FACIVNDA ſummè Neceſſarium proptèr Morbos Mulierum Cognoſcendos, Prædicendos, atq; Curandos. Quapropter valdè admirarer Phyſicos, & Medicos ſuperiores, Viros Doctiſſimos hanc Prouinciam non ſibi delegiſſe, ac ſubijſſe, niſi illud mordicus tenerem, quod alias & ſcripſi, & edidi.*

Nulla foret in Poſteris agitatio Mentis Propria niſi Seruilis, quotieſcunq; cuncta Scibilia Priores agnouiſſent. Diſpenſauit Natura vnicuiq; Aetati Hominum Certam quãdam Cognitionis Portionem ſui ipſius Hinc vàrijs temporibus Certa etiã quædam Scientiarum ADDITAMENTA, ſed & Artium, præterea, & INVENTA prodijſſe, prodire animaduertimus, ùt veluti ſingularium Spetierum exiſtit Flos, Folium, Fructus ſingularis, à pari etiam cuiuſcunq; Aetatis vèl Conatus, vèl Opus, vel Induſtria ſit peculiaris.

*Conceſſumnè mihi fuerit pro rei Dignitate hoc Argumentum tractare, nec ſatis ſcio, nec ſi ſciam dicere auſim; narrabo tantum, & nequicquam mentiens alioqui ſoſpes non viuam, defuncturus Diris arripiar, mihi nec opinanti, quinimmo Phyſiologiam Facultatis Generatricis Humanæ ſcribenti hoc iſtud Argumentum quaſi Fulgetrum Oculis meis oblatum, tunc temporis Menti meæ occurriſſe. Monitum ſtatim arripui, & Genio (quod aiunt) indulſi meo. Notis Compendiarijs, & mihi familiaribus*

*bus quicquid eſt delineaui, mox reliquæ ſpatio Hebdomadæ, nimirum Quatriduo exaraui.*

*Scripſi autem Charactere* APHORISTICO *ſcilicet preſſo, breui,* CONCLVSIONES *enim dixi,* CAVSSAS *non attigi. Vnde ipſis Medicinæ Candidatis Arduum interea temporis fuerit, atque Obſcurum Opus hoc meum, non ſecùs atq;* APHORISTICVM *illud* HIPPOCRATIS, *in quo & ipſe* NARRAT, *nòn* DOCET, *ſiquidem hoc fiat per* CAVSSAS.

*Atq; tantum eſt* COMES ILLVSTRISSIME, *quod præfari ad te volui, de hiſce Vigilijs mihi iam peractis: Nunc autem ſubiungam Rationes, quibus ipſe permotus hoc Mentis meæ qualecunq; Monumentum dicauerim Amplitudini tuæ? Fuerùnt autem illæ præcipuæ. Quià Princeps, Quia Doctus exiſtis. Quia me in tuam Clientelam perhumanitèr adeo recipere dignatus fuiſti. Offerenda eſſe Opera Intellectus Contemplantis Principibus ipſis, aùt Viris Doctis, nemo homo profectò ignorat, modo ſi quicquam ſentiat ille mortalium.*

*Primum illud indigitauit Diogenes Laërtius in Philoſophorum Vitis, quas edidit, ſiquidem loquens de Chryſippo Apollonij Filio Solenſis hæc nobis reliquit.*

Videtur autèm Chryſippus Aſpernator immodicè fuiſſe, quòd cùm tàm Multa ſcripſerit, nulli vnquam Regi quidquam adſcripſerit.

*Sunt enim Principes Deo proximi, ſpetiem quandam, & vicem ipſius gerunt in hoc Mundo Senſibili, Intelligibilis illius Archetypi Simulachro. Principes vel Salutem, vèl Honores, vel Fortunas omnes Subditorum ſuorum curare debent, præterea & ſponte ijſdem Addictorum: Hoc autèm impenſe magis præſtare tenentur in Studioſis Viris fouendis, erigendis, ſed & quouis Gratiæ*

*Officij genere extollendis, corroborandis, præter cætera vero Vna LIBERALITATE, Nam quicunquè Mortalium Contemplationi nauiter incumbunt, omnes ferè & Corpus, & Rem ipſam, Fortunaſq; ſuas Minuunt, Attenuant. Addatur & illud huiuſce Cenſus Viros minus propterea indulgere poſſe, qua Populari Auræ captandæ, qua Circeæ, vel Artifici Aulæ tractandæ, quæ ambo ſunt Perſonæ demerendi Gratiam cuiuſcunq; Mortaliū. Adeo nobiſmetipſis puerilitèr abblādimur, Quamobrem Vates Hiſpanus Officia Principum reſpiciens canebat:*

,, Sint Mecœnates, non deerūt Flacce Marones.

*Cur autem Doctis dicanda ſint Opera Intellectus Contemplantis, nullus non cognoſcere promptiſſimè poteſt. Nam ſecundum Principes communi rectè ſentientium Teſtimonio Sapientes ipſi cenſentur Primores eſſe Mortalium Deo etiam Optimo, Maximo Grati, quemadmodū Plato, & eius Diſcipulus Ariſtoteles cenſuere. Mox ij, quibus, & quot laboribus, Vigilijs, Difficultatibus, Noxis Diſciplinæ acquirantur, ſatis intelligunt: Quæ ut Animo præcipuè omnium Neceſſariæ, ſic Corpori Inimicæ ſentiuntur, exiſtunt. Suadet prætereá Senſus quaſi Communis: Nam Hercules Picturam quis tribuat Ceco, niſi Deſipiat ille? vel Surdo Tibicines nèc audienti Fides, cæterorumq; Muſices Organorum ſuppellectilem dederit? Næ propius Fælicem Prudentiam illé Auctor videtur attingere, qui Regibus, aut Regulis Doctis, mox qui duntaxat Sapientibus Viris ſuas dedit Lucubrationes. Quas ob res Opus hoc meum (Illuſtriſſime Comes), vel Dignitate, vel Vtilitate, vel Nouitate cunctis futuris ætatibus pergratum, (niſi labor turpiſſimè) quod erit, minuente ſeſe in dies cum Inuidia, tum ipſa Malitia, dicare volui Amplitudini tuæ; Princeps enim tu, atq; Doctus pariter*

*ter exiſtis. Veruntamen vt hæc ambo conſtent apertius, reſtentq́ ipſi conſignata Poſteritati, obnixè rogo, patiaris pro tua Regia humanitate, quæ hactenus tantum verbo indicata fuere, interea temporis me breuibus, & ſummatim delibare.*

*Principio ex ea GENTE Comes Illuſtriſſime naſceris, quæ plurium Aetatum nobiliſſima memoria locum tenet conſenſu omnium in hac noſtra ITALIA, quam EVROPAE, totius COR ſoleo nuncupare, prorſus Eminentiſſimum. Non viuit homo ille, aut omninò Deſipit, qui GONZAGAM Familiam, eiuſq́ Auguſtiſſima merita, Splendores, Honores ignorat. Ipſi Maiores Parentum tuorum, quotcunq́ illi extitere, Ditiones, eaſq́ vni tantum CAESARI addictas, & eaſdem peramplas obtinuere, quemadmodum teſtantur Annalia. DYNASTIA equidem tua intereá temporis cēſeatur Finium non longiſſimè promotorum ratione quaſi Anguſta, ſed eadem tamen floret, viget AVGVSTA. Tu Regio prorſus imperas Iure. CAESARI obſtrictus, quia Voluntate addictus. Veruntamen quod fuit vnquam Sæculum Viciſſitudine Rerum exemptum, in quo non apparuerit certiſſime quemadmodum GENTIVM, VRBIVMQVE, ita IMPERIORVM nunc florere fortunam, nunc ſeneſcere, nunc interire? Sed quo diuerſus abij? Maiores tui Princeps Illuſtriſſime Regibus Exteris, & Galliarum, & Hiſpaniarum Imperatores magnorum Exercituum ſtrenuè, fideliter militauêre. Nullus ferè Angulus Europæ, datur, in quo ijdem non erexerint nobiliſſima Trophæa Germani, Belgæ, Sarmatæ cognouerunt. Coniunxere autem Bellicæ Laudi Religioſiſſimæ Pietatis, Officia, & Monumenta. Superſedeo interim conſultò ipſis, eorumq́ facinoribus egregijs commemorandis,*

*morandis, ne volumen explere videar inopportunè, atq; breuibus attingã huiuſce Aetatis qui Heroes fuere vel integerrimo teſtimonio Principum Contemporaneorum.*

*Frãciſcus, Camillus Fratres Ampliſſimi Comites, & Patrui ambo PEDITATVS HISPANOS rexêre, atq; ùt de CAMILLO peculiariter dicam (ego cui Medicus inſeruiui) nonne militauit diù ſub CAROLO Quinto HISPANIARVM REGE, ac CAESARE AVGVSTO fortiter, àc fœliciter Egregius DVX? Quapropter eidem Intimus, & PHILIPPO Filio Regi admodum charus extitit, quod apertiſſimè declarauere turbulentiſſima tempora. Heros hic ampliſſima Singularis Documenta Religionis Viuens dedit, Moriens confirmauit. In Oppido nanq; Tuo NOVELLARIAE Templum Nomini Seruatoris IESV Sacrum à Fundamentis prorſus extruxit, cui & Magnificentiſſimas Aedes Artificibus Numeroſiſſimisq; Conclauibus diſtinctas, Viridario ampliori, Syluula, Piſcinis Piſcatoriys ornatas, totius Generis etiam ſuppellectilibus inſtructas cum Oeconomiæ Sacræ, tum Politicæ adiunxit, Liberaliq; admodùm Patrimonio ditauit cuiuſmodi Aedes Chriſtianæ Religionis noſtræ, & OCVLI, & MANVS Viri IESVITAE Comitiorum ſuorum Decretis dixere DOMVM PROBATIONIS: Aluntur hic ſemper vltrà Sexagenarium etiam Numerum Chriſtiani Optimates hoc ſub Vexillo Nominis IESV Sacroſancti militantes, eidemq; DEVOTI Iſtud vnum IESVITARVM Societatis Templum, Aedes, Latifundiorum redditus longe multò & Mauſoleis, & Pyramidibus, cæterisq; id generis Monumentis venit præferendum. SOCIETAS namq́ IESVITICA eſt Bonorũ omnium ad Cæleſtem illam Patriã dirigentium, ſi paullò*

*acrius*

*aerius eandem introſpicias, inexplebilis, ſed & Amica Satietas; Hæc SPECVLVM exiſtit Catholicum; Religionis noſtræ GAZOPHYLATIVM, & Orthodoxæ Chriſtianæ Fidei munitiſſimum ARMAMENTARIVM Hæc eſt ARENA vnde Olympionici Athletæ IESVITAE prodeunt verè Confeſſores, & Martyres, quæ Mores docet non ſolum Præceptis, Voce, ſed OPERE, atq; Exemplis; Artium omnium Liberalium quaſi EMPORIVM, Linguarum ARX; Scientiarum ARCHITECTONICES, breuiter SEMINARIVM virtutum omnium, & Politicarum, & Chriſtianarum; Euangelij COLVMEN, ſed & COLVMNA illa Moſaica, Hæreticorum IGNIS, INCVS, & MALLEVS. Quæ ex Familia PHOENIX ille Doctrina exijt, Morib. COLVMBA, ROBERTVS BELARMINVS, verè ſcientiarum ANCHORA, vt cum Democrito loquar. Qui Salutari Exemplo, ſed & Monitu à CLEMENTE Octauo D. Proued. Chriſti Vicario, inter Patres Purpuratos, & Conſcriptos Senatores Pontificios ineffabili Bonorum, & Doctorum omnium virorum lætitia renuntiatus eſt.*

*Sed ALPHONSVS Parens tuus Heros omni etiam ampliſſima Laude ſuperior, nonne Pietatis ergô in eadem NOVELLARIAE Oppido ſuo D. Stephani Templum omnino erexit à primo vſq; Lapide, conſummauit? quod & largioribus Redditibus ditauit. Hoc vnum eſt ornamentum præcipuum huiuſce oppidi, COLLEGIATAE nanq; Titulo inſignitum perplures habet Canonicos Præſidente Archipresbitero, his autem inſeruiunt aliquot Clerici, prætereà & Sacerdotes, cuiq; pro ratione redditibus certis conſtitutis. Heros hic maximi*

*Animi, ſummi Conſilij, ſingularis Conſtantiæ diu aduerſa valetudine conflictatus, & negotioru immenſa ferè destrictus mole coluit ipſas Muſas, fouit benignè Studioſos Principibus, & Pontificibus propter perpetuum vitæ curſum fortiter actæ, Morumq; Candorem, Integritatem & intimus, & omnibus quibus innotuit ſummè charus.*

*Mater tibi Comes Illuſtriſſime VICTORIA CAPVA, quæ GENS Princeps eſt inter Subſellia Primaria Neapolitanorum, Opibus, Ditionibus, Clientelis abunde pollens. VICTORIA Parens cum omnium virtutum ſuprema etiam Exempla fuerit ſupergreſſa, integerrimis operum Teſtimonijs docuit abundè Sexum Fœmineum nec momento (vbi acriter, ſincerèquè dijudicent Mortales) virili eſſe inferiorem. Hæc Facundia Conſilio, Diligentia, Viuaciſſimi dexteritate ingenij liberaliter instructa, longinqui, difficillimi itineris, Bruma rigente, ſuperatis ipſis iniquitatibus apud Pontifices Summos, ſæpius apud Rodulphum Cæſarem Augustum, aliosq; Principes ITALIAE noſtræ, dum periculoſiſſimis difficultatibus fere Gens GonZaga Nouellarienſis obrueretur, Animo præſenti ornatè, ſapienter, atq; prudenter cauſsā ſuam dixit, ſanxit; vt hæc vna Heroina, & verè VICTORIA Ditionem ipſam fere nutantem, atq; labantem non ſolum rexerit, ſed & confirmauerit. Quapropter eandem COLVMNAM Alteram, niſi, & Singularem Gentis tuæ nūcupare ſoleo, quia & ex COLVMNENSIVM Familia naſcitur, & Victoriæ palmam fœliciſſimè retulit. De te vere VICTORIA Heroina, de te inquam vere illud pronuntiari poteſt, quod vates cæcinit de Scottorum MARIA olim Regina. Quid ni vos Pietatis, Religionis, cæterarumq; Virtutum Lumina,*

quæ

*quæ & credo futura etiam Dei Benignitate Numina inuicem comparem? Sexus Muliebris non huiuſce noſtræ tempeſtatis, at cæterarum, quæ fuere, quæ fuerint ornamenta præcipua? De te inquam verè cani poteſt VICTORIA CAPVA GONZAGA, SOL, & PHOENIX.*

„Quæ Sortem anteuenis Meritis, Virtutibus, Annos,
„Sexum Animis, Morum Nobilitate Genus.

*Sed hactenus Familiæ tuæ Comes Illuſtriſſime Supremam Nobilitatem nulli inferiorem volui leuiter etiam attigiſſe, ſpero enim ſi Diuina fauerint, Volumine peculiari Vniuerſum Ordinem Maiorum tuorum aliquando per otium mihi deſcriptum iri.*

*Altera fuit cauſſa Illuſtriſſime Comes, qua monitus hoc Operis tibi dicare conſtitui: Es enim DOCTVS, qui Humanioribus diù Studijs, & Liberalibus Artibus nauiter à Pueritia incubuiſti in iſtud vſq; Quartum Aetatis tuæ Luſtrum, quibus etiam delectaris non mediocriter Ingenio pollès Acri, Subtili, atq; non ſolum Diligenti, ſed & Deligenti. Indolis tuæ Præclariſſimæ Argumentum ſit illud, te ex ephebis iàm exeuntem Seueriſſimo Iuditio, & Conſummato PHILIPPI olim REGIS HISPANIARVM Ducem declaratum fuiſſe Alæ Cataphractorum, qui Ducatui Mediolanenſi adſiſtunt. Cognouit Rex ille Fidei noſtræ GLADIVS Acutus, & SCVTVM Adamantinum, ſatis nunquam Laudatus, Laudanduſuè Te non ſolum Conſeruandæ Maiorum Tuorum Eminentiſſimæ gloriæ, ſed etiam Amplificandæ Cælitus donatum.*

*Supereſt Veteris Clientelæ ratio præcipua, in eā nanq; iam abhinc multos Annos Maiores tui perhumaniter me, atq; benignè ſuſceperunt, dum illis Tibiq; Puero, vna & Alphonſo Fratri Iuniori Medicus aſſiſterem. Quod*

*honorificentiſſimi officij genus mihi ſemper iucundiſſima recordatione gratum contigerit. Mox natu grandior Comes Illuſtriſſime Tu non minori benignitate, gratijs, beneficijs me Clientem tuum fouiſti, ornaſti. Quin & diſceſſurus cum Parente VICTORIA Iobælei cauſſa Romam ipſam, exinde vbi Annum Vndeſexcenteſimum ſupra Mille ferè vixi totum humaniſſimis litteris me euocaſtis, vt in Arce veſtra Nouellariæ Magnificentiſſima adſiſtens Medicus Alphonſo Fratri, quem alterum FABIVM, vel SCIPIONEM futurum arbitror, viuerem. Hîc Muſis incumbens à Menſe Decimo iàm elapſo, non ſolum Opus iſtud, ſed & eius Commentaria, in quibus CAVSSAE declarantur, præterea Phyſiologiam ferè vniuerſam Pilorum Humanorum, & eam, quæ pertinet ad Facultatem Generatricem Humanam elucubraui. Quapropter Opus præſens tibi iure tuo debitum Princeps Optime nemo non intelligit.*

*Reſtet itaq; huic Sæculo, & Poſteritati Monumentum iſtud conſignatum Obſeruantiæ meæ, qua Te, Parentemq; VICTORIAM Suſpicio, Reuereor, atq; Colo. Vos autem Religionis, Humanitatis, Prudentiæ Sinceriſſima Exempla Valete diu, ac Fœliciter, & VLMVM Patauinum quouis loco numerate modo ſemper inter veſtros.*

*Datum ex Arce veſtra Oppidi NOVELLARIAE, atq; Conclauibus honorificentiſſimis ad Subſidium poſitis, Menſis Iulij, Die vigeſimanona, & mihi Natalitia. Anno poſt Mundum Redemptum M. DC.*

*Amplitudini Tuæ Illuſtriſſimæ.*

*Seruus Addictiſſimus*
Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

# MARCIANTONII VLMI PATAVINI VTERVS MVLIEBRIS

Hoc eſt

*De Indicijs Cognoſcendi Temperiem Partium Genitalium Fœminarum.*

Liber vnus.

## *PROOEMIVM.*

PROPOSITVM nobis eſt interea temporis Inueſtigare conari, atque pro modulo noſtri Ingenioli TEMPERAMENTA VTERI MVLIEBRIS, quæ Vna eſt Pars Alterius Principij Specifici, vnde Genus ducitur Humanum. Ambo verò Principia ſunt Vir, ac Mulier. Natura etiam & Facultatem cuius dat,& Inſtrumentum. Non enim quauis Parte Mas, & Fœmina eſt, quemadmodum nèc Viuens, nèc Audiens. Itaq; alteri Vterus, alteri Coles datus eſt, ac Natura Vteri talis eſt, qua Parte Fœmina differt a Mare. Cæterum nouiſſe illa, vndè ſumantur Argumenta interſtinguendi Temperamenta Partium

noſtri Corporis, maximè omnium (ſi quid ſentio) ad Medicum pertinere videtur, modò eius interſit Naturam Humanam (quatenùs Generi datum eſt) conſeruare, labentem curare, & quantum licet illam ab ingruentibus Malis præſeruare. Cuiuſmodi Officia eatenus præſtare valuerit, quatenus artificioſa coniectura idem cognouerit ipſam Temperiem Partium, atq; Totius. Hic eſt ſingularis ille Cardo Medicinæ Rationalis, veluti nemo non dixerit, ipſa Cognitio Temperiei Totius, ac Partium Corporis noſtri. Vnde illud protritum, Medicus ſi ſufficit ad Cognoſcendum, ſufficit etiã ad Sanandum in ijs, quę fieri poſſunt, Quod etiam Phyſicè intelligendum eſt, non autem Simpliciter, niſi Semper, at Sæpè, quæ ſecundum Naturam cenſentur, fieri contingit. Galen. Pręceptor huic Dogmati fauens dicebat:

## Galenus primo de Arte Curatiua ad Glauconem.

*Quantùm Vnumquodq; à Naturali Statu recedit, ad Tantam Morbus magnitudinem peruenit: Quantum verò recedit ſolus ille ſcire poteſt, qui Naturalem Statum exquiſitè Cognouerit.*

Vnde ſumatur autem huiuſmodi Cognitio audite eundem, atque ibidem,

*Si quis primùm diſtinxerit eam, quæ ſecundùm Aetates, Differentiam: deinceps autem eam, quæ ſecundùm Temperaturas, atq; Potentias, cæteraq; omnia, quæ hominibus inſunt, Colores dico, atq; Calores, Habitudinesq;, Pulſuum Motiones, Exercitia, Aſſuetudines, atq; Animi*

*mi Mores: his quoq; adiunxerit eam, quæ Maris à Fœmina differentiam: & quæcunq; ad Regiones, & Anni Tempora, perinde aliasq́; eius, qui nobis circumfunditur Aëris Constitutiones recto modo distinxerit: hic ad Propriam Laborantis Naturam agnoſcendam proximè accedit.*

Huiuſmodi verò Cognitionem poſſimus habere Exquiſitam necnè? & Quomodo, & Quatenus liceat? Alia Quęſtio eſt. Conſtat ſane illam eſſe Medico propoſitam ſi Rationalem vult Medicinam exercere: Quapropter illùc eidem omnem Satagentiam ſuam eſſe dirigendam nouiſſe debet ipſam, vt adipiſcatur prò virili Cognitionem Temperamentorum, quando is Artis Opera, nempe Morborum Naturam, Prędictionem, Curationē eorundem iuxta Rationis Normam tractare concupiſcat. His autem ita conſtitutis, fueritnè homo adeo Cęcus, & Excors, vt non intelligat Commentationem De Inditijs Temperamentorum Vteri Muliebris eſſe maxime omnium Neceſsariā, neq; ſolum Vnius ergo Sanitatis, Veruntamen & Spetiei ſcilicet Propagandę, Facultatis nempe Generatricis cauſsa, Cuius Actioni Vterus Muliebris pręcipuè inſeruit. Pars GENITALIS, non autem INDIVIDVALIS, quatenùs Indiuiduum eſt Indiuiduum, Sed SPECIFICA, quatenùs Indiuiduum eſt Indiuiduum SPECIFICVM. Hippocr. loquens De Morbis Mulierum, nonnè indicauit Neceſſitatem, hac vtens Oratione?

Hippocr. lib. de locis in Homine. Tex. 9.

*Vteri Omnium Morborum Cauſſæ ſunt.*

Quam orationem cum Preceptor Stagyrites legiſset dixit in hanc ſententiam.

Ariſt. lib. 4. De Gen. Anim. cap. 7.

*Mulier vna omnium Animalium Affectionibus vteri obnoxia eſt.*

Sanè quantum ego hactenus, vel Mente, vel Artis vſupromoui nimaduertiſſe viſus ſui Mulieres Raro, & Perraras ægrotare, in quibus Vterus non exiſtat, aut Focus præcipuus, aut Fomes aliquis ipſius Morbi: Quapropter dicere conſueui familiariter Vterus Fœminarum niſi Radix, ſaltem Ramus, vel Stipes Morborum, ſeu Morbi illarum. Hominibus itaq; Medicis nulla non Cura, & Ingenio adnitendum eſt, quo cognoſcant earũ Vteri Partiumq; Genitaliũ Muliebrium Temperamenta, ſi Muliebrium Morborum Caracterem verum, atq; germanum ſubodorari, præterea eorundem Curationem Rationalem ſatagunt inſtituere.

Cœterum & Generatricis Facultatis Animę noſtræ Cauſſa oportet Medicos Phyſicos plurimum elaborare circà Phyſiologiam Indiuiduorũ Temperamentorum Vteri Mulìebris, vel Indiuidua iſthæc Mas, & Fœmina Spetiei Principia vt iuxta Phyſicam Normam inuicem iungantur propter Facultatis Generatricis Operam, & Opus: Vel ſi extra ipſam Amuſſim eadẽ Principia fuerint con-

iugata, ſaltem vt Arte (quatenùs licet) occurramus Oppugnaturi, & Expugnaturi eas difficultates quapropter tollitur effectus facultatis eiuſdem Generatricis. Hoc autem fieri poſſe Q. Serenus Sammonicus Medicus innuebat hiſce carminibus lepidiſſime eum cecinerit.

*Irrita Coniugij ſterilis ſi Munera languent*
*Nec Sobolis ſpes multos iàm vana per Annos,*
*Fœmineo fiat vitio res, necnè ſilebo*
*Hoc poterit Magni Quartus monſtrare Lucreti.*
*Sed Natura tamèn Medicamine victa Potenti*
*Sæpè dedit Fætus ſtudio curante paratos.*

Cuius beneficij occaſione Ars Medica fortaſſis aptiſſime Nomen mereatur Diuinum, & eatenùs, quatenus operi Diuino famulatur, quæ eſt Generis Propagatio. Hæc vero Doctrina exiſtit cùm Senioris, tùm Iunioris Præceptoris vtriusq;, hos autem legite, audite ex eorundem Interpretibus.

## Plato.

*Et cùm primum ad certam Aetatem peruenerimus, Parere noſtra Natura cupit: Parere verò in Turpi nequit in Pulcro poteſt: Viri ſanè Mulierisq; congreſſu Fætus, Partusq; prouenit. Eſt autem opus hoc DIVINVM, & in Animali ipſo Mortali Immortale hoc eſt, Conceptio ſcilicet, ac Generatio.*

Atq; paulò inferius ait.

*Ex hoc enim ſimilitèr, vt ex ſuperioribus Natura Mortalis ſempèr, & Immortalis eſſe pro viribus nititur: Hoc autèm Generatione duntaxat aſſequitur, quoniam ſemper*

*alterum Iuuenem veteris loco ſubſtituit.*

Non deſunt quoq; alia Platonis loca, vnde poſſit quilibet idem accipere quemadmodum fecit Ariſtoteles, is enim hanc Doctrinam inſequutus dixit ex Interprete.

## Ariſtotiles. lib. 2. de Anima. Tex. 34.

*Nutritiua Anima & cæteris ineſt, & Prima eſt, & maximè cōmunis Animæ Vis, atq; Potentia, qua cuncta viuentia viuunt, cuius ſunt Operationes, Offitiauè, Generare, Nutrimentoq; vti. Hæc enim operatio maximè omnium Operationum Viuentibus eſt Naturalis, Viuentibus inquam hiſce, quæ ſunt Perfecta, non Membris capta, quæ non ſinè ſemine oriuntur. Vnūquodq; inquam aliud ſibi ſimile procreare, Animal quidem Animal, Plantam autèm Planta, vt ſint ſemper hoc pacto, conditionēq; ſubeant, quoad poſſunt Diuinam. Id enim ipſum appetunt vniuerſa, gratiaq; ipſius omnia agunt, quæcunq; ſecundum naturam agunt. Duplex eſt autem id, cuius gratia omnia fiunt, atq; vnum eſt quo alterum cui. Cum igitur ſemper eſſe, conditionemq́; Diuinam ſubire continuatione nequeunt Animantia, quia fieri nequit, vt caducorum, atq; mortalium quicquam idem, vnumq; numero ſemper permaneat, vt vnumquodq; poteſt, ſic Aeternitatis, conditionisq; Diuinæ particeps eſt, Aliud quidem magis, Aliud autem Minùs, Permanetq; non ipſum, ſed Tale, quale eſt ipſum, Numero quidem non Vnum, ſpetie autem Vnum.*

Porro huiuſmodi Materiam, ſeù Phyſiologiam Inditiorum Temperamenti ipſius Vteri Muliebris Medicinæ faciundæ Muliebri adeo perneceſſariā,

Digni-

Dignitate adhuc nemini ſecundam (quod ego nouerim) nullus vel Antiquorum, vel Recentiorum tractare aggreſſus eſt quamuis teneat multos, niſi & omnes fere inſanabile illud ſcribēdi Cacoëthe. Attigere quidem nonnulli Antiquorum, & Neotericorū nonnulla Capite Proprio, De Vtero; Sed qui ſeparato Volumine hanc materiam ſcripſerit, veluti nos intereà commentamur Arti longę, Vitæ breui conſulentes, nemo hactenus fuit. Sed illud eſt maximæ admirationis occaſio, Galenum Præceptorem, Virum & Prudentiæ, & Doctrinæ propemodùm ſingularis in libro illo ſuo Artis Medicæ, vbi ſatagit inquirere, veſtigare Tēperamenta Totius, atq; Partium Corporis noſtri, ne verbum quidèm vllum feciſſe De Notis, vnde conijciatur Vteri Temperies: Quæ nihilominus eſt Pars Princeps Specifica Facultati Generatrici deſeruiens. Facerent næ intelligendo, vt nihil intelligerent, ſi qui ad Aſinorum illud Aſylum confugientes dicerent. Vterus quia pendet à Temperie Totius, vel Partium reliquarum Principum, eius quoq; Vteri variam Temperiem à cognitione Temperiei Totius, cæterarumq; Partium Principum deſumptam iri. Vt propterea ſuperſedere huiuſmodi Phyſiologiæ narrandæ fuerit potius Prudentia, quemadmodum illi minutatim recenſendæ ingenium conuertere fuiſſet inconſulta loquentia. Phy, Cedo cati recitent mihi homines iſtiuſmodi, niſi perſonæ, Atticiſſantes Rationem, quapropter Vterus vnus, quò ſpectat ad Temperamentum pendeat à Partibus reliquis Principibus, non autem Ventri-

culus, & Pulmones (ommitto alia nonnulla) vel hi à Corde, ille ab Hepate ſaltem? Quarum tamen Partium veſtigandæ Temperiei Notas nihilominus tradidit Præceptor Galenus. Adhuc fierine poteſt (quæſo Rationem conſulant) ipſe vt Vterus nullà obtinuerit inditia propria, ꝓpinqua, ex quibus liceat, niſi penitus, aliquouſque ſaltẽ eius Temperiem veſtigare? Cuiuſmodi tamen ſigna nulla eſt fere pars noſtri corporis, quę ſibi non hadeat adiuncta? Modo hæc ſi adſint aliqua, veluti nemo, niſi ſenſus expers cõmunis) negauerit adeſſe, cur non fuere nomine tantum indicata ab eodem Galeno Pręceptore? Poſtremone de Lęthargicis Phreneticas faciamus id generis Pecudes, Cathenata Maiorum Seruitia quæro vnum hoc de iſtis. Temperamentum inæquale nonne datur? Quis adeo potritæ aut nullius Frontis Homuncio audeat inficiari? Hoc poſito, quod ſenſu conſtat. Quanam ratione] cognouerimus Vteri Temperiem à Temperie cæterarum Partium Principum diſſidentem? Natura nimirum illa Architectatrix cuius ſummam Sapientiam, atq; Iuſtitiam in Corpore conformando Humano Rationalis Animæ Organo, Intellectu non dixerim (hoc enim fieri nequit) ſed Admiratione ſatis conſequi non poſſumus; Natura illa, quæ Teſtimonio Phylonis Iudæi eſt Ars Diuina, fingens Vterum, Humanæ Speciei propagandæ Officinam vſqueadeò ſupinè, ac negligenter ſe geſſit, omnino ſui ipſius oblita, vt nullum peculiare inditium tradiderit intimum eidem parti, ex quo valeamus nos conijcere ipſius

Tem-

Temperiem? An mihi licuerit minus interea temporis aptè illud Satyricum Stentoria voce inclamare? curandorum huiuſmodi ingeniorum cauſa?

*Currite iam Medici, Mediam pertundite Venam.*

Heheù, Eloquar, an Sileam? Dixero tamen, vt impetant me Canes non defore ſuſpicer. Nam fere vbiq; & apud omnes veritas eſt odioſa. Vna facultas Medica, quæ ſine dubitatione, proxima, & quaſi conſanguinea eſt ipſi naturæ tam diſcentibus indiget fortaſſe, quàm Magiſtris. Hoc autem non ſimpliciter, ex Toto, ſed magna ex parte intelligi volumus. Næ quadrat huic Tempeſtati Deploratio illa Præceptoris Iunioris Medici. Audite, Legite.

Galenus lib. 2. Meth. Med. cap. 5.

*Itaq; ob hæc ipſe quoq; ſæpiùs deſtuli Commentarios de Medendi Methodo ſcribere, pro comperto planè habens, pauciſſimos huius Tempeſtatis ab ijs adiutum iri. Etenim niſi magna quæpiam, miraquè καὶ δαιμονια. Rerum mutatio humanarum fiat, actum de bonis ſtudijs eſt, vtpotè confuſis, & corruptis: Nemine veritatem ipſam, ſed tantum Scientiæ famam quærente. Optimè enim profectò ſcis, ne quemquam quidem vſquam inueniſſe nos, qui eſſe potius, quàm videri Docti cuperent. Atqui niſi quis ſapientiam propter ſeipſam expetat, ne tempus quidem vllum inueniet, quo ſe in Logica Methodo exerceat, imò & Diuitijs, & Potentia Ciuili, & Famæ inhians in horum ambitu vitam omnem conſumet.*

A pari noſtris quoq; Temporibus nil vlterius Miſeri ſatagunt quàm Laurea ſcientiarum donari,

ri, quod aiunt vulgo, DOCTORES fieri, vt ipſa Toga, quaſi Hedera vendibiles, Popello caudam ſpecioſo Titulo iactare poſſint, Mox Aſſentatione Duce, nullo non Fuco, & Lenocinio vtentes, immiſcent ſeſe Potentiorum Domibus, abutentes credulitate, & ignorantia eorundem. Nam cuicunq; Medicum ſe profeſſo ſtatim creditur, cum ſit periculum in nullo mendacio maius. Aiunt, pecunia eſt Princeps in omni negotio, hæc Imperium obtinet, hæc parat potentiam, huic ſtudeamus, huic inuigilemus, huic noſmetipſos dedamus totos, Modo ſi quis aiat, Stulta pecunia eſt, ij tunc petulanti Splene cachinno diffluentes obtrudunt. Stulta equidem pecunia eſt, at eadem Fortunata, & Fælix.

*Vilius Argentum eſt Auro, Virtutibus Aurum.*
*O Ciues, Ciues, quærenda pecunia primum eſt*
*Virtus poſt Nummos*

Pecunia Regnat, atq; pecudes ſolę ſine pecunia viuunt, aiunt nimirum Blaſphæmi iſti.

## Manus AVREA Vincet.

*Plùs opibus, minùs ore potes. Cicerone ſecundo*
*Non opus eſt, vbi Fantur opes.*

Sic ignari, & ignaui Fuci ſatagunt per compendia, per Summulas contemptiſſimi quiq; Mortalium vno ſub adulationis vexillo parare ſibi, iure, iniuria, Craſſorum, & Cræſorũ latifundia, Ibi enim fas, aiunt, vbi maxima merces. Iuſtitiam, ſapientiam vtilitate metiuntur. Iam philoſophantur

Aratris,

Aratris,& Bubilibus nata ſeruitia,& artẽs, facultates non promoueri quotidie pueri lamentamur. Veruntamen Turdi, & iſti miſelli ſibi malum cacant, cognouerint poſtremo; Nam Deus ipſe Tarditatem Supplicij grauitate compenſat, Cuius iuditia occulta ſunt multa, iniuſta autem nulla. Maneat hoc Virgilianum ijs alta mente repoſtum.

*Diſcite Iuſtitiam moniti, nec temnere Diuos.*

Quæ meminiſſe, atq; intellexiſſe debent illi etiã huiuſmodi Fucis,& Fungis,qui patrocinantur, aduerſarij nobiliſſimis ingenijs,& liberalibus. Neq; enim cuiquam tam clarum ſtatim ingenium eſt,vt poſſit emergere, niſi illi Materia, Occaſio, Fautor etiam, Commendatorq; contingat. Sed ſpecioſum hoc, & egregium offitium ſtudioſos fouendi iampridem exoleuit. Nam poſteaquam virtutibus renuntiauimus, ab earundem quoq; Alumnis erigendis ceſſauimus: atq; vbi deſijmus facere laudanda,laudari etiam ineptum putamus. Quamuis multi famam,pauci conſcientiam vereantur; Sed grauiſſimus eſt morbus,niſi pernicialis,qui à capite diffunditur. Pax. Vrgeamus nos propoſitum, vnde nos tranſuerſi fuimus abrepti cœcitatem noſtri ſæculi deplorantes, quoniam veternoſæ conſuetudinis vis nimis in alto radices habet.

Galeni omninò intererat in Arte ſua Medica Vteri Temperiei notarum deprehendendæ meminiſſe,vt eius Temperies (veluti aiunt) ſequatur partium Principum reliquarum ipſam Temperiem. Præceptor ſi viueret ore fateretur atq; rotundo, ſe hac in re defeciſſe: Quod Galeniſtę caſtigato-

ſtigatorum oſores aſperrimi dictum execrandum cenſeant. Animi tamen eſt ingenui, errorem vbi cognouerit ſuum, eundem liberè, ac liberaliter nudata fronte confiteri, palam deinde ipſimet renuntiare. Quis veritati hoſtis, niſi turpe Mancipium? Docti, prudentes, liberales viri & verum dicere conſueuerunt, & idem libenter à cæteris audire. Neq; vlli patientius reprehenduntur quàm ij, qui maximè laudari merentur. Error quippe eſt hominis eidemq; omnes viuunt obnoxij: Demus itaq; alienis erroribus veniam, vt noſtris impetremus. An illud Poeticum non ſatis adhuc intelleximus?

*Ac prius ignotum ferro quàm ſcindimus Aequor,*
*Ventos, & varium Cœli prædiſcere morem*
*Cura ſit, ac Patrios, Cultusq;, Habitusq; Locorum:*
*Et quid quaq; ferat Regio, & quid quaq; recuſet.*
*Hîc Segetes, illic veniunt fælicius vuæ*
*Arborei fœtus alibi, atq; iniuſſa vireſcunt*
*Gramina. Nonnè vides Croceos vt Tmolus odores,*
*India mettit Ebur, Molles ſua Thura Sabæi*
*At Chalybes nudi Ferrum, Viroſaq; Pontus*
*Caſtorea, Eliadum palmas Epeiros Equarum.*

An Galenus vnus intèr cæteros Mortales natus erat, qui omnia poſteris dormituris conficeret? Sanè veluti alias diximus in opere quidem excuſſo, at Malignorum Turbellis adhuc non publicato. Nulla foret in poſteris agitatio mentis propria niſi ſeruilis, vbi cuncta Scibilia priores cognouiſſent. Diſpenſauit natura prouidentèr, benigne

(ſi

( ſi quid ego ſentio ) vnicuique hominum Aetati certam quādam cognitionis portionem ſui ipſius, cuiuſmodi opinionem videtur quoq; habuiſſe Doctiſſimus Philoſophus, & Poeta ſuper omnia celeberrima etiam exempla genitus Torquatus Taſſus patria Salernitanus, ipſa vero Gente Patritius Bergomenſis, qua ex Vrbe nobiliſſima, & parentes, maioresq; noſtri oriuntur, at ipſum Taſſum legatis, audiatis.

## Torquatus Taſſus Bergomenſis libro xv. Solymos.

*A queste hor vien la Donna, & homai ſete*
*Dal fin del corſo lor dicea non lunge*
*L'Iſole di Fortuna hora vedete*
*Di cui gran Fama à voi, ma incerta giunge*
*Ben ſono elle Feconde, e Vaghe, e Liete*
*Mà pur molto di Falſo al Ver s'aggiunge*
*Coſi parlando aſſai preſſo ſi fece*
*A quella, che la prima è delle Diece.*
*Carlo comincia alhor, ſe ciò concede*
*Donna quell'alta impreſa oue ci guidi*
*Laſciami hormai por nella Terra'l piede*
*E veder questi inconoſciuti Lidi*
*Veder le Genti, e'l culto di lor Fede*
*E tutto quello, ond'huom ſaggio m'inuidi*
*Quando mi giouarà narrar altrui*
*Le Nouità vedute, e, dir io fui.*
*Gli riſpoſe colei, Ben degna in vero*
*La dimanda è di te, mà che poſs'io*
*S'egli osta inuiolabile, e, ſeuero*

*Il Decreto de Cieli al bel Deſio?*
*Ch'ancor volto non è lo ſpatio intero,*
*Ch'al grande Scoprimento hà feſſo Dio*
*Nè lece à voi dall'Oceæn profondo*
*Recar vera notitia al voſtro Mondo.*
*A voi per Gratia, e ſourà l'Arte, e l'Vſo*
*De Nauiganti ir per queſt'Acque è dato*
*E, ſcender là, doue è'l Guerrier rinchiuſo,*
*E ridurlo del Mondo all'altro lato*
*Tanto vi baſti, e l'Aſpirar più ſuſo*
*Soperbir fora, e calcitrar col Fato*
*Qui tacque, e già parea più baſſa farſi*
*L'Iſola Prima, e la Seconda alzarſi.*

Hæc diſpenſatio Cęleſtis, cuius videtur effectus, nęc tamē ſatis intelligitur, manifeſtat nobis ex parte ordinem illum, & harmoniam, quæ numerum, pondus, atq; menſuram includit. Hinc varijs temporibus certa quædam artium, ſcientiarum additamenta, ſed & inuenta prodire animaduertimus: Hiſtoriarū docti ſatis nouere. Præterea quicunq; diſpunxiſſe voluerint rationes operum artificum intellectus practici fere ſemper, & ſalubriter parientis, Ac vbi fatendum ſit ingenuè quid quiſq; ſentiat. Nullam ętatem extitiſſe arbitramur in qua non fuerint eminentiſſima ingenia vel artium, vel ſcientiarum, quæ niſi floruerunt populari fama, extiterunt, ſunt. Conſenuere quidem plura, atq; in tenebris delituere ſæculi præſentis, at vitio eorum, quorum maxime intereſſet id generis negotia curare: Docti tamen viri Aſpendium imitantes Muſis, atq; adeo ſibimetipſis non inſuauiter

vixere.

vixere. Nam vere ſcripſit vir doctus Aeneas Gazæus in Theophraſto.

*Statuariam artem Phydias nouerat, atq; etiam bonus erat Artifex, & ſi non in Arce Athenienſe, ſimul & in Olimpia ſtatuas erigeret.*

Subodoratus eſt hoc Genus Mortalium Iunior Plinius, quapropter ſcripſit.

*O quantum eruditorum, aut modeſtia ipſorum, aut quies operit, aut ſubtrahit Fama.*

*Plenius dictum foret quotieſcunq; addidiſſet*

*Aut aliorum obruit venenata malignitas.*

Quadrat enim vt cum maxime noſtro huic ſæculo. Secundus loquebatur autem de Terentio Iuniore, qui Equeſtribus Militijs, atq; etiam procuratione Narbonenſis Prouinciæ integerrimè functus recepit ſe in Agros ſuos, ſperatisq; Honoribus tranquilliſſimum otium prætulit.

*Hunc ego inuitatus hoſpitio vt bonum Patrem Familiæ, vt diligentem Agricolam intuebar, de his locuturus, in quibus illum verſari putabam, & cæperam, cum ille me doctiſſimo ſermone reuocauit ad Studia. Quàm terſa omnia? Quàm Latina? Quàm Græca? Nam tantum vtraq; Lingua valet, vt ea magis videatur excellere, qua cum maxime loquitur. Quantum ille legit? Quantum tenet? Athenis viuere hominem, non in Villa putes. Quid multa? Auxit ſolicitudinem meam, efficitq; vt illis, quos Doctiſſimos noui, non minus hoc Seductos, & quaſi Ruſticos verear. Idem ſuadeo tibi. Sunt enim vt in Caſtris, ſic etiam in Litteris noſtris plures cultu Pagano, quos Cinctos, & Armatos, & quidem ardentiſſimo ingenio diligentius ſcrutatus inuenias.*

Plures & nouimus nos id generis mortales, dum

peregrinantes quaſi Medicinam facimus vel quauis ingenij dote longe præponendos vt Oppidani fuant Medici) Suggeſtiſcientibus nonnullis Theſſalis, qui adulatione, multisq; alijs execrandis vitijs regnant obſepti, qui ipſas ſcientias vix à limine ſalutarunt, ignorantq; penitus artes humaniores. Sed vt docti viri interim obruantur numero, ac iuncto vrabone Phalangibus Fucorum, & Fungorum Homuncionum illos tamen ventura quotquot erunt ſæcula prædicabunt. Alet etiam vnaquæq; ętas ingenia eminentiſſima, neq; enim quaſi laſſa, & effœta natura nihil iam laudabile parit, pepererit. Quinimmo artes, atq; ſcientię & amplificantur, & inueniuntur dum ætates nec momento à fructuoſis laboribus ceſſantes, quaſi tradentes lampada ſibimetipſis benigno miniſterio ſuffragantur. Hinc doctè cæcinit Lucretius Carus.

*Sic vnum quiduis paulatim protrahit Aetas*
*In Medium, Ratioq; in Luminis protrahit oras.*
*Nanq; Aliud ex Alio clareſcere Corda videbunt*
*Artibus ad ſummum donec venere cacumen.*

At ſufficiemus nè huic nos oneri? Eſt enim prima Prudentiæ pars nouiſſe quid poſſis, veluti ego ſentio, declarare vt valeamus inditia ex quibus vterorum temperamenta varia dignoſci poſſint. Næ turpis eſt ipſa temeritas, ſed fortaſſe deſperatio turpior. Omnino quod in Oratore iam Marcus Tullius rectiſſimè dicit, Par eſt eos, qui Generi Humano res vtiliſſimas conquirere, & perpenſas, exploratasq; memoriæ tradere concupierint, cuncta tentare, Nec ſi vel illa præſtantis ingenij vis, vel incli-

tarum

tarum Artium defecerit inſtrumentum, confeſtim debemus ad otium, & inertiam deuolui, ſed quod ſapienter ſperamus, perſeueranter conſectari: Summum enim culmen affectantes, ſatis honeſtè vel in ſecundo faſtigio conſpiciemur. Breuiter in omni genere facultatum, atq; ſcientiarum, & ſummis admiratio, veneratioq;, & inferioribus merita laus contingit, legite, audite Senem Præceptorem.

## Hippocrates lib. 1. De Diæta in Procemio.

*Nunc vero multi quidē iam ſcripſerunt, Nullus autem rectè nouit, quid fuerit ipſis ſcribendum? & aliud quidē alÿ aſſequuti ſunt, verùm totum nullus adhuc ex prioribus. Immeritò autem vllus aliquis ipſorum reprehendatur, propterea quod inuenire non potuerunt, Immo laudandi potius omnes, quòd inuenire conati ſunt.*

Vrget nos officij ratio, qui liberaliter nati, & in ſtudiorum Arena iugiter enutriti ab ipſa ferè infantia debemus propterea & humani cætus legibus, & diuinis parere mandatis. Quorſum tot euigilatæ Noctes? tot exantlati labores, niſi & nos teſtimonium perhibeamus vixiſſe aliquando, neq; nobis tantùm, ſed & cœteris mortalibus. Vrit etiam nos gloriæ ſęuæ cupido. Me ſiquidem ipſius diuturnitatis amor ſollicitat, res homine digniſſima, itaq; diebus, ac noctibus cognito, ſi quà me quo poſſim tollere humo, Id.n. (vt ille ait) voto meo ſufficit, lludq; ſuprà votum, victorq; virùm volitare per ora: quanquam ò, ſed hoc ſatis eſt. Poſteris an aliqua cura noſtri, neſcio; Nos certè mereimur

remur (verbo abſit inuidia) vt ſi aliqua, non dico ingenio (id enim ſuperbum) ſed ſtudio, ſed labore, ſed reuerentia poſterum. Nonne ſcripſit.

C. Plinius Reſtituto ſuo. 5. lib. ſexto Epiſt.

*Equidem omneis, qui aliquid in ſtudijs faciunt, venerari etiam, mirariq́; ſoleo, eſt enim res difficilis, ardua, faſtidioſa.*

Qui abhorrent noua, ſeù dedignantur, non intelligunt honeſtiſſimum eſſe maiorum veſtigia ſequi, ſi modo recto itinere præceſſerint ſed legant, audiant Cornelium Nepotem.

*Vt quid ab Antiquo Vatum proſcripta Tumultu*
*Veri Sacra Fides longum ſylueſcis in Aeuum,*
*An quia ſpreta lates? Mundoq; infenſa Priori*
*Nos etiam noſcenda fugis? mecum inclyta mecum*
*Exorire, & vultum ruga leuiore reſumens*
*Phœbeam dignare tubam, Sterilisq; vetuſtas*
*Erubeat, dùm cultá venis, dùm libera Frontem*
*Exeris, en Aureis blandas, en Pectus Amicum*
*Mulcem, vulgarem leuius paſſum Cachinum*
*Si noſtris nil Dulce Nouum, nil vtile viſum*
*Quòd teneri pariunt Anni, ſi ſæcula tantum*
*Aurea Saturni memorant, & nulla Recentis*
*Gratia virtutis. Aude tamen Ardua Pubes*
*Mento Caneſcant Alij, Nos Mente: Capillo*
*Nos Animo: Facie, nos Pectore: Tempora certè*
*Virtutem non Prima negant, non Vltima donant.*

Res equidem eſt ardua, nouis autoritatem dare: Obſoletis Nitorem: Obſcuris Lucem: Faſtiditis Gratiam: Dubijs Fidem, ſed non aſſequutis voluiſſe

luiſſe abunde Pulchrum, atq; Magnificum eſt.

*Naſcitur in Viuis Liuor, poſt Fata quieſcit:*
*Tunc ſuus ex Meritis quenq; tuetur honos.*

Scripta ſemper magis placent ab Autoris morte: Gratia quæuis & dignitas ſacietate langueſcit. Hoc tamen eſt animi ſapientis, atq; prudentis, optima ſatagere, & ſperare; Cogitare difficillima: Ferre quæcunq; erunt. Subibo itaq; alacer hoc, quicquid eſt diſcriminis, ac (vt ille ait) pro virili aquam infundam in ſacrum hunc ignem; hoc excuſatius, quòd cogitata mea, quaſi Donſilia, nõ Decreta adfero, Tu qui legis, auditis ſcito hæc à pura mente dimanare, & ſi ipſa aliter, ſubijci à me ijs, quorum propria cognitio hæc, & cenſura. Memento vero ſuper omnia, Inuentores quoſcunq; ferè claudicare, vt doctiſſimè ſcriptum fuerit à Pręceptore.

## I. Cæſar Scaliger ad Cardanum.

*Perquam paucis intentio data eſt, & quibus data, data eſt Mutila, & inchoata.*

Sanè perfecta, & conſummata (niſi ego inſanio) longe abſunt à principio quod reſpiciens Pręceptor Iunior Medicus in hác ſententiam ſcripſit.

## Gal. in l. Hipp. de Rat. Victus Comm. 2. T. C. 36.

*Fieri nequit, vt libro vno præſenti bene omnia ſcribat Hippocrates, atque ordine doceat, præcipuè cum ipſe primus horum inuentionem ſit molitus.*

Diffi-

Difficile eſt enim ſemper, quod eſt rectiſſimum aſſequi, nihilominus quæcunque, quantulacunq; ſint inuenta ſummis laudibus extollēda ſunt, quod habemus à Præceptore Præceptorum ipſius Medicinę dicente.

Hippocrat. lib. de veteri Medicina Tex. 24.

*Admirari oportet, cenſeo, ea; quæ ex multa ignorantia ſunt eruta, & inuenta, quòd probè, & recte adinuenta ſunt, & non à Fortuna, aut Caſu.*

Si quis autem parum gratus homuncio, ne dicam, omnino malus, & ignorās aiat, hoc quicquid eſt ſcripturę Mangonium eſſe, me Interpolem Autorem, & Gręcis, Arababibus cuncta referri oportere, ſuam potius detegit virulentiam, & malitiam, & inſcitiam, quàm vel hilum offendat, iuſteq; damnet conatus, tentamentaq; noſtra. Sint aliqua, & plura, quæ fuerint à maioribus deſumpta. An ſit in Priſcorum Sapientum Docta ſequi ueſtigia? At non reddidiſti, quæ ſumpſiſti. Nouum ſcribendi genus execrandum. Quę retulit Ariſtoteles Platoni, atq; adeo uetuſtioribus illo Scriptoribus? Quæ Auicennas? Quæ cęteri? Ne cęteros interea Scriptores enumerem mutuatos dogmata ſcripta ſuis tamen parentibus autoribus accepta, qui non retulerint. Sciens, lubens, ac uolens interea ceſſo à nominandis Neotericis, hoc uexilli tenentibus, qui non ſcripſere, at penitus exſcripſere Ioannes Fernelius uir nunquam ſatis laudatus, laudanduſuè (quē honoris gratia nomino) ſcientiarum

prope

prope omnium Principum curioſiſſima cognitione nulli poſtponendus, vel ad ſęculorum quorumcunq; actorum memoriam comparatus Medicinam fere vniuerſam docte, ſcitè ſcripſit caractere Phyſico quadrato, quamuis eandem reliquerit nobis Auicennas huiuſmodi congreſſum tanti viri nō expauit Aetatum decurſu nihilominus comprobati. Fernelius nihil non ab Antiquis deſumpſit, & neminem is compellauit nominatim. Quapropter reijciatur, explodatur, exibiletur mango, & interpoles Autor. Vah quæ malum eſt hæc fęx, cęnum, & colluuies hominum, at pecudum potiùs, canum oblatrantium rabidè? Hèm hęc laborum, vigiliarum merces, & meſſis? nempe nullus calumniarum modus; omnino verum eſt, quod ſcripſit Plato.

Plato:

*In quouis Studio viles, & nullius pretij homines permulti ſunt, Probi verò admodùm pauci, quos maximè in pretio habere oportet.*

Vnaquęq; Artium (veluti ego dicere ſoleo familiariter) ſuos habet Clodios, & Milones: Catilinas, & Cicerones, illud tamen famoſum Plutarchi ſolatur me.

*Regium eſt audire malè, cum facias benè.*

Sed eo imus, quò omnia ibunt: Et ſuum cuique decus benigna ſatis rependet poſteritas, veruntamen Hippocratem ipſum legatis, audiatis.

*Propterea vero hunc ſermonem propono, quod multi homines, vbi audierint aliquem prius de re aliqua expoſuiſſe, eum, qui de his poſterius diſſerit, non recipiunt, non cognoſcentes, quod eiuſdem intelligentiæ eſt, ea, quæ recte dicta ſunt, poſſe iudicare.*

Conſulant ignaui, ignari homunciones, & veterum, & noſtra ſcripta, ſed ea lege, vt curioſiſſima lance cuncta pendantur, ſanè tunc ij cognouerint (modò vnciolam teneāt ſenſus ipſius communis) quouſq; Priores, quouſq; nos fuerimus in hoc docendi negotio progreſſi. At nemo quiſquam cæteris omnibus ęquè ſatisfaciat, & ſi ſatagat, vrgeat Syſiphi molem, ac nihilo plus agat, quàm vt cùm ratione inſaniat, Dictum itaq; fuerit prudenter, ſapiens nullum ſtomachnm habeat. Cęterum velint, nolint maleuoli (hoc ijs extorquebitur inuitis & rumpantur Ilia Codris) laudabitur ſemper vel conatus, noſter, vel ipſa indicatura, quam nemo hactenùs olfecit (quod ego nouerim) mortalium, preſſo nimirum docendi, atq; narrandi caractere partis Principis Genericę, vel indiuidui ſpecifici (qualis eſt vterus) notas, & inditia volumine tradere ſeparato, vnde poſſimus coniectura artificioſa ſubodorari varietatem vteri temperierum eiuſdem. Non ignoro Satrapas aliquos non defore (veluti Mundus in maligno poſitus eſt) interrogatos de mea ſcriptura iſta, iunctis corrugatisq; labris capita illa obſtipa laterorſum sēſim obliquaturos, principio nec tantillum hiantes, Mox illud muſ-

ſaturos Vuh, tandem boantes erupturos, vt Arcadię Pecuaria rudere dicas, Libellus non deſplicet. Voluntas Autoris laudanda: Aetas etiã adiecerit. Papę, At ò tu Satrapa.

*Nequaquam Populo bibulas donaueris Aures*
*Reſpice quod non es, tollat ſua munera Cerdo*
*Tecum habita, noris, quàm ſit tibi curta ſupellex*
*Deſine èt Antyciras melior ſorbere meracas*
*Nunc face ſuppoſita ferueſcit ſanguis, & Irà,*
*Scintillant oculi, dicisq́; facisq́; quod ipſe*
*Non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes.*

Haud nego ipſam Aetatem addituram, ſed aio, & multa forſitan mihi dempſerit, Mirum, quaſi ego homo ſim extra hominum cenſum. Nec mihi obijciant, quę ſcribuntur à Plinio Nepote.

## Plinius lib. 1. Epiſt. & Epiſt. 20.

*Et Hercule vt aliæ bonæ res, ita bonus liber melior eſt quiſq; quo maior. Vides vt Statuas, Signa, Picturas, Hominum deniq; multorumq́; Animalium Formas, Arborum etiam; ſi modo ſint decoræ, nihil magis, quàm amplitudo commendat: idem orationibus euenit. Quinetiã voluminibus ipſis Autoritatem quandam, & pulchritudinem adijcit Magnitudo.*

Puerilis obiectio, quam oratio eiuſdem intellecta iugulat. At eſt libellus, do, quin & ſit libellulus. Quęram ego molem voluminis, aut granditate quaſi lydio lapide cenſeantur Scripturę. Veritas, dignitas, neceſſitas materię ipſiusq; rei tractatę ęſtimatur in pendendis operibus non autem ver-

borum nugacitas, pompa, & loquentia inanis oratio Phyſica eſt Matrona, eiuſq; manus, & oculi sũt veritas perſpicuitas, Relinquendi ſunt orationis Cincinni in foro, quod ſi ſecùs ſentias cęcus.

*Nugaris Puer Solea obiurgabere rubra.*
*Non equidem hoc ſtudeo pullatis vt mihi nugis*
*Pagina turgeſcat dare pondus idonea Fumo.*

Non iſthęc nos loquimur fruſtrà: ſed cato ſilentio multa ſunt cuiq; diſſimulanda, & deuoranda. Catones iſti, nam plures iam Ecaſtor de cęlo ceciderunt, cenſentes noſtras Scripturas ex Mole, ij exiſtũnt, qui ſcribentes notantur ab eodem Satyr.° hi nimirum.

*Torua Mimalloneis implerunt Cornua bombis*
*Et raptum Vitulo caput ablatura ſuperbo*
*Baſſaris, & Lyncem Menas flexura Corymbis*
*Euion ingeminat, reparabilis adſonat Echo.*
*Hæc fierent, ſi Teſticuli vena vlla Paterni*
*Viueret in nobis? ſumma delumbe ſaliua*
*Hoc natat in labris, & in vdo eſt Menas, & Atys*
*Sed tamen iſta Filix nullo manſueſcit Aratro.*

Quę dicta voluimus ad caſtigandam, & reprimendam Sciolorum quorũdam nimiam arrogantiam, & petulantiam, qui ſutores vltra crepidam ſapere ſibimet perſuaſere. Caligant vſqueadeo homines ſua cenſentes, atq; ſemetipſos. Familiare ſiquidem eſt mortalibus, fere ſingulis omnia ſibi ignoſcere, nihil vero alijs remittere, & inuidiam rerum non ad cauſſam, ſed ad voluntatem, perſonaſq; dirigere.

Poſtremò non deerunt qui cognoſcentes veri-

tatem doctrinę meę, eandem publico teſtimonio confiteri noluerint, autumantes laudem quam alijs tribuunt, in eorundem laudantium cedere vituperationem, cuiuſmodi homines Plinius doctiſſime ſuggillauit.

*Hinc miſeræ illæ Medicorum circa Aegros conſultationes, nullo idem ſentiente, ne videatur alterius acceſſio.*

Veruntamen & Galenus, quem audite, legite.

Gal. lib. de bono, & malo ſucco cap. 1.

*Solis illis occæcata erat ratio, qui ab Hippocratis doctrina de ſuccis deficientes, quiduis potius quàm ſuccos cauſſari audent. In quibus tamen fuere, qui clam apud me faterentur, ſe conſpicere quidem ſatis quàm prouicacitèr cum Hippocrate agerent, qui ſuccos negarent ad bonam valetudinem, nec ad morbum bene, aut male facere poſſe: Pudere tamen iam exacto quinquageſimo Aetatis anno ad Hippocratem transfugere.*

Omnino iſti potius dignitati ſuæ, quam veritati fauere volunt, & hi ſunt, quos pudebit noſtras laudare lucubrationes. Alterum eſt genus oppido nequam dicentium homuncionum. Nos Medicinam hucusq; fecimus, & feliciter, iuditioq; omnium doctè abſq; hac Phyſiologia Indiciorũ Vteri Muliebris, quapropter inſidentes veſtigijs primis nolumus hęc tua ò Vlme Patauine addiſcere, videre, tractare.

At vobis non ſcripſimus Perſonę Medicę, quinimo doctis viris, & vere Medicis, qui artis pręcepta cum ſtudio ſapientię coniunxerunt, hi .n. ſunt

verè

verè Medici, & veri Medici, ſed ò tu nequam, & perſona qui mihi detrahis, Verres Medicus exiſtis. At ne vos vobiſmetipſis abblandiamini cum dixeritis artem fęliciter à vobis fuiſſe tractatam abſque ſignata cognitione Temperiei Vteri Muliebris in ipſis Mulieribus, audite, legite, Hippocratem.

## Hippocrates lib. de Arte Tex. 5. & 6.

*Dicet ſane hìc Aduerſarius, quod multi iam Aegri etiam citrà Medicorum vſum ſunt ſanati: & ego id dicentibus credo. Videtur autem mihi omnino fieri potuiſſe, vt & qui Medicis non vſi ſunt, in Medicinam inciderint, non tamen vt ſcierint, quod in ipſa rectum fuerit, & quod non rectum: Alioqui contigiſſet, vt ſeipſos eodem penitùs modò curaſſent, quo curati fuiſſent, ſi Medicos adhibuiſſent. Et hoc tandem magnum ſignum eſt eſſentiæ ipſius artis, nempè artem eſſe, & quidem magnam, quando ēt hi, qui eā eſſe non putant, per ipſam ſeruati apparent.*

A pari videtur & mihi fieri poſſe, ut dum vos tractaretis Medicinam Muliebrem ignorantes Vteri ipſam Temperiem, incideritis tamen in Medicinā opportunam, non tamen, ut uos eam cognoſcereris. Quid? Quod nonne medentur & Empyrici, atq; adeo feliciter, ut nil ſupra.

*Nec tu cum obſtiteris ſemel, inſtantiq; negaris*
*Parere imperio, rupi iam vincula, dicas.*
*Nam luctata canis Nodum arripit, aſt tamè illi*
*Cum fugit à collo trahitur pars longa cathenæ.*

Summa ſummarum alloquor Doctiores, & Doctor. Si quis habet meliora det, & à nobis ineat gratiam. Si Aetatem deſpiciunt noſtrum. Recor-

dentur

dentur ij, nec tamen Canis Naturam cunctarum rerum dediſſe prudentiam, nam etiam quicunque ſunt habiti mortalium multa ſciſſe dicuntur, non omnia. Quapropter

*Inuigilate viri, tacito nam tempora curſu*
*Diffugiunt nulloq; ſono conuertitur Annus.*

Nouerintq; omnes id genus ſcripta artificis mage, qui eſt memoriam fouere, quam artificis, qui futurus eſt mentem docere: nõ enim eſt doctrina per ſuas tradita cauſſas: Quapropter non quibuſcũq; ſed ijs, qui aliquem in arte habitũ habent, ſcriptus eſt, ueluti Aphoriſmorum liber Hippocratis, cum Satyrico itaq; Perſio dicamus.

,, *Pinge duos angues, Pueri, Sacer eſt locus, extrà*
,, *Meÿte.*

Veruntamen, quia caput eſt in omni negotio, non ſolum quid, ſed & quomodo agendum ſit, nouiſſe. Dicemus primò & Aphoriſtica una Periodo rem ipſam uniuerſam, quod ſummarium ( utar uoce antiqua ) ad fouendam memoriam fuerit ſaluberrimum, dum in Breuiarium pauca digeſta, & uelocitèr perleguntur, & frequenter iterantur. Mox ſubijcientes Paradigma totius futuri negotij amplius delineatum.

Quod tertiò fuſius narrantes, & quaſi ſuis pingentes coloribus caractere tamen Aphoriſtico declarabimus. Orationi demùm noſtræ ſigillatim, & GRAECORVM, & ARABVM Doctrinam, quę pertinet, ad ſuſceptum Argumentum Phyſiologiæ Temperamentorum Vteri Fœminei ſubijciemus, coniuncturi etiam LATINORVM noſtro-

noſtrorum qui fuerunt Medici celebres orationẽ. Atq; id conſulto facimus, qua ad aſſeuerandam ex eorum dignitate opus noſtrum, quà ut certius detractores iugulentur, & cõſtet palam ſcripſerimus, an exſcripſerimus? breuitèr nùm acceſſio tantilla fuerit Arti Medicę facta? quę longa, niſi & propemodùm immenſa Aphoriſticè, non Oratoriè ipſa uniuerſa tractari deberet, ab Atticis quippe non autem Aſiaticis, quam ego Prouinciam uel Tantaleam, uel Syſiphęam inclinante Aetate fortaſſis ten uero, niſi ex toto, ſaltem ex parte, Poſteris exemplum meo relinquens periculo. Feliciores uiuite benigni omnes, qui legitis, uel auditis, mihi, Manibusq; meis futuris interdùm bene pręcantes, omnia ęqui, boniq; conſulentes, Quod & fore non deſpero. Nec enim ipſa malitia uſq; adeò reſtagnãs, late, altè poteſt ſeſe diffundere, ut boni mergantur uniuerſi, argumentum ſit ex Catachyſmo uel apud Gentiles Deucalion, Pirrhaq; eius uxor, apud noſtros uerò Moſes ille Dei Symmiſtis, atq; Loth. Nonne itaq; rependendam mihi gratiam uerbis aliquibus merito cenſeam ſalutaribus? omnino, & non ſolùm quia bene ſperant Generoſi Animi, ſed quoniam expectare bona decet, præſertim à bonis atq; bonorum ergò alterutrius, uel rei cõſummatę uel ipſius attentatę. Vnos autem bonos Alexicacos, & Auerruncatores calumniarum omnium ſpero futuros, itemq; oro, rogo, obſecro, etiam, atq; etiam ter maxime obteſtor. Vos autem malitioſi homines, & ſuggeſti ſcientes aut diſcite, aut docete aut docere uolentem ęquo animo patiamini. Hi

ſunt

ſunt, qui me inuitum etiam compulere talem dicendi caracterem inſtituere, quem nominauit Columella vir doctus caninum, quorum obtrectatorum in me Væſana maledicta ſi forſan homines ignorent vereor ſatis ne legētium, vel audientium non faſtidium modo, ſed plerunq; & odium etiam incurram, immerito quidem, ſoſpitalis Deus alioqui non me adiuuet. Habet enim mens noſtra naturà ſublime quiddam, & erectum, & impatiens ſuperioris. Ideoq; abiectos, aut ſummittentes ſe, veluti monet alter oculus eloquentię Quintilianus libenter alleuamus, quia hoc facere tanquàm maiores videmur: Et quoties deſceſſit Aemulatio ſuccedit humanitas. At qui ſe ſupra modum extollit, premere, ac deſpicere creditur, nec tam ſe maiorē, quàm minores cęteros facere. Inde inuident humiliores, At nequam hominum, quibus licet modis, eſt infrenanda malitia, ne iſthęc effrenis ruat in omne vetitum nefas, atq; exempli Trophęum ſibi erigat peſſimum, bonos interim calcans, atq; peſſundans, vbi autem exemplum nocet, quemadmodum ego dicere ſoleo, ibi Clementia cenſeatur Dementia. Boni vigeant, Mali valeāt, niſi retipiſcant.

## CAP. PRIMVM.

Calumnia aduerſus orationem, quę videatur obſcæna: & calumniæ depulſio.

SCitum illud, & prudens, omnia cauere, nihil reddere, niſi hoc ſit vitium, perinde ac omnia

 cre-

credere. Veruntamen ſuus cuiq; ſtomachus, non ſecùs atq; ſignata vox, & indiuidua facies. Certum attamen hoc vt longo vſu cognouerim ipſe, & aliorum ex experientia collegerim, Neminē vnquàm ſibi ſatis cauere hominem ab homine, pręſtat nihilominus haud ceſſare ingenium ad beſtiarum hominum ictus, morſus, calumnias fugiendas, declinandas, & depellendas. Vnde protinus inter inetia ſubijt illud opportuno, atq; nimirum arrepturos eſſe maleuolos, & obtrectatores noſtros argumentum damnandi ſcripturam noſtram, ductum (veluti cenſebunt) ab ipſa Orationis Obſcęnitate, videtur enim de Naturalibus Fœminarum dicentem, non poſſe in recenſendis partibus Obſcęnis oratione, vocabulis vti niſi Obſcęnis. Quapropter huiuſmodi ſcripturam honeſtiſſimis auribus inimicam quaſi ſcopulum, & ſyrtes iure damnandam, diris etiam eſſe exibilandam, ſi verum illud eſt, corrumpunt bonos mores colloquia mala.

Prætereà ſcioli quidam homines vbi referant ne ſcio quæ veterum dicta ſibimet abblandiuntur, per placent, atq; iugulauerint quaſi veritatem geſtiunt inſanè væſani.

„ *Vrge & creſcentem infla ſermonibus vtrem.*

Hos itaq; illorum opinioni quaſi calculum adijcientes, narremus quę ſcripſerit Plutarchus, ex Interprete.

## Plutarchus lib. de Amore Prolis.

*Etenim natura cum omnibus in rebus accurratam, ar-*

*tificio-*

*tificioſamq́ adhibeat diligentiam, nihilq́ mancum, aut ſuperuacaneum admittat, & , (vt ait Eraſiſtratus) nihil habeat otioſum, aut friuolum: nulla oratione ſatis explicari poteſt, qua induſtria confecerit ea, quæ ad Humani generis procreationem attinet. Ac fuerit fortaſſe non ſatis decorum nimis ſubtiliter ea perſequi, quorum vocabula parum honeſte proferuntur, ſed occultantur, vt intelligo poſſit quæ ſit, & quam apta conſtitutio eorum membrorum, quæ gignendo, fouendo, in lucem edendo, & enutriendi homini natura deſtinauit.*

Homines iſti næ ij ſunt, qui à Satyrico lepidè ac bellè ſatis picti fuere, vos legite, audite.

*Vltrà Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem*
*Oceanum, quoties aliquid de Moribus audent,*
*Qui Curios ſimulant, & Bacchanalia viuunt.*
*Frontis nulla Fides. Quis enim non Vicus abundat*
*Triſtibus Obſcænis? Caſtigas Turpia, cum ſis*
*Inter Socraticos notiſſima Foſſa Cynedos.*
*Non tulit ex illis toruum Laronia quendam*
*Clamantem toties, vbi nunc Lex Iulia? Dormis?*
*Ad quem ſubridens. Fælicia Tempora, quæ Te*
*Moribus opponunt, habeat iàm Roma Pudorem*
*Tertius è Cælo cecidit Cato. Sed tamen vndè*
*Hæc emis? Hirſuto ſpirant opobalſama collo*
*Quæ tibi? Ne pudeat Dominum monſtrare Tabernæ.*

Varillus, & Sextus, ac reliqua Monſtrorum colluuies ſordidiſſima obijcere nobis audebit orationis Obſcænitatem. Impuri, quos ego, ſed præſtat inſiſtere, neq; illos ſuis coloribus pingere.

Quæſtio eſt. An dentur verba Obſcæna? Stoici negant, Peripatetici aiunt, quorum tamen rationes nunquam mihi ſatis arriſere. Sed alterius in-

tereſt negocij rem ipſam definire. Interim ſubmouiſſe calumniæ telum ſat fuerit, clypeo, & Aurelij Cornelij Celſi, atq; Aurelij Auguſtini Diui, quorum virorum dignitatem vanitati obtrectantium ſciolorũ oppono. Legatur, audiatur D. Auguſtinus, qui diſſerens, An etiam in Paradiſo terreſtri generandum fuiſſet, ſi nemo peccaſſet: Vel vtrum contra actum libidinis pugnatura illic fuiſſet traditio caſtitatis in hanc ſententiam ſcripſit.

## D. Aurelius Auguſtinus lib. xiv. De Ciuitate Dei. Cap. xxiij.

*Hunc reniſum, hanc repugnantiam, hanc voluntatis, & libidinis rixam, vel certè ad voluntatis ſufficientiam, libidinis indigentiam proculdubio niſi culpabilis inobedientia pœnali inobedientia plecteretur in Paradiſo nuptiæ non haberent, ſed voluntati membra illa, vt cætera cuncta ſeruirent. Ita genitale aruum, vas in hoc opus creatum ſeminaret, vt nunc Terram manus: & quod modo de hac re nobis volentibus diligentius diſputare verecundia reſiſtit, & compellit veniam, Honore præfato, à pudicis auribus poſcere, cur id fieret, nulla cauſſa eſſet, ſed in omnia, quæ de huiuſmodi membris ſenſum cogitantis attingerent, ſine vllo timore Obſcenitatis liber ſermo ferretur, nec ipſa verba eſſent, quæ vocarentur Obſcæna, ſed quidquid inde diceretur tàm honeſtum, quàm de alÿs, cùm loquimur, corporis partibus. Quiſquis ergo ad has literas impudicus accedit, Culpam refugiat, non naturam: Facta denotet ſuæ turpitudinis, non verba noſtræ neceſſitatis, in quibus mihi facilime pudicus, & Religioſus lector, vel auditor ignoſcet, donec infidelitatem refellam, non de fide*

*rerum*

*rerum inexpertarum, ſed de ſenſu expertarum argumentantem. Leget enim hoc ſine offenſione, qui non exhorret Apoſtolum horrenda fœminarum flagitia reprehendentem, quæ immutauerunt naturalem viam in eum vſum, qui eſt contra naturam: præcipuè quia nos non damnabilem Obſcænitatem nunc, ſicut ille, commemoramus, atq; reprehendemus, ſed in explicandis, quantum poſſumus, humanæ generationis affectibus, verba tamen ſicut Obſcæna deuitamus.*

Sed legite pariter, vel audite ipſum Aureliũ Cornelium Celſum, non equidem profeſſione Medicum, ſed Medicinæ candidiſſimum Scriptorem, virum ingenuum, cuius doctiſſimam rotunditatem intellectus, vbi quis cognoſcere ſatagat, is Columellam, & Quintilianum legat, ſed noſtra peragamus.

## Aurelius Cornelius Celſus lib. ſexto ſuæ Medicinæ. Cap. xiix.

## De Obſcęnarum partiũ vitijs, & curationib.

*Proxima ſunt ea, quæ ad partes Obſcænas pertinent, quarum apud Græcos vocabula, & tolerabilius ſe habent, & accepta iam vſu ſunt, cum omni ferè Medicorum volumine, atq; ſermone iactentur. Apud nos fœdiora verba, ne conſuetudine quidem aliqua verecundius loquentium accomodata ſunt, vt difficilis hæc explanatio ſit, ſimul & pudorem, & artis præcepta ſeruantibus. Neq; tamen ea res à ſcribendo deterrere me debuit. Primum vt omnia, quæ ſalutaria accepi, comprehenderem, dein quia in vulgus eorum curatio etiam præcipuè cognoſcenda quæ inuitiſſimus quiſq; alteri oſtendit.*

Si hos viros intellexerint Scrupuloſiora ingenia ceſſabunt aſſentiri calumniæ obtrectatorum. Apagete cum importuna, & puerili, & otioſa huiuſmodi veſtra verecundia iniqui naturæ deſertores. Præſtat huius Maieſtatem, atq; myſteria contemplari, quam veſtrę opinioni ſubſcribere. Iugulo vos hoc Stagyritico pugione.

## Ariſtoteles lib. 1. de partibus Animalium Cap. quinto.

*Sed cum iàm ſatis de illis egerimus, noſtramq; explicauerimus ſententiam, reſtat, vt de animante natura diſſeramus, nihil pro viribus omittentes, vel vilius, vel nobilius, nam & in ijs, quæ in hoc genere minùs grata noſtro occurrit ſenſui, natura parens, & autor, omnium miras excitat voluptates hominibus, qui intelligunt cauſſas, atq; ingenuè philoſophantur. Abſurdum enim nullaq; ratione probandum eſt, ſi imagines quidem rerum naturalium, non ſine delectatione propterea inſpectamus, quòd ingeniũ vna contemplamur, quod illas condiderit, ideſt artem pingendi, aut fingendi. Rerum autem ipſarum naturæ ingenio, miraq; ſolertia conſtitutarum contemplationem non magis perſequamur, atq; exoſculemur, modo cauſſas perſpicere valeamus. Quamobrem vilium animalium diſputationem perpenſionemq; faſtidio quodam puerili ſpreuiſſe, moleſteq; tuliſſe dignum nequaquàm eſt, cum nulla res ſit naturæ in qua non mirandum aliquid inditum habeatur. Et quod Heraclitum dixiſſe ferunt ad eos, qui cum alloqui eum vellent, quòd forte in caſa Furnaria quadam caloris gratia ſedentem vidiſſent, accedere temperarunt, ingredi enim eos fidenter iuſſit, quoniam, inquit, ne huic*

*quidem*

*quidem loco Dÿ deſunt immortales. Hoc idem in indaganda quoq; natura animantium eſt faciendum. Aggredi enim quæq; ſine vllo pudore debemus, cum in omnibus naturæ numen, & honeſtum, pulcrumq́; inſit ingenium. Quippè cum naturæ operibus iunctum illud præcipuè ſit, vbi nihil temerè viceq́; fortuita committatur, ſed alicuius gratia omnia agantur, Finis enim cuius gratia quicquam vel conſtat, vel conditum eſt, boni, honeſtiq́; obtinet rationem, At vero ſi quis cæterorum animalium contemplationem ignobilem, abiectamq; putat, iam hic de ſe quoque idem arbitrari debet.*

Sed vt rem in pauca conferamus, vel naturę maieſtas, vel ſalutis ipſa neceſſitas excuſabit ſcripturæ orationem, quę tantum obtinuerit momenti ad pudicitiam violandam, quantum voluntatis habuerit homo ad eandem non conſeruandam.

## CAP. SECVNDVM.

### Calumnia altera aduerſus ipſius Scripturæ ſententiam, atq; ipſius depulſio.

VIles homines, & qui per ſeipſos nequeunt apparere, vituperando meliorem eſſe ſe aliquid conantur oſtendere. Niſi me fallit memoria, ſcripſit Socrates, quemadmodum refert Euſebius libr. decimo hiſt. Eccleſiaſticę nimirum homines nequam in calumnia bonorum ſibimet conſtituunt Coronam primam, Lauream, & Apicem Subſelliorem, quapropter nullis non ceſſant ab inſidijs, & nullo non tempore homines praui, noſtram non dam-

damnauerit quaſi caninam eloquentiam qui ſemel iam relatorum Balotranum fuerit expertus venenatam maleuolentiam. Doctus ego reipſa ſcribo, cum non puduerit perſonas iſtas litterarias, atq; numeri ternarij clanculum tamen inſuſuraſſe nonnullis, atq; in angulo me eſſe prorſus hominem Analphaβητum. Sed à damnatis natalibus, & Arcadię pecuarijs exhalatio tantum eſt expectanda Mephytica. Rem ipſam proſequamur. Altera fuerit obtrectatorum calumnia noſtram aduerſus hãc ſcripturam. Dixerint nempe iſti. Sit huiuſmodi vera doctrina: Omninò ſi homines eãde ſequentur, nihilominùs haud conſequentur, Nec eſt dixerint opinio noſtra, ſed ipſius Hippocratis, ipſius etiam Galeni, vos legite, audite.

## Hippocr. lib. 1. de Morbis Mulieb. Tex. 75.

*Periculoſa verò ſunt, velut dictum eſt, & plerunq; acuta, & magna, & intellectu difficilia, eo quòd mulieres participant morbis, & aliquando neq; ipſæ ſciunt, quòd ægrotant, priuſquàm morbos experiantur à menſibus, & ſeniores factæ fuerint. Tunc autem & neceſſitas, & tempus ipſas morborum cauſas docet. Et quandoq; non cognoſcentibus ex quo morbo ægrotent, morbi incurabilis fiunt, anteaquam doceatur rectè Medicus, ex quo morbo ægrotet. Verentur enim narrare etiamſi ſciant, & præ imperitia, ac ignorantia, Turpe id ſibi eſſe putant.*

Conſtat, inquient obtrectatores, ex hac Hippocratis oratione mulieres delabi plerũq; in morbos, & incurabiles, & graues, quia ſuppudeat illas Medicis

dicis narrare ſymptomatę, quibus vexantur. Vnde patet manifeſtò nunquam fore, vt eędem fęminæ quicquam dicant de confirmatione ſuarum partium, at reliquo negotio Muliebri. Sed iunioris præceptoris accedat quoq; teſtimonium audite, legite.

## Galenus Com. primo. in l. Hipp. de Officina Medici Tex. Com. 13.

*Hæc quidem Medicus aſſiſtentes celat, vt ipſos aſpectu prohibeat. Alia verò ob laborantis pudorem, vbi graui animo fert videri à multis, quo vitio in Ano, vel Obſcænis partibus affligatur has enim partes inuitiſſimus quiſque alteri oſtendit: Fœmina verò Clunem, Pectus, Ventrem, atq; adeò magis Pubem.*

Dixerint propterea ipſi obtrectatores doctrinā meam, vt veritati penitus conſentiat, otioſam futuram, & prorſus inutilem, quia ſit impoſſibile totius negocij Muliebris cognitionem fore vt habeamus adeo minutam. Prælaturas eſſe fœminas nedum ſterilitatem, ſed ſalutem quoq; vel narrationi, vel oſtenſioni naturalium ſui ſexus, eorundemque ſymptomaton; Ita ruere vniuerſam fere Doctrinam meam.

Huius farinæ homines iſta nobis obijcientes, ij ſunt, qui nuncupantur Scioli: Equidem veterum ſcripta legerunt aliqua, ſed lecta nō intellexerunt, Cui vitio fuerit remedio multum legere, non multa: ſunt enim imbecilla id generis ingenia. Robuſta nanq; & rotunda multum legunt, ac multa, quę

non ſolùm intelligunt ſed plura etiam, & hæc eſt nota, validi, vigentis intellectus. Qui enim, quod legit ſolum intelligit, nec ſolers progreditur vlterius, hic ceſſet à ſtudijs, nunquam enim quidquam laudabile pariet. Lectio autem ipſa debet eſſe aſſidua, attenta, diuturna. Interim non prætaeribo illuſtrem ſententiam qua vtitur familiariter Pompeius Valentinus ciuis Mutinenſis V. C. vel ſacerdotalis vitæ ferè inimitabili exemplo, vel vtriuſq; iuris doctrina ſingulari, præterea & Humaniorum Studiorum cognitione præcipuus, quem vnicè diligo, & amo. Valentinus ait. Studeat quis leuitèr, is didicerit nihil. Studeat verò nauitèr, is didicerit nonnihil. Sed illa pertinent ad iuditium conſequendum, quod eſt ipſa contemplatione poſterius. Eſt enim iudicium reflexa Cognitio, nimirum intellectio intellectionis. At hæc aliàs, & libro proprio de ingeniorum indice caractere.

Diluamus interea propoſitas obiectiones. Qui hæc dicunt, non legerunt, aut non intellexerunt, vel & lecta, & intellecta non meminere Qualia, Quot, quæ ſcripſerit Hippocrates in libris ipſis, De ſterilibus. De Morbis Muliebribus, Hos illi relegant, nouerint aduersùs noſtram ſcripturam vanè, niſi malignè calumniam talem effudiſſe, neque condemnatam in meam doctrinam, quaſi curioſam, ſuperfluam, & impoſſibilem. Referre nunc loca Hippocratica, quibus reuincitur obtrectatorum petulantia, ineptia, malitia, ignorantia, omnino perindè foret, ac vniuerſam doctrinã fere morborum Muliebrium ab ipſo traditam Hippocrate

hùc transferre, quapropter ſatius fuerit ſuperſedere, interim ſubiunxiſſe non pigebit, quæ inſequuntur Hippocratis orationem paulo ante narratam ex obtrectatorum quaſi mente.

## Hippocrates lib. 1. De Morbis Mulierum. Tex. lxxv.

*Sed & Medici ſimul peccant non exactè cauſſam Morbi percunctantes, ſed velut viriles morbos ſanantes, & multas noui iã ab huiuſmodi affectionibus corruptas, quare ſtatim cauſſam interrogare oportet: multùm enim differt Muliebrium morborum, ac virilium curatio.*

Miſereor ego nonnunquàm huiuſmodi ſexum, & prçſertim virgines ipſas, quæ Deo conſecrauere virginitatem, cum à Medicis interdum curantur prorsùs ignorantibus naturalium Mulieris Phyſiologiam. Hinc earum morbi aut protrahuntut, aut commutantur peſſimè, aut rebellant inſuperabiles demum vt commoriantur. Falluntur virgines, & qui earundem curam gerunt, decipiuntur ſupinè credentur paſſim cuiq; medicato etiam famigerato illarum curationem demandari poſſe. Vtinam ſcitum illud in politicis homines intelligerent, atq; intellecto vterentur. Caue, ne quem ſemel ſapere aliqua in re tibi perſuaſeris, hunc ſemper ſapere, & in omni re doctum eſſe facile credas. Quod tamen vitium late patet in medicina præſertim. Quē una in ægritudine ſemel valuiſſe cognouerunt homines, aut felicem extitiſſe, hunc ſemper in omnibus valiturum, ſeu benignam ſortem experturum

eſſe, ij ſibimet fingunt opinantes. At ratio, vſus nos commonet, ſæpius contra euenire, præſertim in curatione morborum Muliebrium, & virilium, quos ego dico morbos ſexuales, uel ſpecificos, quia pertinent ad indiuiduum, non quatenus eſt indiuiduum, ſed quatenus eſt indiuiduum hoc cum additamento ſpecificum. Genitalia ſexus utriuſque maris, & fœminæ non equidem nomine tenus; at phyſicè, nimirum Phyſiologiam earundem probe teneat, oportet quaſi vngues, digitosq; ſuos Medicus ille, qui vult non Empyricè, at Phyſicè, uel ratione duce mederi, tractare morbos principiorũ ſpecificorum ipſius maris, & fœminæ. Alioquin is, qui aptus eſt curationi morborum virilium, is erit ineptus curationi morborum Muliebrium, & è cõtra. Non enim qui nouit medicinam uirilem, neceſſario cognouit medicinam Muliebrem, dabiturq; (ueluti nos obſeruauimus) doctus Medicus marium, qui fuerit indoctus fæminarum Medicus. Difficillimum exiſtit ac maximè arduum reperire Medicum bonum in exercenda medicina utriuſq; ſexus ſcilicet uirili, & Muliebri. At hæc alias, nunc audite, legite ipſum Hippocratem.

## Hippocr. lib. 1. De Morbis Mulieb. Tex. 32.

*Morborum porrò vires conſiderare oportet, & cauſſas, ex quibus morbi fiunt, exquirere atq; ſic ad alia procedere, & morbos circa locos curare, & quæ quidem ob cauſſam oſculorum hiantium prohibentur, ut ne detineant in ventre, harum oſcula præparare, ut probè deducta ſint. Quum*

*vero humiditas prohibuerit hanc inſpicere, vt ne impediat, Totis Mulierum negotijs expenſis, ſiue ex toto corpore quid moueri videatur, ſiue ex ipſis vteris, ſiue ex vtriſque.*

Summa ſummarum docto nunc, quì haberi poſſit cognitio naturalium fęminæ, breuiter negotij totius Muliebris. Quæ oretenus à Muliere cognoſcere non poteris, tu ſatagito intelligere ex ſocijs intimis ex matre, ex coniuge, ex obſtetrice, ex nutrice. Mulier quippe nulla exiſtit cui tanquam Didoni Anna ſua non aſſiſtat. Illud nunquam obliuiſcaris Medicum oportere taciturnum, Elinguem prorſus eſſe, nihil non penitus abſcondere, nihil efferre, Terram omnino illum oportet exiſtere, vnde illud, Terræ dictum. Scio refragari Satyricum illud carmen de Myda apud Perſium, at hæc ſunt Poetarum Figmenta.

## CAPVT TERTIVM.

### Nomina Partium Corporis Muliebris ad hoc opus pertinentia declarantur ex Ruffo Epheſio, & Galeno.

OPeræ pręrium facturos nos eſſe arbitramur, ſi nomina illa Partium Corporis Muliebris, vnde ſumuntur notæ ad cognoſcenda Temperamenta vteri earundem interea vel Tyronum gratia declarauerimus, atq; præſertim ex opinione Ruffi Epheſij viri diligentis in hoc nominum negotio partium corporearum humanarum. Non

præteribimus etiam quicquid Galenus, & alij ad idem hoc negotium pertinentium ſcripſerint ſubiungere. Interim quæ memoria paulo tenaciori vigent ingenia, & quibus ad hanc rem ſuperior vna lectio, vel altera ſatis, ſuperq́; ſufficiunt, patienter, & æquanimiter ferre debebunt, ſi hæc modo ſcrtpturæ noſtræ interſeruut, & propter alios non putare ſuperfluum, quod iam ſibi ſentiunt non eſſe neceſſarium. Sed auſpicemur.

## Ruffus Epheſius de Corporis Humani Partium appellationibus. Lib. Primus.

Iunio Paulo Craſſo Patauino Interprete

### De Muliebribus Genitalibus. Cap. 13.

Pecten.

Muliebris autem Pudendi, quod ſupra eſt, Pecten dicimus, id triangulum eſt, & imi ventris terminus. Ab alijs Epyſion appellatur.

Schiſma.

Pudendi Rima, Schiſma dicitur à Græcis, Sciſſuram Latinè interpretamur.

Nympha.

Muſculoſa in medio Caruncula Nympha, & Myrton, ab aliquibus Hypodermis, ab alijs Clitoris nominatur, laſciuèq́; eã tractare κλιτορίζειν dicunt.

Myrtochilæ.

Myrtochilas verò vtrinq́; poſita Carnoſa Corpora, cęterum hæc Eurypho, & Cremnos, id eſt,

Rupes

Rupes vocat. Sed noſtræ Aetatis Medici Myrtochilas, Pterigomata (quaſi Alas dixeris) appellant, Myrton verò, Nympham.

## De reliquis vſq; ad Inguina Partib. Cap. xv.

Sub Coſtis Molles Partes à Græcis Laparæ, & Cheneones, à Latinis Ilia vocantur.

Clunes, Subclunes.

Clunes autem, ac Sedilia poſt Lumbos Carnoſę partes, quoniam illis ſedendo nitimur. Ab alijs nates dictæ ſunt. Sub quibus Hyppoglutides, ideſt Subnatales vocatæ iacent.

## De partibus ab Inguinibus &c. Cap. xvj.

Inguina Femorum Priores Partes ſunt propè Pubem poſita. Neruus autem ad Acetabulum pertinens, ac totus Articulus Coxendix dicitur.

Femina, Interfemina.

Femorum internę partes Parameria Gręcis, Femina Latinis ſunt. Interfemina autem loca Meſomeria Grecè, Interfemina Latinè dicito.

# Ruffi Epheſij de Corporis Humani partium appellationibus. Alter liber Primus.

Iunio Paulo Craſſo Patauino Interprete.

## De Ventris, ſeu Alui partibus. Cap. xij.

Aluus eſt, quam alij ventrem nominant. Quod in medio eſt Epigaſtrion Gręci vocant ſuper ventrem,

trem, ſcilicèt cutem. Media Cauitas eſt vmbilicus. Ei circundata cutis vetula vocatur, quod ea corrugata ſenectam adeſſe ſignificat.

Abdomen, Sumen:

Quod ſub vmbilico ponitur Abdomen, ac Sumen eſt.

Epyſion.

Quod poſteà ad Genitalia vſq; pertinet Epyſion, Pubes, ac Pecten dicitur.

De Fœminarum locis. Cap. 14.

Muliebrium locorum pars ſuperior Pecten eſt. Fiſſum verò prima diuiſio.

Nympha.

In medio ſita Muſculoſa Caruncula Myrton, aut Nympha eſt.

Myrtochila.

Myrtochila verò à lateribus collocatæ Pinnę.

Nates. Cap. 15.

A Lumborum lateribus Nates ſunt poſt Lumbos Carnoſæ partes Clunes appellatæ ſitę ſunt, quę & Ephedrana, quod ſedendo commodę ſint à Grę cis nominantur.

Inguina: Cap. 16.

Inguina ſunt Femorum Principia.

Femo-

Femina.

Femorum partes interiores Femina ſunt.

Pliehades.

*Quæ partes inter has Perinæumq; ſunt Pliehades à Græcis dicuntur.*

Ex Heredoto, vel Galeno, & libro qui inſcrib. Introductio, ſeu Medicus.

Nunc veniamus ad Galeni recitandam ſententiam, vel potius Herodoti, huius arbitramur nos eſſe librum illum, qui inſcribitur Introductio, ſeu Medicus, atq; ex Galeni ipſius teſtimonio, quod legite, audite.

Galenus in ſextum Epidemiorum Hippocr. Com. 2.

*Exteriora ſunt, quæ ad Oeconomiam, vſumq; conferunt, & nonnulla eorum, quæ ab Herodoto ſcripta in eo ſunt libro, qui MEDICVS, eſt inſcriptus: dicta quoque, & à nobis ſunt in quibus præſenſionem perſequimur.*

Sed legite, audite ipſum Herodotum qui ex Interprete dixit. Cap. X.

Abdomen.

Quod antellia, & Hyppocundia compræhendit Abdomen eſt.

Chineon.

Quod vtrinq; eſt Chineon, ideſt, inane, & vacuum.

 Ilium,

Ilium, vmbelicus:

Ilium medium occupat vmbelicus.

Sumen.

Sub hoc Sumen, Græcis Itron.

Pubes.

Poſteà pubes ſequitur, quę & Aqualiculus, Græcè Epyſion dicitur, in quem Thorax finit, vbi & Maſculorum pudenda conſtituta ſunt, tum Fœminarum ad Femoris vtriuſq; exortum, vt ſub hoc occultetur.

Muliebris autem pudendi (ſic enim nominaui ipſum) ſinus ipſe κτεὶς idest Pecten vocatur.

Alæ Pudendi.

At quæ Sinum ambiunt, Alæ vocantur.

Nympha.

Inter has autem Caruncula ad fiſſuram exorta Græcorum lingua νύμφη nominatur, noſtra Colliculum appellare licet. Hanc quod multò promineat Aegyptij in virginibus excedere conſueuerũt.

Marcus Antonius Vlmus.

Fuere qui hanc particulam, ſeu Nympham dixerint, ſtimulum Veneris quoniam contrectatione illius blanda in Fœminis appetitus, & idem acerrimus Veneris exciterur, ſemenq; interdũ elicitur.

Augetur hęc eadem pars nonnunquam grandis vſqueadeo, vt excindenda ſit. De qua chyrurgia legito te Aëtium, atq; Paulum Aeginetam in ſuis operibus Medicis cap. prop. quod inſcrib. De

Nym-

Nymphotomia in Fœminis Tribadibus artigitur Grandis.

Veruntamen ipſum Ariſtotelem conſulitote loquentem, De partibus huiuſmodi in hanc ſententiam ex Interprete Gaza, vos autem Græcam legite orationem.

Ariſtoteles lib. 1. De part. Anim. Cap. 13.

Venter infrà pectus eſt, parte priore, cuius radix eſt vmbilicus.

Ilia.

Huic radici pars ſubiecta in latus vtrunq; Ilia dicitur.

Abdomen, Sumen.

Quæ autem rectè ſubiungitur Sumen eſt, ſiue Abdomen.

Aqualiculus.

Cuius poſtremum eſt Aqualiculus.

Hyppocundria.

Sed ſuper vmbilicum Hyppocundrium eſt, à Cartilagine, quaſi Subcartilagineum nominatum.

Cholago.

Cauum autem commune Subcartilagij, & Ilion Cholago eſt.

Lumbi.

Partem poſteriorem Lumbi pari ſtructura præcingunt, vnde nomen Oſphys inditum eſt.

Nates.

Partis verò Excretoriæ, quod ſubditum, quaſi

ſtragulum eſt Nates appellatur. Cap. 14.

Mulieris autem Genitale contra quàm viri formatum eſt. Cauum enim ſubditum pubi eſt. Ceruix ab vtero effertur, acceſſum prolifico Maris ſemini præbens. Communis Femoris, & imi ventris pars inguen.

Nunc ad Galenum veniamus, qui & ipſe ventris huius inferioris externas partes nomine peculiari connotauit.

Galenus in lib. Hippocr. De officina Medici. Com. 2. T. C. 15.

Quod verò Pneumatodes appellare ſoleat eos, quibus denſus eſt ſpiritus, dictum quidem in ſuperioribus eſt, ſed & nunc manifeſtum eſt.

Rurſus enim in peius mutabuntur huius mulierculæ ſymptomata, & circa decimam ſextam diem ipſam mortuam eſſe ait, denſum ſpiritũ habentẽ.

Quin & quòd poſt hanc cõſcriptus æger, etiam ipſe denſum ſpiritum habuerit, ob iliorum affectionem, ipſa dictio manifeſtum facit, hoc modo habens.

Filius erat mulieris ipſius Apoemanti ſororis, Ilia magna, & ſplen, ſpiritus, egeſtio amaræ bilis.

Quemadmodum enim pneumatodes, hoc eſt anheloſos, aliquando vocat, eos, qui denſum ſpiritum habent; ſic etiam quandoq; ſimpliciter, ſpiritus ſcribit.

Nihil verò miri eſt, ſi magnis exiſtentibus Ilijs, ſpiritus denſus fiebat. Nam etiam rurſus progreſſus in ipſo, denuò inquit.

Ilia verò intenta erant, & ſanè erat etiam Tuſſicula modicè ſicca.

In vniuerſum enim, veluti diximus, quando aut tumor, aut dolor quiſpiam in partibus iuxta Ilia conſtiterit, paruus & denſus neceſſariò fit ſpiritus.

Quare neq; hoc mirabile cuipiam videri debet, quod etiam in ijs, quę poſt hæc ſequuntur, cum anteà dixiſſet, Ilium ſubmolle: apponat Pneumotodes; hoc eſt Anheloſi non valdè.

Si enim Laparon Græcis vacuum & molle, hypolaparon autem ſubuacuum & ſubmolle ſignificat, in tantum ſanè difficulter ſpirabunt, in quantū partes circa Ilium ipſis malè habuerint.

Moderatè itaq; ipſis affectis, moderatè difficulter ſpirabunt.

## Lapara.

Lapara item dicunt eas Corporis Partes, quę inter Coſtas Nothas poſitæ ſunt, & Oſſa, quę ad Ilia pertinent. Iam verò omne, quod deſidet, λαπαρὸν appellant, translato Vocabulo ab eo, quod communiter accidit, ſiquidem Omne quod Vacuum eſt neceſſario deſidet.

## Chineon. Tex. Com. 16.

Vocatur autem, vt mox retuli, χενεὸν, quod inter Thoracem eſt, & Os, quod ad Ilia pertinet, ita dictum, propterea quod Inane ſit, hoc eſt, Deſidat.

## Galenus in lib. Hippocr. De Fracturis Comm. 2. Tex. Com. 70.

Ilia dixit ἰξύας, quæ nonnulli accipiunt pro Iliū Oſſibus, nonnulli pro parte, quæ ſuper ipſa eſt, quę

λαπαρὰ propriè vocatur, quod verbum apud Poetam reperitur in eo carmine.

οὖτα κατὰ λαπάρην

Equidem de Vocabulo λαπάρας dicere poſſum adductus experimento, & Hippocratis, ac Poetæ vſu, tum ipſo Morbo, eam ſignificare Partem, quæ inter Oſſa Pectoris, & quæ propriè appellantur oſſa Ilium, eſt intericcta, de qua ſuo loco agemus.

Gal. Com. 3. in lib. Hipp. de Articulis Tex. Comm. 74.

Quò fit, vt Corpus circa Ilia præhendant, Ilia autem vocant κενεῶνα eam Regionem intelliges, quæ eſt inter Oſſa Coxarum, & Coſtas Nothas, quę omninò ſine Oſſe eſt;

Has partes nimirum Cheneonas, aut Laparas, qui Textum Hippocratis fuerunt interpretati verterunt periphraſticè, nuncupantes laterum Mollitudines quemadmodum nouere in Oratione Hippocratis verſati.

Gal. Comm. 2. in lib. Hippocr. De Fracturis. Tex. Comm. 70. Plychades.

Πληχάδα quidam per χ ſcribunt, quidam per γ πληγάδα. Eo vocabulo ſignificatur, quod inter vtrunq; Crus ſpatium eſt, vnde Hippocrates Diuaricari vocat ἐκπεπλῆσθαι, καὶ διαπεπλῆσθαι. Nam, & Poeta, τοῖς ἐκπλήθοντο ποσὶ dixit, ſignificare volens Diuaricabant Pedibus.

Addere lubet in gratiam Tironum, quæ ſcripta fuerint à Cornelio Celſo Viro Docto, qui & Galeno

leno ipſi fuit ætate ſuperior, circa nomenclaturam Partium aliquarum huiuſce negotij limites, quæ intercedunt.

Aurelius Cornelius Celſus Cap. primo, & libri quarti ſuæ Medicinæ.

Vulua in Virginibus quidem admodum Exigua eſt. In Mulieribus verò niſi vbi Grauidæ ſunt, non multò maior, quàm vt Manu comprehendatur.

Ea recta, Continuataq; Ceruice, quem Canalem vocant. contra mediam Aluum orſa, inde paulum ad exteriorem Coxam conuertitur, deinde ſuper Rectum Inteſtinum progreſſa, Ilijs Fœminæ latera ſua innectit.

Ipſa autem Ilia inter Coxas, & Pubera imo Ventre poſita ſunt.

A quibus, ac Pube Abdomen ſurſum verſus ad Precordia peruenit ab exteriori parte Euidenti Cute, ab Interiori læui Membrana incluſum, quæ Omento iungitur Περιτόναιος autem à Græcis nominatur.

# CAPVT QVARTVM.

PRoximum eſt, vt operis vniuerſi futuri ſimulachrum ipſum, & ſummarium iam vobis exhibeamus, qua in re vetuſtiſſimũ præceptorem Hippocratẽ noſtris interea viribus imitari tentauimus, reipſa docti & vſu aliquanto experti Artis Medicę longitudinem, niſi potius immenſitatem, vitę noſtræ interturbatam toties, atq; adeo grauiter breuitatem. Piget, pudet interdum tot legere, videre in hac arte ſcriptores prolixitate ſtyli, argumentorum, egreſſibus inopportunis maxime diffluentes. Nulla tamen eſt ars, vel diſciplina quæ compendium & dicendi, & docendi magis exigat quàm Medicina, hanc Atticus character decet, Aſiaticus verò maxime dedecet, Non diſſimulabo quæ ſentiam. In Medicina ſcribenda quicquid non adijcit ſuperioribus illud etiam detrahere videtur, quinimmo & ipſis poſterioribus, (cenſeant ſyncera, quadrata iuditia) apparebit nocere, non eſt enim cuiuſq; Doctos ab indoctis ſcriptoribus interſtinguere, hoc eſt offitij doctiorum, non autem ipſorum Tironum ſed arduum eſt, niſi & periculoſum hominibus agendi modum præſcribere conari. Ambitioſos mortales quiduis potius poſſe quàm inſtrui, neq; eſſe, vt volentes admoneas, aut nolentes excites, vtraq; illos in re ſemper ſuo Aras dicaſſe cerebro, dùm ſatagunt potius ſuũ oſtentare, quàm alterius fauere ingenio. Theatra iam ipſa conclamant, Mortales pereq; omnes ferè neq; benè conſultantibus delectari, neq; bonis moueri conſilijs

Medicus

Medicus eſt Charon ( excipio ſemper doctos, ingenuos viros ) iam vuuſquisq; remigare ſat nouit vbi præſcripſerit Pharmaeum, & Clyſma, inſtrui renuit. Quapropter hæc omittamus, ne minus gratiæ monendo Recta, quàm offenſa reprehendendo praua mereamur. Græci doctè prçcipiunt. Non tentanda, quæ effici omnino non poſſunt, itaq; prodeat iam totius operis delineatum Simulachrum, & Aphoriſmus.

## APHORISMVS.

### Cognitionis Temperamentorum Vteri &c.

Vteri Muliebris Temperiem ſignificant Pubes, Menſtrua, Venus, Semen, Conceptio, Partus, Puerperia, Pudenda, Mammæ, Lac, Ventris, Lumborum ac reliqui totius Corporis ipſa Conformatio. Præterea Partium Principum ipſa Temperies.

„ *Temperiem monſtrant vteri hæc, quæ ſigna ſequuntur:*
„ *Meuſtrua, Conceptus, Semen, Partusq́, Venusq́,*
„ *Cumq́ Pube, atq; Puerperio committe Pudenda*
„ *Lac, Mammas, Ventris, Lumborum iunge Figu ram*
„ *Corporis ac reliqui quæcunq; hinc Forma geratur*
„ *Principis huc etiam veniat Complexio Partis.*

# CAPVT QVINTVM.

## De Lanugine Labri ſuperioris Fœminarum, qui à me dicitur nouo confiсto Nomine, Gynæcomyſtax, & lingua vernacula Cerchietto, ouero Muſtachietto.

OMninò (aut ego labor turpiſſimè) ſuperuacuus foret in ſtudijs longior labor, ſi nihil liceret melius inuenire præteritis. Cedò, cur poſteris nobis inuſtum fuiſſet relictum ſacrum illud, & immane ſciendi deſiderium, niſi & adijcere ſuperioribus nos quoq; poſſemus? Doctiſſimis Antiquorum, & Patrum nolumus propterea derogare, quorum ſedulo ſtudio, aſſiduis lucubrationibus factum eſt, vt Poſteri quicunque ſunt, erunt Gradū etiam vlterius valeant proferre in contemplatione rerum naturæ laborioſiſſima. Quapropter nemo non Poſteriorum debet omnia prioribus, iſti quomodocunque, quæcunque, quantulacunq; ſcripſerint. Euenit in Philoſophandi ſtudio, perinde atq; in Agricolatione, Hi ſementem, Illi Agrum parant, Alij verò metunt, Aliqui etiam omnibus laboribus cęterorum fruuntur ſupini, grati, nonnunquàm & ingrati. Sunt, ſunt equidem perpauci ęqui alienarum vigiliarum, & laborum æſtimatores, contra vero plurimi ſunt iniqui, & derractores, & oſores. Nemo ſibi perſuadeat intelligi poſſe ſcribentium, Autorum Aerumnas, vel difficultates

à quo-

à quoquam, niſi ab ipſis Aleam hanc, & Arenam experientibus, nimirum ſenſus eſt Magiſter optimus, atque is raro fallax, niſi ſemper potius Fidelis nunquam vero infidelis. Veruntamen vt intellexerint, quid tùm? Aliena neque diù ploramus, neque diù memoramus. Obliuio eſt lubrica, eadem paratiſſima, Et omnium ęquè rerum promptiſſimum eſt obliuiſci. Nihilominus ceſſare non oportet à demerendis præſentibus, & poſteris exemplo veterum commoniti, alioqui ad ſocietatem nati mortales nihil minus curarent, quàm ſocietatem, quæ anguſta ſit vbi pręſentes tantum attingat, veruntamen latè patet, atq; omnes æquè attingit, qui fuere, qui ſunt, qui erunt. Homo propterea non ſolum ſibi, ſed & poſteris naſcitur, atq; patribus, contemporaneis quoquè offitio, beneficio. Maiores reuereamur, cęteros omnes demereamur.

Quòd ſi longius prooemiatos fuiſſe aliqui ægreferant, nos præſertim caracterem Atticum & probantes, & profitentes, nouerint ij, nobis illum in tractatu Inditiorum eſſe inſtitutum, in reliquis vero non eſſe propoſitum. At nemo homo omnibus hominibus ſatisfacit, & quemadmodum non uno (quod aiunt) Calopodio cuncti mortalium calceantur, ſic nec vno (quodcunq; ſit) ſcribendi genere delectantur. Sed rem ingrediamur ſenſibiliter declarantes à maioribus non fuiſſe animaduerſam partem ſenſibilem faciei Muliebri inexiſtentẽ atq; externam, nulla ope Anatomes, vel diſſectionis ipſi ſenſui viſus obuiam, & manifeſtam, vnde

patet non ſolum in ipſis intelligibilibus, verũ etiam in ſenſibilibus poſteros adijcere poſſe veterum mõ numentis, vbi præſertim non ſupinè, ſed acerrimè ſingula viſimus animaduertere.

Hęc pars, quam ſenſu nos percepimus inexiſten tem faciei Muliebri extrinſecus, atq; cęteris cogno ſcendam ſenſu Indice, & Iudice proponimus, viſitur in Labro ſuperiori Fœmineo, ſunt autem Pili, vel Pilorum, aut Pilaris Lanugo, qua veſtitur cutis labri ſuperioris Muliebris, hæc pars (arbitramur nanq; nos Pilos eſſe partes Humani corporis cenſus proprij, veluti demõſtrare conati ſumus in Phy ſiologia Pilorum Humanorum) dicitur à me nouo confecto nomine Ginæcomiſtax, Ratio nominis eſt duplex cum à ſexu, tum à loco. Pilorum ſiluula tenens regionem Labri ſuperni vocatur Myſtax, nomine iam recepto, cuius rationem habuiſtis ex Meletio, legereq; poteſtis in opere meo, cuius eſt Index Titulus, Phyſiologia Barbæ Humanæ, hoc eſt, De fine Phyſico, & Medico Barbę Humanæ, cuius operis malignorum turbellis adhuc non publicati leguntur duntaxat fragmenta, Anno vndeſexcenteſimo à Chriſto nato ſupra mille iam pu blicata, atq; menſe eiuſdem Anni Auguſto, hoc au tem ſignatiſſimè ſcripſi nunc equidem non abſq; cauſſa, docti intelligent, qui opera aliorum legerint quantum pertinet ad Pilorum materiam, quam dixi eſſe ſanguinem genitalem ſpiritibus genitalibus perfuſum à facultate genitali prouenientibus, An ſit ſemẽ obiectum facultatis generatricis, & quod? noueri docti. Altera noui nominis ratio eſt à ſe-

xu. Γυναικώδης ὁ, Muliebris.

Prȩterea ſequutus fui Plinij veſtigia doctiſſimi viri, quem vobis & legendum, & audiendũ trado.

Plinius libro quinto Hiſtoriarum. Cap. 30.

*In Ceramico autem ſinu Priaponneſos &c. Paulumq; à continente diſtans, quæ vocata eſt Cynædopolis, Probroſis ibi relictis ab Alexandro Rege.*

Atq; idem Autor libro ſexto, cap. ſeptimo ait.

*Dein Tanain Amnem, gemino ore influentem, incolunt Sarmatæ; Medorum (vt ferunt) ſoboles, & ipſi in multa genera diuiſi. Primo Sauromatæ Gynæcocratumeni, vnde Amazonum connubia.*

Docti ſatis intelligent Analogam Onomatopeiam, nec interea nos alloquimur ſuggeſtiſcientes illos, qui non erubuerunt in Angulo (vbi detrahũt ſeruitia Dominis) nonnullis inſurrare me eſſe Hominem Analphaβetum.

Gynæcomyſtax eſt itaq; Barbulȩ imago, vmbra inchoamentum, ſeu Lanugo Pilaris Labro ſuperno Muliebri inexiſtens, Vbi verò nominis vim attendas, dictio ſignificat Myſtacem Muliebrẽ hanc partem lingua vernacula dicere ſoleo (Cerchietto ouero Muſtacchietto) origo nominis cõſtat ſatis.

Pilus iſte ſubijcitur omnibus fere differentijs accidentalibus, quibus & cȩteri Pili ſubijciuntur Gynȩcomyſtax imitatur, vel repræſentat ipſam ferè lanuginem, eſt breuiculus ipſe Pilus, tenuis, mollis, plerunq; cuti concolor, quapropter minus curioſe eundem inſpicientibus, non animaduertitur, ſed

viſum,

viſum,& oculos minus acres interdùm ſubterfugit.

Hactenùs inſinuaui Gynęcomiſtacis Pilos,eoſq; Pilis maſculis, & conſummatis comparaui. Dicimus autem iſthęc in eum finem, vt ſcias differe tamen inter ſeſe plurimùm ipſos Gynęcomyſtaces quorum differentiæ,cum in ipſis fere conſiſtant rerum momentis,verbis tradi nequeunt ſignatis; vſu autem,longaq; exercitatione acquiruntur,cognoſcuntur,plus enim eſt in ſenſu, quàm in ſermone, vel minus eſt in ſermone quam in ſenſu, itaq; ſuperſedebo conatibus,& facta,aut data ſolum indicatura,quod eſt reliquum,relinquam aliorum ſenſibus,adiungens tantum interea,quę ad pleniorem huiuſce partis doctrinam pertinere videntur, hæc autem reſpiciunt qua tempus,qua vſum ipſius Gynęcomyſtacis. Nihil eſt enim in corporis ipſius compage ſubſiſtens,vel eidem coniunctum, quod ſapientiſſima Natura Architectatrix fine ſuo, vel vſu, & officio non exornauerit, ſed noſtræ mentis paruitas non poteſt eiuſdem attingere granditatẽ. Natura omnium Autor omnes omnium ratiocinationes mortalium tranſcendit (veluti ego cenſeo) atq; illius caligo, & operum ignoratio (quantum iudicare ualeo) vnum, verum exiſtit ueſtibulum ipſius LVCIS inacceſſibilis, nobis miſericorditer condonatum, vt aliquatenus eãdem poſſimus cõtemplari per hanc tranſennam (quod aiunt) & hæc veluti Aenigmata, Sed raro vtimur contemplatione naturæ, contra verò plerunq; niſi & ſemper abutimur. Quotuſquisq; autem ob alienam malitiam non decidat à bonitate, cum ipſa nequi-

tia

tia facilè imitatores inueniat? loquor interim de Phyloſophis, qui hominibus Idiotis exempla bonitatis, iuſtitiæ daturi, illis potiùs exempla fiunt nequitiæ, At vnuſquiſq; creaturæ magis quàm creatori famulatur, & hactenus fortaſſe nimis.

Tempus in quo erumpit Gynęcomyſtax.

Stat ſuum quoq; Gynęcomyſtaci Tempus, in quo erumpit, & apparere incipit ex naturę legibus, hoc autem exiſtit Menſtruorum eruptio, Mammarum conformatio, ſeu ipſa fratratio earundem, vtar interim vocabulo Theodoreo, quod nobis dedit Gaza Ariſtotelem interpretatus, hanc ueritatem definit ſenſus, oculus ipſe, & actio viſoria. Nam ſi paulo curioſioribus oculis animaduertere volueritis labrum ſupernum externum puellarum quæ ſint maturæ viro, & nubiles, obſeruabitis lanuginē pilarem in hac parte iam indicatam, & ipſum Gynęcomyſtacem in aliquibus pleniuſculum, & aliqua differentia euidentiorem ſenſibus, in alijs uerò puellis, uirginibus non adeò manifeſtum ſed occulto proximum. Non me piguerit uos monuiſſe illas difficultates, quibus interdum quaſi obſtruitur, & impeditur ipſe oculus, quominùs Gynęcomyſtacem inſpiciat. Sunt autem huiuſmodi impedimenta ferè iſthæc, nimirùm.

1 Breuitas.
2 Tenuitas.
3 Raritas.
4 Color, & hic Flauus dilutè, Albicans, & præſertim qui dicitur lingua uernacula Biondo pallido, nos Patauini utimur hac uoce ſmorto.

Vna-

Vnaquæq; iſtarum differentiarum Accidentalium Gynęcomyſtacis ualuerit iuxtà uires proprias eundem quaſi oculis eripere, ſuffurari; Has omnes uerò ubi coniunxerit natura omninò eſt arduum opus cognoſcere Gynæcomyſtacem. Augetur etiamdifficultas, niſi actio uiſus obtineat ſuam cõmoderationem quantum pertinet ad obiecti huius poſitum, interuallum, ſeu ſpatium, & ſi quæ ſunt alia. Nemo non nouit, ſi hæc minutula, quæ maximè recedunt à ſenſus obiectis, aliquis uoluerit cognoſcere obiectum ita conſtituendum eſſe, ut lux diſeruiat prorſus ipſi actioni uiſoriæ. Sed uſus, quotieſcunq; delectentur homines huiuſce partis cognitione, illos docuerit aptius, quàm ſcriptura in qua fuimus paulo forſitan longiores, at ſi rei nouitatem conſulueritis, operam niſi probabitis, certè uoluntatem non damnabitis. Exeant, exerant ſeſe, qui noua doceant, uel rationi, uel ſenſui congruentia, mox noſtra impetant, lacerent quibuſq; cęteris iniurijs, calumnijs laceſſant, ſed nimirum.

„ *Apparent Rari Nantes in Gurgite vaſto.*

Nouitas equidem contingit interdum grata, ſed eadem periculoſa, & plerunq; odioſa: uidetur .n. ignorantię aliorum ingeniorum quaſi indicatio, & exprobratio, ſed Autoris eiuſdem uel ingenij ſummi, uel dignitatis, ac laudis acceſſio, & honeſtiſſima, iuſta etiam amplificatio. Nullis autem rationi ſen ſuiuè innixa nouitas contigerit odioſa niſi & odioſis hominibus, qui faſtu nimio & ſuperbia elati neque intelligunt ex parte ineloquibilem Diuinę diſpenſationis Prouidentiam, neq; ſui intellectus im

becilli-

becillitatem cognoſcunt, hi non ſunt uerè homines, at hominum potius odia, niſi & opprobria me mentote. Qui ægrefert alicuius mortalium dignitatem, is non videtur olfeciſſe naturæ, ſiue Dei naturæ Autoris ineffabilem Maieſtatem, videtur obfeciſſe naturæ, ſiue Dei Naturę Autoris ineffabilem Maieſtatem. Nouitas equidem ſuſpecta, & ſæpè niſi ſemper lacunoſa. Nihil enim operum ingenij humani ſimul & inuentum, & conſummatum ſimul exiſtit.

Auſpicemur tandem Gynæcomyſtacis vſum, qui pertinet ad ſignificandam Temperiem partiũ Genitalium Muliebrium, ſcilicèt vteri, atq; teſtiũ earundem Fœminarum, quapropter ſalaces ignauæ ad Venerem, adhuc Aptiores, Ineptiores Mulieres, quæ fuant propter actionem facultatis generatricis, quantum ad ipſas pertinet ex ipſo Gynæcomyſtace deſumentur inditia.

## Notæ Vteri calidi, atque Teſtium Fœminæ quæ deſumuntur à Gynæcomyſtace.

*Si Gynæcomyſtax Temporius eruperit, atq; is Denſior, Longior, Nigrior, Craſſior, pro eius tamen natura, Fœminæ tunc habuerint Vterum calidum atq; præſertim ipſos teſtes; Eadem fuerint Salaces, Marium appetentes, quantum verò ad ſeipſas pertinet, fœcundæ, atq; maxime vt plurimum aptæ ad opus facultatis generatricis præſtandum, & in Venere ſatis vegetæ.*

*Quæ verò Fœminarum nullas, aut perexiguas notas, atq; momenta ferè inuiſibilia Gynæcomyſtacis obtinuerint,*

*rint, hæ plerunq; ſunt ad Venerem ignauæ, habentq; facultatem ſui ſexus generatricem minus valentem, vt, quantum ad ſe pertinet, rarò ſint fœcundæ.*

Cæterùm caput, radix, & cardo, vis, generandi, atq; ipſamet generatio pendet à coniunctione iuſta, opportuna, & cõmoderatione vtrorumq; principiorum ſcilicet maris, & fœminæ, cui rei & alia coniunguntur non negligenda, quæ interdum ſummè, vel proſunt, vel obſunt. Atq; mementote vos omnes legitis, qui aut auditis, quemadmodum puncto temporis maximarum rerum momẽta vertuntur, à pari etiam & momentis quibuſdam rerum maximarum conſtitutiones, exitus nonnunquam prorogari, ſæpius interturbari, plerunq; verò & interturbata diſſipari. Sed hæc plenius declarata sũt à nobis in opere iam delineato noſtro, cuius eſt Index Titulus; Phyſiologia facultatis generatricis humanæ.

Quæ voluimus delibaſſe propter coërcendos factioſos ſciolorum quorundam veſanos impetus, pueriles, qui vbi viderint mulierem aliquam fecundam abſq; Gynæcomyſtace, aut è contra ſterilem cum Gynæcomyſtace ſtatim ἀλογῶς dixerint, me eſſe hominem vaniloquum, doctrinam publicaſſe ſenſibus repugnantem, quæ miſeriæ ſunt fructus ineptiarum noſtrarum, ſiquidem cum alij ad alia naſcantur, nemo ſatagit propenſionem animo inſitam cognoſcere, eandẽq; tractare, ſed vnuſquiſq; nullo delectu habito inconſultè cuiuis potius rei ſeſe applicit, quam ei cui natus eſt hinc Mare Cœlo miſcetur, & Chaos illud fabuloſum iã viget ſi ope-

ra

ra ingeniorum attentè inſpicias, atq; introſpicias, Aratra Phyloſophantur, Muſæ in Piſtrino iacent. ò Tempora, ò Mores.

Meretrices, quia ſunt in Venerem putres rarò obtinent Gynæcomyſtacem ſenſibus manifeſtum, niſi eædem exiſtant admodum calidæ quantum pertinet ad partes genitales ſui ſexus, aut Venere celtica vtantur quippe refrigerat valde naturalia fœminarum coitus frequens, & multus.

Contrà verò ſenſibiliter apparet Gynæcomyſtax in virginibus, quæ Deo illibatam ſui corporis integritatem, animumq́; vouere, prẹſertim, vbi partes genitales proprij ſexus calidiores obtineant naturà, & non aduerſetur inſtitutum vitæ reliquum, quippe ſanguis ſpiritibus Morphωticis, genitalibus vel ſeminalibus largiter perfuſus quaſi reſtagnat, & præſertim ad cutem, huiuſmodiq́; loca caracteriſtica, quapropter exoritur pilus, vel inualeſcit grãdior coloratior, craſſior, hinc plures earundem virginũ ſub deſitionem menſtruorum, atq́; ætate grandiori obtinent quoq; Gynæcomyſtacem grandiorem, propterea manifeſtiorem, vt in aliquibus Myſtacis maſculi, & virilis imaginem repræſentet, ſenſus docet, nullisq; alijs res indiget teſtibus. Hoc & ſuperioribus animaduertere ſæculis maiores noſtri, vos audite, legite ipſum Ariſtotelem ex Gaza narrantem.

## Ariſtoteles libro tertio Hiſtoriarum Animi. Cap. vndecimo.

*Pili poſt geniti ijs, qui ante pubertatem caſtrati ſunt, non exeunt: Et poſt pubertatem exciſis, ſoli decidunt præ*

*pubis. Pili in mento mulieris non prodeunt, niſi interdũ pauci, cum menſtrui curſus ſubſtiterunt. Et vt in Terra Caria mulieribus Sacerdotibus euenire aiunt, quod diuinationis inditium interpretantur.*

Altera huius periodi propoſitio repugnat ſenſui; vidimus enim nos mares Barbatos exciſos, omni prorſus adempta virilitate, quibus tamen Barba non decidit. Pręterea hanc eandem veritatem ſuo confirmat ingenũo teſtimonio Dion Nicęus vel Xiphilinus ex eodem. Sed fortaſſis in ea Regione, vel in aliquibus contigiſſe ſcribit Ariſtoteles, aut exſcribit legens, vel audiens.

Pili pauci, vel rari exoriuntur in mento mulieris ait Ariſtoteles, quando menſtrua ſubſiſtunt, Et ego dico Pilos aliquos, & in aliquarum mulierum præſertim Sacrarum Virginum, ſeu Monialium exoriri in mento, quia ſanguis genitalis eo reſtagnat atq; ſeminalis, hic autem eſt materia horum pilorum, qui in hac faciei parte conſiſtunt, naſcuntur. Virgines enim ſacræ quia nullam cognoſcant Venerem ipſorum virorũ non profundunt menſtrua adeo genitalia veluti reliquę Fœminę viris vtentes, Coitus nanq; excalfacit naturalem mulierum earumq; loca laxat, & aperit propter motum exercitationem iſtarum partium, Hinc menſtruum, & ſemen ad vterum trahuntur, quapropter coitu mulieres vtentes liberaliter magis reddunt menſtrua, contra verò parcius, & difficilius ipſæ virgines, atq; præſertim ſacræ Moniales, quo fit etiam vt ipſæ viuant magis obnoxiæ ſuppreſſionibus menſtruorũ, & varijs, atque difficilimis vexentur, ſymptomatibus,

bus, hoc autem plerunq;, non autem ſemper contingere animaduertitote, magnaq; ex parte verũ cognoſcitur, nam peculiares conſtitutiones, Temperationes quorũdam indiuiduorum experiemini à ſuperiori propoſitione longinquas, & aliter ſeſe habere cognoſcitis, quàm diximus quæ leguntur apud Ariſtotelem, hæc ſunt.

Γυνὴ δὲ τὰς ἐπὶ τῷ γενείῳ οὐ φύει τρίχας, πλὴν ὀλίγαι ἐνίαις γίγνονται, ὅταν τὰ καταμήνια στῇ, καὶ οἷον ἐν Καρίᾳ ταῖς ἱερείαις, ὃ δοκεῖ συμβαίνειν σημεῖον τῶν μελλόντων.

## Marci Antonij Vlmi Interpretatio.

Mulieri verò pili barbæ non naſcuntur, veruntamen pauci, rari generantur in aliquibus, Menſtrua quando ſteterunt, quemadmodum in Caria Sacerdotibus Fœminis, quod videtur contingere indicium futurorũ, vel eorum, quæ ſunt euentura.

Quotieſcunq; ad verbum interpretari libuiſſet, nemo vſq; adeo cęcutit, qui non intelligat hanc debuiſſe verſionem eſſe.

„ *Mulier ſanè in mento non gignit Pilos.*

At legant Græca, qui Gręca nouere, vbi Gręcus Autor, qui Græcè ſcripſerit, dicens refertur. An Gaza rem acu tetigerit vertens illa verba τῶν μελλόντων cenſeant doctiores.

Præterea Gynæcomyſtax animaduertitur in fœminis ætate prouectis, inſtante menſtruorum ceſſatione, non autem in omnibus, at in ijs, quæ vterum, vel teſtes, breuiter naturalia ſexus obtinent calidiora.

Hæc

Hæc autem vna eſt ratio, quia ſanguis genitalis, vel ſeminalis, repletus nimirum ſpiritibus facultatis generatricis reſtagnat ad cutem, in eiuſq; regionem promouetur, qui eſt materia pilorum huiuſce ordinis, ac cenſus.

Hanc opinionem ego ſcripſi, & publicaui Anno vndeſexcenteſimo ſupra Mille à Virginis Partu, atq; menſe Aprilis, opus autem iſtud Mutinæ fuit impreſſum, cuius eſt inſcriptio talis.

*Opinio Marci Antonij Vlmi Patauini Philoſophi, & Medici De fine Medico Barbæ Humanæ: Quæ ſunt Fragmenta deſumpta ex eius opere, cuius eſt Index Titulus: Philoſophia, & Medicina Barbæ Humanæ: Mutinæ In Aedibus Franciſci Gadaldini M. D. XCIX. Superiorum permiſſu. Quod opus à Typographis. Vltimam manum accepit; veluti legitur in fine. Die vigeſima tertia Menſis Aprilis Diuo Georgio dicata 1599.*

Horum Fragmentorum perplura exemplaria hùc, illuc deferenda curaui, & viris doctiſſimis, Clariſſimis, præterea & Amicis donaui. Mediolanum, Cremonã, Bergomũ, Brixiã, Veronã, Venetias, Mantuam, Patauium, Romam, Florentiam, Fauentiam, & alio etiam tranſmitti volui Fragmenta iſthæc operis, vt innoteſceret paſſim hæc opinio & vera excipiatur, falſa refellatur; Quid autem ſen

tiam de materia pilorum, atq; de materia pilorum barbaliũ, (cuiuſmodi ordinis eſt Gynæcomyſtax) apertè conſtat in ipſis Fragmentis. Nihil quippè aliud eſt Gynæcomyſtax, quàm barba Muliebris labro ſuperiori inexiſtens.

## CAPVT SEXTVM.

### Paradigma totius Operis futuri Aphoriſtici De Vtero Muliebri, ſiue Anacephalæoſis Notarum omnium euidentor, ex quibus deſumitur cognitio Temperamentorum Vteri Fœminarum, Partiumuè Genitalium earundem.

LIbet nùnc pro viribus enumerare ſummatim, at etiam diſtinctè notas, vel inditia ex quibus interſtinguere liceat coniecturà artifitiosà, (cuius ea eſt ratio, vt cum plerunq; reſpondeat, aliquando etiam fallat) vteri Mulierum, ſeu partium generatrici facultati addictarum earũdem Temperamenta varia, Quod fuerit Procemium quaſi Aphoriſtici ſtyli narrandi, atq; inſinuatio ſignata magis, Prçterea Index Methodi, quã tenuimus, in opere hoc inſtituendo, conformando, cuius rei manifeſtatio non ſolum obfuerit, ſed maximè potius profuerit, cum Hiſtoriæ Vterinæ indiciali facilius cognoſcendæ, tum & id generis operibus (cuiuſmodi plura

con-

conformari poſſunt, atq; oporteret in ipſa Medicina longiſſima, niſi immenſa, & iam Scriptorum numero, varietate inſuperabili ) aut componendis, aut digerendis meditationibus, quas Artifices rationales Medici commentantur ſibimet in tractandis operibus Artis. Veruntamen cum unuſquiſq; fere ſuo ſtomacho viuat, & ſeruiat iſthæc omnia doctiorum, & doctiſſimorum uirorum ſubijcientes rotundo iuditio noſtram orationem inſtituamus.

Conijcimus Temperamentum VTERI MVLIEBRIS, uel Partium GENITALIVM FOEMINARVM ex Notis pluribus, quæ deſumuntur.

A PVBE.
A MENSTRVIS.
A VENERE.
A SEMINE.
A CONCEPTIONE.
A PARTV.
A PVERPERIO.
A CONFORMATIONE Proxima, & Remota.
A TEMPERAMENTO Partium Principum reliquarum.

---

NOTÆ à Pilis Pubis deſumptæ.

NOTAE, quæ deſumuntur à pilis pubis, accidentales omnes eæ ſunt differentię, quibus ipſi obnoxij exiſtunt, pertinent nanq; ad illa prædicamenta,

menta,quæ ſunt accidentia, cuiuſmodi ſunt quantitas,qualitas. Pili verò pubis omnibus ſubijciuntur accidentibus,quibus & pili reliqui,de ijs autem in opere noſtro, cuius eſt Index Titulus. De fine Phyſico, & Medico Barbæ Humanæ, ſatis tractauimus,interea verò dicemus,quæ videbuntur ſufficere, atq; breuiter. Differentiæ itaq; accidentalis pilorum pubis pertinent.

I.

Ad TEMPVS, iuxtà quod conſideratur eorundem pilorum pubis exortus, atq; eiuſdem. 1. Anticipatio cita,vel celeritas. 2. Tarditas,quod eſt oppoſitum. 3. Tempeſtiuitas.

II.

Ad LOCVM, ſiquidem pubes. 1. Aut latè quoquouerſum diffundit aliquando ſemetipſam. 2. vel anguſtos terminos interdum obtinet. 3. ſiuè mediocriter expatiatur, ſenſus eſt Index,& Iudex.

III.

Ad QVALITATEM, Oportuerit verò conſiderare. 1. Colorem. 2. Figuram. 3. Raritatẽ, Denſitatem, atq; horum oppoſitorum Moderationem.

IV.

Ad QVANTITATEM, eamque continuam, cuius duo animaduertuntur iſthæc ſcilicet. 1. Pilorum Longitudo, Breuitas. 2. Craſſities, Tenuitas, &c.

V.

Ad FACVLTATES eorundem pilorum,

hi CONFORMANTVR, AVGENTVR. conformantur pili, quando ſuæ corporationis terminos accipiunt, conſequentes eam proprij ambitus metam, quam ex naturæ lege debent obtinere, Conformantur itaq; 1. Citò. 2. Tardè, 3. Tempeſtiuè. Auctio dat differentias quoq; accidentales, Nam pili ſtrictim ad Cutem attonſi recreſcunt. 1. Citò. 2. Tardè. 3. Tempeſtiuè, vt hæ omnes accidentales differentiæ à conformatione, & auctione deſumptæ ad ipſum TEMPVS pertinere videantur.

## DE MENSTRVIS.

MENSTRVVM ſanguinem eſſe ſanguinem optimum, genitalem, & peritoma principij ſpecifici alterius, nempe fœminæ, atque (niſi adſit quid præter naturam) eſſe ſanguinem purum ego exiſtimo, cuius cauſſa efficiens exiſtat calor genitalis, ſexualis fœmineus, in quo tali characteriſtico ſit facultas eiuſdem ſanguinis menſtrui effectrix, dixiſſem menſtruificam, niſi monſtrificam expauiſsē hominum dicacitatem, nugacitatem, atq; malitiā, hoc autem quod pronuntiatum eſt à nobis de menſtruo ſanguine ſatis probare conati ſumus in eorundem Phyſiologia, qnam notis familiaribus delineatam tenemus in diarijs noſtrorum ſtudiorum non equidem breui publicandam, quia vrgeant potiora, atque præſertim Phyloſophiæ accidentium vltimorum, ab vno & altero opere edito inuulganda propter aſſeuerandā naturæ ipſius Maieſtatem.

Noui-

Nouimus & nos illud ( loquimur interim de ſanguine menſtruo ) prudentiſſimè dictum à ſapienti quodam viro humaniorum ſtudiorũ, ſed & ſcientiarum, ac linguarum Auguſto. Difficile eſt omnia legiſſe, Difficilius meminiſſe, Turpiſſimum negare, quapropter cautio eſt nobis dicere, legiſſe nos quicquid priſci Autores de menſtruorum impuritate ſcripſerint, ſed hęc alias. Notæ quæ deſumi poſſunt à menſtruis, eæ ſunt plures, conſiderantur enim.

Quando primùm ERVMPANT?

Quandò Fluunt.

In ERVPTIONE prima oportuerit animaduertere AETATEM, Præterea & ADNEXA.

AETAS attenditur, quia pro varietate ipſius Temperiei partium genitalium, ac vteri ſolet vt plurimum euariare tempus eruptionis eorundẽ. Quæ fuerit. 1. Cita. 2. vel Tarda. 3. vel Tempeſtiua.

ADNEXA verò exiſtunt illa, quæ contingere, & concomitari aſſolent &c.

II.

Dum fluunt verò ex lege naturæ ipſa menſtrua, conſiderentur iſthæc omnia, atque diligentiſſima cura adhibita.

I. QVALITAS.
II. QVANTITAS.
III. MODVS SVBSTANTIAE.
IV. CONGELATIO.
V. TEMPVS.

I. A QVALITATE primùm eruuntur plu-

res differentiæ accidentales, quæ ſubminiſtrauerint notas, vel iuditia, & fuerint

COLORVM differentiæ, quę pertinent ad ſenſum viſus.

TACTILES differẽtię, ſcilicet calor, frigus.

OLFACTILES differentiæ, quę reſpiciũt ſenſum odoratus.

A QVANTITATE deſumuntur notæ, cum fluant menſtrua.

1. Copiosè.
2. Parcè.
3. Mediocritèr.

A SVBSTANTIAE Modo, fuerint enim eadem.

1. Vel Craſſa.
2. Vel Tenuia.
3. Vel Mediocria.

Atq; videbis ipſa interdum in craſſitie, alijsuè differentijs prorſus conſentire, ſibi cõſtare, aliquando etiam à ſemetipſis diſſentire, neque ſibi conſtare. Nam in Periodo Fluxus illorum, vel ſpatio exierint primo die Craſſa, mox Tenuia.

A CONGELATIONE, quippè menſtrua fluentia, congelentur.

1. Aliqua Cito.
2. Alia Tardiſſime.
3. Nonnulla mediocris Temporis ſpatio.

Quas notas plurimi ſemper fecit Hippocrates, noſtro autem tempore video ſupinè à Medicis aliquibus neglectas. Quinimo neq; ſolent animaduertere quoto ſpatio temporis concreſcat ſanguis

ex

ex venis effuſus p Phlebotomiā; vnde valent docti Phyſici cognoſcere ſeu conijcere qualis exiſtat ſanguis in venoſo genere, præterea quomodo ſe habeant viſcera præſertim vero vnum Iecur, quod eſt generandi ſanguinis officina. Non vſqueadeo inſanimus vt Medicos reſidere in cubiculis ęgrotantium velimus donec ſanguis concreſcat, ſed hęc mandanda ſunt aſſidentibus ęgro. Propterea dixit ſenex Præceptor: Neq; ſolum ſeipſum pręſtare oportet opportuna facientem, ſed & Aegros, & adſidentes, at eo deuenerunt intemperierum ipſi homines, vt cogantur miſeri Medici tractare, atq; empyricè ipſam Medicinam rationalem, cuiuſmodi Tirannis, vndecunq; ſumpſerit initium, viget maximè ſæculo hoc noſtro.

A TEMPORE deſumuntur etiam notæ, ſiquidē conſiderare oportuerit quotis diebus fluāt, Mulierum nanq; aliquæ per diem unum duntaxat menſtrua reddunt, aliquibus per ſeſquidiem; Nonnullis vero menſes fluunt uſq; ad tertium, & quartum diem. Alijs quoque producuntur longius.

## De Indicijs à VENERE.

A Venereo concubitu deſumuntur pariter notę conijciendi Temperiem vteri Fœminarum, quę autem conſideranda ſunt, illa cenſentur.

APPETENTIA.

DELECTATIO.

ADNEXA.

Appetentia, qua uritur Fœmina, copulandi ſeſe

cum

cum ipſo Mare, hic autem ardor conſideratur ad temporis differentiam relatus; Etenim aduenit citò, vel admodùm temporiùs 2. Nonnunquam tardius, 3. uel tardiſſime.

Sed huiuſmodi conſideratio pertinet ad eius principium. Conſideratur verò etiam porrò, ſcilicet in ipſis Mulieribus virum expertis, aut iunioribus, quæ vruntur hoc Oeſtro. 1. Aut frequenter. 2. uel raro. 3. ſed & mediocri modo ſeſe habent, vel illo mouentur.

I I. Sequitur uoluptas Venerea ipſum ſequens concubitum, uelut umbra corpus, in qua conſideratur.

1. Et ſenſus.
2. Et ipſum tempus, uel ſenſus iuxtà differentiam corporis.
1. Voluptas enim Venerea, aut eſt. 1. Vehemẽs, acerrima. 2. Vel è contra, ſcilicet ignaua. 3. Nonnunquam uerò inter utrunq; extremum medio modo ſe habet.
2. Præterea hæc eadem uoluptas conſideratur iuxta ipſius temporis differentias. 1. Nam diu perdurat. 2. Vel eſt breuiſſima. 3. Vel utrunq; oppoſitum intercedit.

Adijcietur coniecturæ, ſi hæc inditia ſenſus, atq; temporis inuicem conjunguntur iuxta omnes combinationes, quæ fieri poſſunt.

Reſtant annexa, uel conſequentia ipſum concubitum, ſunt autem hæc. 1. Laſſitudo. 2. Robur à Venere peracta, quippe Fœminarum aliquæ dilaſſantur, ut horreant repetitos concubitus; ſunt etiã

aliç,

aliæ, quæ onere quaſi leuantur, ut repetant amplexum, & concupiſcant.

## De Notis à CONCEPTIONE.

Mulier ueluti non concipit niſi ex maris copula; ſic & conceptio æſtimari debet iuxtà copulam utriuſq; maris, & fœminę. Quapropter Phyſici (loquimur intereà Phyſici Phyſicè) nequeunt de uno principio ſpecifico dicere ſeorſim, niſi cum relatione ad aliud, & oppoſitum. Nihilominus progredi etiã licuerit aliquouſq; indicaſſe fuerit ſatis, Mox ingenia prouectiora, quæ uiguerint, cata, docta moderatione ſingulis utentur, ſed auſpicemur.

In conceptione oportuerit animaduertiſſe, quæ ſequuntur.

1. FACILITAS, DIFFICVLTAS concipiendi: ſcrupoloſiores homines addant & Anni Tempus, unde potuerint deſumi forſan inditia.
2. SEXVS, concipiantnè marem, an fœminam, aut ſemper alterutrum dictorum, aut quem potius, uel frequenter magis generent marem, uel fœminam?

III. QVANTITAS conſideratur, atq; eadẽ CONTINVA. 2. DISCRETA ipſius nempe fœtus.

Quantitas diſcreta ſubminiſtrat inditia hoc pacto: Fœminę an ſint vniparæ, an pariant gemellos? atq; aut rarò, aut non ita raro ſed interdum, vidimus enim nos fœminas nonnullas, quę pepererint

rerint aliquoties Gemellos.

Quantitas continua & ipſa dat notas, neq; aſper nabiles, ſunt autem.

1. STATVRA, Breuis, Longa, Mediocris.

2. HABITVS corporis fœtus, vel pueri, qui aut fuerit plenus, & ſucculentus, vel ſtrigoſus, & exilis.

Quæ ambo conſiderare oportuerit in Gemellis, præterea SEXVM.

IV. PARTVS & ipſe fuerit index, vel dederit inditia, ſigna, quę ſunt.

1. FACILITAS.

2. DIFFICVLTAS.

Mementote verò quæ ſcripſerit Hippocr. libro de natura pueri tex. xj. Cęterùm maximè laborāt, ac dolent in partu, & partus purgationibus mulieres primiparæ. Et quæ rarius pariunt magis dolēt, quàm quæ ſæpius.

V. SVPERFOETATIO.

VI. ABORTVS.

VII. MOLA.

## De Notis à PVERPERIO.

PVERPERIVM ſimiliter dabit inditia, quę recenſuiſſe nunc fuerit ſuperuaneum, ſunt enim accidentalis omnes illæ differentiæ in menſtruo ſanguine à nobis conſideratę, quas meminiſſe, & in Puerperijs cōſiderare potuerint ingenia legētium, audientium niſi hæreant memoriæ.

De

## De NOTIS à SEMINE.

Quia proximè ab hoc opere inuulgato cogitamus narrare tantundem ſcilicet Aphoriſtico ſtilo ſcribere De Inditijs cognoſcendi Temperiem Partium Genitalium Maſculinarum, Prætereà libros De cauſſis horum vtriuſq; ſexus adiungere Indiciorum, propterea de ſemine intereà eiuſq; Notarum recenſione tacemus conſulto ad reliqua ſigna tranſeuntes.

## De Notis à CONFORMATIONE.

CONFORMATIO ipſius corporis Mulierum ſubminiſtrat Inditia, præſertim vero quam ego dico partis cõformationem, vel particularem; Alia nanq; eſt conformatio vniuerſalis, nimirum corporis reliqui; pendet vero hæc à cæteris animæ facultatibus non à generatrice ſcilicet à viſceribus cerebro, corde, iecore; nos interim dicamus de particulari conformatione, quæ diuiditur, & in

1. EXTERNAM, & Remotam.
2. INTERNAM, & Proximã, vel Propriã.

In conformatione, quæ dicitur vel proxima, vel interior conſiderantur plura, nimirum

I. VTERI CORPVS, Moles, quæ obtinet has differentias deſumendas

A quantitate continua, magna, parua, mediocri.
A modo ſubſtantiæ, vel concretione.

II. Poſt vterum conſideratur eius os, & grande, paruũ, mediocre: cuius differentiæ ſunt quoq;

Craſſum, Tenue, Mediocre.

III. Sequitur PVDENDVM Muliebre, quæ dicitur vagina penis, à qua ſunt hæ differentiæ.

1. Longitudo, Breuitas, Mediocritas.

2. Caliditas, Frigiditas, Humiditas, Siccitas.

3 Latitudo, Anguſtia.

4. Aſperitas, Leuitas.

5. Caro compacta, muſculoſa, denſa. Vel Exilis, tenuis, laxa, ſtrigoſa.

IV. Deinceps eſt NYMPHA, cuius accidentales differentiæ petantur.

A ſenſu Venereo.

A quantitate.

Senſus Veneris cognoſcitur[1], quia hæc pars interdum ſponte riget vel ex leuibus occaſionibus titillatione modica; Ex adſpectu ex audito, vel ſermone rerum Venerearum. 2. Mox quia hæc eadem pars diutius rigeat attrectata, ſemenq; eliciat. Aut è contra ignaua ſit ad erectionem, breui etiam flaccescat rigens, erecta, neq; ſemen fœminę proliciat. Poſtremò quia inter ambo hęc extrema medio modo ſe habent.

A quantitate deſumuntur accidentales quoque differentiæ, quoniam aut fuerit craſſa, tenuis, mediocris. Aut longa, breuis, mediocris.

Poſtremò reſtant MYRTOCHILAE, quæ ſunt iuxta os pudendi externum quaſi alæ poſitæ, dant & ipſæ notas.

COLORIS.

QVANTITATIS, Paruę, Magnę, Mediæ.

Et hæc fere ſunt, ex quorum accidentalibus differentijs

ferentijs liceat ſigna depromere, vnde conijciatur partium genitalium, vel vteri ipſa Temperies; quæ omnia pertinent ad conformationem internam, partium nempè intrinſecarum.

## CONFORMATIO EXTERNA.

CONFORMATIO EXTERNA, ſiue longinqua reſpicit partes fœminę externas, & non deſeruientes primò, ſeu proximè ipſi facultati generatrici Mulierum, ſunt autem

PECTEN.
CHENEONES.
ILIA.
CLVNES.
LVMBI.

Pectèn ſubminiſtrat indicia, quatenus tumet Craſſum, amplum: vel ſubſidet, exile, anguſtum.

A Cheneonibus verò deſumuntur Notæ, quia ſunt huiuſmodi partes latæ, carnoſæ; aut ſtrigoſę, Anguſtæ.

Ilia verò tument ampla, carnoſa; vel tenuia, parua cognoſcuntur.

Clunes prætereà conſiderantur iuxta quantitatis, qualitatis differentias. Nam interdum tument ampliter, ac renituntur compactę, albæ, leues nitidę, conformanturq; adeò nonnunquàm ineptè vt appareant exuccæ, ſtrigoſæ, pendulæ.

In Lumbis poſtremo animaduertuntur, latitudo, anguſtia, & ipſa moderatio. Leuitas, hiſpiditas, aut lanugo. Carnis moles, & muſculorum ſu-

biectorum quantitas, ſubſtantię modus. Color ipſius cutis.

## MAMMÆ.

A MAMMIS, & earũ opere quod eſt LAC deſumuntur pariter indicia: ſunt aũt primò Mammarum conſideranda: VENTER, atq; ipſarum PAPILLA; in vtriſque autem

1. Quantitas, continua, uel moles.
2. Qualitas, vel color.
3 Subſtantiæ modus.

Mammarum venter, corpus, vel moles viſitur interdum magna, ſed & parua aliquando, pręterea mediocris; loquor de ipſis lac non adhuc habentibus, & fœminarum non grauidarum.

Earundem color animaduerti debet, ſitne albus fuſcus, pallidus, atq; id generis aliorum colorum, qui exercitatione melius quam oratione cognoſcuntur.

Mammas adhuc videmus, aut ſentimus compactas, quæ renituntur: vel molles, quę diffluunt. Priores ſtant quaſi pectoribus affixæ firmiter: Poſteriores verò propendent quaſi auulſę corpora nanque glandoſa, & ſpongias peculiares, pręterea cutem habent rara, exilia, hanc vero tenuem, laxam. Quę autem ſunt priores mammæ pectori valdè adhæreſcentes, vt rotundatę ſurrigantur aduerſę obtinuere corpus ſpongiforme, vel glandoſum earundem, (quod eſt proxima lactis officina) denſum craſſum; poſtremò & cutis ambiens probe alta viſitur compacta, neque ſtrigoſa.

Papil-

Papillæ Mammarum iuxta Quantitatis Continuæ, vel Moli Corporeæ Differentias tantūdem veniunt conſiderandæ, prætereà & Coloris. Moles Papillarum referatur ad Mammarum Molem Color verò ſeparatim attenditur.

## De notis à LACTE,

LAC, quod eſt Mammarum Opus, veluti Semen Teſtium, & Sanguen Iecoris, dabit Notas haud exiguas, neq; negligendas, deſumũtur autē

A QVANTITATE.

A QVALITATE.

A MODO SVBSTANTIAE.

Mammarum ſunt aliquæ Steriles, vel ab ipſius Naturæ Ortu, vel mox agritudinum nonnullarum Violentia: quemadmodum aliquæ ſunt Lactis feraciſsimæ. Lac breuiter funditur, ſeù Generatur Copioſum, Parcum, vel Mediocris Quantitatis.

In lacte conſiderantur Differentiæ Coloris: Aliud nanquè Albicat, & Splendet. Aliquod vero Fuſcũ, aut Citrinum apparet, ſed & Pallidum.

Sapor deinceps animaduertitur Guſtu, Dulcis, Aqueus, Inſipidus, Acris, qui & breui Aceſcit. Olfactus pariter interſtinguit Differentias aliquas Oratione fere ineffabiles, Exercitatione, Senſu perceptibiles: cognoſcunt Periti, & ſenſus acerrimi homines ipſius vel Suauitatē, vel Inſuauitatem.

Modus Subſtantiæ habet Differentias, & ipſe aliquas. Nam aut Diffluit aquoſum, Tenue: vel Concreſcit ſubſiſtens.

Non

Non reticebo iſthæc Axiomata, Vſu longo, & Curioſiſſimo ſemper fere mihi cognita; quæ Ratio tuetur, atque ſuffulcit.

## Axioma Primum.

*Si Thorax fuerit Paruum, & Mammæ Grandes, tunc Vterus fuerit Calidiſſimus, pariter verò & ipſa Māmæ.*

## Axioma Alterum.

*Contrà verò ſi Mammæ Paruæ inſint ipſi Thoraci Magno, Signum hoc eſt maximè proprium, ſeu Validiſſimum Vteri Frigidioris.*

Veruntamen quia Noua omnia plerunque ſuſpecta exiſtunt, legite, audite, Coniecturam Analogicam, & Veracem, vſu nēpe qui eſt fidiſſimum Teſtimonium, confirmatam, Dignitate etiam aſſecuratam Galeni Præceptoris.

## Galenus lib. Artis Medicæ. Cap. XXIX.

*Si Caput Paruum, Thorax autem Latus extiterit, Maximum hoc tibi fuerit Cordis Caliditatis Inditium. Cum verò Magno exiſtente Capite, Paruus fuerit, Propriiſſimum hoc erit Cordis Frigidioris Signum.*

Conſulto nunc ſuperſedemus nos recenſendis Inditijs, ex quibus licet conijcere Temperiem cæterarum Partium Principum, ſcilicet Cerebri, Cordis, Iecoris, hoc enim agere, perinde foret, ac Vniuerſum Opus Artis Medicæ à Galeno Præceptore ſcriptæ huc importunè ſatis transferre.

De

## CAPVT SEPTIMVM.

### De membrana Virginali, ſeù Virginitatis quæ Hymen à Græcis nuncupatur.

Proximum foret Indices Aphoriſmos Temperiei Naturalium Fœminarum, vel Vteri, aut Partium eiuſdem Sexus addictarum Facultati Generatrici prò viribus tradere conari, ſed tranſuerſos nos agit nec volentes, quæ Membrana, Hymen Græcis dicta, creditur paſſim ineſſe Pudendo Muliebri, antequam violetur Cunnus, quamobrem nonnulli credunt hanc Membranam eſſe quaſi Virginitatis Cuſtodem, ac ſincerriſſimum Teſtem.

Hymen Membrana Cunno, ſeù Pudēdo Puellari iuxtà Naturę leges inſit, nec nè, principio dubitatur.

Conſideranti acriter ipſam rem, & rectè iudicanti videbitur quaſi Prodigio ſimile, niſi & ſupra cuiuslibet Monſtrifici Operis Naturam, dubitari apud Naturæ Conſultos, atq; Peritos de eo, quod eſt Obiectum Senſus cum Viſus, tum Tactus illud ſit nec nè iuxta legem Naturæ, quam impedita, & inuoluta ſint oportet, Dubia, quæ vnius Mentis agitatione cognoſcūtur, vbi de ijs, quorum Iudex eſt Senſus pertinaciter vſque dubitatur. Omnino verum eſt illud, niſi Oraculum à Plinio Heſtorico narratum.

C. Pli-

*Nullum tàm impudens Mendacium eſt, vt Tecte careat.*

Quapropter minus erubeſcere oportet. Si frequentes etiam Optimæ Cauſſæ ſimiles ſint Malis, & Innocens Reus multis Veriſimilibus prematur, quòd fruſtra interim dici à nobis crediderint homines minùs Prudentes. Manet nobis alta mente repoſtum, & Plenitudo tẽporis etiam aduenerit.

Non eſſe penitùs admirandum, ſi in Re ſenſili cæcutiant, labantur quandoque Mortales docet abundè Viperæ partus, & etiam Vrſæ Illam emori in lucem prodeuntibus eius Ventrem corrodentibus Viperillis credunt ferè omnes, & ſapientum plerique. Carnem informem ab Vrſa pari voluerunt alij, quos indicare nominatim videatur quà oſtentationi, quà Malignitati proximum, ij cum fuerint alias veri doctrinæ Fama, & veraci ſatis illuſtres, ſufficiat interim Doctiſſimi Viri teſtimonio ſummatim errorem vetuſtiſſimæ opinionis, atque late ſeſe fundentis notatum iugulare.

## I. Cæſar Scaliger Exercitat. ſexta, & Rub. Vltima. De Subtilitate ad Hieronimum Cardanum.

*Ariſtoteles in Quinto de Generatione Animalium ſcripſit idem ſuper oculis Hirundinum, ſuperque Fætu Vrſæ: Eam Fætus informes eijcere potiùs, quàm Parere; ſi vera dicunt, quos poſtea linctu effingat. Bonum verò Phidiam: ſi quantum demendum, quantum relinquẽdum*

*ſit,*

*ſit, ſcicat. Quid huiuſce Fabulæ Autoribus Fidei habendum ſit, ex hac Hiſtoria cognoſces. In noſtris Alpibus Venatores fœtum Vrſam cæpere: Diſſecta eæ, Fœtus planè Formatus intus inuentus eſt.*

## Idem Scaliger Exercitat. CCI.

*Viperas verò ab impatientibus moræ Fœtibus numeroſiſſimis, atque iccirco erumpentibus rumpi, atque interire, Falſum eſſe ſcimus: qui in Vincentij Camerini Circulatoris lignea theca vidimus enatas Viperillas parente ſalua.*

Næ multa ſunt quę ſancita ſunt ex Vnius Vetuſtatis deerrantis Fide alioqui Falſa, & Senſibus ipſis repugnantia. Credidit huiuſmodi Membranam dari ex lege Naturæ ipſe Scaliger, cuius hæc ſunt verba.

## I. Cæſar Scaliger Exercit. CLXXV. Rub. 1. De ſubtilitate ad Hyer. Cardanum.

*Eſt in Atlantis iugis Occidētalibus, quæ pars Surnag, ab incolis nuncupatur, Radix quædam, cuius eſu ad Venerem Augendam, Continuãdamq́; mirifice corroborentur. Quin aiunt: ſuper eam ſi quis Vrinam reddiderit, illico turgere libidinibus. Virgines, quæ præſunt Paſcuis, ſi ſuper ea ſedeant, aut Vrinam faciant, eis perinde rumpi Naturæ MEMBRANAM, atque ſi à Vico fuerint vitiatæ.*

I. Cæſar Scaliger quantum licet hoc ex loco nobis colligere videantur crediſiſſe, aut conceſſiſſe

huiuſmodi Membranam Pudendi Puellaris quam ſignificauit etiam adeſſe niſi Auicennas eiuſdem ſaltem Interpres in hanc ſententiam ſcribens.

Auicennas lib. 3. Fen. 21. Tract. 1. Cap. 1.

*Et ante Violationem Puellæ Virginis ſunt in Collo Matricis Panniculi, contexti ex Venis, & Ligamentis Subtilibus valde, Ortis ex omni parte eius, quos deſtruit Violator, & currit, quod in eis eſt de Sanguine.*

Quam Sententiam eiſdem ferè verbis pronuntiatam retulit, vos legite, audite.

Auicennas lib. 3. Fen. 21. Tract. 3. Cap. 10. De Regimine De uirginitatæ.

*De Mulieribus eſt, cui accidunt, cum Violantur Dolores Magni, & propriè cum Collum Matricis eius eſt Strictum, & Panniculi Virginales ſunt Texturæ Denſa; & Virga Deuirginantis eſt Groſſa.*

Hanc Membranam Cunni puellarem, ſcilicet inexiſtentem Pudendo Virgineo, ſeu Puellari conceſſit Auerroes & ipſe, eandem quaſi deſcribens (vt videtur) ſignatius, Orationem cuius iuxta fidẽ Interpretis legendam, ſiuè audiendam vobis nunc propono.

Auerroes Tract. 1. Collectaneorũ. Cap. vlt. Rub. De Anatomia Vuluæ.

*Et Orificium Vuluæ Virginis eſt Criſpum, & ex Criſpitudine*

*ſpitudine illa oriuntur Venæ Minutæ , habentes Pelliculam vnam contextam duabus Texturis ; Vna tendit in longitudinem, & illa eſt Minor: & altera vadit in Latitudinem.*

Conſulatis Rhazium T. 1. Cap. 26. cuius verba conſulto non recitamus daturi nunc Rhazium alterum noſtri cenſus Italum, nempe Nicolum Florentinum Virum, & Doctum, & multæ lectionis, qui Caracterem Rhazij Arabie omnino inſequutus narrat hæc legenda, vel audienda.

## Nicolus Florentinus Tract. pr. Cap. ſeptimo. Sermonis ſexti. De Anatomia Colli Matricis.

*Dixit Alm. Os Virginis conſtrictum eſt, & Rugoſum, & in Rugis ipſius Colli Virgulares Venæ texuntur Subtiles, quæ, quando corrumpitur Virgo, rumpuntur : & prædictæ Dilatantur Rugæ. Et Auicennas dixit antè Violationem Puellæ Virginis ſunt in Ore, vel Collo Matricis ſcilicet iuxta Os Panniculi contexti ex Venis, & ligamentis Subtilibus valdè ortis ex omni Membro eius, ſcilicet Circumſtante ei, & hos Panniculos frangit , & deſtruit Violatio, & currit quod in eis eſt de Sanguine, ideoq; cum Violatur , Sangninolatur. Et eſt quod dicit Collum Matricis ab Ore eius Intrinſeco, de quo dictum eſt ſuprà, vſq; ad Os eius Extrinſecum , quod eſt Vulua totum Rugoſum habens Rugas ad Modum Sanguiſugarum , & eſt Pelliculoſum, Delatabile, & contrahibile tempore neceſſitatis, & indigentiæ Coitus, & Partus , & hoc eſt Membrum Pri-*

*mum, quod occurrit de habentibus aptitudinem ad Generandum.*

Confirmat Membranam Cunnipuellarem in eodem Sermone Sexto iuxta Naturæ legem adeſſe Nicolus hiſce verbis.

## Nicolus Florentinus Tract. 3. & Cap. XXX. Sermonis Sexti.

## De Virginatione, ſeù Violatione Virginis.

*Mulier, quæ Virgo eſt, deſcernitur à Violata, & Corrupta per Viſum, & Tactum Obſtetricis. Quoniam antè Deſlorationem, vt in præcedentibus dictum eſt, Os Matricis eſt Velatum Panniculo, contexto Vents, & Arterÿs: quæ cum deſloratur, Rumpitur & inde Sãguis emittitur.*

*Et deſcernitur iſte Sanguis à Sanguine Menſtruo. Quia eſt clarus, & non Turbidus: Et quia eſt Paucus: Et quia ſolùm tunc emittitur, & non ante, neque Poſt.*

*Et Vrina quidem Virginis eſt Subtilis, & Limpida: Quia Viæ Matricis eius, & Vuluæ, Strictæ ſunt: Quare non deſcendit in Vrina eius niſi quid Subtile, non ingroſſans, neque turbiſicans eam.*

Et cum hoc Virgo mingit Subtilius. Et ad Longius, quàm Corrupta atque paullo inferius ait in eodem prorſus Capite.

*Contingit tamen aliquando in Deſloratione Virginis, quod Vulua eius inflatur, & tumeſcit, & curatur cum Seſſione in Aqua Decoctionis Maluæ, & Pulegÿ: Et inunctione facta ab extra cum Oleo Roſ. rec. vel Omphacino.*

*Dixit Auicennas. De Mulieribus, ſcilicet Virginibus eſt,*

*eſt, cui accidunt Dolores Magni cum violantur: Præcipuè cum Collum Matricis eius eſt Strictum. Et panniculi ſcilicet Superficiei Colli eius ſunt Debiles, ideſt Raræ Texturæ & facilè Frangibiles, tũc enim ſcinduntur. Et propriè cum Virga Deuirginantis eſt Cirоſſa, diſrumpens eos, ad quorum Diſruptionem ſequitur Sanguinis Fluxus, & Dolor.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Hæc ferè ſunt omnia, quæ legimus, & meminimus deſumi poſſe à Veteribus in Membranæ Cũni puellaris quæ Hymen dicitur, aſſeuerationem. Difficile tamen eſt Omnia legiſſe: Difficilius Meminiſſe: Tupiſſimum negare &c. Quid ſenſerint Andreas Verſalius, Realdus Columbus, Gabriel Fallopius cæteriq; Anatomici, vt legerim eoſdem intereà nõ memini, vnicuique lecuerit eorundem adire, conſulere Scripta ſi libuerit.

Vnum hoc ſcio, cum Quæſtio ſit de Exiſtentia eius rei, quod eſt Obiectum Senſuum Viſus, Tactus, eandem controuerſiam definiendam eſſe vtriuſque ſenſus Iudicis, & Indicis, vel alterutrius Fide, ac Teſtimonio.

Ego interim hoc ingenue aſſero ingenuus mihi hucuſq; ætatis hanc dictam Hymenem Membranam ſemper fuiſſe incognitam, vt eandem curioſiſſimus Senſibus, & acribus niſi acerrimis cognoſcere omnino ſategerem. Huius ad inueniendæ cauſſa (ſi forſan extaret) diſſecui Abortus plures Puellares, vel Fœmineos Octimeſtres, præterea, &

quæ vel ſtatim, aut Hebdomada, Menſe, ſeſquimenſe à Partu interiere, Diſſecui Fœminas Vnius, alterius, tertij, Quarti Anni vſque in Septenniũ, atque plures nullam vnquam animaduertere potui Membranem huiuſmodi Hymen vocatã, quìn eius neque Veſtigium. Grandiores etiam diſsecui Virgines, nihil promoui. Scitote autem dictum à me, & conſulto fuiſse tractatam Anatomen diligentiſſimè vſque in Septennium, quia Puellæ ab hoc ætatis articulo tranſacto Locus eſt Suſpicioni hanc eandem vocatam Membranam interire cor rumpi potuiſse, vel ab ipſa Puella Digitis ſemetipſam violãte, ſeù propter alterius, quiſquis ille fue rit homo, & quomodocunque contigerit) malitiam. hoc enim Virus apparet in huins ætatis nimi rum Septenij articulo exoriri, ſuccreſcere, quando eatus Plato in ſuis Libris de Republica iuſserit huius ętatis Mares, & Fęminas vna amplius nõ eſſe alendas, at ſeparatim, locum ſignatum alìbi docuimus, interea non ſuppetit, neq; uacat mihi pręcipitanter exaranti. Anatomico ſtudio an ego incubuerim diù, & diligenter ſecretus nouere ſtudioſi Viri, qui mea opera uti uoluerunt, inter quos uiuit nunc Vlyſses Aldrouãdus Naturæ Theſaurus, niſi Lingua, qui diſcruciatus eſt (illo referente) per biennium ut ſenſu cognoſceret Anatomen Partium Genitalium ipſius Gallinę, quam ego ipſius adſpicientis oculo, alijſque adiſtentibus unius tantum horæ ſpatio ſubieci, curauit hæc Naturæ Heros diligenter expingẽdas omnes Partes, mihi ſuis nominibus inſignitas, cuius Icones etiam tra-

diderit poſteritati. Ego uel à Decimoquarto meę ætatis anno in hunc uſque uirilis ætatis Articulum primum continenter fere ſecretus Anotomico incubui ſtudio, neque humanæ duntaxat Spetiei, ſed cæterorum quoque Animalium, Piſcium, Auium, & Viuentium, & Deſunctorum, quotieſcumque dabatur occaſio, cui ſemper eram in inſidijs, eiuſdē quandoque Artifex. Hoc enim Ratum habebam & Clauo (quod aiunr) trabali infixum Animo inhæreſcebat meo. A nemine mortalium poſſe intelligi (quantum licet nobis interea peregrinantibus à Patria illa Cæleſti) Animæ Phyſiologiam, & Naturæ Maieſtatem, niſi ab eo Viro, qui Corpora diuerſarum ſpetierum, quæ ſunt Animarum Organa, diligenter, curioſiſſima ſedulitate longiſſime tractauerit, atque tractata cognouerit. Dixero breuius. Nemo intelligit plenique Phyſiologiam Animarum, (prout nobis datum eſt illas cognoſcere) niſi is Anatomen Corporis diuerſarum ſpetierum diligentiſſime conſuluerit, Doctus, Perituſque exiſtat Anatomicus. Sentiant alij quicquid velint, ego ita ſentio, neque me pœnitet (verbo abſit inuidia) diutius adeo tot annorum curriculo inſudaſſe me Anatomico Operi exercendo, quod Vnum, & ſingulare quoq; ſtat Veſtibulum ad Medicinam Rationalem recte adminiſtrandam, & qui Medicus Rationalis Anatomen ſaltem Humanæ Spetiei non probe tenet is omnino erit Luſcioſus, niſi & Cochles, incurrit nanque plurimos errores, quapropter conſulant id generis Medici Conſcientiā ſuam quæ Theatrum exiſtit viro Sapienti: Con-

ſcientia

ſcientia exiſtat qua Tortor, quà Iudex. Viro Probo, hic Murus aheneus eſto.

*Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere Culpa.*

Audite Iuſtitiæ, Virtutis Exemplar, Spirans & Simulachrum.

## Seneca Vndecimo lib. Epiſtolarum. Epiſt. Octogeſimaſexta.

*Nemo mihi videtur pluris æſtimare Virtutem, Nemo illi eſſe magis Deuotus, quàm qui Boni Viri Famam perdidit, ne CONSCIENTIAM perderet.*

Sed proſequamur nos rem propoſitam, in Viã, quod ait Euripides, redeuntes. Videbitur fortaſſe aliquibus D. Auguſtinum Superiori Opinioni fan ciſſe ponenti hanc Membranam, vel concedenti, quę dicitur Hymẽ, vos orationẽ eius legite audite.

## D. Auguſtinus Lib. primo de Ciuitate Dei Cap. XVIII.

*Neque enim eo Corpus Sanctum eſt, quòd eius Membra ſunt Integra aut eo, quod nullo contrectantur attactu, cũ poſſint diuerſis etiam Caſibus, vulnerata Vim perpeti: & Medici aliquando Saluti opitulantes, hæc ibi faciant, quæ horret aſpectus. Obſtetrix Virginis cuiuſdam integritatem Manu velut explorans, ſiuè Maleuolentia, ſiuè Inſcitia, ſiuè Caſu, dum inſpicit, perdidit. Non opinor quemquam tàm ſtultè ſapere, vt huic periÿſſe aliquid exiſtimet,*

*ſtimet, etiam de ipſius Corporis Sanctitate, quamuis Mēbri illius integritate iam perdita.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Non crediderim ego ex hac D. Auguſtini Oratione quemquam recte poſſe vnquam colligere, (aut ego turpiter labor) credidiſſe Auguſtinum Diuum dari Membranam Naturæ, interpretor ſiquidem Virginis Integritatem aliud, quàm ipſam Membranam, ſcilicet Coarctationes, Anguſtias illas Virginei Pudendi: Obſtitrix nanque Manus penitiori intromiſſione, ſeu extendens violenter ipſius Oris Pudendi Exterioris, ſed & Interioris Rugas dilatauit eaſdem, atque explicuit, quapropter Sanguis dimanauit. Hęc dico, quia ita ſentio. Omnino ſi Peccare, & Peccanti fauere perinde eſt: A pari Falſum dicere Mentiri & Falſitati Verbo, Calamo patrocinari velle perinde fuerit. Quæ dico autumans hanc meam Sententiam, & Diſquiſitionem quaſi diuinans futuris ætatibus, atq; etiam proximis Teſtimonium veluti meum acceptum iri vt interſit meę Fidei, ſinceriſſimam, quam ſentio Veritatem, interim narrare ſcribere, alioqui ego ſim homo periurus, ſciens, volens neque decipi vnquam quenquam mortalium, neq; decipio modo ſcribens, neque decipiam pro virili hoc ſatagens. Cæterum vt hoc meum Teſtimonium liberaliter aſſeuerem, narrabo quæ præterea videantur confirmare nullam talem Naturæ Membranam dari etiam in Virgineo Pudendo, vos legite, audite.

# Galenus libro De Anatome Viuorum.

## Rubrica De Anatome Matricis.

*Collum autem Matricis Lacertoſum eſt; multas habet Pelliculas, & Inuolutiones ad modum Burſæ; Sicut & Collum Veſicæ, vt poſſit Dilatari, & Conſtringi, quando opus fuerit. Quoniam antè horam Partus ipſius Fœminæ Os Matricis conſtringitur ſecundum omnes ſuas Plicas, ad Modum Roſæ, cuius Folia complicantur, antequam Expandatur ipſa, vnde ita Strictus & Meatus Colli Matricis, quod ſolummodo viam habeat Vrina per ipſam. In Prima autem Defloratione dilatatur Collum Matricis; & Rumpuntur quædam Venæ Subtiles, quæ ſunt in Dextra Parte ipſius Colli, & exit Sanguis.*

## Marcus Antonis Vlmus Patauinus.

Hic liber adnumeratur inter Galeno adſcriptos libros, atque (quantum ego ſentio) quicunq; illi cenſuerunt, recte iudicarunt. Cauſsas reddere nunc haud vacat. In hac Periodo non meminit Autor quicquam prorſus De Membrana Naturæ, quam omnino recenſuiſſet, vbi cognouiſſet: præſertim cum agat de Cunni Virginei Defloratione.

Habemus adhuc librum Galeni, cuius eſt Index Titulus, De Vuluæ Diſſectione, in quo nulla fit mentio huius Membranæ, quæ Hymen dicitur. Attamen ſi vſpiam meminiſſe debuerit Galenus de ipſa, omnino illum oportuiſſet hoc in Opere de ipſa verba facere, cum attingat, narret omnes Vuluæ Partes, atq; conſideret eandẽ adhuc nõ vitiatã.

Nec

Nec decipiatur aliquis legens, aut ſupinè audiēs talem Orationem in eodem libro poſitam, quaſi pertineat ad huiuſmodi Membranam.

## Galenus lib. De Diſſectione Vuluæ Cap. 2.

*At Cunnus inanitas ea eſt, quæ inter Oſſa Pubis penetrat, extrinſecus Pelliculam quandam innatam habens Virorum Præputio correſpondentem.*

Innuit enim Alas, vel Myrtochilas, Epiphiſes Cutaneas vtrinque Ori Externo Colli Vterini adiacentes, non autem ipſius Naturæ Membranam, quæ Hymen dicitur.

Vnum adnoto Librum hunc eſſe Mancum, niſi ego fallor, vos audite, legite, mox iudicatote.

## Gal. lib. De Diſsectione Vuluæ Cap. VIII.

*Atque hanc Vaſorum Coniunctionem, neque Ariſtoteles, neque Herophilus, neque Eudemus agnouit, qui quidē Veri a me in præſentia commemorati ſunt, non quòd ſoli hoc ignorarint, ſed quod cum optimè Diſsectionem tractarint, hoc non aduerterint. Nam Dioclem, Praxagoram, Philotimum, ac reliquos fere omnes Veteres, ſicut Pleraq; aliæ, ita hoc quoque in Corpore noſtro ignoraſſe mirum non eſt, quippè qui rudem quandam, non Exactam Diſſectionis cognitionem habuerunt: Vnde neque vllam mihi illorum rationem habendam cenſeo: De his verò quid dicam, neſcio; Damnare enim eos cum in reliquis tam accurate omnia indagarint, non audeo: Sed nec Vaſa hæc adeò Parua ſunt, vt latere quempiam poſſint. De illis ſanè,*

*quæ quod Collum Veſicæ perueniunt, ſatis exquiſitè tractarunt, quod & in eundem locum vt in Maribus exeāt; & Glanduloſa ſint, & à Teſtibus profecta Vuluæ inhæreſcant: De his uero, quæ ad Cornua tendunt nihil dixerūt, cum tamen etiam hæc non minus euidentibus Meatibus Vuluam intrent, quam illa in Collum, & Genituram intus habere videantur. Sed de his in ſequenti Tractatu, vbi De Functionibus agemus, plura explicabimus.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Hic liber De Fūctionibus, vel Actionibus, quod ego nouerim hucuſque non fuit editus, neque ad manus noſtras peruenit, at plenius de Re iſta, alijs etiam diximus in Meridiatione noſtra, cuius eſt Index Titulus.

## De Interitu Librorum Galeni.

Sed redeamus in Viam, ego hactenus me legiſſe non memini in quoquam Galeni Commentario vbi meminerit ipſe huius Membranæ Naturę quæ Hymen dicitur Græcis, & à me nouo confiсto nomine Cunnipuellaris Membrana. Difficile tamen eſt Lecta omnia meminiſſe.

Vnum hoc ſingulariter admiror quotieſcunq; Membrana Hymen exiſteret in Pudendo Virgineo ex Lege Naturæ Virum Doctiſsimū Rufum Epheſium in Partium nomēclaturis Externarum illius non meminiſſe, Virum accuratiſſimum & oculatiſſimum, qui tamen has Partes Muliebres exquiſitè narrat, & Nymphæ meminit.

Aræ-

Aræteus, Aetius, Paulus Aegineta, ne verbum quidem hac de Membrana fecere.

At multa priſcis incognita demum à Poſteris fuere adinuenta, beneficio Naturæ, quæ nunquã vniuerſum tradit ſe cognoſcendam, at ſigillatim, & quaſi per Partes.

Concedo libenter, aio tamen hanc Naturæ ſemetipſam diſtribuentis normam, Legem cognoſcendę magis apparere, vel ſæpius in ijs, quę pertinent ad mentis agitationem, quam in ijs, quæ ſpectant ſenſuum perceptionem; Haud tamen ignoro & plura ſenſibilium per ętatum decurſum paulatim ipſis innoteſcere Mortalibus.

At quis ferat Pertinaciam negantium vires allati Argumento prę ſertim cum agamus de Parte adeò ſenſibus obuia qualis foret Hymen, quotieſcunque illa ex lege Naturę ipſius exiſteret.

Iugulo iſtos. Cedo huiuſmodi Membrana an fuerit ſupra cenſum cęterarum Partium, & extra Naturę leges, vt Morbi ſeu Morborum vires non quandocunque, quomodocunque patiatur? Apagere qui negatis inſani. At ſi Morbos experitur Hymen, Non illos paſſa fuerit vel ętate Maiorum Aetio, Paulo Aegineta, vel Aetate eorundem; qui legiſtis, aut audiuiſtis horum libros Virorum, nonne animaduertiſtis qua diligentia Naturaliũ Fœminarum tractauerint Morbos, quos referre non piguerit, vt appareant ſenſibiliter magis hactenus à nobis relata.

Pau-

Paulus Aegineta lib. Sexto ſuę Medit.
Cap. LXX.

*Quibuſdam ingenti Magnitudine eſt Nympha, ita vt indecora turpitudine occurrat, & quemadmodum aliqui narrunt, aliquæ per hanc partem etiam arrigunt, veluti Viri, & ad Coitum concitantur. Quapropter Supina locata Muliere, quod ſuperfluum eſt in Nympha, id Volſella apprehenſum Scalpello reſecamus, vitantes, vt ne ex profundo ipſam excindamus, ne Rhiadica ideſt Fluida affectio ex hoc ſequatur. Sed & Caudam, quæ Carnoſa ab Vteri Oſculo excretio eſt, & Muliebre Pudendum replet, aliquando verò etiam ad Externas Partes inſtar Caudæ prominet, ſimiliter, vt Nympham reſecare oportet.*

Sed audite, Caput legite Septuageſimum ſecũdum eiuſdem libri à Paulo ſcriptum, Rubrica

## De non Perforatis, & de Phymo.

*Mulieres quædam Genitales Partes non perforatas habent, quandoque ex Natura, quandoque incremento poſteà facto, Morbo aliquo prægreſſo; Et hoc aliquando in profundo, aliquando in Pudendi Alis, aut in Intermedijs Locis. Et aut ex Concretione, aut propter Obturationem.*

*Quod vero Obturat, Aut Caro eſt: Aut Membrana. Impedimentum autem Multum inducit hæc Affectio partim in Coitu, partim in Conceptione, aut etiam Partu; Quandoque etiam in Menſtrua Purgatione, ſi ſanè id, quod obturat, ſiuè Caro, ſiuè Mēbrana ſit, penitus obſtruat. Nam in aliquibus id in medio perforatum eſt.*

Mar-

Omnino quotieſcunq; Paulus aut ex Antiquis, aut ſuo Marte, vel ſenſu cognouiſſet dari Membranam in Pudendo Virgineo iuxta legem Naturæ, meminiſſet nunc eiuſdem; Sed non meminit.

*Puellam ego imperforatam vidi Bononiæ adoleſcens, quæ Septenium vix attingebat. Naturalia eius non equidem penitus erant occluſa, ſed Meatulum perexiguum obtinebant vnde manaret Vrinam, Diſſecta hac, & nubilis facta, viroque tradita concepit, peperit.*

*Adhuc vidi Bononiæ (narro ipſius rei cognatione adductus) cum eſſem adoleſcens Puerulum Hebdomadarium (tot enim erant illi dies ab Exortu) in Xenodochio Expoſitorũ Infantium quod eſt in Via Pomparum, ab Aedibus D. Mamolo Sacris nuncupata, natum abſque Podice, & omnino imperforatum, vita functum diſſecui, & animaduerti Rectum Inteſtinum in veſicam, & eiuſdem cauitatem deſinens. Vrinam viuens Infans reddebat cænoſam, odore tetram, quæ nimirum ſtercus oleret, ſed nihil minus cogitabam tunc rerum vſu parum doctus, vix enim altero anno Tertium luſtrum attigeram, tentatum equidem fuit viam ſeu Podicem candenti Ferro conformare, at non reſpondit euentus.*

Veruntamen hęc, & alia in Collectaneis noſtris Rerum Anotomicarum, & irrationalium, & Morborum, licet omnis Morbus exiſtat pręter rationẽ, quod addidiſſe voluimus non Dicta Scribentium rigidè, non ęquanimiter cenſentur hac tempeſtate à malignis hominibus, qui à me dicuntur Pſylli ipſorum Librorum, ij enim legunt vt errata dunta-

xat notent, peſſimè cunčta interpretantes. Has delibauimus Hiſtorias nobis viſas, in Mortalium Documentum, quapropter intelligant niſi deſipiant, quando exiſteret Hymen, hanc Membranam vel non fuiſſe vt illam pręterijſſet Paulus, vel ſubijcendam cuidam Morbo, & excitaturam ſymptomata aliqua grauiſſima, veluti conſtat de Membrana exorta in Pudendo Fœmineo iuxta varietatem locorum.

Aut enim naſcitur Membrana in anterioribus Partibus Cunni, tunc vero foret conſpicua, quam Viſus, Tactus cognoſcerent.

Aut in proximo Ceruicis Vterinę, vel Oris eiuſdem Vteri, quę afferret incommoda plura, neque aſpernanda.

Aut exoriretur Membrana in Partibus Cunni intermedijs, nec propterea, veluti narrat Aegineta ceſſarent Damna exinde Fęminis obuenientia.

Sed audiatis Membranam, quotieſcunque intra Pudendum femineum naſcatur, fore, vel eſſe Cauſſam ipſius Sterilitatis. Legite.

Hippocrates lib. de Natura Muliebri T. 58.

*Si Genituram non ſuſcipiat, Menſibus ſecundum Naturam prodeuntibus, Membrana ante Vteri OS excreuit. Contingit etiam ex alijs Cauſſis. Cognoſces autem hoc, ſi digitum admoueris Membranæ prætextum continges.*

Interpretes, atque Cenſores conuenere accipiẽtes, hęc Vocabula (Membranę pręte xtum) legitur attamen in Gręca Oratione ἀφη τȣ προβλήματος, quod

quod eſt dictu: Obicem, Impedimentum obiectũ tanges. Cuiuſmodi Expoſitionem tradidit vſu iam receptus Interpres, atque Cenſor ipſe recipit in lib. primo de Morbis Muliebribus, vbi legitur eadem prorſus Oratio, vos conſulitote ipſos Libros.

## Hippocrates lib. pri. de Morbis Mulierum Tex. XXXV.

*Si Genituram non ſuſcipiat Mulier, Menſtruis ſecundum Naturam prodeuntibus, MEMBRANA præpoſita eſt, (ſit etiam ex alijs Cauſſis) cognoſces autem, vbi Digito Obicem contigeris.*

## Hippocrates lib. De Sterilibus Tex. 13.

*Quum Mulier Genituram ſuſcipere non poterit, neceſſe eſt, MEMBRANAM Superexcreuiſſe in Oſculo Vterorum.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Nonne conſtat manifeſto ex relatis iam teſtimonijs Membranam eſſe cauſſam Sterilitatis, quotieſcunque innaſcatur Pudendo Muliebri, atque in penitioribus partibus? non enim poteſt Semen Virile ab Vtero excepi Fœmineo. Quapropter nõ eſt par credidiſſe Membranam huiuſmodi ex lege ipſius Naturæ poſſe in illis Partibus oriri.

Dubitaueritnè aliquis de Veritate huius Hiſtoriæ? videtur ſane id contingere poſſe quando re-

gnant interdum Ceruicoſi homines, negantes id eſſe, quod ſenſu proprio non cognouerint, derogant cuiuſcunque fidei, timentes, nè ſibimet deceſſio fiat, cæteris Dignitatis acceſſio: Suæ ſententiæ, validiſſimum ſcilicet hoc fundamentum habent ſuorum habetudinem ſenſuum (addebat Plutarchus lib. de Muſica) Opinanturque ſi quid alij percipiant, id plane iam nihil eſſe, neque vllam habere Vtilitatem, quod euomere illos non puduerit legentes hãc inſtitutam Membranæ Naturæ diſquiſitionem, at Dominus Malos malè perdet, & ſuam cuique Laudem benigna rependet Poſteritas. Nos proſequamur inſtitutum noſtrum. Dixerint ne perfricta fronte videantur negaſſe. Quotieſcunq; Membrana innaſcitur Pudendo Muliebri Cauſſa ſterilitatis, qui exire poſſint Menſtrua. Omnino Veritas eſt, Nemo vnus poteſt eſſe Medicus Rationalis Bonus is niſi fuerit Anotomicus optimus: Morbos, Morborum ſedes, Naturam eorundem nunquam ipſius mentis agitatione conijcere valuerit, vnde Prædictio, & Vniuerſa pendet Curatio. Equidem ego interdum Heracliti, Democriti aliquando vices gero, præſertim Suggeſtiſcientes reſpiciens, qui de me tanquam de Homine Analphabetũ clanculũ ſunt obloquuti, pingentes me quaſi ex Caſcorum Senatu rudiorem adhuc emerſiſſe, qui Pythagoreus Muſis iugiter incubui noſcens illud. Homines loquuntur, Numina tacent, quod ego familiariter vtor dictum vſu mihi cognitum, neque ex luc idiſſimis illis meis Pythagoreis tenebris vnquam exijſſem Perſona huiuſce Scœnę vitæ

nanq;

nanque noſtra niſi ſuos dirigat conatus ad Patriam Cœleſtem conſequēdam, hanc non ingrediuntur ſceleſti homines quidnam eſt aliud Vita hæc mortalis niſi Fabula quædam Scœnica, in qua procedit vario cultu gens abdita,& quiſque ſuas peragit partes,at Proſcænium ingreſſi nos qui ridemus, & ridemur,tueamur quæ interim ſunt noſtra.

Eqnidem ſi Menſtrua extrent tantùm de Ore Vteri dubitaſſent recte,qui fieri poſſet, ea vt egrederentur ſecundum Naturam quando Membrana intrinſecus naſceretur ante os eiuſdem Vteri. Verūtamen fluunt Menſes etiam ex Venis Colli eiuſdem Vteri,quas cognouit Præceptor vetuſtiſſimus niſi fallor cum ſcripſerit.

## Hippocr. Aph. Sect.v.& Aph.LX.

*Si Mulieri Vtero gerenti Purgationes eant impoſſibile & Fœtum eſſe Sanum Galenus in Commentario ſcribit.*

*Excretio verò, quæ in Grauidis fit, videtur ex Venis, quæ in Collo ſunt apparere. Nam ab Interioribus,quæ ſunt in Cauitate Vteri Secundæ pendent, quare nihil poteſt per illas in Muliebrem Sinum excerni.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus:

Has indicauit Venas,& docuit Galenus alijs pluribus in locis,quæ nunc mihi præcipitanter exarāti haud ſuccurrunt,videtur autem eaſdem innuiſſe in his verbis,legite,audite.

Galenus lib. De Diſſectione Vuluæ Cap. V.

*Sunt idem aliæ quædam Arteriæ, & Venæ, quæ vtrinque Ceruicem Vuluæ ineunt, ab ea, quæ ad Cunnum, & Sedem tendit, diſciſſæ.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

At iugulemus iſtos peruicaces. Naſcatur Membrana Hymen in medio Pudendo Muliebri, qui exierint Menſtrua, tamen ea prodeunt ex integris Virginibus, perplures enim viuunt illibata prorſus Corporis Caſtitate.

At erit perforata Mẽbrana Hymen, quiduis abſurdum confitebuntur ne homines mali herbam porrigant; at non eſt hoc Abſinthium bibere. Tu contumax nimirum & Lynceus, cæteri nos, & ego Hypſea; veruntamen exaudio vos muſſantes illud quaſi dictum Viri alioqui Molliſſimi: *Sustinenda omnia, dum viuamus*. A Pari vos, Fingenda ſunt omnia, & comminiſcenda nè cedamus.

At Hymen Membrana nonnè in modo Subſtantiæ Denſitate, Raritate, præterea Craſſitie Tenuitate variauerit iuxta differẽtias Tẽperamentorum Primorum & Genericorum, adhuc etiàm Characteriſticorum ſeu Indiuidualium, quę niſi ſatagat Medicus cognoſcere, is vt Rationalis fuat, ſemper medebitur Empirice, cuiuſmodi Medicina plerunque regnat, ſcilicet Medicina Rationalis Empyrica, hanc vſurpant Medici illi qui vbi memoriter habuerint neſcio quæ Axiomata Ratio-

nalia,

nalia,& quaſdam Sectarũ Cantilenas ignari prorſus Phyloſophiæ tamen illis non vtuntur, ſed Empyricè abutuntur, qui (ſane melius ageretur cum illorum ægrotis) vtinam Empyricem Medicam priſcam obtinerent, at veterno peræq; omnes occupamur. Eſſe autem Officium Medici boni, vt ſatagat cognoſcere Temperiem non Generatim, at Indiuiduatim ſeu cuiuſcunque Indiuidui quãtum licet homini coniectura id conſequi legite audite.

## Hippocr. lib. de Sterilibus Tex. 18.

*Cæterum conare (ò Medice) vt PHYSICVS ſis, ad hominis habitum, ac Robur reſpiciens. Ex his enim nullus eſt, qui non omnia ad amuſſim faciat. Proinde ex his ipſis Coniecturam faciens, totius Corporis, & Capitis Purgationibus, Medicamentis, & Vteri fomentis, ac appoſitiijs vti conare. Hæc autem Elementa tibi ſunt.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Coniectura vero aſſequimur Temperiem Indiuidualem, Radicem optimæ Curationis; Coniectura autem Multam quidem Rationis ſpeciem habet, non item Synceram Veritatem irrefragabiliter aſſerit, ſed veriſimiliter. Coniectura eſt quantum ego ſentio quaſi Veritatis Vmbra, & hoc per Figurã dictum ſit, Filia Luſcioſę, Tenebricoſæ Rationis noſtræ, ſed hæc plenius, & planius declarata ſunt à me in Opere cuius eſt Index Titulus:

De

Sed amphora cæpit inſtitui, iam Vrceus exit aiebat Satyricus Venuſinus. Si Hymen Membrana debet variare iuxta Temperamenta Generica, & Caracteriſtica dabitur quandoque Hymen Membrana Craſſa, Denſa, cedo quo abeunt diſruptę ipſius reliquiæ, non rebellant? hæc tamen legimus nunquam, aut contigiſſe audiuimus.

Auenzoar Vir in Medicina faciũda vndequaq; doctiſſimus huius Hymenis non meminit, quis autem fuerit hic vir? vos legite audite.

## Auerrous lib. 4. Collectaneorum. Cap. 40.

*Et Auenzoar ſimiliter vt Rhazis eſt teſtificatus, cui in hac ſcientia Medicinæ debet concedi Corona, quia vixit Centum Triginta quinque Annis, & in Quadrageſimo Anno in hac Arte operari cæpit & in bono obijt ſtatu, & in habitu Scientiæ vidit, quanta videre, & cognoſcere potuit, ergo ſui libri credendi ſunt, & ipſius Teſtimonia.*

## Auerrous lib. v. Colect. cap. 31.

*Abinzoar fuit ſupremus in Scientia Medicinæ à Galeno vſque ad noſtra tempora.*

## Auerrous lib. 7. Collect. ad finem.

*Vnicuique volenti ad huiuſmodi præclaritatis Scientiam peruenire, bonum eſt, vt libros Abimeron Auenzoar*

*ſtudioſe legat: Nam illic Medicinæ Theſaurus patet. Et Deus nos ab Errore exuat, & ex ipſius Lumine noſtros Oculos illuminare dignetur.*

Veruntamen audite, legite ipſum Auenzoarem nihil de Hymene loquentem, etiamſi verba faciat de Cunno Virgineo deflorato.

## Auenzoar lib. 2. Tract. v. & Cap. vltimo. Rub. De Laniatione Matricis.

*Hoc quidem accidens aliquibus mulieribus euenit in tempore Partus; aut quando violantur à Virginitate.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Sed Communis Opinio tot ætatibus inueterata niſi portionem Veritatis obtineat, ſaltem Vmbram quandam eiuſdem poſſideat neceſſe eſt, hęc autem nil aliud exiſtit, niſi Sãguis, qui erumpere ſolet plerunque in ipſa Virginea Defloratione prima. Hic autem exit nonnunquam Copioſus, nam Phallus rigens Craſſus præ anguſtijs virginalibus irrumpẽs Clauſtra Pudoris violenter eadem dilatat, rugas omnes explicans, quapropter contingit Venulæ aliquæ vt lacerentur. Adijcit Violentiam Frictio diutina quæ & ipſa ſanguinem prolicit, fuerit argumento Manus Cutẽ externam leuiter attrictãs, fricans, quæ allicit interdum & liberaliter Sanguinem, vndè rubet florida. Cogitatio ſubeat quid valeat Phallus rigens in Partibus illis interioribus Cu-

te

te Mollioribus, ſubſtantia Carnoſis, præterea quæ Vaſa obtineant cum ſeſe Motus addat comitem inſolens, violenta illa exercitatio, contrectatio Sãguinem, ac Spiritus liberaliter aduocat in Partes Genitales proximas, quapropter afflectus, & diuexatus Cunnus euomit ſanguinem. Quia priſci vividerunt illum manantem, propterea intus Panniculum, ſeu Hymenem ſtare crediderunt, ſeù credi voluerunt, Multa enim, fingunt homines vt Malitia infrenetur, & conſultò, & ſapienter, quemadmodum etiam nonnulla prudenter ſolent occultare, hæc ſunt Offitioſa Mendatia auerruncandæ ſi fieri poſſit nequitiæ cauſſa, illa enim contagioſa eſt, ac facile, & latè ſerpit. At eſt nè aliquod virginitatis Inditium hæc alia Quæſtio eſt, nec huius interea temporis, Omnino ſi aliqua eſt Cognitio Virginalis Cunni, illa eſt Coniecturalis, infida, lubrica, fallax non nego tamen plura eſſe Inditia, quę numero vrgeant à Facie, à Suffitu, ab inſpectione Cunni Rugarum, & Quantitate Continua. Neque mirentur homines apparere ſigna Verginitatis in Facie ſi dixerim, nam vt fallere poſſint aliquando, tamen inexiſtunt, & ego huic potius Parti ſcilicet Faciei credo, & crederem, quam Cunno, Ars enim interdum ſenſus decipit, non deſunt Mulieribus Mangonia, Veruntamen Faciem quid interpollauerit hactenus ignoro.

Athe

## Athenodorus Oct. lib. Deambulationum Ex Laertio in Vita Democriti.

*Refert Athenodorus cum ad illum Hippocrates veniſſet, iuſſiſſe afferi Lac, inſpectoque Lacte, dixiſſe: Capellæ primi Partus, & Nigræ eſt. Vnde maximum Diligentiæ ſuæ miraculum Hippocrati feciſſe. Sed & Puellam Hippocratis Comitem primo die ità Salutaſſe. Salue Virgo. Poſtridie verò. Salue Mulier fuerat enim Puella nocte illa vitiata.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Si qui negare audeant, ne ij ſunt Phyloſophi ex Commentario, alteri ex libro Nautæ. At Inditia trade. Cedo qui interſtinguitur Vox ſingularium hominum Socratis à Platone, Petri à Paulo, nam vt ait, Plinius, docet Experientia, Vox maximam partem Vultus habet, Sua cuiq; eſt Indiuiduo vox Indiuidualis, atque rariſſime inueniuntur homines duo, qui eandem vocem obtineant, ego vt curioſiſſimè id obſeruarim, veluti cætera Naturæ Operà, tamen vix duo reperi Exempla hominum qui fuerint Vniuoces, vnam & eandem ſcilicet habeāt Vocem, citius quantum experimento promouimus adinueniuntur homines Vnifacies, qui vnam & eandem obtineant Faciem, quales depinguntur à Poetis, narrantur ab Hiſtoricis, præſertim à Plinio & Valerio Maximo, Plutarcho, & alijs.

*Quæ tu non noſti, fortaſſe nouit ofellus*

O Bone vir qui decempeda tui Ingenij, & Senſus

aliorũ Inginia & ſenſus dimetiri audes. Multa sũt Senſibus et percepta cognita, quę tamen ſunt ineffabilia, ſed qui hęc negãt, nõ ſunt philoſophi, Phyloſophia ſane acquiritur ex Libris, at non ſolum, veruntamen ex aſſidua, longa, diligentiſſima contemplatione operum Naturæ, qui huiuſmodi Metam ſatagit pertingere, nauiter illum ſeſe exerceat oportet non ſupine, ſed hæc alibi ſatis excuſſimus.

Vnum hoc nõ reticebo Virgineos Cunnos poſſe vitiari abſq; Sanguinis effuſione præſertim quãdo adſint hæ conditiones.

I. Vbi Cunni conformatio ſit ampla ex Natura
II. Si Modus Subſtantiæ fuerit Laxus
III. Si Cunnus obtineat Frigidam Temperiem
IV. Si Venæ habeant corticem duriorem, paucæque inſint Cunno
V. Si Sanguis fuerit Craſſus, & Paucus.

Quotieſcunque ex parte Virginis hęc adſint vel Omnia, vel pleraque, credere tunc par eſt in eius Violatione nullum poſſe ſanguinem fundi, præſertim.

Si Phallus fuerit Exilis, neque rigens admodum, & momento fere vir peragat Venerem, abſq; valido Motu, ſitque Virgo ætate prouectior, neque Marem depereat, ſed auerſetur & Venerem interea temporis. Vix enim credi poteſt, quantum afferat momenti ad hanc rem Animi affectus, qui plerunq; auertit Sanguinem vniuerſum fere à Partibus Genitalibus, quapropter violata Virginea Clauſtra nullum effuderint Sanguinem. Haud negauerint qui experimẽto cognouerint Affectuum

ipſius

ipſius Animi Vires, aliqui ſpatio noctis incanuere toti, alij obriguere in Veſtigio vt vita defunctos repreſentarent. Nonnulli etiam repente nuntio audito, vel re viſa interiere: legantur Hiſtoriæ, ſed rerum Euidentium ipſam Veritatem aliquando leuat Orationis prolexitas, & Moles teſtium, vel Numerus.

Contrà verò vbi fęminę, ſeu Virgines obtineāt.

I. Cunnum Arctum, Anguſtum
II. Eundem abundè Carnoſum
III. Sed & compactum
IV. Qui Venas habeat Plures, Corticis Tenuioris
V. Si abundet Sanguis
VI. Atque is Tenuis
VII. Calidus
VIII. Virgoque appetat Venerem, & Marem depereat
IX. Moueaturq; valde
X. Venus protrahatur
XI. Feraturque animo impotenti in eandem

Sanè tunc par eſt Sanguinem exire Copioſum, præſertim ſi Mas exiſtant Laſtaurus, ſcilicet Craſſum, & Magnum habeat, Penem eundemque maximè rigentem.

Vnum eſt illud adijcio, nimirum ſi Virginis Mēſtruum Vectigal inſtet, nam hoc imminente Naturalia Fœminarum, earumque Partium Vaſa Sanguine abundant, Ratio dictat, Senſus docet, attamen legite, audite.

Galenus lib. De Diſſectione Vuluæ Cap. 8.

*Cum Menſtruorum Purgatio inſtat, Craſſa planè Vulua, ac Tumens apparet, vtpotè Sanguinis Humiditate irrigata: Tenuis contrà, atque Arida, cum ab hoc Expurgationis tempore longiſſimè abeſt.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Intellexi ego ab ingenuis hominibus Virgines aliquas violatas in ipſo congreſſu primo Sanguinem non fudiſſe, quarum Corpora tamen erant integra, quæ mox ab altero die Sanguinem aliquæ liberalem, aliæ Paucum fudere. Quippe earū Cunnus ex frictione Veneris repetitæ inflāmationem contraxit, craſſiorque factus ex Sanguine qui adijt partes, mox eundem fudit. Præterea Virgo Septennis deflorata à meo famulo Horatio Spilambertenſi non effudit Sanguinem, illi enim concumbēs moderatione interpoſita, atque Dierum ſpatio vſque adeo ſenſim, & ſenſim dilatauit Clauſtra Pudoris, vt ſanguen haud manauerit quando Cunnus excipiebat Colem vniuerſum. Caueant itaque homines dijudicare audere Virginem ex ipſo Sanguinis fluore dum Vitiatur, habeo etiam Honeſtiſſimæ Matronæ ſynceriſſimum Teſtimonium, quæ aſſeruit ſe Virginem cum fuiſſet à Coniuge violatā nihil prorſus fudiſſe ſanguinis. At clauſulam præſtas imponere huic negotio, concludamus itaque Doctiſſimi Fernelij Teſtimonio viri etiam integerrimi Diſquiſitionem iam longius fortaſſe quam

par ſit, vel eſſe debuerit promotam, vos legite audite.

## Ioannes Fernelius Phyſiologiæ ſuæ lib. pri. Cap. VII.

*Vteri Ceruicem medio circiter progreſſu plerique tradunt in Virginibus exili Membrana dirimi, Venulis conſperſa, quæ primo Concubitu profuſo Sanguine diſrumpi ſolet, undè ὑμὴν, & ὑμένιον Græcis appollatur. At potius cenſeo Ceruicis latera nondum Venerem expertis dūtaxat quaſi conglutinata conniuere, quæ primus Concubitus magna ex parte diuellit.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus:

At ſenſus deijudicet Veritatem experiantur Digito, & explorent Cunnos Viuentium puellarum, aut Conſulant Oculis, tunc erunt certiores an Hymen ſit (veluti ego cenſeo) Fabula pura, puta, quæ ab Arabibus forſam dimanauit, veluti Viperarum & Vrſarum parientium Fabellę, quę riſu digna explodantur à Mente Virorum Sapientium, & Prudentium. Non uegamus tamen ita aliquibus Puellis reperiri poſſe Membranam obſidentem interiora Cunni, ſed fuerit præter naturam, veluti patet ex Teſtimonio Hippocratis iam relato.

# CAPVT OCTAVVM.

## In quo Aphoriſticè narrantur Inditia Temperamentorum Simplicium, & Compoſitorum ipſius Vteri Muliebris.

DVO ſunt præcipua, in quibus differunt Homines, non ſolum à Beſtijs, ſed & à Seipſis, RELIGIO, PHYLOSOPHIA, Vtriſq; verò ſi Mortalis careat, nę Homo iſte fuerit etiam Beſtia quauis immani tetrior, pernitioſior, quantum ego ſentio. Religionem autem Philoſophia eſſe potiorem nemo non cognoſcit, hæc tamen ritè inſtituta, & rectè culta Singulare ſtat Veſtibulum ad ipſam Pietaté cùm adeundam, tùm conſequendam. Quapropter mox ab ipſa Religione viget regnat. Cum autem dentur Plures Philoſophandi Gradus, inter cæteros, qui verſantur circà hunc Mundum Senſibilem, præſtare forſan videatur, qui ad Speciem pertinet Humanam, cuius gratia facta ſint Mortalia Omnia. Homo nanque (ſi Veritatem nos Mortales attingimus) eſt COELVM PARVVM, ac propterea DEVS volens Principium, & Finem inter ſe coaptare, vt Res neceſſitudine coniũctas, & Amicitia, Principium quidem fecit COELVM, Finem verò HOMINEM illud inter Senſibilia, & Incorruptibilia Perfectiſſimum (dixit Philo Iudæus) hunc inter ex Terra Genita, & Corruptibilia Optimum. Factum enim Corpus

qui-

quidem ex Humo, Anima vero ex nulla omnino re creata, ſed ex Patre, atque Rectore Rerum omnium. Homo itaque ſi iuxta Mentem Diuino Verbo eſt cognatus, Beatæ illius Naturæ Sigillum, ſiue Particulæ quædam, ſiue Splendor, & Radius, item Mundo Vniuerſo iuxta Structuram Corporis, eſt enim contemperatus ex eiſdem Elementis, Terra, Aqua, Aere, Igne, ſingulis portionem ſuam conferentibus, quis non videt ipſum eſſe Mortalis, & Immortalis Naturæ Confinium, vt etiam dicere liceat Hominem eſſe Omnia. Corpus autem eiuſdem, quæ Domus eſt quędam, aut Templum Sacratũ Rationali Animæ, quam illa Diuina Imago circũferre debebat, nonne par eſt credere ſumma Sapientia ab illa Ineffabili Sapientia fabricatũ fuiſſe? Omnino Blaſphæmia exiſtit, dixiſſe, Hominem Opus Dei Perfectiſſimum, vel quantum ad Corpus eiuſdem pertinet, formatum eſſe inſipienter, tunc vero tale foret Corpus Humanum, quando ſingulæ ipſius Partes & priuatim conuenientibus non abſoluerentur Numeris, & aptè in Aniuerſum non cohærent. Quapropter mirari ſatis non poſſum dixiſſe aliquos Mortalium Philoſophantes, Corpori Humano ineſſe, quod Finem vllum non habeat, ſed tantum pendeat ex Neceſſitate Materiæ, vſque adeo latè ſeſe fundit damnãda Stultitia, ſeù Arrogantia, ſeù Temeritas eorum, qui facile vel aſſerere, vel negare de quauis re ſuſtinent. An ignorant homines Phyſici, quotieſcunque de Operibus Naturę, de Creatura dicunt, ſeipſos tunc, de Creatore DEO verba facere?

cere? Quid eſt aliud Natura; quàm Dei Poteſtas Ordinaria, Imago præterea quędam in Rebus Sẽſibilibus elucens Ineffabilis Sapientię, eius Qui eſt? Miſeri, & Cœci Mortales quando Senſuum, atq; mancæ, oberrantiſque Ratiocinationis Humanæ Decempeda pueriliter, niſi & fatuè dimetiri audẽt Latifundia Ineloquibilia Inacceſſibilis illius Bonitatis, à qua cuncta ſunt, quæ ſunt, Meminerimus ego & ſemper hanc Veritatem, indignè, & irrationabiliter de Operibus Dei, & phyſicis diſputare, perinde eſſe ac eius Maieſtatem Blaſphęmare. Multa ſunt, Fuerint Mortalibus Occulta: Neque enim Omnia quæcunque ſunt huiuſce Mũdi Senſibilis, facta fuere, vt intelligerentur, equidẽ ipſorum aliqua; Plura verò etiam, vt Homines tãtum admirarentur, licet rerum ſingularium omnium vel ſit potius Admiratio, quàm Scientia, ſemper enim quodcunque aliqua ex parte latet Mortales acerrime etiam Contemplantes, vnde prouehimur (quantum nobis licet) ad plenius conijciendum ea, quæ Dei ſunt Creatoris; ob vtraſque verò Cauſſas dixerimus optime, ac verè, Sapienti Viro Multa licet ignorare. Nos iterim Inditia Temperamentorum Partium Fœminæ Genitalium narraturi hęc breuiter præfari voluimus ad coercendam illorum petulantiam, qui aut ex his ſpernent multa, & relata faſtidio quodam puerili damnaſſe audebunt, haud intelligentes in contemplatione Naturæ ambitus nihil poſſe videri Superuacuum; atque multo minus in Homine, cuius veluti eſt ſuprema Dignitas cęteris Mortalibus comparati, ſic

in ipſo

in ipſo conformando vel præcipua Naturæ conſtat Architectio immenſa vero eiuſdem Naturæ ſubtilitas circa ipſum clarius appareret, niſi Ignaui, & Ignari homines cuncta pernicie corrumperēt. quippè Mortales Ignorantiæ pudore interdum & mentiri non piget, neque alius eſt Fidei pronior lapſus, quàm vbi Falſæ Rei, vel Temporis ipſa Longinquitas, vel Teſtium Numerus, vel grauiſſimi cuiuſdam Viri Silentium accedat. Sed recte intuenti, ſe perſuadet Rerum Natura nihil Incredibile exiſtimare de ea, cuius Legem Plinius conſiderans, & Voluntatem ait Neq; omnium Rerum afferre poſſe Cauſſas minus mirum eſt, quam conſtare in aliquibus. Hinc apparet Docti, atq; Prudentis Viri intereſſe, Plus ſemper in omni Opere Naturæ putare Artis, ac Sapientiæ ineſſe, quàm attingere valeat Humanum Ingenium; Non ſecus ac Prudētes, & bene Conſulti Mortales, qui plus ſemper in omni re putant incommodi ſubeſſe, quàm appareat. Vnde monuit nos Doctiſſimè Auguſtinus Diuus, Homines nunquam obliuiſcantur ſe eſſe Homines neq; Deo dent Inſipientiam, quia non plenè capiant eius Sapientiam.

# NOTÆ VTERI MVLIEBRIS CALIDISSIMI.

## PVBES.

MVLIER, quæ habuerit VTERVM CALIDISSIMVM, huic PILI PVBIS Citò Erumpunt,& Conſummantur Craſſi,Denſi,Nigri, Duri, Longi,Qui & Attonſi Recreſcunt Breui.Pubes Latius porrigitur ad Vicinas Partes, & ſuprà Sumen, ad Laparas quoque ſed & Plichades.

## MENSTRVA.

MENSTRVA in hiſce Fœminis Temporius Apparent, ſcilicet Annum circiter nonnunquam Duodecimum exeuntem, quemadmodum nobis cognitum eſt,vel Decimum Tertium. Rara tamen illa Temperies exiſtit, ſiquidem omnis Exceſſus ſemper infrequens obſeruatur. Menſtrua Tardius deſinunt. Fluunt Pauca,Rubra,Calida.

## VENVS, & SEMEN.

APPETIT hæc natura Marem, cum Citò, tum frequenter. Delectatur vehementer in ipſo Concubitu, non tamen Diù. SEMEN fundit Breui, neque Difficulter, idem Calens, & plerunque Craſſum.

Expe-

Experitur Mas Vteri Canalem, ſeù Pudendum ipſum Calidum, aliquando & impenſe. Quod Humectatur Parce, atque Breui Reſiccatur.

# CONCEPTIO.

CONCIPIVNT Mulieres huiuſmodi frequenter (quod pertinet ad ipſas) Maſculam Prolem, rarò autem Oppoſitam, Veruntamen ſi Fœminas pariāt, hæ ſunt Viragines, quarum Signa interſerere opportunum, quinimo neceſſarium iudicamus Narrationi ſuſceptæ, hac enim Voce, ſed & Oppoſita iuxta Principium vtrunque ſumus vſuri, dantur quippè Mares, ac Fœminæ, ambo ſcilicet Principia non Vnius Ordinis, verūtamen Triplicis cuius rei hoc eſto ſummarium.

Generatio fit coeunte vtroq; Principio, & Mare, & Fœmina, Prodit autem ex ambobus Semen qua Maſculum, qua Fœmineum, atq; propter iſtorum commixtionem variam contingit quoq; Varietas cum in Maribus, tum in ipſis Fœminis Dantur quippe Mares Cenſus Triplicis, & Fœminæ tantundem.

Primò enim eſt Mas omnino, vel Sipliciter Mas

Mox datur Maſculus non omnino, vel non Simpliciter Maſculus.

Tertiò gignitur Maſculus Androgynus

Digeruntur pariter Fœminæ vno, eodemque caractere. Quæ eſt Doctrina Hippocratis, quando libri, quorum eſt Index Titulus De Diæta ſint Hip-

pocratis, vel Magni, aut Vetuſtiſſimi, niſi fuerint Nepotum, ſcilicet Filiorum Draconis, ac Theſſali, horum enim Nati ambo dicti ſunt Hippocratis Nomine, quemadmodum fuſius, & apertius traditum fuit à nobis in capite Priori, eodemq; Hiſtorico PHYSIOLOGIAE Pilorum Humanorum quam nũc interea temporis exaramus præcipiti etiam Stylo, Capitis autem Prioris atque Hiſtorici iam relati hæc eſt Rubrica.

*Qui, & Quot fuerint Priſci Medici Nomine Hippocratis nuncupati ex Galeni Teſtimonio?*

Hoc autem Capite digerimus pro virili ipſos Hippocrates, atq; iuxta Conſanguineitatis, vel Generis normam. Sed ipſum Autorem, vel Hippocratem legite, audite.

## Hippocrates libro primo. De Diæta. Tex. xxi. & xxij.

*Siquidem igitur Maſcula Corpora ab Vtriſque ſecreta fuerint, Augeſcunt prò re præſenti, & ſiunt hi Viri Animis Splendidi, & Corpore Fortes: Si non à Diæta poſteà Detrimentum ſentiant.*

*Si verò à Viro quidem Maſculum ſecernatur, à Muliere verò Fœmineum, & ſuperauerit, ſi ita contingat, Maſculum (Genitura enim admiſcetur ad Fortiorem, aut Debiliorem; Non enim habet ex præſentibus aliquid, ad quod familiarius ſecedere poſſit. Suſcipit enim Parua Maiorẽ, & Maior Minorem. In commune autem ſuper hæc, quæ adſunt, Dominium exercent) Corpus ſanè Maſculum augeſcit, Fœmineum verò minuitur, & in aliam ſortem ſecerni-*

*cernitur: Et hi quidem minus Prioribus Splendidi ſunt, tamen quia Maſculum à Viro ſuperauerit, Viriles euadunt, & hoc Nomen meritò habent.*

*Si verò à Muliere quidem Maſculum ſecretum fuerit, à Viro autem Muliebre, ſuperauerit autem Maſculum, Augeſcit eodem modo ſicut prius, Fœmineum verò minuitur; Et fiunt hi Androgyni, ideſt Viri Effœminati, atque ſic rectè appellantur.*

*Tres quidem igitur hæ ſunt Generationes Hominum, differentes in eo, quod Magis, aut Minus tales ſunt, propter Partium Aquæ Temperamentum, & Alimenta, & Inſtitutiones, & Conſuetudines, declarabo autem in profreſſu ſermonis etiam de his.*

*Cæterum Fœmella eodem modo gignitur.*

*Si enim ab Vtriſque Fœmineum ſecretum fuerit, Fœminoſiſſimæ ac Ingenioſiſſimæ fient.*

*Si vero à Muliere quidem Fœmineum, à Viro autem Maſculum, ſuperauerit autem Fœmineum, Audaciores quidem Prioribus fient, veruntamen Ornatæ, ac Moderatæ etiam ipſæ.*

*Si verò à Viro quidem Fœmineum, à Muliere verò Maſculum ſecretum fuerit, & Fœmineum ſuperauerit, Augeſcit eodem modo, & fiunt hæ Audaciores ad huc Prioribus, & Viriles, ac Viragines nominantur.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Conſulite ad huc vlterius Hippocratem in libro cuius eſt index Titulus. De Genitura. Verũtamen quæ ſint Notæ, ſeu Characteriſtica Inditia Mulieris Viraginis legite, audite, ſiquidem vobis illam hiſce quaſi Coloribus depingo memoriæ mãdandũ.

Cha-

# Character, ſeu Facies ipſius Mulieris Viraginis.

*Eſt Virago Mulier plus iuſto Calidior, Venoſa, Colore Fuſca, Corpore compacta, Neruos obtinet Robuſtos, identidem ipſos Muſculos, atque eoſdem ſatis expræſſos: Prætetea Lumbos, ac Nates præ Sexu non admodum Amplas, ſod & Pectus, ac Humeros Latiores habet, Mammas item Solidas, Quantitate Mediocres atque Lactis feraces parum ſed & interdum Steriles. Vox eidem Grauis, & Verum aliquatenus mentiens inexiſtit, Nares Grandiores, Myxa earundem Patulæ. Mulier huiuſmodi eſt Hirſuta, neque Purgatur, vel Raro, & parce admodum. Pedes Grãdiores obtinet (ſi Sexum reſpicias) neque Molles Breuiter omnibus ferè Notis à Cerebro, Corde, Iecore, Genitalibus quæ pendent Maſculum refert, inſuper & Mores eidem obtinet proximos Virago Mulier, vt non ſolum Corpore, ſed & Animo ipſos repræſentet Mares.*

Quas nos addidimus Notas, cum à NASO, tum à PEDIBVS deſumptas, illas plerunque veras curioſiſſima facta obſeruatione animaduertimus ipſo Senſu. At Experientia Senſuum Alumna, Filia nonne corroboratur ab ipſa Ratione? Narium, & Myxarum Amplitudo inſeruiũt Duobus Viſceribus præcipuis CORDI CEREBRO, Quapropter Narium CONFORMATIO (vbi lex, Iuſtitiaque dominetur) præſcribitur a TEMPERIE eorundem Viſcerum Cordis, & Cerebri. Quemadmodum Conformatio Thoracis Recta Iuſta ſequitur Cordis Temperiem Narium itaque Amplitudo ratione Axiomatis iam à

me pronuntiato *eſt Inditium* Cerebri, & Cordis Calidi, quam Tẽperiem ſi hæc ambo Viſcera teneãt, credere par eſt Vterum quoq; eſſe Calidiſſimum, hanc nimirum Notam vbi addideris reliquæ Syndromi Inditiorum. Niſi animaduertatis hoc Myſterij Phiſici, iam non eſtis Phyſici, neque eritis Rationales Medici, ſed ab Experientia Empyrici.

Amplius Magnitudo Pedum (ſecludo Monſtra) eſt Index Nota Cerebri Calidi; nam Vis Oſſifica viguit valuit. ſed nimis forſitan excurrimus à propoſito noſtro digredientes, pertinent enim iſthæc ad Indicaturam Temperamenti, quam libro proprio & iuxta Aphoriſtici ſtili Caracterem iam tractauimus, & publicabimus, Occaſionem ſi cognouerimus. Cætera Inditia vos legere poteſtis apud Galenum, ſed ex ijs aliqua duntaxat, vel apud Aetium Amydenum, vel Paulum Aeginetam, ſed & Auicennam cæteroſque huiuſce ordinis Viros, & Fama, & Scripturarum Dignitate celebres.

## PARTVS PVERPERIA.

PARTVS huic Naturæ Facilis eſt, niſi Conformatio repugnet, aut quidpiam Externum PVERPERIA eidem Fluunt Pauca, & ferè Menſtruis conſimilia, præſertim vbi Marem perpererit.

VTE-

## VTERVS.

VTERVS eſt Magnus, Venas Amplas obtinet, ſed & Arterias, quorum Vaſorum ipſi Meatus exiſtunt neque Minuti.

OS VTERI Grande, Hiat plerunque, in Concubitu Glandem arripit Phalli.

## CONFORMATIO. &c.

CLVNES, Pectem, Lumbi viſuntur Ampli, & hi nonnunquam Piloſi, vel obſiti Lanugine Pilari ſentiuntur Calidi, Ilia tument Vaſta.

PTERIGOMATA ſunt Corporatiora; Nympha identidem Magna, Contrectata facile arrigitur, interdum ſponte Prurit.

MAMMAE ſunt Moderatæ, quarum Papillæ Rubent, ſentiuntur Calidæ Lac fluit nō equidem Copioſum, at Craſſum, & Calens, vbi præſertim cætera conſentiant Membra Principalia, COR, CEREBRVM, HEPAR.

VOcem habet Magnam hæc Natura.

VRina eſt Rubra.

PVlſus Velox, & Vehemens exiſtit.

CA-

# CAPVT NONVM.

## NOTÆ VTERI FRIGIDISSIMI.

### PVBES.

QVAE verò VTEROS habent Frigidiſſimos Fęminæ PVBESCVNT omnium Tardiſſimè: Pili exiſtunt Breues, Molles, Tenues,& Subflaui: Conſummantur etiam tardiſsimè. Strictim cæſi ad Cutem Recreſcunt à longo Interuallo. Pubes eſt Rara,& Anguſtiſſimos Terminos habet,non enim circum circa liberaliter expaciatur.

### MENSTRVA.

MENSTRVA Erumpunt cum Torminibus,& admodum Tarde. Ipſa Deſtillant fere,neq; Calida fluunt, at ſentiuntur interdum Frigida, Tenuia, ſed & Aquoſa. Non Congelantur citò. Ceſſant per Aetatem Cito, Niſi Cacochymia ſubſit Corporis in Vterum, quaſi Cloacam decurrens. Quod fuit antea Solum Seminis Genitalis,& Organum Generatricis Facultatis.

### VENVS, & SEMEN.

APPETVNT VENEREM huiuſmodi Mulieres, & Vix, & Omnium Tardiſſimè, præterea ex longis etiam interuallis.

Delectantur neq; admodum, neque Diù in ipſo Coitu, & ab eodem repetito laſſantur. Pudendum ſentitur Frigidum.

Difficulter, ac Tardè in Concubitu Semen emittunt, neque cum Impetu, & idem Paucum, Subcalidum, Aquoſum.

## CONCEPTIO. PARTVS.

CONCIPIT, (quantum ad ſe pertinet) difficulter, q; Raro, atq; Fœminam, vel Marem Fœminarem huiuſmodi Mulier, pręſertim vbi Iunior exiſtat, vel Aetate prouectior, Nam Calore Naturali Conſummato atque Vigente poterit ſæpius grauidari. Nũquam Superfœtat, quod hactenus dictum ſit maiori ex parte. Vbi Molam Concipiat, difficulter euadit. Aliquando Septimo parit Menſe, niſi Prius Abortiat. Partus eſt Difficilis.

## PVERPERIA.

PVERPERIA Frigida, Nigra exeunt, interdum & Aquoſa. Cachochymus fit nonnunquam huius Naturæ Vterus, præſertim ſi Hæmorrhagiam ſit perpeſſus, quæ tamen Raro contingit.

## VTERVS.

VTERVS eſt Paruus, Venas obtinet Anguſtas, ſed & Arterias Tenues. Obtinent verò huiuſmodi Vaſa Corticem Duriſſimum, & Meatus

tus Exiles. Quamobrem Temperies hæc obnoxia eſt Suppreſſioni Menſtruorum, Victus præſertim ſi addatur Ineptus, & adſint Exteriora, quæ ſuffragentur huic Damno.

OS VTERI eſt Durum, & Occluſum plerunque, Contorquetur, facile.

PVDENDVM ſentitur Frigidum, neque admodum Grande, at vbi ſemel Partu fuerit dilatatum, vix redit ad priores terminos quãtitatis.

## CONFORMATIO. &c.

PTERIGOMATA, ſiuè Myrtochilæ, aut Rupes (quemadmodum illas Euripho nuncupauit) ſunt Paruæ.

MYRTON verò, aut Nympha Exilis apparet, vix arrigitur contrectata, vel Tardè, Flacceſcitque Citò, ac Raro ſponte Prurit.

EPYSION, Pecten iacet, neque ample Tumet.

LVMBI Leues, Exiles, Frigidi, & niſi poſt Longum Tempus incaleſcunt.

OSSA ILION Parui ſunt ambitus, neque extant Corporata: CLVNES non Tument.

LATERVM Mollitudo, ſeù LAPARA ſunt Anguſta.

PECTVS Anguſtum viſitur: MAMMAE nõ benè Conformantur. Venas Tenues obſcuras & Paucas obtinẽt: Incaleſcũt verò Difficulter. LAC eſt Paucũ, idem Seroſũ, neq; CALidum.

Papillę Tenues, non Rubent, Exuctæ diu rigent Grandiores. Cutis Mammarum eſt Craſſa.

MEMBRA cætera Principum ſunt Frigidæ Temperiei, ac præſertim COR, & HEPAR.

VOX admodum Tenuis exauditur: Pulſus Tardus, ac Debilis. Vrina eſt Alba.

## CAPVT DECIMVM.

## NOTÆ

## VTERI CALIDI, & HVMIDI

### PVBES.

VTERI Muliebres ſi fuerint CALIDI, & HVMIDI Tempore Opportuno Pubeſcunt. Pili ſunt Molles, & à Denſitate recedunt: Flaueſcunt ijdem Pubes modicè attingit Circumſitas Partes, vt exeat rarò peculiares Fines. Attonſi verò non admodũ Celerimme Recreſcunt, præſertim Exuperante Humiditate.

### MENSTRVA.

ERVMPVNT MENSTRVA Celeriter, nec Dolorifica valde, ſed leuiter, ac Breui. Et niſi Ceſſauerint Anno Quadrageſimo quin-

to protrahuntur vſque ad Quinquageſimum, ſed & Longius, vt rarò certe contingat. Vidimus autẽ nos aliquot Mulieres fudiſſe Menſtruum Vectigal vltrà Quinquageſimum tertium etiam Annum, quæ antea temporis & Concepere ſæpius, & nonnunquam Abortiere. Cęterum hæ Mulieres perrarò Aegrotarunt, atque vbi contigerit, Morbi ſeminarium extitit Plethoria. Et huiuſmodi Fœminę, ſiquę alię præſertim poſſunt Generare vſque ad Annum ſuæ Aetatis Quinquageſimum, & adhuc vltra ipſum.

Atque facultatis Generatricis Actionem prorogari interdum in Mulieribus docet Veterum Autoritas, præterea Senſus, ac Filij nihilominus Robuſti generantur. INNOCENTIVS Parens meus nunc Septuagenario maior natus eſt ex Matre Quinquagenaria, quæ fuit MARGHERITA GATTAE Gentis Oriunda ex Nobiliſſima Vrbe Papienſi. Prorogari verò & vltra Annum Quinquageſimum Actionem Facultatis Generatricis in Mulieribus, quę Menſtruis vtitur, docet per Analogiam eiuſdem Facultatis Generatricis Anticipatio: conſtat nanq; Teſtimoniũ Puellam Nouennem Papienſem Grauidatam fuiſſe ipſum audite, legite.

IOAN.

# IOANNES MICHAEL SAVONAROLA PATAVINVS.

## Tract. ſexto Practicæ Maioris. Cap. XXI. De Aegritudinib. Matricis Rubrica 6.

*Propter quod ſciendũ quod Mulieres Sanæ diſcurrẽtes cum Sanitate prò latitudine ſuæ Vitæ debent habere hunc Fluxum, inchoantes ſecundum plurimum in Anno Quartodecimo, quo Tempore ſunt Completæ factæ Viripotentes, & Virtus fortificata magis, nec tanta Humiditas tranſit in Augmentum ſicut in Annis præcedentibus. Et hoc tempore incipit Conceptio ſecundum plurimum & dicitur vtrobiq; ſecũdum plurimum. Quia ante iſtud Tempus inueniuntur Puellæ Completæ iam factæ Viripotentes habentes Menſtrua. Vnde quandoque reperitur talis Annorum Duodecim, quandoque Vndecim.*

*Et quidam, vt MARSILIVS Patauus vidit Puellam Papiæ Annorum NOVEM Impregnatam. Sed hæc ſunt Raro.*

Cognoui ego Puellas ſucciplenas, & Duodennes, ex teſtimonio Matronarum aſſerentium nihilominus Menſtrua reddentes. Quinimo & Vnam circiter Octennem (loquor interim de Veneris Appetentia) quæ Puella virum deperibat atq; illo fruebatur: hic fuit Vnus ex famulis meis homo quotidianæ, & popularis conformationis Horatius nomine ex Agro Mutinenſis oppido Spilamberti quamobrem ſcite Plato docuit in ſua Repub. Mares, ac Fœminas à Septennio tranſacto ſeparatim alendos.

FLV-

FLVVNT MENSTRVA Rubra, Calida, Multa, & Craſſa mediocriter, quæ Breui Congelantur. Aceruatim hiſce Fæminis Menſis interdum prodeunt, quapropter & à Fluxu Periodico breui Reſiccantur. Nonnullis earum quoque Grauidis prodeunt vſque ad Alterum, ſed & Menſem Tertium.

## VENVS.

APPETVNT hæ Fœminę Marem tempeſtiue, atque ex Venereo Concubitu, Multo etiam non delaſſantur, niſi Candore plurimùm Vigeant, ſed gratiſſime repetunt. Eędem non ſine detrimento ferunt ſilentium Veneris, præſertim vbi concumbere ſæpius aſſueuerint, niſi molem acquirant Carnis, & eiuſdem compactæ, vel Pingnedo ſuccreſcat liberaliter. Pruriunt etiam vſque ad Annum Quinquageſimum, & Prouectiores, licet ſæpius conceperint, dummodo rarentęr ægrotarint, neque Cauſſa vlla adfuerit, vnde Vteri, & Venarū fathiſcerent Vires.

## SEMEN.

SEMEN facile fundunt Craſſum, Calidum,

## CONCEPTIO.

VTERVS Calidus, & Humidus eſt maxime omnium Genitalis, quòd pertinet ad ipſum,

&

& congruit fere huiuſmodi Temperies Vteri cuicunque Marium Temperamento. Niſi Caliditas alterutrius præſertim Maſcula valde prædominetur, Humiditaſque ſit admodum Pauca. Vlterius niſi priuatim adſit Diſſociatio Corporum, quę trãſcendit (veluti ſentio interea temporis) Facultates Qualitatum Primarum, & ſequitur Characteriſticam Indiuidui Formam, Temperamentum hoc Vteri congruit Senibus Maribus, aut Imbecillis propter Frigidam illorum, atque Siccam Temperiem Generationi parum Opportunis: Fœminæ verò, quæ ex his Concipiunt, iſtæ Rarò pariunt Mares, quinimo ſæpe Fœminas, aut Mares Fœminares, dum Vtero gerunt Mulieres hanc Temperiem obtinentes degunt plerunque Sanę, niſi quid præter Naturam contingat.

SVPERFOETANT etiam hæ Mulieres, ac Geminos pariunt Vitales, atq; eoſdem Mares præſertim vbi Semen Maſculum fuerit Largũ, & Validum. Nihilominus & Molæ ſunt obnoxij huiuſmodi Vteri, veluti Experientia ſępius cognoui, atque in Mulieribus Adoleſcentibus, quæ nihilominus vno Partu Molas pepere re plures, interdum verò Puerum & Molam.

GONORHAEAM facile incurrunt à Veneris longo interuallo, præcipue verò ſi Copulari aſſueuerint, magis autem eæ Fœminæ, quæ non ſunt admodũ compactæ Carnis, at Fuſcæ exiſtũt, & Cibis Euchymis liberaliter aluntur. Cæterum & Hyſtericis depræhenduntur Affectibus, neq; Leuibus, ſi Cerebrum, & ab ipſo exorta non vigeant,

ex Corrupti Seminis aura liberaliter halante, quæ Venenum refert aliquãdo, & eidem proximas Vires, nam optimi Corruptio eſt Peſſima.

## PARTVS.

PARTVS earundem Fœminarum non eſt laborioſus, præſertim ſi paulo ante Pariendi tempora, & Auerſa Venere Quadrupedum coierint More, Suffragio accedente laborioſi Victus, qui fere Grauidis etiam Omnibus prodeſt, Rarò autem obeſt.

## PVERPERIA.

PVERPERIA non parcè fluunt, & eadem Sanguinem referunt, atq; cito congelantur.

## VTERVS, eiuſdem OS.

VTERVS huiuſce Temperamenti exiſtit Grandis, Carnoſus, idem, & Craſſus qui poteſt multum dilatari.

OS eiuſdem deſcendit nonnunquàm, & præcipuè ſi Humiditas exuperauerit, Molle tamen cognoſcitur, neque Gracile. Glandem Phalli coeuntis plerunque deuorat exugens.

# PVDENDVM.

PVDENDI Capacitas eſt Mediocris, Calida ſentitur. Atque ſi vigeat Siccitas mediocriter Caro eſt compacta, quemadmodum Exuperante Humore ſentitur nedum Mollis; at Laxa. Virgineus huiuſmodi Cunnus vbi defloretur à Mare Coeunte Sanguinem liberaliter fundit, magis verò ſi rigeat valde penis, tardetque Mas in Semine eijciendo. Hæ Fœminæ Laſtauris concumbentes maxime ſanguinem fundunt. Humectatur in Coitu huiuſmodi Temperies, neque parce. Exiceatur tarde, niſi Calor prępolleat ipſi Humiditati.

## CONFORMATIO. &c.

CVNNI Exterior Facies aptè conformatur. Rupes tument Pleniuſculæ, Molles. Nympha eſt Grandis mediocriter, quæ tumet frequenter arrecta ſponte, ſed & contrectata blandè Fęminam exhilarat, prolicitq; ſemen facili negotio. Rubent ſaturè omnia Intrinſecus. Quæ Vmbilico ſubſunt, ea viſuntur Corporatiora, Sumen, Regio ad Cheneonas, & Ilion oſſa, Pecten extra prominet non ſolum extrinſecorum mole, ſed & Oſſium Amplitudine. Lumbi ſunt Vaſti, & eorundem Caliditas ſuauis. Hypoglutidum, & Natium Conformatio apparet ſatis concinna. Harum omnium Partium Cutis, & Mollis, & Nitida, & læuitate cõtingit grata.

## MAMMÆ.

MAMMAS habet Grandiores Fœmina hæc, Nitidas, & Succulentas, vbi ſæpius lactarint, & lactant Mulieres obtinent Venas amplas in ijſdem Mammis, plures, latas.

PAPILLIAE rubeſcunt ſaturè, neque Minutulæ.

## LAC.

LAC citò aduenit, & eſt Calens, Dulce, in quo Seroſa, & Caſeoſa Pars moderatè ſe habent, propterea Subſtantiæ Mediocris, niſi Mulier fuerit Carnis Denſæ, & Compactæ, atque Exuberantis. Veruntamen hiſce Mulieribus, quæ Lac parcius fundunt, neque Carnem iam dicti Caracteris obtinent, Menſtrua poſſibile eſt interdum fluere.

INFANTES huiuſmodi Lac exugentes temporiùs Dentiunt, Lumbriciſque non raro infeſtantur, vbi ipſum intra mediocritatem coxerint, & liberalius aſſumpſerint, Aluo Molli nõ exiſtẽte. Sunt ijdem obnoxij VARIOLIS Benignioribus ſed pluribus, & latioribus, niſi quid contingat præter Naturam, Earundem Cicatrices Leues, quæ facile tollantur Veſtigia. Lac vbi ex Naturæ Lege ceſſauerit, præſertim ſi Caliditas exuperet Mammę ſtringuntur, & compactæ, Rotundæ priorem acquirunt ferè Conformationem, vt appareant Nitidæ, ac Renitantur.

OMNIA verò iſtiuſmodi Inditia vigebunt amplius, quando Mulier obtinuerit Vocem Magnam, Pectus amplum, Collum Craſſiuſculum, & Pulſum pleniorem, neque Cerebrum Frigidum aduerſetur. Præter cætera verò ſi IECVR Sanguinis Optimi ſit Ferax, & Copioſi, quod ex Venarum Amplitudine, Colore, Calore, ſed præſertim Vrinæ Rubore cognoueris, & Carnis Mole.

## CAPVT VNDECIMVM.

## NOTÆ.

## VTERI CALIDI, & SICCI.

## PVBES.

SI GENERATRICES PARTES FOEMINARVM Extiterint CALIDAE, & SICCAE, PVBES tunc Celerius cõparet, quàm in Superiori Temperamẽto iam proxime dicto. Sed & Motus eiuſdem pariter feſtinantior exiſtit, quà ad Conformationem Pili, quà ad ipſius Attonſi Reparationem. Pubes apparet Robuſta, atq; Denſa, cæterum Coloris Nigri, vbi Calor exceſſerit. Pilus eſt Criſpus, qui Cito Gracileſcit, Exit adhuc Fines ſibi peculiares.

## MENSTRVA.

MENSTRVA Temporius etiam plerunque Erumpunt, neq; abſq; Cruciatu. Dùm profluunt Acrem obtinent Caliditatem, & (ſi calido Sicco vtantur Victu Mulieres) propemodum Vrentem. Eadem Tenuia exiſtunt, Citrini Coloris, vnde Pudendum aliquando excoriatur, & Succreſcente Bile Mulier Vteros mordetur, ac dolet, lancinaturque. Menſes adhuc his nonnunquam Bis, ac Ter Lunæ vnius gyro citantur.

## VENVS.

APPETENTIA VENERIS identidem Tempeſtiua huiuſcemodi ineſt Fœminis, ſed Acris, & furens, vt deſcendere aliquando ſoleat Vterus, præſertim ſi ceſsent Longius à Concubitu, quæ antea ſæpius eidem indulgebant, atque Victus exiſtat Lautus, nec ceſsent, quinimmo Senſim Pus obuij ſint Fomites Venerei. Exuſcitãt nãq; & intermortuã Venerem Laſciua Lectio, Oratio, Inſpectio, Tactus & conſimilia. Calidi tamen, ac Sicci Vteri non ferunt Venerem Multam, laſsantur faciliter huiuſmodi Fœminæ, ob Sanguinis nimirum Penuricam, Tenuitatem, ſed & Spirituum.

## SEMEN.

SEMEN effundunt cito hæ Mulieres, Acre, Calidum, Tenue, Paucum. Non adeo facili

negotio fluore eiuſdem tentantur, quantum pertinet ad Copię Cauſsam, Sed vbi contingat Gonorhæa eadem Odioſa, atque Difficilis.

## CONCEPTIO.

CONCIPIVNT hæ Mulieres non adeo faciliter, veluti eæ Temperamenti Superioris, alioqui opportunæ ſunt Generationi. Requirunt Semen Virile in Actiuis Temperatum, quandoque Subcalidum ſi in Paſſiuis extiterit paulo Humidius, Niſi Diſſociatio adſit Characteriſtica, quā Proprietatem Indiuidui nuncupamus. Generant Maſculam prolem quantū pertinet ad ipſas huiuſmodi Fœminæ.

SVPERFOETANT Rarò, Geminoſque adhuc Rarius pariunt eędem, niſi SEMEN VIRILE omnibus Dotibus, ac Liberale vigeat, quia cæteræ Partes Principes vtriuſque etiā Principij, atque Iecur maxime obtineat Calidam Humidam Temperiem. Præterea Aetas, Anni Tempus Cœli ſtatus, Victus Ratio, & quæ ſunt id generis, præterea & Conſociatio Characteriſtica Indiuidualis ſota Cupidinis Oeſtro admodum ſuffragentur.

## PARTVS PVERPERIA.

PARTVS vbi Siccitas exuperet non eſt admodum Facilis.

PVERPERIA Menſtruis correſpondent. Atque huiuſmodi Mulieres obnoxiæ ſunt aliquando Hæmorrhagiæ Vterinæ, non Plethoria Sanguinis vrgente, Sed Cacochymia Bilioſæ Illuuiei Vrente, quæ Tenuis, Acris, Calens extimulat valdè. Quapropter laxantur, aperiuntur, Rareſcũt, Roduntur pauco negotio Vaſa ipſa, horum ſi Cortices in Bilioſis Temperamentis exiſtunt Rari, Tenues, breuiter Strigoſi, qualia earundem Fœminarum eſse videmus Corpora. Hinc & Abortiunt nonnunquam huiuſmodi Mulieres, atque præſertim ſi diuexentur Victus ratione inepta, & Animi Affectibus immoderatis ipſam Temperiẽ ſequentibus.

## VTERVS & eiuſdem OS.

VTERVS non eſt Grandis, ipſeque Tenuis exiſtit. Os autem ipſius Durum, & Calidum, neque Corpulentum, quod hiat plerunque, ſed & Obtorquetur non difficulter ex ipſa Siccitate.

## PVDENDVM.

PVDENDVM Calet, Anguſtum, ſed non eſt multæ Carnis, Breue, neque Humectum, (quod magna ex parte dictum ſit) Reſiccatur autem Breui, ſi Humectetur ex Concubitu. Stat ipſum Vlcuſculis, & Ardori obnoxium, breuiter Maribus gratum contingit, qui commiſcentes ſeſe his Mulieribus Glandis Cuticulam Phalli interdum

Excoriatã reportant Copulare quapropter ſeſe cũ huiuſmodi Fęminis vel Erumpentibus Menſtruis, vel nondum probe reſiccatis periculum imminet. Caue, ſi ſapias, Vterum Bilioſum fluentem, præſertim vbi Syrius vrget.

NYMPHA blandiori Tactu, ſi moueatur, illico Obdureſcit, ſed non grandis ſemenq; prolicitur, quæ ſponte ſæpius prurit.

PTERIGOMATA ſunt Exilia, Tenuia, nihilominus Calida.

PECTEN, CHENEONAS, CLVNES habent hæ Mulieres fere Exuccas: Oſſa Ilion Cutim quaſi perforant.

LVMBI niſi Caleant, ij non difficulter incaleſcunt, prӕterea Lanugine, ſeù Inchoatione quadam Pilorum veſtiũtur medij: Non ſunt Craſſi, non ſunt Lati, ſed fere ſtrigoſi, cuiuſmodi ſunt ipſa Crura.

CVTIS harum Partium Viſui, Tactui non eſt admodum grata, qua à ſubiectis Muſculis facile ſeparatur, ac Tenuis exiſtit.

## MAMMÆ.

MAMMAE non ſunt admodum Amplæ, ſed Venis exarantur ſatis conſpicuis, neque Compactæ.

LACTIS Quantitas non eſt Copioſa, ipſum vero habet Modum Subſtantiæ tenuem, Declinat à candore plurimùm, vergitq; potius ad colorem citrinum, Acre interdum, ſed & Amarum

ſentitur,

ſentitur, neq; ſuauiter Olet. Aphtas gignit in Ore lactentium Infantium, qui & ſunt Alui fluentioris, & Morbillis ſæuis, ac malorum morum obnoxij.

PAPILLAE sũt Exiles, Calidæ, Lac citò red dentes, quia Meatus obtinent ampliuſculos, Vlcuſculis, & Rimis aliquando infeſtantur, præſertim ſub inepta Victus Ratione, atque Infans vbi fuerit Voracior.

## PARTES PRINCIPES.

PVLSVS harum Fœminarum exiſtit Velox. Iraſcuntur ex leuiuſculis Occaſionibus, lecur præſertim obtinuere Siccum, Exæſtuans, Vigilias quoq; Somno ampliores. Earundem Ventriculus interdum Amareſcit, ſed & Bilioſa euomit, & (quod magna ex parte dictum ſit) breui ſitiunt Mulieres iſtæ, Linguam, Labia, & Fauces cum obtineant ſuapte natura ſiccas, & Vrina ipſarum eſt Citrina.

# CAPVT DVODECIMVM.

## NOTÆ

## VTERI FRIGIDI, & HVMIDI

### PVBES.

GENITALIA Mulierum vbi fuerint FRIGIDA, & HVMIDA, præſertim ſi Frigiditas dominetur, aduenit omninò Tardiſſimè. Rara eadem exiſtit, Pilus Tenuis, Breuis, Mollis, & ſi cædatur Incrementum Ortui æquipollet.

### MENSTRVA.

MENSTRVA Erumpunt his Mulieribus admodum tardè, nec abſq; Lumborum Dolore, Grauitate, præterea & Pectinis, quibus tunc temporis eſt Ventriculus interdum Supinus, Nauſeabundus, Raro appetẽs: Cuiuſmodi ſymptomatibus viuũt pariter obnoxiæ, ſi Menſtrua, quę fluere oportebat, ſubſiſtant; Hæc promptè fiunt Cacochyma, ſanguis Albicat, interdum Seroſus, Tenuis, nonnunquam & Craſſior, & ab Vtero Mucci plerunque prodeunt.

# VENVS:

APPETVNT hę Fœminæ tardius Marē ipſum, atq; Rarò. Quin vt per ætatem vigeant, & nonnunquam Venere vtantur etiam Victus Lauti, Euchymi Cauſſa ſuffragante, deferueſcit nihilominus hic impetus breui, præſertim ſi Grauidatæ ſæpius fuerint, & adhuc magis ſi Abortierint. Vterus enim amplius refrigeratur harum Fœminarum. Frenum quapropter Veneris Muliebris earum cohibens impetum furentem exiſtit Cōcubitus immoderatus, Grauiditas, ſed & Abortus. Delectatio Concumbentium ipſarum neque Longa, ſed & Ignaua, Torpentque fere in Coitu, tarde nanque mouetur in ijs Veneris Oeſtrū, quapropter Motus earundē in Concubitu languidus, & hanc ob rem Viris parū grata contingunt. Delaſſantur ex Coitu multo, qui plerunque iuuat, & reddit eaſdem Vegetiores, Coloratiores, & Animo etiam perſpicaciores.

# SEMEN.

SEMEN haud facile fundunt, & hoc plerunque Seroſum, niſi ætate vigeāt, & Victus Ratio ſit Euchyma, Liberalis quoque.

# CONCEPTIO.

CONCIPIVNT difficulter Mulieres huiuſmodi Temperiem obtinentes Partiū Genitalium, præſertim ſi fuerint ætate prouectiores. Nouella tamen Aetas (licet in ea nō ſit Calor adhuc Perfectus, & Media opportuna magis eſt Grauidationi. GENERANT ex Maribus, quorū Semen exiſtat Calidum, Siccum. Hæ ſunt Mulieres, quæ ſi prouectiores impleantur Semine Decreſcētis Maris (quod magna ex parte dictum ſit) generare aſſolent vel Mares Ignauos, & Capitones, Frontones, Cæſios, Balbos, Glabros, & raro etiam Eupogones, maxime autem ſi vtriuſq; Principij Specifici Maris, & Fœminæ diuturnior ante Concubitum Genitalē Victus fuerit Frigida, Humida, quam & Craſſi ſucci Mulier ſi prægnans teneat, Natus Morbo Comitiali fuerit etiam obnoxius, quod magna ex parte voluimus acceptum. Hæ Fœminæ dum Vtero gerunt (vſus plerunque atteſtatur) Varijs, neque mediocribus Affectibus præter naturam vexantur, earum Crura plerunq; tument, in Somnum promptæ, quæ eſt ſoboles Frigidorum Humidorum Humorum.

# VTERVS.

VTERVS eſt Grandis, vbi Humiditas præpolleat, ſed ipſius Concretio laxa, Mollis. Hic nonnunquam Leuis exiſtit, aut Lubricus ex Humi-

Humiditate, propterea Semen Virile ſuſceptum aliquando euomit. Flatibus eſt obnoxius, & Cotyledones obtinet Muccoſos. Præcipitat Vterus quandoq; ex laborioſo Partu, Ligamenta namq; ſunt eius Laxa, & in his plerunq; Mentium cænoſa Fex iniquè ſtagnat, præſertim ſi ſtillent Pauci ob Craſſitiem, Viſciditatem Phlegmaticæ Illuuiei vnde os eiuſdem contorquetur, Vaſa nanque Tenuia exportare nequeunt immũdum Sanguinem quaſi impicata.

## OS VTERI.

CERVICEM, aut Os Vteri Molle, Humidum habent huiuſcemodi Fœminę, nec Tenue, quę Fluidis inter cætera morbis corripiuntur, niſi Materia in Corpus recurrat.

## PVDENDVM.

PVDENDVM eſt Laxum, Grande, Humectum, & à Coitu reſiccatur tardè, ac omnino iſtiuſmodi Fœminæ ſunt Maribus ingratæ.

## CONFORMATIO.

NYMPHA eſt adhuc Vtero ignauior, niſi Aetas, Conſuetudo, Affectus quaſi ſtimuli pungant, Difficulter Titillationem ſentit, vt arrigatur, arrecta breui flacceſcit, neq; Semen elicit quod magna ex parte dictum ſit.

PTE-

PTERIGOMATA ſunt Ampla, & Mollia, compreſſa digitis, & cedunt facili negotio, & dilatantur, non Rubent.

LVMBI videntur grãditate ſpecioſi, Clunes pariter, ac Ilion oſſa, ſed Conformationem haud habent expreſſam, neque & compacta caro Muſculorum ſubiectorum. Cutis eſt Leuis, Plumbeumq; refert colorem.

IMVS Venter harum Fœminarum plerunq; dolet, ac Onus velut inſitum eædem habere videntur. Eſt his Corpus Molle, ac Tumidius quodammodo, propemodum vt Aqua affectis inter cutem, quàm Leucophlegmatiam appellant.

## MAMMÆ, LAC.

MAMMAE harum Mulierum ſunt Grandes, Frigidæ, Molles, neque Venas habent conſpicuas, neq; Nitent, ſed plumbeum referunt colorem. Papillæ earundem ſunt Craſſiores, nec Rubent.

LAC eſt fluidum, Subcalidum, Ichoroſum nonnunquam Sapore Aqueum, Odore ingratum, & hoc ceſſante vix redeunt ad priorem conformationem, vt pendulæ potius iaceant, atq; ſi lactarint hæ Fœminæ ſæpius, reſtãt Equina quales Vbera, in quibus Lac facile grumeſcit, Pueri hoc lacte alti emittunt ſerius Dentes, ſomnolentiores apparent.

VOCEM Clangoſam, Tenuem, Inęqualem plerunq; obtinent hæ Mulieres, tentantur Coriza, quod magna ex parte dictum ſit. Dormitant, Somno etiam profundo prehenduntur ad Motum promptæ parum, Sputatrices, Pauidæ, raro appetunt, Vrina Alba, Spumoſa, Arteria earundem eſt Mollis, & Pulſus minus Grandis.

## CAPVT DECIMVMTERTIVM.

## NOTÆ:

## VTERI FRIGIDI, & SICCI.

### PVBES.

QVANDO sũt Muliebres VTERI FRIGIDI, & SICCI, tunc Pili PVBIS Tardè conſummantur, nihilominus Craſſiores, & Duriores quam in ſuperiori Temperatura, citiuſq; comparent, & Cæſi recreſcunt.

### MENSTRVA:

MENSTRVA difficillimè præter cætera erumpunt, inferentia non leues cruciatus.

Tardantq; huiuſmodi Flores, ac vbi Virgines viuant, non exeũt niſi ætate grandibus, & ſuã Quantitatis metam cum receperint. Raro autem vſque in Quadrageſimum Annum producũtur, niſi accedat Mutatio Temperiei, vel Hepatis, vel Vteri, ac maxime vbi Frigiditas perpolleat. Fluunt (niſi Deſtillent potius) parcè, nihilominus protrahuntur. Colore ſunt Menſtrua Fuſcedini propiora, & Craſſa, neque admodum Calent. Si in Virginibus ſubſiſtant, & alijs quoque Mulieribus Virum expertis, vbi Iecur Calidum ſit, vel exæſtuet, Cancer timendus venit aut Genitalium, aut cæterarũ Partiũ, quæ Vtero conſentiunt, cuiuſmodi ſunt Mammæ, Conſeruatur enim Succus Melancolicus, qui demum aduritur, atque decumbere ſolet in Loca, vel Cognationis, vel Obnoxia. Raro enim quiſquam non aliquam Corporis partem habet imbecillam, præſertim ex Mulierum Genere.

## VENVS, & SEMEN.

APPETVNT hæ Mulieres Marem Tardiſsimè, niſi ſtimulet Flatus, quo plerunq; abundare ſolent. Non delectãtur in Coitu nimis, at neque Diù: Laſſantur quoq; Breui propter Spirituum Paucitatem, qui Terreſtres potiuſquàm Aethærei ſunt. SEMEN in Concubitu emittuut tardè id generis Mulieres, ſed & Modicum, niſi Puſillum, Tenue.

CON-

## CONCEPTIO.

NATVRA huiuſce VTERI, quantum ad ſe pertinet, cenſetur, & eſt ferè Sterilis, aut plerunq;, maximè verò ſi Frigiditas prædominetur, aut Siccitas valdè. Vt CONCIPIANT requirunt Semen CALIDVM, & HVMIDVM, atq; Vegetum iſtiuſmodi Fœminæ, alioqui magna ex parte Steriles: Nam quod temporis progreſſu ſeneſcentibus accidit, hoc eæ ſtatim ab Ortu nactæ ſunt. Nimirum Senectus eſt Frigida, & Sicca. Iure itáq; mulieres huiuſcemodi vix, aut Raró Concipiunt, niſi copulentur Maribus Temperiei Oppoſitæ, præſertim quę fuerint prouectiores ætate Fœminæ, tunc enim ceſſat & alterũ ſubſidium, Calor nãq; Innatus deficere cœpit, quinimò vtrunq; Generationis noſtrę Principium deſinit ſcilicet Calor, & Humor. Grauidantur hæ Fœminæ præſertim non ita diù ante futuram Menſtruorum Eruptionem, ſed & fluẽtibus, licet rariùs (quantum ego nouiſſe potui diligenter circa iſtiuſmodi ſatagens pro virili negotium) Etenim refrigeratur amplius hiſce Vterus Fœminis propter eiuſdem & Laborem, & Hiatum.

CAVEANT huiuſmodi Mulieres à Maris amplexu frequẽtiori, nam Venus reddit omnes homines Sicciores, quapropter amplius & reſiccantur, quæ Siccæ ſunt Natura, & maxime ſi Frigidæ ſint; Atq; ſi Iuniores fuerint Aphæſtę, ſiue dicas in Venerem putres, iam ætate grandi ſunt ineptiores Generationi, quod pertinet ad ipſas: Mulie-

res enim Frigidum, Siccum Vterum obtinẽtes admodum temporius ſterileſcunt ob Veneris ipſam nimietatem amplius Refrigeratæ.

PARIVNT hæ Mulieres vt plurimum Fœmineam Prolem. Nam & quæ difficili negotio grauidantur, ſi vel cura adhibita, vel caſu aliquo conceperint, Fœminã magna ex parte concipiunt, potiuſquàm Marem; veluti Experientia teſtimonium perhibet, Hoc autem & de Maribus intelligito te, qui ſi vix generare valeant (quantum ad eorum ſpectat Naturam) raro Fætum generant Maſculinum, frequentius Fœmininum. Quod ſi geſtẽt fætę Marem Fœminę, & pariant; Sunt hi Exucci, Strigoſi, ac Proceri, qui & breui ſeneſcant. Conſultumq; prudenter, ſapienter fuerit Partus Concretioni, Longęuitati, Sanitati, vbi procurentur alendi ijdem Nati Nutricis Lacte Calido, Humido, vt eorundem Principia principio quaſi reformẽtur, ſed etiam Corroborentur Parteſq; omnes reſtituãtur.

ABORTIVNT potiuſquàm Superfœtẽt, niſi quid rarum contingat, Quippe nihil eſt ferè Perpetuum in ipſa Natura, vnde & Geminos parere valeant hæ Fęminæ, ſed Rarenter admodũ.

VTERVS huiuſmodi & Hydropem, & Molam (quod iuxta Caractêrem Temperamenti Proprij dictum ſit) nonnunquam patitur.

## PARTVS:

PARTVS Difficilis iiſdem contingit Fœminis cum propter Conformationem, tum propter

pter ipſam Temperiem (Habent enim id generis Mulieres Lumbos, & Cheneonas Magnitudinis parum amplæ Muſculorum quippe ſubiacentium Natura eſt Exigua Strigoſa, ac Roboris paucitatē, ob Exiguam Spirituum Copiam: Quibus Malis vbi cōiungatur Anguſtia Thoracis, difficilior adhuc Partus contingit.

## PVERPERIA.

PVERPERIA ſunt non adeò Multa, niſi aliquid Cacochymię huc à corpore abſcedat reliquo, Eadem Nigra, & plerunque Graueolentia exiſtunt, vel Ichorem referunt Melancholicum ipſa Subſtântia.

## VTERVS.

VTERVS eſt Paruus, ac Tenuis, cæterùm Denſus, qui ægrè diſtendatur: Venas habet Anguſtas, Duras. Vbi adſit inæquale Tēperamentum, & Iecur Calidum; at magè ſi & Cor huiuſmodi Mulierum Vterus fit quandoq; Atrabiliarius, pręſertim ſi Viro non commiſceatur Fœmina, & iuxta Naturę leges; aut Virgo, Viduauè fuerit Antiqua, & hæc Veneri aſſueta.

## OS VTERI.

OS VTERINVM non eſt Molle, at Cōpactum, Tenue attamen, & Anguſtū, Connellitur non difficulter, & contorquetur.

## PVDENDVM.

PVDENDVM Natura eſt Paruum, & cui conſueuerit diu Viro præſertim Coæquale, vt hoc ferè cõtingat in omnibus Mulieribus vnius Viri, ſentitur aliquando Frigidum.

## CONFORMATIO, &c.

NYMPHA ſponte arrigitur admodum rarenter, quin & blande etiam attrectata vix, ac tardè intumeſcit, breuiq; elangueſcit, quæ Tenuis, Breuis exiſtit, Niſi Aetas, Animi Affectus, Cõſuetudo, Victus, Anni Tempus, cęteraq; id generis faueant ipſi Veneri, tunc enim prolicitur etiam Semen ex eiuſdem attrectatione, & Paucum, niſi Seroſum.

PTerigomata Strigoſa, Pallida, Tactui Frigida exiſtunt quantum ad eorũ pertinet Naturã.

QVæ ſunt infrà Vmbilicum Exilia: Suminis Regio nõ tumet, ſed Oſſa Pubis Duritie ingrata ſentiuntur, quapropter Mares, qui in ipſa Venere Delitias quærunt, hiſce Mulieribus quando cõcumbunt Generationis cauſſa, iunguntur Auersè potiuſquam Aduersè Cuiuſmodi Copulam (vt interdum poſſit eſſe Genitalis) nemo verè Phyſicus nõ damnauerit, veluti lubricam & Naturæ dictatis ex Diametro (quod aiũt) oppoſitam, quicquid ſenſerit. T. Lucretius Carus Poëtiphyſicus eandem laudans, at nullis rationibus aſſeuerãs. Cui tamen Viro eiuſdem Poſteri non erubuerunt

ſupinè

ſupinè admodum ſubſcribere, nomine Phyſici, re autem nihil minus, qui Præceptoris Doctiſſimi Iunioris De Animalibus Hiſtoriam aut non legere, aut non intellexere, aut intellectam obliti fuere. At nos Commentario ſeparato hanc Opinionem iugulauimus, nobis iam diù ſubrepto, diximus tamen aliqua ad ipſam Exibilandam opportunè etiam in Refutatione Obiectionum, aduerſus Phyſiologiam noſtram iam publicatam De Fine Phyſico, & Medico Barbæ Humanæ.

CONFORMATIO Lumborum, Clunium, Cheneonum fere iam eſt indicata, ſi quæ proximè diximus conſulas, Cutis harum Partium calet parum, niſi ſentiatur interdum Frigida, ingrata etiam ob ipſam Aſperitatem.

## MAMMÆ, LAC.

MAMMAE Paruæ ſunt, & ſi tetigeris, Frigidæ, vix incaleſcunt, non renituntur ſolidæ. Color earundem eſt Plumbeus. LAC Tarde fundunt & parcè, quod Frigidum, Album, Seroſum plerunque exiſtit, Aceſcitq; breui.

## PARTES PRINCIPES.

MVLIERES huiuſmodi Puſillanimes, in omnibus Actionibus Tardæ ſunt, ac ſi Calidiuſculum fuerit Cor, pertinaciter odere, Terra cogitant, Animus ineſt immanis, altè memorātur. Pulſus Tardus, neque Latus, qui & facile cedat

com-

comprimentibus Digitis, Arteria Dura, Pectus nō adeò Latum, ſed etiam Humile exiſtit. Exigua Indicia tibi ex Voce dabuntur præter ipſam Tenuitatem; Contuitus illis eſt Fixus. Ceruix autem vbi Longa ſit, & Labrum Craſſum, Iſthmus, vel Intercilium dicas, Anguſtius, aut continuentur ipſa Supercilia, & eadem Virilia ſint, Iecur ſiccum, Vrina Pallida, interdum Nigra, & Craſſa.

ATQVE ità Mulìebris Vteri, vel Partium Genitalium ipſius Fœminæ Cognitionem Indicialem iuxtà Aphoriſticum Caractêrem, licet fortaſſe minus plenè, at certè prò noſtra virili, quãtum fieri poterat, dixiſſe voluimus, libenterq; Doctiorum acerrimo Iuditio ſubijcimus, qui Scitè, Prudenter, Aequanimiter cenſeant Officioſo noſtro Labori, vel Indicaturæ Priori, ſi quæ potuerint deſiderare, voluerint condonare, beneficium eorundem fuerit, quo veluti ſolatio miſeriarum noſtrarum liberaliter vtentes, conabimur in poſterum benignitati illorum, quoad licuerit, correſpondere ſummatim abundè laudabimur niſi condemnabimur.

Admonemus intereà Iuniores hanc Veritatem, Inditia huiuſmodi fore quaſi OCVLOS, & MAnus Medici, at non cuiuſuis; ſed eius, qui Naturâ Prudens fuerit, ac Philoſophus Bonus; adhuc Peritus Proprietatum Naturæ vtriuſque, cùm Temperiei, tùm Conformationis, Nam ſicuti eſt Proprietas in Temperamento ex conſenſu omnium; ſic eſt Proprietas (veluti ego ſentio) in Conformatione argumẽto ſit Facies, & Vox, vnaquæq; enim

ipſa-

ipſarum peculiaris eſt vnicuique Indiuiduo. Poſtremùm oportet etiam Medicum in Rationali Methodo eſſe diutius exercitatum, cui Vſui ſi accedat Solertia, tunc Medicus appoſitè vigebit in Conijciendo, quod cognoſcere ſatagit. Deſit alterutra iſtarum Circunſtantiarum Claudicauerit Coniectura Medici, vt ſi deficiant penitus, ego Fabulam Surdo prorſus narrauero quapropter Indicia Conjectoria ſoleo Pharmacis comparare, de quibus Pharmacis legite, audite Herophilum ex Galeni Teſtimonio, & Libro Sexto De Compoſit. Medicamentorum ſecundum Locos, Cap. Tertio.

## Herophilus Medicus Vetuſtus.

*Siue enim dixeris, Pharmaca nihil eſſe Sola per ſeipſa, rectè dicas, Nihil enim ſunt, niſi Rectè ijs vtentem fuerint adepta.*

*Siuè rurſum Pharmaca veluti Deorum Manus eſſe dixeris, etiam hoc rectè dices, iuuant enim maximè, ſi is, qui eis vtitur in Rationali Methodo fuerit Exercitatus, & cum hoc Natura Prudens.*

MARCI

# MARCIANTONII VLMI PATAVINI

## DE INDITIIS TEMPERAMENTORVM VTERI MVLIEBRIS

## SECTIO LIBRI ALTERA.

*In qua narrantur ipſa Teſtimonia Græcorum, Arabum, & Latinorum.*

## *PROOEMIVM.*

NAE mortales nos fluctuantes ratiocinamur, longè quia noſtra à Patria peregrinamur: hinc plerunq; dùm veritatem ſequimur, vanitatem complectimur, attamē (res ipſa iudicat) nemo iam non profitetur Doctrinam, Scientiam, atq; Sapiētiam: vſque adeò ſpecie recti, miſerè, ſed & puerilitèr decipimur, & difficulter vltrà ſemetipſum ſapit Genus humanum. Ventura cognoſcere omninò ſatagimus, Pręſentia verò, conſilijs etiam omnibus adhibitis, turpiter ignoramus. Argumento ſint ipſa Temperamenta ſingularium hominum, quibus & vtimur, à primis qualitatibus ſenſibilibus manantia, quæ tamen aut non cognoſcuntur, aut difficulter, lubricâq; cōiecturâ percipiuntur: Coniectura

iectura nanq; mentis humanæ aliquando ad verũ peruenit, aliquando fallitur. Adſunt, Adſunt ipſa temperamenta, ſed quaſi abſunt; procul enim à noſtra cognitione poſita in abſcondito iacent; latent. Is difficultatẽ intelligit, qui eorum notitiam haud negligit. Offitioſo labore nos hucuſque & priores fortaſſe Mortaliũ, viam indigitare conati ſumus, quam tenentes homines Phyſici, ij valeant facis huius prælucẽtis beneficio prouehere ſeſe, atquè ſuo, quod aiunt Marte, ad indaganda breuiter corporis totius ac reliquarum partium temperamenta. Sed nõ tam bene agitur cùm rebus humanis, vt veritas ſimul oſtendatur, & accipiatur; adeò cuncta Mortalium opera tempori cohærent, quod eadem eruta, vel dirigit; vel diruit, quando ſint rerum ſingularum vices, ſemper tempus autoritatem parit. Quicquid autem futurum ſit, nunquam pœnituerit nos demerendo generi humano incubuiſſe, inſudaſſe, inuigilaſſe. Talentum nobis Dei benignitate conceſſum ignaui non defodimus. Late reſonans adhuc exaudire videmur Poeticum illud

*Conſpicit ecce alios dextra, læuaq; per Herbam*
*Veſcentes, lætumq; Choro Pæana canentes,*
*Inter odoratum Lauri Nemus, vnde ſupernè*
*Plurimus Eridani per Syluam voluitur Amnis.*
*Hic manus ob Patriam pugnando vulnera paſſi,*
*Quiq; Sacerdotes caſti, dum vita manebat,*
*Quiq; Pij vates, & Phœbo digna locuti,*
*Inuentas aut qui vitam excoluere per Artes,*
*Quiq; ſui memores alios fecere merendo.*
*Omnibus his Niuea cinguntur Tempora vitta.*

Brutè ſapiunt ij, niſi potius deſipiunt, quiſocietatem humanam, preſenti, ſed & vtili ſibi cura, cęteròquin Timones reſpiciunt. Ius noſtri cætus, ad quem omnes peręq; homines naſcũtur, non adeò ſeruile, aut exile cẽſendum eſt, ſed liberale ampliſſimis temporum pomœrijs fundit ſeſe latius, atq; decurrit. Pecudes præſentia diligunt, cætera negligunt. Haud ſecùs pecora homines tantum non Mammonæ geniti huiuſmodi ſibi fingunt ſomnia vigilantes, ipſi tamen ſomniorum vmbræ futuri.

*Proh ſuperi, quæ dira Orbem deludit Erynnis?*
*Felices, quos non trahit ambitus. Ardua nactus*
*Non in ſe deſcendit Honos, non Cæca Poteſtas*
*Quid poſſit, Fortuna videt: non perfida ſentit*
*Proſperitas fleuiſſe humilem, qui ridet in altis*
*Parcite; venales quiſquis venatur Honores*
*Vnde ruat, Tabulata ſtruit. Premit vltio noxas*
*Tunc grauior, cum tarda venit: tunc plena timoris,*
*Quum terrore caret: Blanda nil ſæuius ira*
*Quum floret miſeri felix iniuria voti.*
*Poſt Zephyros plus lædit Hyems, poſt gaudia luctus,*
*Vnde nihil melius, quàm nil habuiſſe ſecundum.*

Qui ſecùs ſentiunt ipſi viderint, ſuſcepto iam præſtat nos indulgere labori, & quod relinquitur penſi, breuitèr expedire.

Decreuimus in ipſo huiuſce operis veſtibulo ſubiungere Doctrinæ noſtrę quaſi Teſtimonia, quęcũq; Gręci, Arabes, Latini ſcripſerint circa Notas vnde conijciuntur temperamenta vteri fœminarum,

rum, quapropter conſtabit quouſque nos promouerimus. Itaquè Sectio hæc operis illorum dicta continebit, Certum id habeo, ſatagentibus hominibus (quicunq; ſint Phyſici, vel Medici) cognoſcere temperamenta partium muliebrium facultati generatrici addictarum non minimã eſſe ademptam moleſtiam. Prætereà & maximam fuiſſe additam vtilitatem vnâ etiam ex hac tantùm particula operis mihi elaboratâ: cum & compendio temporis facto, & laborum ſimul, illos alios, atq; alios libros euoluendi abſq; vlla moleſtiâ valeant nunc habere hoc ex monumẽto. Quicquid illi Autores priſci fideliter ſcripſerint, interpoſitâ ſolùm fide ipſorum interpretantium, quos appellent lecturi, audituri.

## CAPVT PRIMVM.

### Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quę ſunt ex Pauli Æginetæ Teſtimonio.

PAulus Aegineta Medicinam exercuit, veterumq́; doctiſſimorum Medicorum plurium legit monumenta, & præſertim Oribaſij, qui & ipſe (referente Paulo noſtro) totum librum, in quo omnem tuendæ ſanitatis rationem tradidit, inſtar Florum aliunde decerpſit, nam poſt Galenum, & adhuc iuniores fuit. Deſcendit Aegineta ad Medicinam ſcribendam, non vt ipſe ait, quod à veteribus quid circà Artis tractationē prętermiſſum ſit, at potius Doctrinæ compendiariæ, mox & exercitationis propriæ cauſsà. Intellexit vir doctus, Exercitationem quacunq; in re maximè poſſe; illam breuitèr eſſe quaſi ſpiritum omniū agendorum: hæc alit, confirmat memoriam, vt propterea mentis noſtræ agitationem ſingulariter promoueat. Itaq; Paulum Aeginetam antiquę Medicinæ Notarium ſoleo nuncupare: ipſum legite, audite.

### Paulus Ægineta in Præfatione ſuæ Medicinæ.

*Omnem medendi Methodum, aut omnem particularem Materiam memoriâ tenere difficillimum eſt, aut etiā omninò impoſſibile: quarè hoc compendium ex veteribus collectum confeci.*

Ve-

Veruntamen quatenùs, & quomodo attigerit vir hic Phyſiologiam vteri muliebris temperamentorum indicialem, ipſum conſulamus, qui tamen legit veteres Medicos.

Paulus Ægineta Libro Tertio ſuæ Medicinę Cap. 74. Rub. Non Concipientium Curatio:

## VTERI FRIGIDIORIS NOTAE.

1. FRIGIDIORES Vteros indicat menſiũ ſuppreſſio.
2. Et victus frigidior, ac craſſi ſucci.
3. Et torpor oboriens circà pectinem, lumbos, ac crura.
4. Si verò perfectè perfrigeratæ fuerint, nequè venerem appetunt.

## VTERI CALIDIORIS NOTAE.

1. At verò CALIDIORES Vteros conicctare oportet.
2. Ex toto corpore calidiore.
3. Et menſtruis paucis.
4. Et cùm dolore.
5. Et quòd exulcerant Pudenda mulieris.

VTERI

## VTERI HVMIDIORIS NOTAE.

Si verò ob HVMIDITATEM Vteri non concipiant, ſignum eſt.

1. Quòd & humectantur circà coitus.
2. Et menſes deferuntur tenuiores.
3. Ac multi.

Quantum pertinet ad SICCITATEM nullum attigit indicium; legimus autem verba iſthæc paulò inferius.

*Quòd ſi SICCIOR ſit vterus, per contraria curetur, Balnea dico, & vnctiones, & cibos Humectantes, ac oleraceos, vinumq́; moderatum, & non valdè vetus.*

## M. Antonius Vlmus:

Iuxtà vulgare ſcribendi genus mihi nunquam receptum, recipiendum; ſentiant alij quicquid velint, quando ingenuum eſt Philoſophari. Dicerent popularia ingenia (ludamus & nos) in dicta periodo ſtare Fundamentaliter (hoc eſt verbum ſeſquipedale à Poeta laudatum) Doctrinam Aegineticam vteri ſiccioris; vt hæc ſit Elicitiua doctrina per argumentum à contrario.

## VTERI SICCIORIS NOTAE.

SICCIOR fuerit vterus ille
Qui non humectatur circa coitum.

Et

Et quando feruntur Menſes craſſiores,
Ac pauci.

Has machinas inuenêre, & hoc Philoſophandi genus inuexere, homines etiam, qui ſe Peripateticos appellant, cum tamen exemplum nullum habeant ex eodem; qui neminem fuerit interpretatus. Dixerint, heus tu, nobiliſſima ingenia hoc non abhorruere ſcribendi genus: equidem. Rapiuntur quippe trãſuerſa interdum à violentia conſuetudinis: at qui natare norunt, ij abſq; cortice natant, ſed alterius eſt negotij hoc tractare argumentum, quod tamen conuelletur nunquàm radicitus, ea agit mortales nonnullos intemperies.

## CAPVT SECVNDVM.

### Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quę ſunt ex teſtimonio Aëtij Amideni.

Aëtius Sermone decimoſexto, Cap. xxiix.

### CALIDIORIS VTERI SIGNA.

1. Vterorum CALIDITAS ex reliqui corporis caliditate coniectatur.
2. Et ex menſium paucitate.
3. Cùm dolore prodeuntium.
4. Sed & quæ prodeunt Nigriora ſunt.
5. Et ob nimiam puncturam nullum ordinem ſeruant.

6. Se-

6. Sequitur autem ad hanc temperaturam inſignis Salacitas.
7. Et totius corporis ſiccitas.

## Vteri FRIGIDIORIS Indicia:

### Deſumpta ex Sermone xvj. & Cap. xxvij.

Cæterùm Vterorum FRIGIDITATEM ex menſibus ſuppreſſis coniectamus, neq; enim prę nimia craſſitudine commodè deferuntur.
ij. Sed & ſtupidus ſenſus circà pectinem, lumbos, ac crura percipitur: Aliquæ etiam penitus crurum impotentes ſunt.
iij Quòd ſi prorsùs perfrigeratæ fuerint, ne venerem quidem appetunt.
iv. Et vteri oſculum contractum habent.

### Ex Sermonis eiuſdem. Capite L iv.

FRIGIDIORIS Temperaturæ Fœminas, tum ex his, quæ dicta ſunt, cognoſcemus, tū quod ſomnolentiores, & ad motum pigriores ſunt: Et coloris albi, ſiuè plumbei, venis ſubnigricantibus, vrina aquoſa: Pituitam aſſiduè excreant, & aliquando pituitoſos humores euomunt.

M. An-

## M. Antonius Vlmus Patauinus.

Conueniunt ambo hi Græci in recenſendis notis Temperierum Vteri Muliebris. Galenus certè, quod ego legerim, aut meminerim, verbum nec vllum habuit de Indicijs cognoſcendi Temperiem Vteri Fœminarum. Apparet manifeſtè ſi quis legat, vel audiat Librum Artis Medicę Galeni ipſius. Adhùc in ſuis tot, atq; tantis voluminibus loquutus eſt nunquàm, niſi me fallit memoria, de huiuſmodi Notis Vterinis. Omnino ſicuti nationibus ſingulis ineſt ſua virtus, & vitium, Peculiari etiam ſolo certæ ſunt vires.

*Denſa magis Cereri, rariſſima quæque Lyæo*
*Altera Frumentis, quoniam fauet altera Baccho.*

A pari certis quoq; Aetatibus addicta ſunt propria Bona, & Officia, & Sĩgularibus hominibus vidẽtur quędã quaſi ſuę innaſci Dotes, Officia hinc prudenter, & ſcitè dictum fuit ab Ariſtotele, quod ex Platone deſumpſit. *Alij ad alia naſcuntur*. Conſtat Sęcula proficere, ſed & in aliquibus etiam deficere. Omnium nanq; rerum eſt Viciſſitudo.

Hæc indicia iam narrata à Græcis, vbi vos acritèr expendere volueritis, ad meam iam inſtitutam Methodum reducere licebit hoc pacto, vt reſpiciant ſingula.

I. Vel Temperiem totius.
II. Vel Menſtrua, atq; iſtorum.
1 Quantitatem.
2. Qualitatem.

3. Subſtantiæ Modum.
III. Aùt Venerem.
IV. Aùt Concubitum.
V. Vel oſculum Vteri.
VI. Siuè Partes Externas Pectinem, Lumbos, Crura, ſcilicet harum partium ſenſum.

Sed & victum anteactum reſpiciunt, quod genus inditij neglexímus nos conſultò, veluti nimis longinquum. Victus nanq; ratio vſurpata indicat potius humorum Qualitatẽ, Quãtitatem Modum ſubſtantię eorundem, quàm Temperiem cuiuſuis corporis partium. Sanè à victu commouetur ipſum temperamentum, ſi fuerit ille huic aduerſarius, at hoc non contingit, niſi à longo temporis interuallo, iuxta illud Axioma vulgatum omne agens in agendo repatitur. Sed Arabes iam adeamus.

## CAPVT TERTIVM.

### Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quæ deſumuntur ex Auicennæ Doctrina.

ALterum Teſtimonium ex Arabum doctrina deſumitur, inter quos recenſetur Princeps Auicennas; is autem plenius quàm Græci hoc Argumentum tractaſſe videtur, quemadmodum conſtabit legentibus, audientibus.

## Auicennas lib. Tertio ſuæ Medicinæ, Fen. vigeſimaprima. Tract. primo, Cap. 4. De ſignificationibus complexionum Matricis.

### De ſignificatione Caliditatis.

CALIDITATEM Matricis ſignificat.

j. Communitas corporis.

ii. Et paucitas menſtruorum.

iij. Et ſignificant ipſa color menſtruorum: Et proprie cum ſumitur Pannus lineus, & ſupponitur in nocte, deindè exiccatur in vmbra, & conſideratur, An ſit Rubeus, an Citrinus? & ſignificat caliditatem, & choleram, aut ſanguinem. Aut ſit Niger, & Albus? Et ſignificat contrarium illius. Verùm niger cum fœtore putrido ſignificat caliditatem quandam. Et qui eſt ſine ipſo, ſignificat frigiditatem.

iv. Et quandoq; ſignificatur caliditas ex doloribus in partibus Hepatis, & exituris, & vlceribus accidentibus in matrice.

v. Et exiccatio labiorum mulieris.

vi. Et multitudo pilorum.

vij. Et tinctura aquæ ſecundum plurimum.

viij. Et velocitas pulſus.

## De ſignificatione FRIGIDITATIS Vteri. Caput Quintum.

FRIGIDI Vteri ea cēſentur Indicia, quę mox dicentur, ſcilicèt.

i. Retentio menſtruorum.
ij. Aùt paucitas eorum.
iij. Aùt ſubtilitas eorum.
iv. Aùt nigredo vehemens eorum.
v. Et prolongatio apparitionis eorum.
vi. Et anteceſſio ciborum groſſorum, & frigidorū.
vij. Et anteceſſio coitus plurimi.
viij. Et ſtupor in ſuperioribus matricis.
ix. Et paucitas pilorum in pectine.
x. Et paruitas tincturæ aquæ.
xi. Et corruptio coloris eius.

## De ſignis Vteri HVMIDI. Cap. Sextum.

Vterum eſſe HVMIDVM ſignificant.
i. Tenuitas menſtrui.
ij. Et multitudo curſus humiditatis.
iij. Et abortus fœtus, cum magnificatur.

## De ſignis SICCITATIS. Cap. Septimo.

Vterum eſſe SICCVM indicant.
i. Exiccatio.
ii. Et paucitas curſus.

## CAPVT QVARTVM.

### Indicia Temperiei Vteri Muliebris, quę deſumuntur ex Nicoli Florentini Teſtimonio.

SVccedit poſtrema Latinorum ſchola, quæ ſubſcribens maiorum dogmati Indiciali Temperamētorum Vteri Muliebris, illud idem aſſeuerare plenius videtur. Duorum autem referam duntaxat Latinorum teſtimonia, qui amplius hoc negotium tractaſſe apparent, ij vero ſunt Nicolus Florentinus, Alter ſanè Antonius Guainerius Medicus Papienſis: exordiemur nos à priore Nicolo ſcilicet, qui cum fuerit in Medicina ſcribenda imitatus omninò charactêrem Rhazij Arabis viri doctiſſimi, propterea dicitur à me Rhazius Latinus vos ipſum audite, leg te.

### Nicolus Florentinus Sermone ſexto ſuæ Medicinæ. Tract. Tertio.

### De ſignis Complexionum Matricis Naturalium. Cap. primo.

### Indicia Matricis CALIDÆ.

Signa complexionis Matricis calidæ ſunt duodecim.

Primum

Primum eſt, dicit Auicennas, quòd Caliditatem Matricis ſignificat cõmunitas corporis, ſcilicèt in caliditate quia totum corpus ex ea redditur calidum.

Itaq; cum videris in toto corpore mulieris caliditatem: Argue matricem eius eſſe calidam: Intelligendo tamen ſic, quòd ſi membra principalia, & nobilia fuerint temperata, & matrix calida, reddetur tunc totum corpus calidius temperato. Et ſi principalia, & nobilia fuerint frigida, & matris calida, reddetur minus frigidum, quàm ſi matrix nõ foret calida.

Hanc autem caliditatem non operatur matrix ſuper toto per ſe, cum non influat ſuper ipſam calorem, ſanguinem, vel ſpiritum. Sed illam operatur per accidens, ſcilicet in quantum ad ipſam multæ veniunt arteriæ, & nerui, mediantibus quibus caliditas matricis reuerberatur ſuper principalia, & ſic ſuper toto: ſanguis etiam contentus in venis, & arterijs eius caliditate matricis calefit pluſquàm foret, & ſic calefaciendo partem poſt partem ſanguinis aliarum venarum, peruenit eius caliditas ad cor & hepar, & ſic ad totum corpus.

Et quòd matrix calida reddat corpus calidum, patet. Quoniam fœminæ caſtratæ redduntur ſecundum vniuerſum corpus frigidiores proportionabiliter frigiditati maſculorum caſtratorum: & eſt hoc ſignum ſumptum à qualitate mutata.

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

SI commiſcentur ſcribendi Caracteres, tunc ingenia pariter vel audientium, vel legentiũ confunduntur, Aetherogeneus ſtilus exiſtit ſimul docere Indicia, & Indiciorũ Cauſſas, quantum ego ſentio, tollit huiuſmodi character perſpicuitatem, inuehit obſcuritatem. Argumento ſint pueri qui litteras diſcunt cauſsâ legendi, illas addiſcunt ſignatè primum, deinceps combinant, ſeu coniungunt, qui eſt alter gradus addiſcendi lectionem, poſtremo legũt. Aliud eſt docere Indicia Temperierum, aliud Cauſſas Indiciorum cognoſcere, vel tradere. Vtrunq; iſtorum ſeparatim (niſi inſanio) tradendum eſt, quotieſcunq; ſatagimus rem perſpicuè, dilucidè cognoſcere, vtrunq; Characterem doctiſſimus Prҿceptor Ariſtoteles in Phyloſophia Specifica, vel Spetierum docenda tenuit, nobisq; ſignificauit docti ſatis intelligunt; feliciſſimè ageretur cũ vniuerſis Facultatibus, atq; Sciẽtijs vbi ceſſaſſent à tot commentandi generibus, & veſtigia Præceptoris huius iunioris tenuiſſent, quæ aliquatenus pro virili tenere conatus fui in voluminibus hactenus à me conſcriptis, conabor etiam in reliquis tradendis operibus.

Propterea ſeparatim ſcripſi hoc Opus de Indicijs Tẽperiei Vteri, vel Partium Genitalium Fœminarum: Cui ſubiungam, & breui librum de Cauſſis horum inditiorum: conſulent ei, qui eſt doctrinæ ſpiritus, ipſa perſpicuitas. Quҿ narraui non equidem

dem condemnans Nicolum, at deplorans noſtrorum, & ſuperiorum temporum calamitatem. Sed non adeò feliciter nobiſcum agitur vt quiſpiam error ſimul oſtendatur, & relinquatur, ipſi viderint doctiores.

Argumentum illud, quod ſumpſit Nicolus à fœminis caſtratis eſt curioſiſſimè penſitandum. Quia docet ſenſibiliter vterum, ac teſtes fœmineos concurrere ad temperiem totius corporis conſtituendam. Hoc deſumpſit à Galeno, & ex libro de vſu partium. An caſtrentur fœminæ noſtri generis, veluti Brutorum, docuimus nos ex antiquorum teſtimonio, atq; in opere noſtro. De Fine phyſico, & Medico Barbæ Humanæ, Sectione Tertia, Capite quarto, & Rub. de Caſtratione fœminarum Humanarum, quæ à me dicuntur Eunuchæ. Ibi ex Xantho Hiſt. lib. ſec. Lydiorum indicauimus Lydorũ Regem Andramytim fœminas primum Caſtrauiſſe, & Eunuchorum loco illis vſum fuiſſe. Opus hoc meum editum eſt, ſed non adhuc publicatum, breui tamen inuulgabitur. Sed audiamus ipſum Auenzoarem qui & ipſe retulit à Nicolo dicta, at alia adhuc eidem aduerſaria.

## Auenzoar Libro Secundo, & Tract. quinto Cap. quarto, Rub. vero De dislocatione Matricis.

*Et recordati fuerunt quidam Medici, quod aliquando putreſiunt ligamenta matricis omnia, & exit matrix omninò: & permanet Mulier abſq; matrice, & viuit ſine dimi-*

*Diminutione aliquarum ſuarum Operationum. Et dixit mihi quidam Amicus meus, de quo & eius Veritate confido, quod vidit Mulierem, cui omninò Matrix exiuerat, & remanſit viua faciendo omnes ſuas Operationes Naturales integrè, & perfectè. Et ſic eſſe debet abſq; dubio, cùm non ſit Membrum Principale, nec aliquibus Membris aliquas præſtet Vtilitates, nec præſtet aliquod iuuamentum in Conſeruando Vitam, nec inuentum fuit ad illud. Et pro certo iuuamentum in Muliere eſt Matrix, ſicut Membrũ Viri in Viro. Tamen Teſticuli ſunt Membrum Principale, ſicut declaratum eſt: & ex ipſis eſt Vir, ideſt Maſculus Vir diuerſificatus à Muliere.*

*Sed Matrix non eſt alterius Iuuamenti, niſi quia facit appetere Coitum: & ad Imprægnationem recipiẽdam: & facit Creſcere, & Tumere Vbera.*

*Et Græci quandò volunt impinguare Scrophas, Extrahunt eis Matrices.*

*Teſticuli autem Mulieris Minores ſunt, quàm exiſtãt illi Virorum, & Teſticuli Virorum ſunt rotundi: Mulierum verò Plani.*

*Cùm autem Teſticuli Mulieris extrahuntur, redditur Animal incognitum. Quia ex omnibus Animalibus ſunt Maſculi, & Fœmina: & cui ablati ſunt Teſticuli non eſt Maſculus, neque Fœmina: nec poteſt eſſe Moris Maſculi, neque Fœminæ. Quare de neceſſitate eſt alius à Maſculo, & Fœmina.*

## M. Antonius Vlmus Patauinus.

Commutatur ſanè Temperies Corporis Fœminei quotieſcunq; Caſtretur Fœmina, vnde apparet

Genitales Partes Fœmineas obtinere Locum inter Partes Principes, atq; illas eaſdē obtinere Vires Influentes, quod aiunt, nimirum pendere Temperiē à ſeipſis reliquarum Partium. Sintne Teſtes, an Vterus nimirū alterutra iſtarum Partium, vel Vtraque ſimul, & Quomodo contingat non eſt huius loci quærere, definire ipſius rei Veritatem. Sufficiat hoc ſenſile Argumētum animaduertiſſe haud negligendum Viris liberaliter, non autem ſeruiliter Philoſophantibus: adijciam quod ſcripſerit Paulus & ipſe referens Mulieres Vtero exciſo penitus aliquas ſuperuiuere, legatis, audiatis.

Paulus Aegineta libro tertio, & Cap. 72.

*Si verò vbi per tempus manſit, putrefactum fuerit id, quod procidit, auferatur id citrà omnis periculi formidinem. Nam Totum eſſe ablatum Vterum Putrefactum narrant, & tamen Mulierem vixiſſe.*

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Contrà id ego intellexi eueniſſe, atq; in Oppido Agri Brixiani ſatis celebri, & in Via Regia poſito Mantuam verſus, hoc dicitur *Montechiaro*, alluit ipſum Cluſius Amnis nobili vetuſtate inſignis, & Larij Lacus, niſi fallor, alumnus: ibi Medicinā diù feci, quod Parentes mei Franciſcam Sororem meā dederint Vxorem IACOBO ZENARO eiuſdem Oppidi antiqui oriundo ætates multas. hic eſt Chyrurgus omnium Experientiſſimus (ab-

ſit verbo inuidia ) neq; interim quicquam tribuimus Affinitati, ſi mentior, diras quaſcunque patiar. Præterea is Vnus eſt NARIVM CVRTARVM RESARCIENDARVM Egregius Artifex. Opere ipſo iam Teſtimonium Clariſſimum perhibuit. hanc Artem quam iunior ego ſcripſi, nunc nouo dato nomine, appello pluribus nominibus, at ſingularibus, quę nūc propono conſideranda, nam breuiſſimo Caractêre, atque perſpicuo illam (ſi Deo placuerit) docebo, nullum Artis Myſterium occultans, & Iconibus pluribus, atque Neceſſarijs illam adaugens, quippe me tunc temporis Adoleſcētem etiam ſcribentē nonnulla ſubterfugere, nec enim animum ſatis appuleram ad ſcribendū hæc ſunt Noua confiſta mihi Nomina.

1 CHYRVRGINSITIO.
2 INSICHYRVRGIA.
3 NASINSICHYRVRGIA.
4 NASICHYRVRGIA.
5 NASICHYRVRGINSITIO.

Sed hæc aliàs, interea nos proſequamur ſuſceptum negotium, deprecantes veniam huiuſce digreſſionis ab Ingenijs Rotundis, Anxijs, & Scrupuloſis. Narrarunt mihi incolæ Montiſclari Oppidi iam relati, Obſtetricem præcidiſſe cuidam Mulieri Vterum prolapſum, quæ paulopoſt ex Hæmorhagia interijt, an ſuperſtes futura, ſi præſidia fuiſſent adhibita, ignoro, Academicis nunc ſubſcribens, quantum pertinet ad Genus noſtrum, & in Fœminis ætate prouectis, quæ Vaſa obtineant inſignia. Nicolum proponamus, vos legite, audite.

## Alterum Indicium.

*Secundum Signum eſt ſumptum ab Exeunte Mutato. Et eſt, dixit Auicennas, Paucitas Menſtruorum. Quia Caliditas Matricis reſoluit, & conſumit Partem eius, quod defluit ad ipſam. Fit etiam in Toto Corpore ex Caliditate redundata ſuper eo Melior Digeſtio: Vnde & Paucioris ſiunt Superfluitatis, & per conſequens Menſtrui diminuitur Quantitas. Et non obſtat, quod dicunt quidam, Quòd Caliditas eſt Attractiua, & Dilatatiua Viarum; Quoniam Virtus Attractiua Menſtrui in Matrice eſt Debilis, Nec defluit ad ipſam per ſuam Virtutem Attractiuam, ſed Expellitur ad ipſam ab Expulſiua Principalium, & Nobilium Membrorum, & non iuuatur Virtus Attractiua Matricis à Calore ipſius in attrahendo in tantum, quod non ſit plus, illud, quod reſoluitur, quam illud, quod Attrahitur. Iſtud tamen Signum non eſt Proprium, cum poſſit Paucitas Menſtrui ab alijs Cauſis prouenire, quàm à Caliditate eius, vt ab Opilatione eius; Et ideò non ſignificat Caliditatem, niſi ſit iunctum cum alijs Signis ſignificantibus ipſam.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Nicolus concedit Vtero Facultatem Attractricem Menſtruorum, at ipſam Debilem. Galenus verò negat, ipſum audite, legite.

## Galenus libr. Quinto de Simplicium Medicamentorum Facultatibus. Cap. xxij.

*Itaque mirandum non eſt, ſi tum Victus, tum Medicamenta Similia ſint, nempè & ea, quæ Generant, ſedantq; in Menſes ſingulos ex Vtero Purgationem. Et ea, quæ Lactis in Vberibus Generationem procurant, ac ſupprimunt. Quanquam hactenùs differant, quod & Calidioribus, & magis Incidentibus Purgatio Menſtrua nonnunquàm indigeat: quippe cum ea in parte ſitæ Venæ magis aperiri debeant, quàm quæ tendunt in Mammas: & Sanguinem Fluxilem magis requirãt, nimirum.* Cũ Vterus ad Delationẽ eius nihil cõferat. *Mittuntur enim in Venas, quæ illi committuntur haud Attrahuntur Menſes. At Sanguis in Vbera non tantùm mittitur, ſed & trahitur, ac proinde leuiore ſubſidio Medicaminũ opus habet, cùm non abundè in Mammas confluit.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus:

Sed Volũtariam iſtorum Virorum Doctrinam, prȩſertim Galeni ſequentes inſtitutum, Veritatem rerum, non ſcribentium Dignitate, ſed Rationum pondere metientis, non equidem nos (& pace illorum, atq; aſſeclarum dicatur) magni ȩſtimamus. Contra potiùs arbitramur Vterum pollere Vi Attractrice Sanguinis (niſi quid contingat prȩter Naturam) ipſius Menſtrui, qui perfunditur etiam Vi Genitali non ſolum Vteri, ſed Teſtiũ quoq; in proximo adiacẽtium beneficio, vnde fit Materia apta

Gene-

Generationis Fœtus, quãtũ pertinet ad Fęmininũ Principiũ, qui tamẽ Sanguis Mẽſtruus Vi Genitali Fœminina perfuſus conſummatur, adueniente, & adiungente ſe Facultate Genitali Principij Oppoſiti, ſcilicet Maris, quicquid ſentiant Veteres, atque Scholæ, ſed non intereſt huius loci hanc rem definire, ſat fuerit indicaſſe opinionem. Neq; colligãt Fœminam poſſe Generare Per Se Molã, quia vidi hactenus illã Generari à Mulieribus Viro vtẽtib⁹, nunquam autem à..... Virginibus cognoui Molam fuiſſe Generatam, neq; hactenus audiui. Vterus attrahit Menſtrua, quia eſt Pars Princeps, apparet eiuſmodi Dignitas ex ipſius ablatione in Brutis, at proſequamur.

## Indicium Tertium:

Tertium Signum etiam ſumptum eſt ab Exeunte Mutato in ſua Qualitate. Et eſt, dixit Auicennas, quod ſignificant ipſam Color Menſtruorum declinans ad Citrinitatem, vel Viriditatem, vel Nigredinem cùm Fætore, Quia Viriditas, & Nigredo poſſent à Frigido prouenire; Et tunc non erit in eis Fætor, vt apparebit: Fætor enim ſignificat quandam Caliditatem pręter Naturam ſuper rem Naturalem. Et iſtud Signum habet Veritatẽ, pręſuppoſita Equalitate Complexionis in Principalibus Membris ipſius Mulieris, ità quòd non fiat in Menſtruo ex Cauſſa illorum Color Citrinus, Viridis, & Niger.

## Indicium Quartum.

Quartum Signum eſt ſumptum ab Operatione læſa, & eſt, dixit Auicennas quòd ſignificatur aliquando Caliditas Matricis Ex Doloribus in Partibus Hepatis venientibus, & ſecũdùm Hippocundrium Dextrum, Vel ſecundum Hyppocundria ambo, & tunc debet ſuppleri, & in Partibus Splenis, & hoc eſt melius Dixit Auicennas Quandoq; Quia hoc non eſt ſemper appares, & propter alias Cauſſas euenire poteſt. Poſſibile eſt enim Matrice exiſtente Calida, Epar eſſe Frigidum, & multiplicare Ventoſitatem, Cauſantem in eo Dolorem; Et ex alijs Cauſis. Et ſimiliter etiã poteſt dici de Splene. Et ideò hoc Signũ Indicium dat iunctum alijs ſignificationibus Caliditatem Matricis.

## Indicium Quintum.

Quintum Signum eſt ſumptum à Vulneribus, ſeu Vlceribus Matricis, quoniam ipſa multiplicantur in Matrice Calida propter Caliditatem incendentem Sanguinem, & Humores, vndè redduntur Pungitiui, Mordificatiui, Vlceratiui. Et iſtud iterũ Signum non eſt Certum, cum poſſint ex Alia Cauſſa prouenire Vlcera in Matrice, vt propter Hepar Calidum tranſmittens ad eum Humores Acutos.

## Indicium Sextum.

Sextum Signum dixit Auicennas eſt Exiccatio Labiorum Mulieris, ſcilicet Oris eius.

Et *Gordonius* dixit; Et Sitis.

Et *Gilbertus* addidit, Et Continua Amaritudo Oris, quod cõtingit propter Communitatem Magnam, quam habet Matrix cum Stomacho. Cum eſt Calida, ipſum Calefacit, & Deſiccat, quo deſiccato cauſatur Siccitas in Ore, & in Labijs Mulierum Cauſantur etiam indè Sitis, & Amaritudo.

Alia littera habet Labiornm Matricis, & eſt etiã Bona, quia Caliditas eius deſiccat etiam Vuluam. Non tamen ſunt hęc Vera ſemper Cum poſſunt habere aliam Cauſſam.

## Indicium Septimum.

Septimum Signum eſt Multitudo Pilorum, ſcilices in Pectine, & cum iam nota eſt.

Arbitror ſubeſſe Librarij, vel Typographi Mendum, ſcribiq; vel imprimi debuiſſe. Et cum iam nata eſt.

## Indicium Octauum.

Octauum Signum eſt, dixit Auicennas, Tinctũ Aquæ, ideſt Vrinæ ſecundum plurimum, non tamen ſemper. Rubet autem Vrina propter Caliditatem Veſicę, & Renum maximè, & etiam Hepati communicatam. Si tamen tantum communicaret

Renibus Caliditatem, quod dilataret Vias eorum, & eorum Attractionem fortificaret, tanta humiditas Vrinalis attraheretur ad eos, & tã paruo tempore moraretur in ipſis, quòd non poſſet tingi, & non tincta egrederetur.

## Indicium Nonum.

Nonum Signum dixit Auicennas, ſunt Veloces Pulſus propter Caliditatem communicatã Cordi.

## Indicium Decimum.

Decimum Signum dixit Gordonius, eſt Appetitus ad Venerem Magnus cum delectatione multa, & Veloci Spermatis Emiſſione.

## Indicium Vndecimum.

Vndecimum Signum ſunt Viragines ſecũdum plurimum, & Velocis Motus in Actionibus.

## Indicium Duodecimum.

Et poteſt addi Duodecimum Signum, ſumptũ A Iuuantibus, & Nocentibus.

# Signa Matricis FRIGIDÆ.

## Indicium Primum.

Signa Matricis FRIGIDAE ſunt Primum dixit Auicennas, Retentio, vel Ablatio Menſtruorum. Aut ipſorum Paucitas. Et ſcias quod Mẽſtrua diuerſimodè fiunt Pauca in Complexione Calida, & Frigida.

Quia in Calida per Viam Reſolutionis, & Exiccationis, vt dictum eſt.

Et in Frigida propter Stricturã Venarũ. Quamuis enim in tali Muliere communicata Membris Nobilibus Frigiditate per viam Indigeſtionis Superfluitates multiplicentur. Nihilominùs Paucæ per hanc ſaltem viam euacuantur propter ipſarum Debilitatem, Et Viarum Anguſtationem; propter quod etiam illud Paucum quod eſt Subtile; quoniam Groſſum non valens tranſire retinetur.

## Indicium Secundum.

Secundum Signum dixit Auicennas eſt ipſorũ Albedo, Aùt Nigredo vehemens. Nigredo autem vehemens procedit, aùt à Caliditate adurente: Aut à Frigiditate Mortificãte; & tunc eſt ſinè Fœtore. Et hoc eſt Verum, niſi Nigredo fiat per Communitatem ad Splenem tranſmittentem Sanguinem Nigrum Melancolicum. Albedo autem fit à Frigido agente in Humidum, & propter admixtionem Phlegmatis.

## Indicium tertium.

Tertium Signum dixit Auicennas eſt Prolongatio Mundificationis. Quod Duobus poteſt contingere Modis. Vno modo, quando prolõgatur Tempus reditus Menſtruorum: Quia ſcilicèt tardat venire per Menſem. Alio modo, Poſtquàm veniunt diutiùs perdurant, antequam Mundificetur. Cùm hac ergò Prolongatione totum illud, quod emittitur,

titur, eſt Paucum propter Cauſſam dictam in Primo Signo.

### Indicium Quartum.

Quartum Signum eſt ſumptũ à Regimine pręcedente Infrigidatiuo: ſicut Vſus Ciborum Groſſorum Infrigidatiuorum.

Et Coitus plurimus,& ſimilia.

### Indicium Quintum.

Quintum Signum eſt Stupor in Superioribus Matricis,& circà Hyppocundria, & Vmbilicum: Vel in Superioribus, ideſt Exterioribus, quę poſſunt vocari Superiora, reſpectu Interiorum: & erit vt ſit in Mirach Ventris Parua Senſibilitas, & hoc propter Frigiditatem communicãtem dictis Partibus.

### Indicium Sextum.

Sextum Signum eſt Paucitas Pilorum in Pectine: Et ſunt Flaui: & Rari.

### Indicium Septimum.

Septimum Signũ eſt Paucitas Tincturę Aquę, ideſt Vrinę,& Corruptio Coloris eius, quia erit cũ Offuſcatione, vel Turbulentia, & omninò non eſt Color Vrinę Pulcher.

### Indicium Octauum.

Octauum Signum eſt ſumptum à Pulſu, quoniam eſt Tardus propter Frigiditatem communicatam Cordi.

## Indicium Nonum.

Nonum Signum eſt Paucitas Appetitus ad Venerem, Et Tarditas emiſſionis Spermatis Cum Parua Delectatione in Ea.

## Indicium Decimum.

Decimum Signum eſt Tactus Frigiditatis Corporis eius, cū Diſcoloratione Faciei: Et totiùs Corporis: Et Senſibilitas Frigiditatis in profundo circà Regionem Matricis.

## Indicium Vndecimum.

Signum Vndecimum eſt ſumptum à Iuuantibus, & Nocentibus.

## Modus cognoſcendi Varietatem Menſtruorum.

Modus cognoſcendi Colorem Menſtruorum eſt, dixit Auicennas, ſumatur Pannus Lineus Mundus, & ſupponatur in Nocte, & Mane tollatur, & ponatur in Vmbra, & Siccetur, & cum exſiccatus fuerit, conſideretur Color eius.

1 An ſit Rubeus, ſignificans Caliditatem, & Dominium Sanguinis?

2 An ſit Citrinus, ſignificans Caliditatem, & Dominium Cholerę?

3 An ſit Albus, ſignificans Frigiditatem, & Dominium Phlegmatis?

4 An ſit Niger, & ſignificat Frigiditatem, & Dominium Humoris Melancholici?

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Conſtabit hanc Doctrinam, veluti Nicolus innuit deſumptam fuiſſe ab Auicenna, ſi legeris, aut audiueris, quę inferius dicentur. Ipſe autem Auicennas mutuatus eſt eandem ab Hippocrate, ſed Arabem primò proponamus.

## Auicennas lib. Tertio, & Fen vigeſimaprima Tract. primo, Cap. Quarto.

TEMPERIEM Matricis ſignificat Color Menſtruorum. Et propriè cum ſumitur Pannus Lineus, & ſupponitur in Nocte, deindè Exiccatur in Vmbra, & conſideratur, An ſit Rubeus? An Citrinus, & ſignificat Caliditatem, & Choleram, aut Sanguinem: Aut ſit Niger, & Albus, & ſignificat Contrarium illius. Verùm Niger cum Fætore Putrido ſignificat Caliditatem quandam, & qui eſt ſine ipſo, ſignificat Frigiditatem.

## Hippocr. lib. j. de Morbis Mul. Tex. 23.

Quùm Menſes prodeunt, Linteum complicatum Palmi magnitudine ſuper Tenuem Cinerem expandito, deinde vt quę exeũt, ſuper hoc defluãt, curato Prętat autem Duo eſſe Lintea, Vtrunque ſeorſim, Alterum Diurnum, Alterum Nocturnũ, Et Diurnum quidem poſtera Die lauare oportet: Nocturnum verò vbi per Diem, ac Noctem ſuper

Cinerem

Cinerem ſitum fuerit. In Lotura verò conſiderare oportet, Qualia nam fiant Lintea Lota? vbi in Sole fuerint Siccata. Optimum tamen eſt in Tenebroſo Loco ea reſiccari. Siquidem igitur Pituita fuerit, quę Conceptionem impedit Muccoſa Lintea erunt. Si verò propter Salſuginem, & Bilem impeditur, Fulua, & Sublinida. His igitur conſideratis, & diligenti animaduerſione expenſis, totum etiā Corpus inſpicito; An multa Purgatione opus habeat, an Secùs? ità vt ad Colorem & Aetatem, & Robur, & Anni Tempus, & qua Diæta vtantur inſpicias.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Per Analogiam deſumpſit Auicennas Modum veſtigandi Temperiem Menſtruorum, ex quibus conijcere licet ipſius quoquè Vteri Temperamentum Documentum ſit vobis curioſiſſima perpendere animaduerſione quę Annexa tradidit Hippocrates.

Legatis pręterea eundem

Libro primo De Morbis Mulierum Textu Trigeſimoſeptimo. Adhuc in eodem Libro Text. Vndeuigeſimo ſupra Centeſimum.

Libro De Natura Muliebri Textu Vigeſimo.

Pręterea in hoc Lib. Tex. Septuageſimoſecūdo.

Libro De Sterilibus Textu Decimoquarto.

Cur autem abſque Notis Arithmeticis indicauerim huiuſmodi Loca, ſed potiùs fuerim vſus Dictionibus omninò ſignatis nō pigebit referre. Ceſſerit

ſerit nanque fortaſſis in Vtilitatem publicam Artis Medicæ, neq; eandem negligendam, ſi Veritatem indicatam voluerint accipere. At Error non ſimul & oſtenditur, & relinquitur, pudetq; homines Doceri, vſqueadeo pruriunt omnes Docere. Sed vitium nunquam, aut rarò admodum radicitus euellitur, & latè funditur.

Caractêrum Arithmeticorum vſus eſt oppido quam fallax, lubricus, & errori obnoxius, vel propter incuriam, vel propter hominum quoque malitiam.

Quamobrē ex Analogia cuiq; patet ſatis Mandata Medica, ſeu Præſcriptiones Medicorū (quas obtinuit vſus dici Receptas) iiſdem ſubiacere periculis, cum ſcribi ſoleant, & Notis, & Charactêribus Arithmeticis. Documentum itaq; foret mortalibus valde Saluberrimum, illa reijcere, atque vti Dictionibus integris, & ſignatis; difficilius nanq; ſubreperet error, qui plerunque ſolet contingere, veluti animaduertimus, atq; Salutis hominum iactura. Neque mea tantum hæc eſt Opinio, ſed & Antiquorum, vos legite, audite.

## Galenus Libro Septimo, De Compoſitione Medicamentorum per Genera. Cap. 9.

*Porrò inuenit Menecrates, vt ipſe ait, & alij quidam ei atteſtantur, Medicamentum Diachylon, id eſt Ex Succis appellatum: Phlegmonis nondum vehementer Dolentibus eſſe Remedio. Inſcriptus eſt Liber, quo Pharmacum tradidit.*

Auto-

## Autocrator Hologrammatos:

*Certè Autocrator, quaſi dicas Imperator, quoniam huic dicatus eſt.*

*Hologrammatos quia ſine Notis, integris Syllabis expreſſus eſt. Duo, Tria, Quatuor, Quinque, Aliuſq; quilibet Numerus, vel Reſinæ, vel Picis, vel alterius cuiuſpiam Medicaminis.*

*Hoc autem fecit Menecrates, quòd ſæpè non modò nolentibus Errorem committere in Scripturis cõtingit. Sed etiam per Inuidiam quibuſdam volentibus dum o litterã θ faciunt per mediam rotundam lineam alia tranſuerſim ducta, vero Litteræ alia ſimiliter tranſuerſim appoſita: ſicut etiam vna linea ex, & e deraſa litteræ, Caractêrem relinqui contingit. Pari modo ex multis litteris Alijs Appoſitione, Alijs Compoſitione, Alijs Ablatione mutari Notas, ſeù Caractêres illos indicantes accidit. At nihilo plus Menecrates Poſteritati conſuluit, cum ij, qui eius Librum ſcribunt, Appellationes Numerorum nõ integris litteris, ſed Caractêribus eas ſignificantibus notent.*

*Iure igitur Damocratis Libri Medicamentorum metris deſcripti in pretio habiti ſunt. Et ſi omnia hunc in modum tradita forent, optimum nimirum eſſet.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Sanè admiror, neq; ſatis Medicos noſtri temporis Documentum non fuiſſe inſequutos Menecratis, admoneo interim ego, quicũq; ſim, haud velint beneficio mortalium negligere hanc ſcribẽdi Formulam

mulam in exarandis Mandatis Medicis, aut Receptis. Exemplum ſit.

Rec. Mellis Roſ. ſol. compoſ. Vnc. Quinque, cum Vino Gran. Dulc.q.ſ.f. potio.

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

---

Subiunxi Chirographum, quòd obſignari eodem oporteret ipſa Mandata, vtcunq; accipiatur Documentum huiuſmodi, non attamen piguerit obiter id animaduertiſſe: nullius violamus arbitrium: ſuo quiſq; inſeruiat Cerebro. Non ignoramus Cautionem quibuſdam eſſe Medicis voluntatem ſuam non tantum Characteribus, verum etiã Dictionibus, atq; Cymmerijs verbis occultare, ſed & Gallinarũ Scripturis (vtar interim Dicto Plautino: Quid & Gallinæ ſcribunt?) catè, callide quaſi ambagibus Delphicis obuoluere ad aucupandam apud Vulgus Dignitatem, quod ſummè admiratur, quæ non intelligit, non veritate, ſed ignorantia ſua dimetiens rei momenta ipſius.

Modò ſi qui ægreferant nos à propoſita fuiſſe digreſſos Materia conſulant Excurſus Pergamenos, & ſi fuerit illis Vnciola Cõmunis ſenſus obriguerint, & Marpeſiæ tanquam ſteterint Cautes, quas ego Coruis dedo deliniendas. Filum iam reſumamus. Quantum pertinet ad Menſtrua interſtinguenda ex Colore, quam cognitionem ſi Medicus negligit in Mulieribus curandis omninò is Carnifex exiſtit, proinde ipſam debet vnuſquiſq; acriter ſatagere, vos legite, audite meum Conter-

raneum Veſtigijs maiorum prudenter veluti, & in cæteris inhærentem.

## Ioannes Michael Sauonarola Patauinus. Tract. 6. Pract. Maioris. Cap. 21. Rub. 6. De Menſtruis.

*Tu tamen nota, quòd cùm volueris certificari de Humore, qui eſt in Cauſſa, fac, vt Tempore Menſtrui illud modicum, quòd colligitur ſuper Petiam, Exiccetur in Vmbra: Deinde aſpiciatur Color eius. Quod ſi fuerit Rubeus &c. Sanguis: ſi Citrinus Cholericus, & ità de Alijs, vt ſæpè.*

Nunc progrediamur ad referenda Indicia Vteri ipſius HVMIDI.

## Indicia Vteri HVMIDI.

### Indicium primum.

Signa Complexionis humidæ ſunt, dixit Auicennas Tenuitas Menſtruorum: Sumēdo Tenuitatem prò Fluxibilitate, non prò vera Subtilitate.

### Indicium Alterum.

Secundum Signum eius eſt Multitudo Curſus Matricis: ſcilicet Humiditatum Menſtrualium. Quæ fluunt Liquidæ, & Humidæ, & Multæ, vel aliarum Humiditatum, propter quarū decurſum ſtat Vulua earum, quaſi continuè Humida Humectata, aut quadam Humiditate alia Fluida.

## Indicium Tertium:

Tertium Signum eſt Abortus Fætus, cum Magnificatur Scilicet Fætus: Quia in tali Matrice Cotyledones ſunt Laxi, Humidi, facile frangibiles; quos facile frāgit Magnificatus Embrio: ipſe enim non benè formatus in Matrice propter Humiditatem, quaſi lubricans eſt Cauſſa, quòd Cotyledones frangantur præ Grauedine ipſius.

## Indicium Quartum.

Quartum Signum eſt: Non delectantur in Venereis: cum tamen vtuntur eis, Emittunt Sperma Fluidum multum.

## Indicium Quintum.

Quintum Signum Vrina Groſſa Humiditatibus plena.

## Indicium Sextum.

Sextum Signum. Totum Corpus redditur Humidius, & Lenius.

# De Indicijs Temperiei Vteri SICCI.

## Indicium Primum.

Et ſigna Complexionis Siccæ dixit Auicennas Primùm eſt Exiccatio Menſtruorum; & Groſſities; & Denſitas eorum.

Indicium Alterum.

Secundum ſignum eſt Paruitas Curſus eorum: Et quia Pauca,& Pauco Tẽpore exeunt, & Mundificantur Citò. Paucitas tamen Menſtrui ſinè Groſſitie ipſius non eſt Signum certum Siccitatis, cum poſſit ab alijs Cauſis,vt dictum eſt.

Indicium Tertium.

Tertium ſignum. Appetũt Coitum,ſed parum poſſunt ſuper eo: & quòd emittunt Sperma Paucum:& eſt Solidum.

Indicium Quartum.

Quartum ſignum. Totum Corpus redditur Siccum:& Extenuatum.

Indicium Quintum.

Quintum ſignum eſt Siccitas Oris:ſcilicèt Matricis: Eſt enim Vulua Paucarum Humiditatum; & propter Exiccationem Matricis non Abortiũt, niſi ex magna Cauſſa. Vel Siccitas Oris, ſcilicet Labiorum:& Sitis communicata Siccitate Stomacho.

Indicium Sextum.

Sextum ſignum. Vrina eſt Subtilis, & Limpida.

Signa autem Compoſitarum Complexionum Matricis haberi poſsũt ex Complicatione Signorum Simplicium.

## M. Antonius Vlmus Patauinus.

Hucuſque progreſſus eſt Nicolus Florentinus Vir Doctus, qui & Multùm, & Multa legit, omniaq; Lecta Medica retulit in hoc Opus Medicũ; is profectò quando legiſſet aut Edita, aut Manuſcripta Exemplaria ad hãc Materiam ſpectantia, illa haud neglexiſſet, at potiùs exſcripta hûc tranſtuliſſet, veluti conſtat apertè ſatis, cum reddiderit accepta Gordonio, & alijs, quæ in eorũ legit Monumentis. Eſt enim (veluti Plinius ait) benignum & plenum ingenui pudoris, fateri per quos profeceris, non vt pleriq; ex ijs, quos, at præſtat vti Attica Eloquentia. Scitote enim conferentem me Autores, deprehendiſſe à iuratiſſimis, & proximis veteres tranſcriptos ad verbum, neq; nominatos, nõ illa Virgiliana Virtute, vt certarent: nõ Ciceroniana Simplicitate, qui in Libris De Republic. Platonis ſe Comitem profitetur: in Conſolatione Filiæ Crantorem, inquit, ſequor: item Panætium De Officijs, quæ Volumina eius ediſcenda, non modò in manibus habenda quotidie noſtis. Obnoxij profectò Animi, & infelicis Ingenij eſt, deprehendi in Furto malle, quàm mutuum reddere, cum præſertim Sors fiat ex Vſura. Sunt qui vafrè admodùm, ſcilicèt Ariſtotelico more, viſis aliorum Opinionibus, per Analogiam ijſdem quaſi corraſis, volunt videri Noua protuliſſe, vetuſtis Fundamẽtis inædificantes, quod eam Analogicè, & Fundamentaliter exceperunt. Pax. Tot nos habemus (quæ fuit

Gratia Dei Optimi Maximi)Inuenta cum in Philoſophico, tum in Medico Negotio, vt dementis otij fuat nugas curare. Dabimus Philoſophiam noſtram De Vltimis Senſibilibus ab Ariſtot. prorſus ignoratis, quod Pace dictum ſit omnium eiuſdem Sectatorum, eorum ſcilicet qui eidem iuramenta dedere.

Dabimus breui Phyſiologiam Pilorum Humanorum, & hanc Partem Corporis noſtri ſuis Natalibus reſtituere conabimur, vnius Maieſtatis Naturæ acti, cuius dum Vita hos reget Artus, erimus propugnatores acerrimi,iuxta modulũ tamen Ingenioli noſtri,ſemper illuc reſpicientis. Homo ille ſapit,qui & minimùm, & raro deſipit. Nemo ſiquidem Mortaliũ omnibus horis ſapit. Ingenijq; noſtri Moderatio Exiſtit Cata,Prudens, ac Sapiẽs Ratiocinatio. Plura nãq; niſi Plurima, vel Omnia cognoſcunt Docti nobis eſſe Occulta,& ſi quę cognoſcuntur illa vix,tenuiter admodũ percipiũtur.

## CAPVT QVINTVM.

### Indicia Temperiei Vteri Muliebris,quę deſumuntur ex Antonio Guainerio Pap.

VIX fallunt Animi præſagia, vbi acriter ſingula pendas, vel ex hoc vno cognoueris Antonio Guainerio Papienſi, Viro eruditiſſimo, atq; Medico pręter Doctrinę totius Exemplum etiam Experientiſſimo,qui Gloriã apud Poſteros viuens collimauit, eoſdem ampliſſimis beneficijs demerens,

rens, illam ipſam ſi vnquā alius integerrimis Operibus ampliter ſibimet parauit, quaten⁹ vel ea ętas ferebat, vel ipſius intererat, Obſcurus tamen Vir alioqui egregijs facinoribus illuſtris iacet, deliteſcit, nulli cognitus, nulli tamen Mortalium Medicorum poſtponendus, nullus magis cognoſcēdus, & Encomijs nobilioribus celebrandus, quam Noctem timuer itne Guainerius? vos legite, audite ipſum eundem.

*Incipit Prologus editus per Eruditiſſimum Virum, Magiſtrum Antonium Guainerium Papienſem Artium, & Medicinæ Doctorem Clariſſimum.*

*Magnò, ac ſummo deſiderio iamdiù cuiuſcunq; Particularis Membri Aegritudinum curam ponere concupiui: Sed Clariſſimi quidam Antiqui Viri me cautum reddiderunt ſub Morte præuenti inchoata Opera finire nequiuerunt: Vndè ſi quid perfectum erat, Nihil ſuprà: propter tamen totius Operis imperfectionem nulla eſt de eis facta mentio, & ſic vacuè tempus eorum pauperculi conſumpſerunt. Ne igitur mihi veluti illis eueniat, nullum hactenus in Membris Ordinem obſrruando, Commentariolos quoſdam edidi Membris in quibuſdam appropriatos, vt quicquid eueniat, hi abſoluti in lucem ſaltem remaneant, quod & in præſentiarum facere libet. Quare Commentariolus præſens De Aegritudinibus Capitis ſit, volo, quem, ſi, Deo auxiliante, fecero facilè mihi erit iam factos cum Eo ordine quodam concatenare. Sis igitur Bone Deus mihi (vt ſoles) adiutor, cui ſint infinitæ laudes. Amen.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus:

Guainerius Doctiſſimus Doctiſſimè ſcripſit, quęcunq; ſcripſit, attamen iacet Caligine merſus profunda, cuius Opera Medica ſi legerentur, næ felicius cum ipſa Medica Praxi ageretur, atq; multo beneficio mortalium. Sunt qui eiuſdem opera corraſerint, & Mangonio Fuco interpollarint, neque mutuum reddentes iniuſti, ſed Famam Fraus nulla latet: Satagam ego pro viribus talem ac tantum Virum de noſtro cenſu Medico vſqueadeò benignè, & optimè meritum à tenebris in lucem diam reuocare: dedimus enim ei locum in Meridiationibus noſtris Encomiaſticis, quę pertinēt ad Medicos Optimos. Omnium ſiquidem nobis famâ cognitorum laudes quantum licuit honorificentiſſimo Teſtimonio, Elogio ſcilicet proſequuti ſumus, commemorauimus: defunctis coniungere libuit etiam Contemporaneos noſtros. Veruntamen ipſum Guainerium audite, legite.

*Commentariolus De Aegritudinibus Matricis, per Magiſtrum Antonium Guaynerium Artium, ac Medicinæ Doctorem Egregiū Papienſem editus feliciter incipit.*

### De Notificatione Matricis, & Significationibus ipſius. Cap. Primum.

*Matrix eſt Membrum à Naturâ pro Conceptione deputatum, inter Veſicam, & Inteſtina ſitum,*

*Dorſo,*

Dorſo, Sumini, ac Oſſi Lato colligatum, Duabus cùm Tunicis creatum, quarum Intrinſeca Venoſa, & Extrinſeca Subſtantiæ Nerueæ ſimilis concernitur ambabus vnico cũ Collo ad Extrà protenſo. Cuius Orificium ex Venis, & Subtilibus Ligamentis ante libationem contextum intrinſeco Ori opponitur: Naturâ de Specierum perpetuitate ſollicita in Mulieribus Intrinſecam Matricis Tunicam Venis contexuit, à quarum Orificijs congruo Tempore Menſtrua, quæ à Vulgo metaphyſicè FLORES nuncupantur effluunt. Sicut enim Floribus carentes Arbores Fructus non ferunt: Sic necnon Menſtruantes Mulieres.

Ipſæ Virorum comparatione Frigidæ ſunt, & Humidæ multum: Quæ Humiditas in eis Calorem hebetat, cuius Superfluitates generantur Plurimæ in eis, quæ Matricis in Venis congeruntur. His cum Natura grauatam ſe ſentit per Venarum Ora eas ad Extrà pellere conatur: quod in naturaliter ſe habẽtibus fit Menſe omni, Diuerſis quãuis Temporibus: Et hoc diuerſitate Lunæ aſpectus prouenit, cui ſecundum Ptolomæi ſententiam Quarta parte ſui Quadripartiti cap. 8. Quatuor Quartas attribuimus.

Primò à ſui Apparitione ad Diacotomitatem primam, ſeù Semilluminationem vſque euenit, quam Calidæ, & Humidæ Complexionis fore eſt Experimento cognitum.

Ab hac ad Plenilunium Secunda pertingit, & hæc Calida eſt, & Sicca.

Tertia Frigida & Sicca Plenilunio ad Diacotomitatem vſque Secundam vſque perdurans Frigida, & Humida cenſetur.

Hanc ob Cauſſam puellæ in Prima:
Adoleſcentiores in Secunda:
Conſiſtentes primæ in Tertia:

Et aliæ in Quarta Quadra Menſtruantur vt plurimùm.

Vnde ſi Menſtruorum Retentio eis præter Naturam affuerit: Ars cùm Naturam imitetur ad ipſorum Prouocationem, duabus in Primis Quartis Puellæ, & ad Conſiſtentiam vſque Saphenarum Phlebotomiam fieri iubemus. Conſiſtentibus verò ad Finem vſq; Senij in Duab. Quartis Alijs, ideò in Vulgari Verſu.

„ Luna Vetus Veteres; Iuuenes Noua Luna requirit.

Ex his ſecundum Lunæ Aetatum Diuerſitatem Diuerſam Mulieribus Complexionem attribui liquet.

Nam in Prima Menſtruationis Aetate, Calidæ dicuntur, & Humidæ, Eſto magis Humidæ.

In Secunda Calidæ, & Siccæ; Calidæ tamen magis.

In Tertia Frigidæ, & Siccæ; Siccæ quamuis plus.

In Quarta Frigidæ & Humidæ; Magis tamen Humidæ, & hoc per accidens. Mulieres nanq; Caloris defectu in Parte Secunda conſiſtentiæ, quàm ante, plures abundant in Superfluitates, etſi complexionis ætatiuæ meritò ad Frigiditatem, & Siccitatem declinant magis: Ea ergo de re talem etatiuam Complexionem Frigidam, & Humidam dicimus. Ex his nanque Cauſſa Diuerſitatis Temporis Menſtruationis manifeſtatur nobis.

Menſtruum quoque Superfluum quoddam Alimenti, quod in alendæ ſubſtantiam non conuertitur, quidam eſſe volunt, aliud nihil. Et dicitur Menſtruum à Menſe, & Menſis à Menne Græcè, quod vt ait Iſidorus Etymologiarum Quinto Latinè ſonat ſonat nanq; Mulier, & in Aetate debita exiſtens Menſe Menſtruari debet.

Nec eſt Menſtruum Mulieris Sperma, vt voluerunt nonnulli: ipſum enim eſt quædam Humiditas Saliualis

*Alba ab Vltimo Alimento reſecata, & in Teſticulis generata Mulieris ad Generationẽ deputata finaliter, propter quod Galenus in ſuo De Spermate ad Embrionis Generationem neceſſariò Effectiuè concurrere probare viſus eſt. Cuius Oppoſitum Philoſophorum Princeps in De Animalium Generatione ſtuduit certificare. Et quia in ſequentibus Matricis Complexionem noſcere tibi eſt perutile, audite, legite.*

## *Indicia Vteri CALIDI.*

1 *MATRICEM Calidam eſſe Pilorum Criſporum Multitudine circa Pudibunda ipſarum; atq; emiſſione Citiſſima cognoſces.*

2 *Cuius MENSTRVA ad Citrinitatem declinantia Diem Tertium non tranſibunt.*

3 *Vt plurimum VENEREM diligunt.*

4 *SEMEN emittunt Citò.*

5 *Et in Coitu delectantur maximè.*

6 *Ad Tactum Calidæ ſunt.*

7 *Sunt & Sitibundæ:*

8 *Atquè cæteris Animoſæ magis:*

9 *Labia Exiccata deferunt quaſi ſemper:*

10 *Velociores in Motibus, ac alijs Actionibus ſunt quibuſcunque:*

11 *Pulſus Velox his eſt:*

12 *Et Vrina Intenſa ſatis:*

13 *Quod ſi cum hoc Humores in Matrice Calidi fuerint, in ea Pondus, & Grauedinem percipiunt manifeſtè.*

Indicia Vteri FRIGIDI.

1 FRIGIDA Matrix Pilorum retardat Ortum, Paucos, & Exiles emittit.
2 Frigiditas in ea ſentitur:
3 MENSTRVA ad Albedinem declinantia ſunt:
4 Et Paucum Coitum appetunt:
5 Parum SEMEN emittunt, Tardè:
6 Et in eo delectantur modicùm:
7 Ad Tactum Frigidæ ſunt:
8 Et labia Humida ferè habentes ſemper, parũ Sitiunt:
9 Sunt Puſillanimes:
10 Ac in Motibus, ſuiſq; in omnibus Actionibus Pigræ:
11 Pulſus Tardus eſt:
12 Et Vrina Tenuis, & Alba:
13 Quæ omnia ſi Frigidis Humoribus coniuncta ſunt cum Grauitate Pondus in Matrice aderit.

Indicia Vteri SICCI.

Matricis SICCITAS ex SICCITATE, & Euacuatione totius cognoſcitur

Vuluæ Labia SICCA habent ſemper:

MENSTRVA Emittunt Pauca:

Et eſto in Coitu Semen ferè emittant:

Nihil in eo tamen Delectantur:

Maximè Pulſus eſt Durus:

Et Vrina Tenus

Indicia Vteri HVMIDI.

1 HVMIDAM Matricem ex Multa MENSTRVORVM Fluida Quantitate cognoſces.

2 Vuluæ

2 *Vulua Labia Humida deferunt ſemper:*
3 *In Coitu Delectantur parùm: Ac propter abundantem Humiditatem Viris non ſunt Grata:*
4 *Fiuntq́; earum Matrices adeò Lubricæ, vt Semen retinere haud queant.*
5 *Pulſus eſt Mollis.*
6 *Et Vrina eſt Spiſſa.*

*Ex præfatis igitur Signis quarumcunq; Matricum Complexiones Simplices comprehendes manifeſtè, quæ cùm inſimul coniungi poſſunt. Frigiditas ſimul cùm Humiditate, aut Siccitate: & cum his quoq; Caliditas Compoſita ſi fuerint Signa, permixta erunt. Et cum in ſequentibus hæc tibi Neceſſaria ſunt, illa benè Menti recollige. Et hæc de Notificatione Matricis, ac ipſius ſignificationibus.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Vixit Antonius Guainerius olim ſub Philippo Maria Vicecomite Mediolani, ac totius Liguriæ Duce Sereniſſimo, veluti apparet ex eius Nuncupatoria Epiſtola, cum illi dicauerit Commẽtariolum hunc, vnde iſta exſcripſimus. Titulus nanque talis exiſtit.

*Antonius Guainerius Medicorum minimus Philippo Mariæ Mediolani, ac totius Liguriæ Duci Inuictiſſimo Seruitutis affectum.*

Dum iſthæc nos exſcriberemus, Autorem hunc eruditiſſimum legentes animaduertimus ab ipſo fuiſſe aliquatenus obſeruatum BARBAM deſeruire Indicio Facultatis Generatricis Maſculæ, quapropter & accedere Teſtimonium Sententiæ noſtræ,

noſtræ, quam publicauimus in Fragmentis, quorum eſt Inſcriptio

De Fine Medico Barbæ Humanæ

A quo fortaſſe deſumpſit Hieronymus Cardanus Vir Doctus, cum & ipſe eadem ferè ſcripſerit, quemadmodum legimus in Obſeruationibus noſtris, at legatis, audiatis Guainerium.

*Antonius Guainerius in Commentariolo De Aegritudinibus Matricis Cap. Nonageſimo ſub Rubr.*

*De Signis tàm Pronoſticis, quàm Demonſtratiuis Sterilitatis, Difficultatis Impregnationis.*

*Sterilitatis Signa tam in Viro, quàm in Muliere per prius ponenda ſunt, & Difficultatis Imprægnationis ſucceſſiuè.*

*Vir Effœminatus.*

*Effeminatum igitur Virum Sterilem iudica eum, ſcilicet, qui Timidus exiſtens, Actus Muliebres habet plurimos, Vocemq́; in cuius Pectine Pili Pauci, in B A R B A Pauciſſimi ſunt, & Exiles. Hæc enim ſuper T E S T I V M Malã Complexionem F R I G I D A M arguunt, cuius cauſsâ Sterilizatur Homo. Et talem Albertus Monſtruoſum appellat.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Sed hoc docet Experiẽtia, quam etiam ſunt inſequuti, non ſolùm Albertus Magnus, at Vetuſtiſſimi Viri Hippocrates, Aretæus, Ego locum, vel Sententiam Hippocratis indicaui in Opere meo De P H Y S I O L O G I A Barbæ Humanę Finali, quę ſtatim exibit (Deo miſerante) ab hoc

Opere

Opere publicato Caput addixi Sententiæ Hippocraticę, circa quã poſtea ſum philoſophatus Cauſſas aperiens, at vos legite, audite ipſum Aretęum.

Aretæus Cappadox Lib. 2. Morbor. Diutur. Cap. 5. & Rub. De Seminis Profluuio. Iunio Paulo Craſſo Patauino Interprete.

*Atqui & Genitura Vitalitatem impartiens nos viros efficit, Calidos, Articulatos, Hirſutos, Vocales, Animoſos, ad intelligendũ, Operãdumq; valentes: Id viri teſtantur. Contra verò quibus non ineſt Vitalis Genitura, Rugioſi ſunt, Debiles, Acutæ Vocis, Glabri, IMBERBES, Effœminati: Eunuchi id manifeſtant.*

*Si quis autem Vir & Seminis profundendi abſtinens fuerit, Robuſtus eſt, Audax, neque vel Feras expaueſcens: Teſtimonio ſunt ex Athletis Temperantes.*

*Nam & illi, qui Naturâ quibuſdam præſtant, ob Intemperantiam Deterioribus multò Peiores ſunt. Contra Naturâ Deteriores ex Temperantia Præſtantioribus longè Meliores euadunt. Neq; ſanè ab alio quopiam quàm à Genitura Robuſtum Animal generatur. Vitalis itaq; Genitura ad Sanitatem, ad Robur, ad Animi Fortitudinem, & ad Generandum mirificè confert.*

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Aretæus cum fuerit ætate longè antiquior ipſo Galeno, par eſt credidiſſe Galenum ab eodem plurima deſumpſiſſe, quę tamen accepta nõ reddidit, cum ſcripſerit conſimilia, niſi eadem ipſe Galenus, quantum pertinet ad Seminis Vires. Docti ſatis nouere.

CAPVT

## CAPVT SEXTVM.

### Medicina eſt Ars Coniecturalis, & eius quidam Canones.

MEDICINA eſt Ars Coniecturalis: neq; reſpondet ei plerunq; non ſolũ Coniectura, ſed etiam Experientia, qui in Artis operibus iam ſeſe diutius exercuit, is hanc Veritatem probè cognoſcit, relatam nobis à Cornelio Celſo lib. primo ſuæ Medicinæ.

Quapropter Scitum illud exiſtit, *Vix Vlla Perpetua Præcepta Medicinalis Ars recipit*. Veluti docuere Præceptores ambo Hippocrates, Galenus, quos legite, audite.

### Hippocrates Tex. Quadrageſimoquinto Libri de Fracturis.

*Quod ſi alligatis Ferulis ſuſpicio ſit, ne oſſa rectè Concurrerint, Vel aliud quidpiam hominem infeſtet, vbi Dimidium Temporis præterierit, Vel paulò ante ſoluere oportet, & rurſus deuincire.*

### Galeni Commentarium.

*Superiora dicta ſint, cum omnia rectè procedant. Nãq; vbi ſit ſenſus aliquis Doloris, Vel exulcerationis ſuſpicio, aut Vereamur, ne fractura malè compoſita ſit, aut Caſu aliquo interueniente Membrũ motum ſit, ſoluere Vinculum*

*ante Vigeſimum Diem cogimur. Id autẽ definiuit ipſum, ne quis exiſtimet perpetuum eſſe, quod ſupra imperauit, Fracturam quamlibet vſque ad Vigeſimum diem ſeruandam eſſe penitus immobilem. Semper enim pugnare Medicus debet aduerſus id, quod magis Vrget, Neq; obligare ſe Præceptis, tanquam Legi, quam contemnere nefas ſit. Quum omnia præter Rationem eueniunt.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Hæc omnia dixiſſe voluimus, quaſi præfantes circà ea, quę mox tradituri ſumus. Lucubratio hęc pertinet ad cognoſcẽdam Temperiem Vteri Muliebris non eſt Demonſtratiua, ſed Coniecturalis, innititur enim illis Notis quæ ſunt Lubricæ, ac frequenter non reſpõdent. Nihil ſcilicet ferè ob vnã cauſſam fit. Quapropter non eſt Mirum, ſi fallax plerunq; Ratiocinatio, nutat. Datur ipſa INAEQVALITAS Conformationis, & adhuc Temperiei, ſed neq; ſolũ Totius Corporis, Veruntamẽ & Partis Vnius. Qui hæc ignorat, is aùt raro, aut non diù Medicinam exercuit, ſatagens in obſeruatione diligenter, Vos refractarij, audite Galenum Præceptorem.

## Galenus Lib. j. de Tuenda Sanit. Cap. 6.

*Multos videas, Verbi gratia quibus Caput attemperatũ commodè ſit, Thorax, Venterve, & quæ Generando tributæ Partes ſunt, Parum Proſpera tamen Temperie ſint. Non deſunt, & quorum vnum aliquod Viſcerum, aut alia quæ-*

*piam Particula vna, Pluresve; interim verò plura aliqua Viſcera parum ſalubri ſint Temperamento. Ego verò in Vnica Inſtrumentalium Partium Intemperiem, idq; in nō Paucis notaui, ità vt Verbi gratia, Reliqua omnis Ventriculi concauitas vno Temperamento Commodo, Incommodovè eſſet, alio duntaxat ipſum Ventriculi Os.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Quapropter Documentũ elicite, quod tale fuerit. Vteri Temperies non poteſt conijci ex Cõmunitate Corporis totius (Vtor interim Oratione illius, qui eſt Auicennam interpretatus) nimirum ex Temperamēto Partium Principum, ſed nec ex Pudēdo Vteri. Si quidem Vterus poteſt eſſe vnius Temperamenti, Pudendum verò alterius, vt hoc ab illo prodeat, quaſi Ramus à Stipite. Hoc idem poteſt eſſe diſſidium in Conformatione, atque vna cũ reliquis partibus, Cheneonibus, Pilis Pubalibus, Lumbis, & ſi quę relinquuntur alia. Summa Summarum hæc eſt rata Propoſitio, quam docet Vſus rerum Magiſter optimus, & qui in Artibus dominatur.

*In vnaquaq; Parte Inſtrumentaria dari poteſt Inæqualitas cum Temperationis, tum Conformationis.*

Quapropter intererit eius qui legerit acri, circũſpecto, moderato, ingenio, quæcunq; à nobis fuere ſcripta conſiderare, nec præcipitāter iudicium ferre, vt aliqua repugnare Veritati interdum cognouerit. Proxima eſt enim Feſtinationi Pœnitentia. Sed audiatis Hippocratem atq; Galenum.

Hippo-

## Hippocr. Lib. 6. Morbor. Vulg. Tex. 25.

*Nihil Contemnere, nihil Temerè.*

## Galeni Commentarium:

*Id quidem & ipſum per ſe dictum, & ſcriptum, nullo alio ex prædictis, aut ex ſubſequentibus indiget, vt intelligatur, aut ipſis fides adhibeatur: hoc verò loco omninò appoſitè ad id, de quo agitur hæc Sententia collocata eſt. Huiuſmodi namq; Præcepta pleriſque Exigua, Vilia, nulloq; pretio digna videntur, atq; propterea ab ipſis contemnuntur, vt neq; Ratione, neq; Experientia harum rerum Naturam contemplentur. Quemadmodum verò, quod nihil Deſpicere oporteat, prædictus ſermo Exemplum eſt, ità etiam quod nihil temere, nihil inconſideratè affirmādum ſit, vt ego ipſe in Oratione, quæ ante hanc eſt, & in alijs omnibus feci. Neq; in Hippoc. ſolū ſcriptis, ſed & in alijs omnibus Antiquorum Libris obſeruo, vt non Temerè, quæ quiſq; ipſorum dixit, Approbem: ſed & Experientia, & Ratione Verumnè an falſum ſit, quod ſcripſerunt, examino. At qui ſe vnius Auctoris Doctrinæ, Veluti ſeruos, aut Libertinos addixerunt, ſimulatq; ab eo ſcriptum aliquod inuenerunt, inconſideratè ac temerè credūt, vt in hoc Dicto maximè. In Laborioſis Febribus Aridas Tuſſes excitari. Neque in quibus Laborioſis id fieret, quæſiuerunt: Numquid ab Fatigationibus, & Externa Vexatione, & an citrà hæc eundem affectum habentibus: neque Vtrum ſimpliciter an ex accidenti, Laſſitudo ipſis euenerit. Quod verò in his, id etiam in alijs infinitis contingere ſciatis; & ipſis qui Libros inſcripſerunt, & ijs, qui eos interpretati ſunt, & adhuc multò magis illis Medicis, qui quotidie in Ciuitatibus Circumcurſant, ſola Irrationabili Exercita-*

*tione Vtentes. Multa enim iſti, vt Exigua deſpiciunt, Neſcientes Multis interdum Exiguis coniunctis, Vnam ex ipſis Summam haud Contemnendam integrari. Temerèque alicuius Viri ſcriptis aſſentiunt, cui ipſe ſeipſum Vnuſquiſque ſeruum tradiderit. Sin autem quis id non fecerit, at alio certè modo ei nonnunquã quod primo Imaginationis Caput Veriſimile Viſum fuerit, abſq; longioris Temporis, & per ſe, & Vnà cum alijs Contemplatione aſſentiens, Rem Raro Viſam, Perinde ac ſi plerunq;, aut aſſiduè conſpiceretur, Temerè celebrat. Atque Sectarum Diſſidia hinc maximè Orta eſſe Par eſt, hominibus Sapientiæ Opinionem affectantibus, ſibiq; nimium tribuentibus, quæ Veriſimilia Viſa fuerint, non ſæpius Vna cum multis conſiderata vera eſſe credentibus; Quemadmodum verò nunc de ſignificatiuo Præcepto exempli loco Sermonem fecimus, ita quoq; in Curatiuis nullum eorum, quæ Puſilla eſſe videntur, Spernendum eſt: neq; Temerè atq; inexplorate dictis ipſorum facultatibus credendum, vt in Libris de Methodo curandi præcepimus.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Deridendi ſunt ergo illi Medici, & Irrationales exiſtimandi, qui audent contemnere Indicia Qualiacunque, Quantulacunque fuerint, deſeruientia Cognitioni, vel Curationi, atque Cognitioni cum ipſius Temperiei, tum ipſius quoq; Intemperiei.

Sed quia (Veluti ſcripſimus) difficillimum eſt Scitè, Prudenterq; colligere Veram Cõcluſionem Coniecturalẽ, præſertim quando non conueniunt Indicia, ſed potiùs diſſentiunt, arbitramur operæ-

pretium

pretium nos facturos eſſe, delineantes aliquatenus & craſſiori Minerua, quę neceſſaria exiſtant homini hoc negotium tractaturo. Nam rem ipſam docere penitus (niſi turpiter labimur) pertinet ad Phyſiologiam Coniecturæ Medicæ, quod Operis iam ſcripſimus, at non ità breui publicabimus alijs diſtricti negotijs. Cuius Operis conſcribendi occaſionem detulit mihi Præceptor Pergamenus, qui ſcripſit *Librum de Coniectura, & Signo*: Veluti aliàs monuimus, & præſertim in Libro à me compoſito, cuius eſt Index Titulus. *De Interitu Voluminum Galeni*, quem edemus Typographi quotieſcunque me admoneant, huiuſmodi namq; Opera, nō ad Lucubrationes, at ad Meridiationes pertinentia, quæ multam Lectionem, atq; Memoriæ tenacitatem oſtendunt, non ſatis curo. Sed legatis Galeni dictum.

## Galen. Comment primo. Tex. 2. in Hippoc. De Ratione Victus.

*Τέκμαρσις eſt, quæ per τεκμήριον fit Cognitio. Τεκμήριον autem appellant Veteres Syllogiſticum ſignum, non autem Simpliciter Signum omne, vt in Opere, De Coniectura, & Signo eſt Demonſtratum.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Principio quicunq; voluerit Scitè, Prudenterq; Cōijcere (eſt autem Coniectura Manus altera, & Oculus Medicæ Facultatis) oportet illum cognoſcere

ſcere

ſcere ſigillatim, & penitus, *Quæ ſint? Quot exiſtant? Quomodo Indicent? Præterea & Quatenus?* Iſthæc omnia oportet in promptu eſſe Medico, quæ noſcat Veluti Vngues, digitoſq; ſuos: Cuiuſmodi Cognitio non ita eſt difficilis, Veluti quæ ſubſequitur altera. Hæc autem pertinet ad ipſa iam enarrata Indicia, ſed non conſiderata ſigillatim, ſeparatim nimirum, atque Simpliciter, quod Scholę dicerent in ſeſe, at cum reſpectu, & relatione ad ſe inuicem, Comparatiuè ſcilicet. Hoc eſt Opus præter cætera Præcipuum Dignitate, Fine, cæteris omnibus præponendum, quo ſublato Fortuna, non Arte, Empyricus, non autem Rationalis fueris Medicus. Huc niſi fallor Senex Præceptor Scitè, Catè reſpiciebat inquiens: *Iudicium Difficile*. Quam Dotem nemo aſſequetur, niſi & Artem Vniuerſam probe calleat, & eādem, nauiter, diuq; exercuerit. Poſtremò autem omnia & ſingula ritè obſeruata Memoriæ mandauerit. Hic enim eſt omnium Artium, Facultatum, Scientiarum Theſaurus Memoria.

Cognoſcere autem Indicia ipſa cum ſigillatim, tū & inuicem Comparata oportere, propter eruendā Cognitionem Temperiei, argumento ſit, quod in ipſa legendi actione comparanda, & conſequenda contingit. Nemò quippè ignorat primò ſigillatim cognoſcere neceſſarium eſſe ſingula quæq; Elementa, mox illa ſimul componenda in ſyllabas, demum & Dictiones, poſtremò Orationem. Ex cuiuſmodi interſtinctione Elementorum, ſed & combinatione eorūdem facta diù, & vſurpata ſenſim contrahitur habitus legendi præceps, & Vix

pręme-

præmeditationis Veſtigio factus. Non ſecus euenit in Iudicio ferendo Temperierum ex ipſis Notis, quarum longo tempore cognitarum, obſeruatarũ, Scitè Prudenter animaduerſarum, & Memoriȩ inhæreſcentiũ ſubſidio, & ope ſenſim inoleſcit Habitus, qui Vulgo dicitur Conſuetudo, ſtatim iudicandi illud, quod ex Notis indicatur. Aeſtimatio namque illa earũdem Notarum inuicem Comparatarũ, dum Vires penduntur iuxta Momenta ſingula ferè tempore indiuiſibili peragitur, cum omnis Facultas Interior in operatione ſua exercenda ſit celerior facultate qualibet Exteriori, non ſecus ac omnis Facultas Superior & Nobilior breuiori temporis decurſu Opus proprium peragit, quàm reliquȩ Facultates inferiores, & Ignobiliores. Omnia enim Nobilia ſeparant ſeſe à Tempore quantum poſſunt, tantùm autem poſſunt, quantum Dignitate præſtant. Sed hæc ſunt alterius negotij.
Redeat iã Oratio, vnde fuit digreſſa, ſubijciamuſq; Memoriæ proximè narrata. Non eſt enim Inutile ipſa Vtilia repetere. Indicia omnia & ſigillatim cognoſcere, & inuicem collata oportet. Nam tãtum abeſt vt ex vna vel altera Nota (dummodo earum ſit multitudo) colligere nobis liceat Partis Temperiem, vt aliquandò (pluribus etiam Notis idem ſignificantibus) incertum exiſtat, neq; ſatis firmum cenſeatur Docto, Prudentiq; Ingenio deducere Cõcluſionem. Abierint ergo in Syluas, aut ad Raſtra, qui damnare audeant ſcripturam noſtram, ſi vna vel altera Notarum non reſpondeat. Audite Galenum.

Gal.

## Gal. Cap. vlt. De Plenitudine.

*Sed mox an ſolius ſanguinis ſit, an verò alterius humoris illis intermixti in vniuerſi Corporis colore diſcernendum erit, vel etiam ex alijs Symptomatibus quæ nuper recenſuimus, nempè quæ de Somno & Vigilia diximus: deq; Cibi Appetentia & eius defectu: & de alijs præterea, quæ à nobis modo relata ſunt.*

*Inſuper & ex Priori Victus ratione, ab Exercitationibus, & ijs quæ ægrotanti accidere conſueuere, necnon & ex Anni Tempore, Regioneq; & Naturali Corporis tum Denſitate, tum Raritate. Sic enim præſtiterit potius ex omnibus Fidem dignotioni deſumere, quam ex vno tantum vel duobus, cum probe nouerimus, quod hoc ipſum in hac arte ex Coniectura plurima deprompſit, Vniuerſa inquam, Artis Pars, quæ DIGNOTRIX eſt, & non ſolùm ea, quæ in Dignoſcenda Plenitudine, aut Cacochimia verſatur, de qua nunc nos diſquirere inſtituimus.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Animaduertas quomodo Galenus cenſet inſtituendam eſſe Dignotionem Humorum Corpori noſtro inexiſtentium. Scilicet conſulere oportet ſigillatim, Fontes omnes illos, Vnde Humores Ortus Cauſſam ſui poſſunt deducere, deriuare. Negat ex vno, vel altero Indicio, niſi & reliqua cognoſcātur, licere cuiquam colligere Pręedicatum Concluſionis, vel Concluſionem ipſam Coniectoriam, quod & alibi docuit. Vos legite.

Galenus

## Galenus Lib. 2. de Temperamentis.

*Ad hunc modum de Temperamentis ineunda nobis Conſideratio eſt, Quamque ſcilicet Particulam Seorſim Perpendentibus, nec auſis ex Vna pronunciare de omnibus. Quod vtiq; nonnulli fecerunt, qui Reſimos, humidos: Aduncos, ſiccos eſſe dixerunt. Et quibus parui ſunt oculi, ſiccos: Quibus Magni, Humidos, &c.* Scribit verò paulò inferius.

*Sed videre licet Totius Corporis Habitum & Mollē, & Pinguem, & Album, & Carnoſum, cui tamē oculi ſunt Parui, & Naſus Acutus. Rurſus Siccum, Macilentum, Nigrum, & Hirſutum, vbi Magni ſunt oculi, & Naſus Reſimus. Praſtat igitur ſiquidem de ſolo agitur Naſo, vt ex eo Reſimo Humiditatem: Ex eo adunco ſiccitatem coniectes: Nec de Totius Animantis Temperie ex his Particulis Pronunties.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Omninò ſi quicquam polles ingenio eiuſdem Vires promoueris, noueris ex ſuperiori Galenica Oratione per Analogiam argumentari, atque deducere Prçceptum Conſimile in æſtimanda Temperie Partis Vnius ex eiuſdem notis. Quemadmodum enim nos colligimus Temperiem Corporis Vniuerſi ex Temperie Partium, Vnde ipſum Totũ conſurgit: A pari nos etiam colligimus Tēperiem ſingularis cuiuſque Partis ex Indicijs, eidem peculiaribus. Quapropter ſicuti nō licet ex Vnius Par-

tis Temperamento concludere Totius Corporis Temperamentum: omninò neq; licuerit, ex Vno Indicio concludere Temperiem cuiuſlibet Partis. At quî agendum ſit? *Numerum, Dignitatem, Ordinem* Indiciorum oportet cognoſcere, Eadem inuicem conferre. Sane iſtud neceſſe eſt, Veruntamen hæc præſcribere, docere, pertinet ad Phyſiologiam Coniecturæ Medicæ, non autem ad præſens inſtitutum, quod ſupponit Virū in Artis operibus iam diù exercitatum, aut ſanè prouectum eatenus Ingenium, vt abſq; ſubſidio Corticis nare valeat. Sed nō expectetis, neque expetatis ab Opere Phyſiologico Medicæ Coniecturæ Minutatim deſcripta quęcunq; fuerint Peragenda; Canones duntaxat Vobis dabuntur, quibus Vtentes Valeatis dirigere, dimetiri, Operationes Veſtras. Et doctiſſimè ſcripſit Præceptor Iunior.

## Ariſtoteles Lib. 2. Etich. Cap. 2.

*Illud autem antea confiteamur oportet, omnem Sermonem qui eſt de rebus agendis, Figura, & non exacte fieri debere, quemadmodum & ab initio diximus: Rationes, inquam, vt Materia poſtulat, ſemper eſſe efflagitandas. Actiones autem, & ea, quæ Proſunt, nullam habent Stabilitatem, quemadmodum nec Salubria ipſa. Atq; cum talis ſit ſermo Vniuerſalis, multo minus is ſermo Certitudinis habet, Qui de Singularibus eſt. Nam neq; ſub Artem, neq; ſub Præceptionem Vllam cadunt. Sed oportet ipſos agentes ea ſemper conſiderare, quæ ad Tempus accommodantur,*

*dantur, quemadmodum & in Medicina fit, & in Gubernandi etiam Arte.* Idem alibi ſcripſit.

## Ariſtoteles Lib. 2. Ethic. Cap. Vltimo.

*Qui parùm à Recto exorbitat, nõ carpitur, ſiue ad Defectum, ſiue ad Exuperationem ſe flectat: Qui verò, Multum, Vituperatur: Non enim latet egreſſus. Facilè autem non eſt excipere Ratione Quouſque, & Quantum à Recto quiſpiam egreſſus carpendus eſt. Neq; enim aliud quicquã Senſibilium determinari facilè poteſt. Talia verò in ſingulis ſunt, & Iudicium eſt in ſenſu.*

## M. Antonius Vlmus Patauinus.

Vanum eſt itaq; expectare, atque expetere Doctrinam ſingularem, Definitam eorum, quæ pertinent ad Senſum. Imò non eſt Philoſophus qui non cognouit Veritatẽ huius propoſitionis, quam ego diutina collegi obſeruatione.

Oratio non ſatisfacit penitus vel Senſui, vel Intellectui.

Nemo quiſquam Mortaliũ (homo ego loquor humanè) ſufficiet vnquam, penitus explicãdo quę Senſus Sentit, quæ Intellectus Intelligit. Non hoc aio, & volo, vt Oratio referat prorſus effectu Operationes iſtarum Facultatum, ſed aio ab ipſo Senſu, & Intellectu ſentiri, Intelligi aliquid Vlterius adeò promotũ, cui narrando non æquipollet Oratio, Sermo, loquutio. Illud Senſus cognouit Phauorinus Philoſophus, quando ait, apud Agellium

Plus eſt in Senſu quam in Sermone. Veruntamen & alij percepêre. Hoc autem legi apud Plotinum Præceptorem, at non Simpliciter Idem, ſed ipſum audiatis.

## Plotin. Enneidæ 5. Lib. 5. Cap. 6.

*Ridiculum eſt complecti moliri immenſam illam Naturam. (Loquitur de Prima Cauſſa, quod eſt omni Ente ſuperius) Quiſquis autem id molitur ſeipſum vel à minimo quoq; illius Veſtigio procul admodum amouet: Profectò quemadmodum cognoſcere Naturam Intelligibilem cupiens, tunc demum cognoſcet quod eſt ſuper ſenſibile Genus, quãdo nullam prorſus rei ſentiendæ tenebit imaginẽ.*

*Sic etiam qui Naturam Intelligibili Natura ſuperiorẽ contemplari deſiderat, ſi modo Intelligendum omne dimiſerit, contemplabitur per hoc inquam diſcens illam exiſtere: Qualis verò ſit omninò dimittens.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus:

Sanè vbi deficiat Intellectus, vel non ſufficiat in ipſo Intelligendi munere, cognoſcens dumtaxat Intelligibile quoq; dari, at Inintelligibile. Et hæc eſt Nota quãtum ego ſentio Philoſophi Optimi. Quid mirum ſi dixerimus deficere, aut non ſatisfacere ipſa in Orationem ipſi Intellectui, nedum ſenſui, quod & ab eodem nihilominus Plotino habebitis legentes Vlterius.

## Plotinus eodem prorſus Loco.

*Hoc ipſum Verò, quod dicitur Quale, ſignificat reuera non Quale. Cui enim non ineſt quod dicere Quid conſueuimus, nec cōuenit etiam Quod Quale appellare ſolemus. At nos noſtris quaſi cuiuſdam Parturientis Anguſtijs laborantes. Quid potiſſimum dicere Deceat, ignoramus, & de illo, quod dici non poteſt, dicimus, atque nominamus, Significare aliquid nobis ipſis, quoad poſſumus, affectantes. Forſan verò & Nomen hoc quod dicitur Vnum, per reſpectum quendam ad Multa Negationem, Eleuationemq́; ſignificat. Quapropter Pythagorici quoq; Apollinem Secretiori quadam ſignificatione inter ſe nominabant, ipſa ſcilicet Negatione Multorum.*

*Si autem Nomen hoc, Vnum ſignificatione ſua ponat aliquid, & affirmet, tum Nomen, tum etiam Nominatum erit Obſcurius quam ſi quis Nomen illius eſſe minimè dixerit. Nam fortè Nomen id dictum eſt, vt Indagator exordiens ab eo, Quod maximè omnium ſignificare poteſt ſimplicitatem, eò tādem perueniat, vt hoc ipſum prætereà neget, quaſi quanto melius à Nominante poni potuit, impoſitum fuerit: Neque tamen hoc dignum ſit, quo Natura illa ſignificetur. Nempè illud Auditu attingi non poteſt, neq; ab Audiente Vllo poteſt intelligi: Sed (ſi cui patere poteſt) occurrit potius Intuenti.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Sanè hîc nunc Stylo temperare non poſſum, quin Plotinum Præceptorem meum prædicem, & Ingenio-

Ingeniorum Oceanum, & abſq; exemplo genitũ, cum de Cognitione eius *Qui eſt*, hæc adeò pronunciarit nobiliſſima Auro, Cedroq; digna. Et quia dixit VNVM à Nullo poſſe intelligi, ſed occurrere potiùs intuenti. Vt ſciam digreſſum fuiſſe me longius à Propoſito noſtro, haud tamẽ pigebit referre eiuſdem Præceptoris Verba Verè diuina, quę in Enneade iam relata ſcripſit.

## Plotinus Lib. 3. Cap. Vlt. Enneados 5:

*At in eò quod Simplex eſt omninò, nullus poteſt eſſe diſcurſus. Sufficit autem modo quodam Intellectuali illud attingere. Oporteťq; attingentem ipſum dum attingit omninò neque poſſe quicquam Loqui, neque otium habere dicendi, ſed poſterius de ipſo ratiocinari. Credendum verò eſt, tunc demum nos Vidiſſe illud, Quando animus repente Lumen acceperit. Hoc enim, hoc inquam Lumen ab ipſo Bono manat, hoc eſt ipſum Bonum. Tunc certè putãdum eſt id nobis adeſſe, quando tanquam DEVS Alius, inuocante aliquo, Domum intrans prorſus illuminat: alioquin niſi intrauerit, non illuminat. Sic itaq; Anima Vacua Lumine eſt, & Vacua Deo: Illuminata Verò habet iam, tota quod mente petebat. Hic certè, hic eſt Finis Animo Verus, Lumen ſcilicet accipere illius, & Ipſum Ipſo perſpicere, non Alterius inquam Lumine cõtueri, ſed per ipſummet aſpicere. Quod & ſuſpicit. Per quod enim illuminatus eſt, idipſum eſt nobis perſpiciendum. Neque enim Solem per Lumẽ Alienum intueri ſolemus. Verum ſi quæras, quâ id ratione conſequi poſſis, omnia prorſus è medio tolle.*

Marcus

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Finis Hominis eſt Cognitio Dei: DEI Cognitio eſt ipſiuſmet DEI Largitio, ipſe enim liberaliter ſeſe Manifeſtat nobis, & ad eũdem accedimus, dum à nobis ipſis recedimus. Modo ſi quem pertæſum eſt hæc delibaſſe digredientes nos, tandiù ab inſtituta Oratione, conſulat rei Dignitaté, Epyſodia futilia perplura ſuis in operibus à Galeno relata, quę dicta mihi non fuerint illum damnandi cauſsâ, ſed ineptos iſtos Orbilios Galenicos, vt aliqua ex parte commonefacerem, qui ſupinè anteponunt Satagendis Negligenda: Valeant. Modo in Viam redeũtes diximus tradi equidem poſſe Canones Coniecturę Medicæ, Indiciorumq́; ipſius, at ſingularem ſigillatim narrare non licere. Non ſatisfacit quippè Oratio ipſi Senſui, cum ſit Plus in ipſo Senſu, quam in Oratione. Quapropter ſcripſit Pręceptor Iunior in hanc Sententiam.

Ariſtoteles Lib. 2. Politicorum. Cap. 7.

*Vt enim in alijs Artibus, ſic etiam circà ciuilem Conſtitutionem impoſſibile eſt ſingula ad minimum Vſq; ſcriptis comprehendere. Neceſſe eſt enim vt Generaliter ſcribantur. At illa quæ aguntur particularia ſunt.*

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Hinc eſt quod Artes, quæ verſantur circa Singularia, vt Medicina præſertim, Militaris Nauigato-

ria, exactè ſcribi nequeant. Quapropter, ſi quid ſentio, Vix, aut nunquam plenè addiſcuntur. Quinimò in huiuſmodi Artib. qui dominatur eſt Vſus & Experientia, neq; eſt Vlla diſciplina in qua non peccando diſcatur. Nam vbi quid perperam adminiſtratum ceſſerit improſperè, Vitatur quod fefellerat, illuminatq; Rectam Viam Docẽtis Magiſterium. Propterea ſcripſit Ariſtoteles.

## Ariſtot. Lib. Vlt. Ethic. Cap. Vlt.

*Neque Medici ex Libris fiunt: & tamen dicere conantur, non ſolum Curationes, ſed etiam Aegrotantes curari poſſe, & Vt curare oportet, Habitu Vniuſcuiuſque diſtincto &c.*

Singularia ſigillatim ab Autoribus tradi nõ poſſe indicauit etiam Gal. Prçceptor, quando ſcripſit.

## Galenus Comment. 2. in Librum Hippocr. De Ratione Victus. Tex. Com. 36.

*Verùm quemadmodum ad Speciei Victus Inuẽtionem, operæpretium eſt, vt cognoſcas, An Robuſta vel Infirma ſit laborantis Facultas: Quot item diebus Morbi Coctio futura ſit? Sic & conſiderandum Quantum vel Robuſta, vel imbecilla fuerit, nempè in Virtutis tum Robore, tum Imbecillitate Magis, & Minus Valdè diſcrepant.*
*Sic Morbi quoq; differẽtias conijcere oportet. Neq; enim Satis eſt cognoſcere, quod Pleuritis, vel Peripneumonia ſit, ſed & Qalis nam ea ſit cognoſcere oportet, in Dolore, Febre, & Sputis. Nempè Pleuritidum, quæ cum Dolore*

*ſunt,*

*ſunt, Aliæ quidem Magis aliæ verò Minus Tales exiſtũt: Febremq; Vehementem habent tum Magis tum Minus Pleuritides Particulares. Sed non Parua quoq; eſt in ijs, quæ expuuntur Differentia, vt in Prognoſtico eſt dictum. Cum igitur Particulatim in dictis Differentijs Varient ægri, fieri nequit, vt in Empyricorum appellatis Syndromis reperiatur Diſciplina. Neq; enim eorum qui in Virtute comperiuntur, Exceſſum Differentiæ ſcribi poſſunt: Neq; Febris vehementia: Neque ſputorum Quantitas: neq; in Particularibus Coloribus, Diſſimilibuſq; Eductionibus Magis atq; Minus. Verum cuiuſq; rei Virtute intellecta, omnes inter ſe comparare, Summamq; vnam ex ipſis colligere oportet.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Caligat in ipſa illuſtri Meridie quicunque non intelligit inſtituendam eſſe Doctrinam Coniecturæ artificioſæ hoc pacto. Nimirum ſeorſim prius Notas, Indiciavè cognoſcere, mox illa eadẽ ſimul componere: poſtremò diducere, colligere ſummã, ſcilicet Concluſionem ipſam, & Iudicare tandem, ferreq; Sententiã, quod eſt Negotium difficillimũ, & ſacerrimè Arduum in ipſa Medicina faciunda.

Duo itaque ſunt Præcipua, & ſint Principia in Re Medica facienda, quantum pertinet ad Inueſtigationem ipſius Temperamenti, quæ non pigebit referre, præſertim occaſione cuiuſdam erroris in excudendo, qui interuênit.

Primũ oportet colligere Cõcluſionem Coniectoriam, Non ex Vno Inditio, at ex Pluribus, niſi Omnibus. Vnum autem Indicium non ſufficere

ad Indicandam Temperiem, vel Totius, vel Partis, vt ſit ex Conformatione, aut alio deſumptum modo, ſatis patet ex dictis hucuſq; : Hanc tamen Veritatem vt cognoſcatis apertius, legite, audite.

Albertus Alemanus, vel quemadmodum Vulgo fertur, Magnus lib. 9. de Animalibus, Tract. 1. Cap. j. cuius eſt Rubrica.

Quando primum incipit deſcendere Semen ad Inguina.

*Adhuc autem differens eſt in annis Pubertatis Eleuatio, & Tumor Mammillarum in Puellis, Quoniam quædam earum acquirunt Mãmillas Magnas valdè, & quædam Paruas, & Paucæ inueniũtur, quæ etiã NVLLAS habent, niſi ſicut Viri. Talis enim eſt inuenta Fœmina apud nos in Ciuitate Vangionum, quæ nunc* Vuormatia *vocatur, quæ tamen Plures enixa eſt Infantes, & aliquando tres ſimul enixa eſt Gemellos.*

Alterum eſt, oportere ſimul Indicia, vbi diſſentiant, Comparare, Comparataq; demum Iudicare nouiſſe, quod eſt maxime Arduum in Arte Medica, & Periculoſum, nõ ſecus atq; infames Scopuli Acroceraũnia : & Iudicare in Medicina perinde eſt, atque inter Scyllam, & Charybdim nauigare. Sitne Maximum Rectè Iudicare, legatis, audiatis Præceptorem Iuniorem.

Ariſtot. Lib. Vlt. Ethic. Cap. Vltimo.

*Selectio eſt Sagacitatis, & Iudicare Recte eſt Maximum, vt in Muſicis. Qui namque ſunt in Singulis Experti,*

*perti, Rectè opera iudicant: & Quibus aut Quomodo perficiuntur, & quæ ſunt his conſona comprehendunt. Inexpertis autem ſatis eſt, ſi non lateat ipſos Benè, an Male factum ſit Opus, vt in Pictura.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Rotũdum itaq; Vegetumq; ſit Ingenium, quod Iudicio ferendo ſit aptum in ipſa Facultate Medica Arte Coniectoria. Parergon fuat ſciolis homuncionibus, qui adhuc Manum Ferulę non ſubduxere, vt ſint Suggeſtiſcientes non pertinere ad illos meorum Operum Cenſurã. Suppudeat illos, modo quicquam Frontis obtineant, hæc iudicare Velle ſcripta, quæ legere forſitan quidem Valuerint, ſed Vix intelligere potuerint. Neque obijciant nobis eoſdem ab ipſis libros poſſideri, ſed & legi, qui mihi leguntur & poſſidentur. Audiant, Audiant Galenum, ſed prius nouerint, Non quicunq; legit, is protinus intelligit, neq; ſi Valet ad intelligẽdum illico Valet ad iudicandum. Qui vult proficere in Scientijs, Artibus, & Facultatibus, oportet illum & legiſſe, & intellexiſſe, & Iudicaſſe, & Meminiſſe, aut Reminiſci poſſe. Niſi Vigeat his dotibus Ingenium promouere fortaſſis potuerit aliquatenus, Veruntamen non equidem Longius. At legite.

## Galen. Comm. ſecundo in Librum Hippoc. De Ratione Victus. Tex. Com. 36.

*Qua quidem in Re (loquitur Galenus de colligenda Summa ex Notis Morborum, breuiter de Subducenda ex*

*illis Coniectura Artificioſa) tum Meliores, tum deteriores reperiuntur Medici, quamquam eadem dedicerint.*

Sed quinam exiſtunt aptiſſimi? Proſequitur Galenus, Vos legite, audite.

Nempè qui perſpicaci magis pollēt Ratiocinio, ijs qui hebetius habent, euadunt Probatiores. Laboris item Amantiores Segnioribus, Exercitatioreſq; minus exercitatis: Atq; qui Memoriam tenaciorem habent, ijs qui minus ea Valent.

## Galen. Tex. Com. 37. eiuſdem Libri.

*Quoniam Victus cuiuſq; ſpecies ex ijs, quæ antea dixit inuenitur: atq; inde, quæ in ante ſcripta dictione dicuntur, Conijcere operæpretium ſit, vt in Singulis Victus formis, Quantitas reperiatur: præſenti Dictione, Ciborum autem Adiectioni intendendum multò minus: Nam prorſus ſubtrahere, ſæpenumerò expedit, cognoſcens Præſidiorum ſingulorum Quantitatem Artificioſa egere Coniectura. Artificioſè autem Conijcere Viri eſſe, qui Vires omnium, quæ in Arte ſunt, didicerit, Memoriæ mandauerit: atque diligentia omni adhibita ſe in operibus Artis exercuerit. Paucoſq; Tales exiſtere.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

An eſt cuiuſuis Ingenij nimirum Popularis tractare Medicinā, quæ Ars eſt Indiuidua reſpiciens, omninò Coniecturalis, propterea Lubrica, Incerta, Fallax, Immenſa? Sed legite, audite Præceptorem Seniorem.

## Hippocrates Lib. de Fracturis, Tex. 6.

*Certum tamen nihil eſt (loquebatur de corroboratione oſſis cubiti, ſcilicet de Callo, Quoto nempe die oſſa hæc fracta inſimul coaleſcant Naturâ) Nam & Natura à Natura, & Aetas ab Aetate Valdè differt.*

## Quod Agnoſcens Cornelius Celſus lib. primo ſuę Medicinę in Procemio in hanc ſcripſit Sententiam.

*Quin etiam Morborum in ijſdem hominibus Aliæ atque aliæ Proprietates ſunt: & qui Secundis aliquando fruſtra curatus eſt, Contrarijs ſæpe reſtituitur. Plurimaq; in dando cibo Diſcrimina reperiuntur, ex quibus contentus Vno ero. Nam famem facilius fert Adoleſcens quam Puer: Facilius Vno cibo, quam Prandio quoque aſſuetus: Facilius inexercitatus, quam exercitatus homo ſuſtinet. Sæpè autem in eo magis Neceſſaria cibi Feſtinatio eſt, qui Minus Inediam tolerat. Ob quæ competit eum, qui Propria non nouit, Communia tantum intueri debere, Eumq; qui noſſe Propria poteſt, illa quidem non oportere negligere, ſed his quoq; inſiſtere. Ideoq; cum Par Scientia ſit, Vtiliorem tamen Medicum eſſe Amicum quàm Extraneum.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Oportet itaque nauiter ſeſe Medicum exercere in Proprietatibus Indiuiduorum Cognoſcendis, atque eorundem Accidentibus Vltimis obſeruandis,

dis, qui plerumq; ſunt Duces ad Myſteria ſingularium cognoſcenda vel conijcieda, Sanè Docti intelligunt qui Affectiones ipſas nouere. Interim nõ libet neque licet, niſi inopportunè plenius meam indicare Sententiam. Veruntamen iuxta illud Vulgatum. Sapienti Pauca. Mitte Sapientem, & Nihil dixeris. Conſtat itaque ex Superioribus, quam Doctè ſcripſerit Ioannes Michael Sauon. Patau.

## Ioannes Michael Sauonarola Patauinus Lib. 2 De Balneis. Cap. 17.

*Et eſt ſimile Indicium hoc Indicio, quod ex ſignis Medicinalibus accipitur. Nam cum Signa Medicorum ſic Efficacia, & non Fallentia non inueniãtur: ſed Notitiam ſunt dantia Veritati Propinqua, hinc ſurgit Iudiciũ Aeſtimatiuum. Quare diuerſi cum diuerſitate Extimatiuæ de occurrentibus Aegritudinibus, & Caſibus Diuerſa deponunt Iudicia.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Hæc eſt Radix Phyſica diſſentientium Opinionum, quas experimur in Medicorum Cõſultationibus ferè ſemper diſſentientibus, rarò autem conſentientibus. Quapropter malè audit Ars Medica non equidem ſimpliciter, at apud Idiotas, qui ſua Decempeda reliquorum Ingenia forſan dimetientes, arbitrantur hoc ab iniquitate Medicorum, vel ab ipſa Artis Vanitate, pueriliter admodum Cenſentes prouenire.

Nec ſatis mirari poſſum & Catonem & Plinium Præſtantiſſimos alioquin Viros in Artem hāc, Rerum Naturæ cognitioni proximam, & conſanguineam adeò intemperanter fuiſſe debachatos.

## Marcus Cato.

*Dicam de iſtis Græcis ſuo loco Marce Fili, quid Athenis exquiſitum habeam, & quod bonum ſit eorum litteras inſpicere nō perdiſcere Vincam nequiſſimum, & Indocile Genus illorum, & hoc puta Vatem dixiſſe. Quandocunq; iſta Gens ſuas litteras dabit, omnia corrumpet. Tum etiam magis ſi Medicos ſuos huc mittet. Iurarunt inter ſe Barbaros necare omnes Medicinâ. Sed hoc ipſum Meridie faciunt, vt Fides ijs ſit, & facilè diſperdant. Nos quoque dictitant Barbaros, & ſpurcius nos quam alios Opicos appellatione fædant.*

Plinius dixit, ſubiungens illicò:

## Plinius Lib. 29. Hiſtor. Cap. primo.

*Atq; hic Cato. DCV. Vrbis noſtræ obijt LXXXV. ſuo ne quis illi defuiſſe publicè Tempora, aut priuatim Vitæ ſpacia ad Experiendum arbitretur. Quid ergo? damnatam ab eo Rem Vtiliſſimam credimus? Minimè Herculè. Subijcit enim Qua Medicina, & ſe & Coniugem Vſque ad longam ſenectam perduxerit, ijs ipſis ſcilicet, quæ nunc nos tractamus. Profiteturq́; eſſe Commentarius ſibi, quo Medeatur Filio, Seruis Eamiliaribus, quem nos per Genera Vſus ſui Differimus. Non rem Antiqui damnabant, ſed Artem. Maximè Verò Quaſtum eſſe immani pretio Vitæ recuſabant.*

Marcus

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus:

Contra Ego Credo potiùs damnari Homines, quam Artem, vel Condemnari eiuſdem Superſtitionem. An ſit Rerum Medicarum Vſus Arte ſublata? Legant ſed intelligāt Hippoc. Contumaces.

## Hippocrates Libro de Arte Tex. 5.

*Dicet ſanè hic Aduerſarius, quod multi iam ægri etiam Citrà Medicorum Vſum ſint ſanati: & Ego id dicentibus Credo.*

*Videtur autem mihi omninò fieri potuiſſe, vt & quis Medicis non Vſi ſunt in Medicinam inciderint, non tamen vt ſcierint, Quod in ipſa Rectum fuerit, & Quod nō Rectum: alioquin contigiſſet, vt ſeipſos eodem penitus modo curaſſent, quò curati fuiſſent, ſi Medicos adhibuiſſent.*

## Ex Capit. Septimo, vel Contextu ait idem Hippocrates.

*Quæ enim profuerunt, ob rectum Vſum profuerunt: Quæ verò nocuerunt, ob id quod non rectè Vſurpata ſunt, nocuerunt. Atqui Vbi Rectum & Non Rectum. Vtrumq; ſuum finem habet, quomodo quis hoc Artem eſſe neget? Hoc enim ego Artis expers eſſe dico, vbi neq; Rectum, neque non Rectum aliquid exiſtit. Vbi verò Vtrumq; horū ineſt, Quomodo hoc non Artis opus, ſed potius Inartificialitatis exiſtat?*

Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Marcus itaq; Cato non potuit Artem damnare quin damnaret & Rem; neque probare eidem licuit Rẽ, niſi & Artẽ probaret: Hallucinatus, itaq; eſt Plinius, niſi ego Hallucinor, vel malè ſenſerit Cato, quandò opinaretur dari Medicamenta non autem eorundem Vſurpandorum Artem: Quidquid ſit aut Cato, aut Plin. (Veluti Videre Videor) aberrauerit. Non eſt damnanda Medicina, ſed Medicus eâdem abutens. Atque ſi damnanda eſt Medicina, Ambitioſa condemnetur, exibiletur, non autem quæ Proba, quæ Ingenua, quæ Liberalis exiſtit.

Haud nego iſthæc Vera eſſe ab eodem relata.

Plinius Lib. 29. Hiſtor. Cap. j.

*Ac minus credunt quæ ad Salutem ſuam pertinent, ſi intelligunt. Itaque Herculè in hac Artium ſola euenit, vt cuicunq; Medicum ſe profeſſo ſtatim credatur, cum ſit periculum in nullo Mendacio Maius. Non tamen illud intuemur: adeò blanda eſt ſperandi pro ſe cuiq; Dulcedo.*

Vidit hoc Præceptor Senior, itaq; ſcripſit,

*Medicina omnium Artium Præclariſſima eſt: Verùm propter Ignorantiam eorum qui eam exercent, & ob Vulgi ruditatem, quod tales pro Medicis iudicat, & habet, iam eò Res deuenit, vt omnium Artium longe Viliſſima cenſeatur. At verò hoc peccatũ ob hanc potiſſimùm Cauſſam mihi committi Videtur. Soli namq; Medicinæ nulla*

*Pœna in Rebus Publicis ſtatuta eſt, præterquam Ignominiæ: Verum hæc ipſa non afficit, neq; contingit eos, qui ex Compoſito Perſonam ipſius induerunt: Simillimi enim huiuſmodi Medici ſunt Perſonis, quæ in Tragædijs introducuntur. Quemadmodum enim illi Figuram quidem, & Habitum, ac Perſonam eorum, quos referunt, habent, illi- ipſi autem verè non ſunt: ſic & MEDICI FAMA quidem, & NOMINE MVLTI, RE autem, & OPERE valdè PAVCI.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Quicũq;, ratione probè ſubducta, ſingulas quaſque ætates conſulere voluerit, nę is cognouerit Pictos, & Fictos Medicos perplures viguiſſe, Veros autem, ac Synceros aliquos etiam in tenebris latuiſſe. Sed quorſum admiratio? Quando Idiotæ de Medicis iudicium ferant, ac Vulgus, cuius propriũ eſt nihil intelligere. Medicorum Pictorum, Fictorum vitio contingit, ſed & ignaui, ignari Popelli cauſsâ contingit, vt Ars Medica Bona malè audiat. In iſtorum homuncionũ Verſutiam, Iniquitatem referri debent aliquando, quæ ſcripſit Plinius.

## Plinius Lib. 29. Hiſtor. Cap. j.

*Ned dubium eſt, omnes iſtos Famam Nouitate aliqua aucupantes, Animas ſtatim noſtras negociari. Hinc illæ circà Aegros Miſeræ ſententiarum Concertationes, Nullo idem cenſente, ne videatur acceſſio alterius. Hinc illa infelicis Monumenti Inſcriptio, Turba ſe Medicorũ perijſſe.*

Marcus

M. Antonius Vlmus Patauinus.

Cuius Monumenti illa fuiſſet Inſcriptio, ſanè ignoro, iſtud equidem noui à Xiphilino ex Dione relatum.

Ioannes Xiphilinus ex Dione Niceo
In Vita Adriani Imperatoris.

*Adrianus tandem contempta Diæta, vſuſq; Cibo, & Potu minus idoneo, mortuus eſt, morienſq; exclamauit illud peruulgatum.*

Πολλοὶ ἰατροὶ βασιλέα ἀπώλεσαν

*Multi Medici Regem ſuſtulerunt.*

Non ignoro, inquam, repeto Cauſſam Diſſidij Medicorum in Conſultationibus plerunq; Nequitiam, & Malitiam eſſe poſſe: qui legerim apud ipſum Democritum huiuſmodi Sententiam, referam vniuerſam, licet pars ſatisfaciat.

Democritus Abderites.

*Valde timeo, neq; Medicinam tuam ipſis placere. Nam præ Intemperantia Omnia ipſis diſplicent, & Inſaniam Sapientiam putant: profectò ſuſpicor pleraq; in Scientia tua palàm Contumelia adfici, aut propter Inuidiam, aut propter Ingratitudinem. Aegrotantes enim ſimul vt ſeruantur, Cauſſam Dijs, aut Fortunæ attribuunt. Pleriq; verò Suæ Naturæ id adſcribētes, Benefactorem Odio habēt,*

*& parum abeſt, vt indignè ferant, ſi Debitores eſſe putantur.*

*Sed & plerique Artis ignorantiam in ſeipſis habentes, & Imperiti exiſtentes id, quod Melius eſt, purgant. Inter Stupidos enim fiunt Suffragia, & neq; Aegroti atteſtari volunt. Neque eiuſdem Artis Artifices Teſtimonium præbere, Inuidia enim obſtat. Non autem Inexpertus es tu Talium Nugarum: imò probè ſcio, ob hoc te ſæpè in Memorabilibus adflictionibus accerſitum fuiſſe, & neque Cauſſam, aut Inuidiam libenter deriſiſſe. Veritatis enim neque Cognitio vlla eſt, neque vllum Teſtimonium.*

## Marcus Antonius Vlmus Patauinus.

Atq; ſanè (ego niſi inſanio) rectiſſimè ſcripſiſſe arbitror, Homines enim non ad Honores, vt prius, verùm ad Pericula Virtute perueniunt.

## PERORATIO.

CAEterùm nimis fortaſſe Calamo excurrimus. Vos, qui hęc Philoſophico Ingenio legitis, & dijudicare poteſtis, mementote illud à Viro doctiſſimo pronuntiatum.

## Syneſius Libro de Somnijs. Cap. xij.

*In Omnibus conſequi Vera: Vel paululum aberrare: Diuinum eſt, Aut propè Diuinum.*

Homo es, tu, qui Hominem iudicas: Aequanimitas ferè ſemper laudatur: Seueritas autem ipſa plerunq;

plerunq; improbatur. Dabo etiam (ſi..... fauerint) Expoſitiones huiuſce Scripturæ, atq; breui, Deo interim Creatori Gratias, quas poſſumus & maximis Maiores, ac Deiparę ſemper Virgini Mariæ agentes.

*Viue Liber, Liberq́ vige; ſed ſi qua nocebunt,*
*Diſce Libens Liuore nihil ſublimius eſſe.*
*Cum tibi mordaces obliquent læua Cachinnos*
*Murmura. Cũ cupiant Linguis lacerare Prophanis,*
*Sis vtinam Inuidia dignus, quæ Summa laceſſit,*
*Quam paſcit præſens, extremaq́ terminat Aetas.*
*Vni ſat fuerit ſoli placuiſſe CAMILLO,*
*Heroum Iubari, Clypeus qui noxia Magnus*
*Cuncta proteruorum venientia Tela retundat.*
*Cui ſoli placuiſſe ſtude, cui pectore totum*
*Me veluti voueo, carum recoloq́ Patronum,*
*Tu quoq; mi ſemper feciſſe Libelle memento.*

Hactenus pro mediocritate, ſeu modulo Ingenioli mei difficillimis occupationib. anguſtijs præterea & impeditus, & oppugnatus Hiſtoriam hãc Inditiorum, quæ pertinent ad Coniecturam Temperamenti Naturalium Fœminarum, ſtilo ſeparato Primus illuſtrare tentaui, Dabo quoque propediem Hiſtoriam Indiciorum, pertinentium ad ſignificanda Temperamenta Partium Genitalium ipſius Viri, cuius Commentationis Hęc erit Inſcriptio, præterea & Aphoriſmus.

MARCI

# MARCI ANTONII
# VLMI PATAVINI,
## *PHILOSOPHI, ET MEDICI*
## *BONONIENSIS.*

# PHALLVS VIRILIS
## HOC EST
## De Indicijs cognoſcendi Temperamenta Teſtium, vel Partium Genitalium ipſorum Virorum.

## APHORISMVS.

PVdendorũ Virilium, ſeu Genitaliũ Partium Maſculinarum Temperiem ſignificant Pubes, Barba, Venus, Semen, Generatio, Teſtes, Coles, Lumborum, ac Totiùs Corporis ipſa Conformatio, Prętereà Partium Principum ipſa Temperies.

*HAnc Sententiam Aphoriſticam meam veluti, & alteram Superiorem Sexus Muliebris, cecinit referẽs Carminibus hiſce rotundis Euſebius Andreas Amanuẽſis meus, Vir & Religionis ſinceritate, prætereà Morum Candore, Linguarum Peritia, ſed etiam Doctrina mihi ſemper Charus, & amatus.*

APHO-

# APHORISMVS.

QVAE vegetans foueat Natura Pudenda Virorum
Omnibus oſtentant validis hęc ſubdita Notis.
Barba, Pubes, Semenq́;, Venus, Generatio, Teſtes,
Cum Cole, cũ Lũbis, Forma quoq; Corporis, atq;
Pręcipuas ſtatuit, ſua quę Concretio Partes.

Si quę tum in iſtis, tum in reliquis à me ſcriptis Libris videantur forſan à Doctioribus deſiderari, Opus incœptum alij perficiant.

GRATIAS TIBI DOMINE IESV.

BONONIÆ, Apud Ioannem Baptiſtam Bellagambam. Menſis Iunij.
M. D C I.

*Superiorum Permiſſu.*